

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MAI A REPUBLICII
MOLDOVA**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 343.98 (043.3)**

BADIA ANDRIAN

**METODE ȘI MIJLOACE TEHNICO-CRIMINALISTICE
CONTEMPORANE APLICATE ÎN CADRUL CERCETĂRII LA
FAȚA LOCULUI**

**Specialitatea: 554.04 – Criminalistică, Expertiză judiciară,
Investigații operative**

TEZĂ DE DOCTOR ÎN DREPT

Conducător științific:

**GOLUBENCO Gheorghe,
dr. în drept, prof. univ.**

Autor:

**CHIȘINĂU,
2018**

© BADIA ANDRIAN, 2018

CUPRINS

ADNOTĂRI (în română, rusă și engleză).....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE.....	9
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL TEHNICII CRIMINALISTICE.....	17
1.1. Materialele științifice privind tehnica criminalistică editate în Republica Moldova și România.....	17
1.2. Publicațiile apărute în alte țări pe problema aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în investigarea infracțiunilor.....	35
1.3. Concluzii la capitolul 1.....	42
2. GENERALITĂȚI PRIVIND TEHNICA CRIMINALISTICĂ CA PARTE A ȘTIINȚEI ȘI ANSAMBLU DE METODE ȘI MIJLOACE PROPRIU-ZISE APLICATE ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE A INFRAȚIUNILOR.....	43
2.1. Tehnica criminalistică: concept, structură, sarcini, legături.....	43
2.2. Reglementarea juridică și principiile aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice (MMTC) în activitatea de urmărire penală.....	61
2.3. Cadrul noțional, procesual-tactic și tehnico-criminalistic general al cercetării la fața locului	76
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	92
3. ARSENALUL TEHNICO-CRIMINALISTIC CONTEMPORAN APLICAT ÎN CADRUL CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ȘI PERSPECTIVELE DE IMPLEMENTARE A NOILOR MMTC ÎN ACEASTĂ ACTIVITATE.....	95
3.1. Metode, procedee și mijloace tehnice de căutare și relevare a urmelor materiale ale infracțiunii aplicate la fața locului.....	95
3.2. Mijloace tehnice, metode și procedee de conservare, fixare și ridicare a mijloacelor materiale de probă de la fața locului.....	117
3.3. Particularități procesual-metodice și tehnici folosite la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor în condiții de teren.....	139
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	154
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	157
BIBLIOGRAFIE.....	163
ANEXE.....	177
Anexa 1. Algoritmul aplicării procedeeelor și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea cadavrelor umane în activitatea de cercetare la fața locului.....	177

Anexa 2. Imagine preluată cu camera video sferică “SpheroCam HDR”.....	179
Anexa 3. Raport de expertiză odorologică a specialiștilor MAI a Federației Ruse.....	180
Anexa 4. Sistem de iluminare generală “PRISM”.....	185
Anexa 5. Program criminalistic formalizat de analiză a dosarelor penale.....	186
Anexa 6. Procedee tehnico-criminalistice de fotografiere a urmelor materiale.....	188
Anexa 7. Act de implementare a rezultatelor obținute în procesul de studii a facultății Drept a Universității de Studii Europene din Moldova.....	191
Anexa 8. Adeverință de implementare a rezultatelor obținute în procesul de studii la facultatea Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova.....	192
Anexa 9. Act de implementare a rezultatelor obținute în activitatea Centrului Independent de Expertize din Republica Moldova.....	193
Anexa 10. Act de implementare a rezultatelor obținute în activitatea Centrului tehnico- criminalistic și expertize judiciare.....	194
Anexa 11. Rezultatele analizei proceselor-verbale privind aplicarea MMTC la CFL.....	195
Anexa 12. Imagini privind echipamentul și laboratoarele de genetică moleculară, în care se expertizează urmele de natură biologică umană.....	202
Anexa 13. Echipamentul laboratoarelor criminalistice mobile ale CTCEJ a MAI RM....	205
Anexa 14. Imaginea dronei model „Mavic Pro” în stare „de lucru” și „compactată”, precum și a aparatului de ghidare a acesteia de la sol de către operator.....	207
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	208
CV-ul AUTORULUI.....	209

ADNOTARE

Badia Adrian. Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate în cadrul cercetării la fața locului - teză de doctor în drept. Chișinău, 2018.

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 216 titluri, 13 anexe, 162 pagini de text de bază, 2 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: mijloace tehnico-criminalistice, cercetarea la fața locului, urme ale infracțiunii, organ de urmărire penală, specialist-criminalist

Domeniul de studiu, scopul și obiectivele tezei Lucrarea ține de tehnica criminalistică, având ca scop: Elaborarea de recomandări privind perfecționarea legislației ce reglementează aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal, algoritmi de aplicare a mijloacelor respective în cercetările de teren, propuneri de incorporare a metodei odorologice și de noi mijloace în arsenalul tehnic de cercetare la fața locului. Obiective: a analiza publicațiile pe tema tezei; a determina conceptul, sarcinile, structura și conexiunile tehnicii criminalistice; a clasifica mijloacele tehnico-criminalistice și a expune principiile de utilizare a lor; a demonstra necesitatea reglementării procesuale doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnice fără indicarea echipamentelor concrete în normele respective; a formula noțiunea de loc al faptei și de cercetare la fața locului; a sistematiza metodele și mijloacele tehnico-criminalistice de căutare, descoperire și relevare a urmelor la fața locului; a scoate în evidență și a caracteriza mijloacele tehnice de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă; a enunța particularitățile metodice și tehnicile aplicate la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor în condițiile de teren ale locului faptei.

Noutatea și originalitatea științifică. *Noutatea*- teza este una din primele cercetări monografice, realizate pe această temă în țara noastră, care a servit drept sprijin de a formula propuneri de perfecționare a legislației procesual-penale, algoritmi de aplicare a MMTC la căutarea cadavrelor umane. *Originalitatea* lucrării constă în argumentarea implementării metodei odorologice și a altor mijloace tehnice contemporane în activitatea de cercetare la fața locului.

Semnificația teoretică constă în dezvoltarea doctrinei aplicării metodelor și mijloacelor tehnicii criminalistice în cadrul cercetării la fața locului prin prisma realizărilor tehnico-științifice de ultimă oră, a exigențelor actuale privind practica de luptă cu criminalitatea contemporană.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în sporirea calității și rezultatelor cercetării la fața locului, optimizarea activităților de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în ansamblu.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea CTCEJ a MAI R. Moldova, a Centrului de Expertize Independente din Moldova, precum și în calitate de material științifico-didactic în scopul eficientizării procesului educațional la facultatea Drept a Universității de Studii Europene din Moldova, a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI R. Moldova, a Universității Libere Internaționale din Moldova.

РЕЗЮМЕ

БАДИЯ Андриан. Современные технико-криминалистические методы и средства используемые при осмотре места происшествия - докторская диссертация по праву. Кишинэу, 2018.

Структура работы: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, литература в 216 наименованиях, 13 приложений, 162 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: технико-криминалистические средства, осмотр места происшествия, следы преступления, орган уголовного преследования, специалист-криминалист

Область исследования: Работа относится к разделу криминалистической техники.

Цель и основные задачи диссертации. *Цель:* Разработка рекомендаций по улучшению законодательства в области использования новых средств и методов (одорологии, алгоритмов) при осмотре места происшествия. *Задачи:* - анализировать публикации по криминалистической технике; - классифицировать технические средства и обозначить принципы законодательной регламентации и использования; - дать понятие места происшествия и его осмотра; - систематизировать методы и средства поиска и выявления следов; - охарактеризовать технические средства фиксации и изъятия доказательств; - показать методические особенности предварительного исследования следов; - сформулировать рекомендации по оптимизации всех этих аспектов.

Новизна и научная оригинальность. *Новизна* работы определена тем, что является одним из первых исследований в нашей стране по использованию современных технико-криминалистических средств и методов при осмотре места происшествия. *Оригинальность* состоит в разработке методических, юридических и организационных рекомендаций по оптимизации данного процессуального действия, включая алгоритм по применению криминалистических средств для поиска захороненных трупов, аргументации внедрения одорологического метода и других средств при осмотре места происшествия.

Теоретическая значимость диссертации состоит в развитии доктрины осмотра места происшествия с учетом использования в этих целях новых технико-криминалистических средств и методов, а так же последних научно-технических достижений и требований практики борьбы с современной преступностью.

Прикладное значение работы состоит в возможности повышения качества и эффективности осмотра места происшествия, а так же оптимизации деятельности органов правопорядка по раскрытию и расследованию преступлений, в целом.

Внедрение научных результатов зафиксировано в качестве практического пособия в деятельности Техничко-Криминалистического и Судебно-Экспертного Центра МВД Молдовы, Центра Независимых Экспертиз Молдовы, а так же - как научно-дидактического материала в воспитательном процессе учебных заведений (USEM, УЛИМ, Академии имени "Ștefan cel Mare" МВД Республики Молдова).

SUMMARY

BADIA Andrian. Modern technical-criminalistical methods and means applied at the crime scene investigation - doctoral dissertation in law. Chişinău, 2018.

The structure of the thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 216 titles, 13 annexes, 162 pages of basic text. The results obtained are published in 10 scientific articles.

Key words: technical-criminalistical means, crime scene investigation, crime traces, criminal investigation body, specialist-criminalist.

Study sphere, purpose and objectives of the thesis. The thesis deals with the criminalistical technique, having as a *purpose*: the elaboration of recommendations regarding the improvement of the legislation that regulates the application of technical means in the criminal process, the algorithm of applying the particular means in field research, suggestions to incorporate the odorological method and new means in the technical arsenal of crime scene investigation. *Objectives*: to analyse the publications related to the topic, to determine the concept, tasks, structure and connections of the criminalistical technique, to classify the technical-criminalistical means and to display the principles of their usage, to demonstrate the necessity of the processual regulation of only the principles of using the technical means without indicating the concrete equipment in the particular norms, to formulate the notion of crime scene and crime scene investigation, to systematise the technical-criminalistical methods and means of searching, discovering and revealing traces at the crime scene, to emphasise and characterise the technical means of preserving, fixing and lifting material evidence, to formulate the methodological and technical particularities applied at the preliminary investigation of the traces at the crime scene.

Scientific novelty and originality. *The scientific novelty* of the thesis is determined by the fact that it is one of the first monographic research on this topic in our country that served as support for the formulation of recommendations to improve the processual-criminal legislation and algorithms of finding human corpses. *Its originality* consists in the argumentation of applying the odorological method in the activity of investigation at the crime scene.

The theoretical importance consists in the development of the doctrine of applying the technical-criminalistical methods and means of crime scene investigation, considering the recent technical-scientific achievements, the exigencies regarding the practice of fighting criminality.

The practical value consists in the enhancement of the quality and results of the crime scene investigation and optimization of the activity of revealing and investigating crimes in general.

The implementation of scientific results is attested as a theoretical- practical guide in the activity of the Technical-Criminalistical Division of the MIA of Moldova, the Independent Centre of Expertise, as well as in the form of scientific-didactical material with the purpose of making more efficient the educational process at the law faculty of the European Studies University of Moldova, „Ştefan cel Mare” Academy, the MIA of Moldova, the Free International University of Moldova.

LISTA ABREVIERILOR

CPP	= Codul de procedură penală
art.	= articol
alin.	= alineat
vs.	= versus
nr.	= numărul
p.	= punctul
pag., p.	= pagina
ș. a.	= și alții (altele)
U.A.V.	= Unmanned Aerial Vehicles (denumirea oficială a dronelor)
M.O.	= Monitorul Oficial
ИКР-2	= Идентификационный Комплект Рисунков
ESDA	= Electro-Static Document Analyser
IGP	= Inspectoratul General al Poliției
MAI RM	= Ministerul Afacerilor Interne a Republicii Moldova
SUA	= Statele Unite ale Americii
CSJ	= Curtea Supremă de Justiție
CFL	= Cercetarea la fața locului
ENFSI	= European Network of Forensic Science Institutes
ULIM	= Universitatea Liberă Internațională din Moldova
MMTC	= Metode și Mijloace Tehnico-Criminalistice
VSC	= Comparator Video Spectral
CTCEJ	= Centrul Tehnico-Criminalistic și Expertize Judiciare
UV	= Radiații Ultra Violete
URSS	= Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
HIV	= Human Immune Deficiency Virus
SIDA	= Immune Deficiency Syndrome
GPS	= Sistem de Poziționare Globală
SIS	= Serviciul de Informații și Securitate
CNA	= Centrul Național Anticorupție
ADN	= Acid DezoxiRibonucleic
CSI	= Comunitatea Statelor Independente
DEX	= Dicționarul Explicativ al Limbii Române
CEDO	= Curtea Europeană a Drepturilor Omului

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Implementarea masivă în ultimii ani a diverselor mijloace tehnice în toate sferele vieții nu a ocolit și tărâmul luptei cu criminalitatea. Mai cu seamă domeniul de activitate legată de descoperirea și cercetarea infracțiunilor, înfăptuirea căreia, actualmente, fără utilizarea mijloacelor tehnico-criminalistice devine, practic ireală. Însă, dezvoltarea științei, tehnicii și tehnologiilor evoluează atât de rapid, încât legislația ocrotirii normelor de drept nu reușește adeseori să se adapteze la condițiile și ritmul cotidian ce se modifică continuu. Aceasta provoacă apariția unor probleme organizatorice, juridice, tehnice privind aplicarea în investigarea faptelor penale a realizărilor de vârf ale științei și tehnicii moderne. Oricum, eficacitatea oricăror activități de contracarare a fenomenului infracțional este imposibilă fără a utiliza realizările contemporane ale progresului tehnico-științific.

Însemnătatea acestei probleme crește odată cu sporirea nivelului infracționalității, inclusiv a celei organizate, care folosește cele mai noi tehnici și tehnologii informaționale, devinind capabilă să opună rezistență considerabilă organelor de urmărire penală și de judecată. Mai mult, nu rareori atestăm o depășire a cotelor de aplicare a mijloacelor tehnice în activitatea infracțională de către grupările criminale în raport cu echipele de cercetare ale organelor de urmărire penală, ceea ce se răsfrânge negativ asupra procesului de descoperire al infracțiunilor.

Această situație în sfera aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice la investigarea infracțiunilor, inclusiv la cercetarea locului faptei, s-a creat în virtutea unor cauze obiective și subiective, atât teoretice cât și aplicative și, în opinia noastră, necesită soluționare.

Actualmente, legea procesual penală a țării noastre vădit subapreciază posibilitățile aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice (MMTC) în activitatea de colectare a mijloacelor materiale de probă. Despre aceasta mărturisește, în particular, lipsa în CPP RM a unui articol aparte cu privire la folosirea MMTC în cadrul descoperirii și fixării probelor. Nu sunt determinate scopul, obiectivele și subiecții folosirii MMTC, nu există stipulări ale principiilor aplicării lor.

În schimb, articolele privind cercetarea la fața locului și procesul-verbal al acțiunilor de urmărire penală (art.118; 260 CPP RM ș.a.) cuprind, ca și în perioada anilor '90 ai sec.XX, doar mențiuni despre admisibilitatea fotografierii, filmării, executării tiparelor și mulajelor de pe urme, întocmirea desenelor și schițelor. Tot aici se stabilește și statutul rezultatelor obținute - acestea sunt anexe la procesul-verbal. Deci, rolul MMTC aplicate la efectuarea acțiunilor de urmărire penală este redus la obținerea materialelor ilustrative ce nu dețin forță probantă de sine stătătoare. Aceasta reiese și din faptul că, în articolul privind probele în procesul penal (p.4 al

alin (2) art.93 CPP RM) în calitate de sursă de probă sunt menționate procesele-verbale și nu sunt numite și anexele lor.

De rând cu aceasta, prezența în articolele sus indicate a unei liste restrictive de MMTC admise pentru aplicare în procesul penal, înlătură posibilitatea utilizării unor noi, apărute recent, metode și mijloace tehnico-criminalistice. Astfel, în conformitate strictă cu art.118 CPP RM urmează să recunoaștem ilegală folosirea unui astfel de mijloc tehnic precum este camera de luat vederi, întrucât videoînregistrarea nu este indicată în acest articol.

Deci, conservatismul legiuitorului ignorează evident realizările progresului tehnico-științific, atât existente cât și cele de perspectivă în activitatea de cercetare la fața locului, dar și în complexa procedură a probatoriului în cauzele penale, la general.

Actualitatea și importanța temei abordate este determinată și de faptul că un rând de probleme tactico-organizatorice privind cercetarea locului faptei cu utilizarea MMTC, sunt insuficient analizate sub aspect teoretic și practic în publicațiile din spațiul vorbitorilor de limbă română în lumina realizărilor progresului tehnico-științific. În particular, nu este elaborat algoritmul aplicării MMTC în activitatea de căutare a cadavrelor umane îngropate, nu și-a găsit soluționare în practica autohtonă a organelor competente și problema utilizării metodei odorologice, a fotografierii în formatul “negativului digital” - RAW, a dronelor și altor mijloace tehnice în descoperirea infracțiunilor, nu sunt elaborate recomandări de cercetare la fața locului cu luarea în calcul a posibilităților tehnico-criminalistice net superioare apărute la ora actuală, comparativ cu epoca precedentă. Pe de altă parte, și activitatea organelor de urmărire penală se îmbogățește cu experiență practică de aplicare în cercetările de teren a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, de unde și necesitatea de a generaliza și interpreta teoretic rezultatele acestor noi experiențe.

Toate acestea au determinat alegerea temei prezentului studiu de disertație ce mărturisesc despre actualitatea, valoarea științifică și aplicativă a lucrării.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul lucrării de față constă ca, în baza analizei doctrinei tehnicii criminalistice, a practicii utilizării în țara noastră a mijloacelor tehnico-criminalistice în cadrul cercetării la fața locului, să se elaboreze recomandări privind perfecționarea legislației ce reglementează aplicarea lor în procesul penal, propuneri de algoritmizare și optimizare a folosirii mijloacelor respective în cercetările de teren, de incorporare a noi metode și mijloace tehnico-criminalistice în arsenalul tehnico-criminalistic de cercetare la fața locului.

În concordanță cu acest scop au fost formulate și obiectivele studiului nostru:

- a analiza materialele științifice editate în Republica Moldova, precum și a publicațiilor apărute peste hotarele țării noastre în ultimii ani pe problema aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice la investigarea infracțiunilor;
- a determina conceptul de tehnică criminalistică și a expune evoluția obiectului ei de studiu, sarcinile, structura și conexiunile cu alte domenii;
- a clasifica metodele și mijloacele tehnico-criminalistice aplicate în practica de urmărire penală;
- a expune și a argumenta regulile conceptuale de utilizare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor;
- a demonstra necesitatea reglementării în legea procesual-penală doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnicii criminalistice fără indicarea echipamentelor concrete în normele respective;
- a formula noțiunea de loc al faptei și de cercetare la fața locului, a sarcinilor, conținutului și principiilor ce guvernează această activitate;
- a sistematiza și a studia metodele și mijloacele tehnico-criminalistice contemporane de căutare și relevare a urmelor materiale la fața locului;
- a scoate în evidență și a caracteriza mijloacele tehnice și procedeele de conservare, fixare și ridicare a mijloacelor materiale de probă din scena infracțiunii;
- a enunța particularitățile metodice și tehnicile aplicate la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor și altor obiecte în condiții de teren.

Obiectul cercetării îl constituie aspectele procesual-penale și criminalistice ale teoriei tehnicii criminalistice și practica aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de cercetare la fața locului la descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute

Noutatea științifică a tezei este determinată, întâi de toate, prin faptul că este una dintre primele încercări în țara noastră de a trata în complex și multiaspectual, la nivel monografic problema cercetării la fața locului prin prisma utilizării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice contemporane în această activitate. Pe baza analizei teoriei și practicii actuale a aplicării MMTC la cercetarea locului faptei și, luând în calcul tendințele contemporane de investigare a infracțiunilor, se propun recomandări cu caracter procesual, tehnico-metodic și organizatoric de optimizare a acestui act de urmărire penală, inclusiv noi metode, procedee, tehnici, algoritmi de cercetare la fața locului.

Rezultatele studiului realizat și-au găsit reflectare în tezele de bază și concluziile ce se înaintează spre susținere, după cum urmează:

- Precizările stării actuale și perspectivele de dezvoltare a domeniului tehnicii criminalistice, formulate în baza analizei critice a lucrărilor de specialitate și a materialelor didactico-științifice ce țin de tehnica criminalistică și tactica cercetării la fața locului;
- Formularea conceptului de tehnică criminalistică, specificarea evoluției obiectului ei de studiu, a sarcinilor, structurii și legăturilor cu alte domenii;
- Precizarea clasificării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice aplicate în practica de urmărire penală, inclusiv în cadrul cercetării la fața locului;
- Specificarea principiilor de utilizare a MMTC în activitatea de cercetare a infracțiunilor;
- Abordarea reglementării în legea procesual-penală doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnicii criminalistice fără indicarea MMTC concrete în normele respective;
- Definirea noțiunii de loc al faptei și de cercetare la fața locului, a sarcinilor, conținutului și principiilor ce guvernează activitatea în cauză;
- Determinarea sistemului de metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane de căutare, descoperire și relevare a urmelor și altor mijloace materiale de probă la fața locului;
- Elaborarea unui algoritm criminalistic de aplicare a MMTC la căutarea cadavrelor umane;
- Evidențierea unor caracteristici ale mijloacelor tehnice și procedeele de conservare, fixare și ridicare a mijloacelor materiale de probă de la fața locului;
- Elucidarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice aplicate la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor și altor mijloace materiale de probă la fața locului.

Baza normativă a cercetării o constituie prevederile Constituției Republicii Moldova, ale Codului Penal și de Procedură Penală a Republicii Moldova în vigoare; Legea nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, adoptată la 14 aprilie 2016 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 157-162/316 din 10.06.2016); Legea Republicii Moldova privind statutul ofițerului de urmărire penală, nr. 333-XVI din 10.11.2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.195-198 din 22.12.2006); Legea Republicii Moldova cu privire la înregistrarea dactiloscopică de stat nr. 1549-XV din 19.12.2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17 din 07.02.2003); Ordinul MAI RM nr.192 din 17.06.2013 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Centrului Tehnico-criminalistic și Expertize Judiciare al Inspectoratului General al Poliției, alte legi și acte normative departamentale ce țin de domeniul criminalisticii, procedurii penale, expertizei judiciare, activității speciale de investigații și învățământului juridic universitar.

Concluziile formulate în lucrare se bazează pe rezultatele analizei teoretice a literaturii științifice în probleme de criminalistică, drept penal și procedură penală, criminologie, informatică, teoria activității speciale de investigații, organizarea științifică a muncii, teoria

adoptării deciziilor, statisticii și ale altor ramuri științifice. O atenție deosebită a fost acordată lucrărilor ce țin de starea contemporană și perspectivele implementării algoritmizării în procesul de cercetare al infracțiunilor, a tehnologiilor informaționale contemporane în activitatea de combatere a criminalității, precum și lucrărilor consacrate problemelor metodologice ale științei criminalistice și teoriei probatoriului.

Baza pragmatică și empirică a cercetării o constituie însăși datele statistice despre starea criminalității și indicii de descoperire a acestora în Republica Moldova, publicațiile cu privire la experiența pozitivă a organelor de urmărire penală privind cercetarea la fața locului și a aplicării în această activitate a MMTC. Colectarea materialului empiric a fost efectuată prin interviuare și studii de caz. În procesul de cercetare, după un program criminalistic formalizat (a se vedea anexa nr.5) au fost analizate materialele a cca 100 de dosare penale privind diversele categorii de infracțiuni (omor, furt, jaf, tâlhărie, accident rutier etc.), precum și 321 xerocopii de procese-verbale de cercetare la fața locului (a se vedea anexa 10) realizate de organele de urmărire penală ale IGP MAI RM în diverse zone ale Republicii Moldova (Chișinău, Anenii-Noi, Orhei, Dubăsari, Strășeni, Ungheni ș.a.) În cadrul studiului au fost consultați și intervievați specialiști criminaliști din diferite ramuri - participanți activi la cercetarea locului faptei, angajați ai organelor de urmărire penală, avocați, profesori universitari din cadrul Universității de Studii Europene din Moldova, Universității de Stat din Moldova, Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI RM, Universității Libere Internaționale din Moldova, informațiile astfel colectate, fiind de o mare valoare pentru elaborarea tezei.

Problema științifică soluționată. Rezultatele cercetărilor științifice au permis actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei aplicării MMTC în cadrul cercetării la fața locului cu finalități practice pregnante, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica autohtonă de urmărire penală a metodei de fotografiere a locului faptei în formatul „negativului digital - RAW”, a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, introducerea unui nou articol în CPP RM și perfecționarea altor norme procesual-penale, algoritmizarea aplicării metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea cadavrelor umane îngropate.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării

Semnificația teoretică și valoarea practică a cercetărilor efectuate constă în aceea că în ea se conține rezultatul unei analize complexe a stării actuale a aplicării MMTC în cadrul cercetării la fața locului în diverse cauze penale prin prisma realizărilor tehnico-științifice de ultimă oră, a exigențelor actuale ale practicii de luptă cu criminalitatea contemporană, se formulează

propuneri și recomandări practice concrete, a căror realizare, în opinia autorului, vor optimiza activitatea organelor de drept și va spori eficacitatea cercetării la fața locului în cauzele penale.

Având în vedere structura problematicii, stilul expunerii și modul de abordare utilizat în lucrare, ea poate fi valorificată pe mai multe planuri:

- în procesul de instruire juridică profesională a studenților, masteranzilor, dar și a practicienilor-criminaliști;
- în popularizarea cunoștințelor juridice la general și a celor criminalistice, în special;
- în scopul stimulării cercetărilor în domeniul investigării eficacității cercetării la fața locului prin prisma rezultatului final – descoperirea infracțiunilor cu aplicarea masivă a metodelor, mijloacelor tehnice și tehnologiilor contemporane, a algoritmilor criminalistici;
- pentru cunoașterea stării actuale, a rezervelor și a perspectivelor de perfecționare a componentelor asistenței tehnico-criminalistice și procesuale ale cercetării la fața locului.

Aprobarea rezultatelor

Tezele principale ale lucrării și-au găsit reflectare în 10 articole științifice, inclusiv 6 lucrări publicate în reviste științifice cu recenzii, altă parte fiind raportate și discutate în cadrul unor simpozioane criminalistice internaționale și conferințe științifico-practice, după cum urmează:

- conferința internațională „*Cultura juridică și prevenirea corupției*”. Chișinău, 2007;
- conferința științifică anuală cu participare internațională „*Tradiție și reformă în dreptul Românesc*”. Iași, 2008;
- conferința internațională științifico-practică „*Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de eurointegrare*”. Chișinău, 2016.

Materialele lucrării au fost discutate, apreciate pozitiv și în cadrul ședințelor catedrei Drept public a facultății Drept a Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI RM, a facultății Drept a Universității de Studii Europene din Moldova. Unele considerații teoretice ale lucrării se aplică în procesul instructiv-educativ al acestor instituții de învățământ dar și la facultatea Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova prin note de curs, seminarii, lucrări practice.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată și în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea cotidiană a Centrului Criminalistic și de Expertize Judiciare al Inspectoratului General de Poliție a Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova, a Centrului de Expertize Independente din Moldova, precum și în cadrul Asociației Naționale a Experților Judiciari Independenți din Moldova în calitate de material metodic-științific în scopul perfecționării activității specialiștilor în domeniu și a îmbunătățirii actelor normative.

Sumarul compartimentelor tezei. În *Introducere* este argumentată actualitatea și importanța temei de cercetare, sunt formulate scopul și obiectivele investigațiilor, obiectul

cercetării, este elucidată noutatea științifică a rezultatelor obținute, suportul metodologic și științific al studiului, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, modalitățile de aprobare a rezultatelor obținute.

Compartimentul 1. „Analiza situației în domeniul tehnicii criminalistice” este consacrat analizei lucrărilor de specialitate editate atât în Republica Moldova, cât și în alte țări (mai cu seamă, România, Federația Rusă, Franța).

În prima parte a capitolului, după trecerea în revistă a lucrărilor savanților occidentali, care au pus primele pietre la fundamental tehnicii criminalistice și a celor din spațiul Europei de Est, inclusiv contemporanii noștri, care au contribuit la dezvoltarea ei de mai departe, se examinează unele din lucrările cercetătorilor criminaliști, editate recent în spațiul vorbitorilor de limbă română (V.Bercheșan S. Doraș, C.Drăghici, M.Gheorghiță, A.Iacob, L.Luchin, Iu Odagiu, C.Pisarenco, C.Rusnac). În partea a doua a capitolului se analizează publicațiile științifice și didactice ale savanților V.Ia.Karlov, F.K.Didenko, A.S.Jelezneak, N.M.Balașov (Federația Rusă), A.Buquet (Franța).

Se conchide că formarea tehnicii criminalistice la sfârșitul sec.XIX a fost înlesnită de aplicarea în lupta cu criminalitatea a realizărilor științelor tehnice și naturale (chimiei, fizicii antropologiei etc.). Se afirmă că această parte a științei și practicii criminalistice, în spațiul vorbitorilor de limbă română, nu totdeauna este interpretată univoc, fiind modest actualizate noțiunile și conceptele ei de bază la ritmul cotidian și realizările contemporane. Suportul teoretico-metodologic al domeniului în cauză în publicațiile din Federația Rusă este, cu unele excepții, puțin mai adecvat schimbărilor vieții curente. În ce privește statele occidentale, grație unei dezvoltări economice superioare, polițiile acestora se înzestrează cu noi metode, mijloace și tehnologii analitice industriale de ultimă oră, care asigură o reacție rapidă la atentatele criminale.

Cu toate acestea, se subliniază atenția redusă a criminaliștilor occidentali asupra aspectelor teoretico-doctrinare cu privire la domeniul în cauză.

Compartimentul 2. „Generalități privind tehnica criminalistică ca parte a științei și ansamblu de metode și mijloace propriu-zise aplicate în activitatea de cercetare a infracțiunilor” este dedicat expunerii problematicii conceptului, obiectivelor și conexiunilor tehnicii criminalistice cu alte domenii științifice, precum și problemelor de reglementare a aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală, implicit cercetarea la fața locului. Se afirmă că noțiunea „tehnica criminalistică” are două accepțiuni: 1) ca ansamblu de mijloace tehnico-criminalistice folosite în lupta cu criminalitatea și 2) ca ramură a științei respective.

Se constată că realizările științei și tehnicii foarte lent se implementează în procesul penal, cauză fiind și reglementarea juridică deficitară a aplicării lor practice. Se propune ca CPP RM să

fixeze doar criteriile generale de folosire a lor fără a le specifica la concret în normele respective. Tot în acest sens, se argumentează necesitatea lărgirii cazurilor de aplicare obligatorie a mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală, dar și extinderea drepturilor părții de apărare la examinarea dosarului penal cu posibilitatea să facă copii de pe acestea, inclusiv și de pe audio-videoînregistrări și alte anexe.

În finalul capitolului se examinează aspectele principale ale cercetării la fața locului, aceasta definindu-se într-o nouă abordare, spre deosebire de cea clasică - ca acțiune de urmărire penală ce constă în perceperea nemijlocită sau cu ajutorul unor mijloace criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor și altor materiale de probă, localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident cu relevanță criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele acestora.

Compartimentul 3, intitulat „Arsenalul tehnico-criminalistic contemporan aplicat la cercetarea locului faptei și perspectivele de implementare a noilor MMTC în această activitate” cuprinde 3 paragrafe în care sunt expuse rezultatele cercetărilor consacrate metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice de căutare, conservare, fixare, examinare preliminară și ridicare a urmelor și altor materiale de probă de la fața locului.

Aici se susține că colectarea urmelor și altor materiale de probă prezintă o activitate complexă ce cuprinde un rând de acțiuni: căutarea și descoperirea probelor, consolidarea și conservarea lor, fixarea, ridicarea, examinarea preliminară și ulterioară a acestora. Totodată, se menționează că diversitatea mare de urme, existente în scena infracțiunii condiționează și multitudinea de mijloace tehnice utilizate în scopul recoltării lor. De aceea, procesarea obiectelor în cauză prezintă un complex de măsuri pregătitoare, organizatorice, procesuale și speciale de investigații, determinate de situația de urmărire penală.

Toate echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor materiale de probă sunt sistematizate în patru grupe: 1) mijloace tehnice de iluminare; 2) mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; 3) aparate și instrumente optice; 4) utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă. Totodată, se subliniază că aplicarea MMTC la căutarea cadavrelor umane, prezintă o sarcină complexă, rezultate mai sigure, obținându-se în cazul folosirii anumitor algoritmi. Se insistă și asupra lărgirii sferei de aplicare a MMTC în procesul penal prin incorporarea în arsenalul tehnico-criminalistic de cercetare a locului faptei a metodei odorologice și altor mijloace contemporane de cercetare la fața locului.

La finele capitolului se examinează problemele examinării preliminare a urmelor în condiții de teren cu suportul truselor criminalistice universale și a laboratoarelor criminalistice mobile. În acest sens, se argumentează un rând de recomandări de lege-ferenda.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL TEHNICII CRIMINALISTICE

1.1. Materialele științifice privind tehnica criminalistică editate în Republica Moldova și România

Tehnica criminalistică, ca nucleu de date incipiente care a impulsionat apariția și consolidarea întregului sistem contemporan de cunoștințe a disciplinei criminalistica, dintotdeauna a atras atenția cercetătorilor criminaliști din toate vremurile. Din lista nominală și foarte cuprinzătoare a acestora trebuie îndeosebi menționați acei pioneri ai criminalisticii occidentale care au pus primele pietre la fundamentul tehnicii criminalistice: Bertillon A., Galton F., Gross H., Henry E., Herschele W., Faulds H., Locard E., Minovici M., Ottolenghi S., Reiss R., Vucetich J., ș.a. Imense sunt și meritele savanților ruși de la începutul sec.XX în elaborarea problemelor tehnicii criminalistice, precum: Burinski E.F., Iakimov I.N., Lebedev V.I., Potapov S.M., Terziev N.V., Tregubov S.N., și a urmașilor acestora: Belkin R.S., Vinberg A.I., Krilov I.F., Mitricev S.P., Polevoi S.P., Snetkov V.A., Șevcenko B.I. ș.a.

Este, la fel, greu de imaginat înțelegerea problematicii tehnicii criminalistice fără a examina lucrările de specialitate ale contemporanilor noștri precum, spre exemplu: Averianova T.V., Gonciarenko V.I., Exarhopulo A.A., Iablokov N.P., Ișcenko E.P., Rosinskaja E.R., Selivanov N.A., ș.a. (Rusia); Alămoreanu S., Bercheșan V., Cîrjan L., Drăghici C., Ionescu L., Stancu E., Pășescu Gh., Popa Gh., ș.a. (România); Gheorghiță M., Golubenco Gh., Doraș S., Odajiu Iu., Osoianu T. (Republica Moldova) ș.a. Analiza lucrărilor din ultima perioadă a unora dintre autorii nominalizați, ar permite să cunoaștem mai profund starea actuală și perspectivele de dezvoltare a conceptului de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de cercetare la fața locului, dar și a doctrinei tehnicii criminalistice, în ansamblu.

Bunăoară, partea a II-a *Tehnica criminalistică* a manualului „Criminalistica” destinat studenților de la facultățile de drept, editat în a.2011 la editura „Cartea Juridică” din Chișinău și semnat de regretatul criminalist autohton, cercetător și pedagog strălucit, contemporanul nostru dr., conf.univ. S. Doraș [29]. Compartimentul în cauză cuprinde șapte capitole: 1.Considerații generale privind tehnica criminalistică; 2. Fotografia judiciară; 3. Traseologia criminalistică. 4. Balistica judiciară; 5. Identificarea persoanelor după semnalmente; 6. Evidența criminalistică; 7. Cercetarea criminalistică a documentelor - toate în ansamblul lor dezvăluind elementele clasice ale tehnicii criminalistice.

Din cele enunțate observăm că acest compartiment a publicației menționate cuprinde principalele aspecte ale tehnicii criminalistice tradiționale, fiind poate unica lucrare autohtonă ce tratează din plin această problematică. Manualul în ansamblu, prin limbajul accesibil și specificul

materiei tratate prezintă valoare incontestabilă pentru viitorii juriști din țara noastră la însușirea disciplinei criminalistica. Totodată, subliniind contribuția importantă a autorului la dezvoltarea teoriei și practicii tehnici criminalistice autohtone, trebuie spus că unele teze ale lucrării sunt deja depășite de ritmul cotidian al dezvoltării criminalisticii într-o societate informatizată.

Să analizăm unele din ele în ordinea capitolelor menționate mai sus, ca să intervenim cu unele comentarii și precizări în lumina doctrinei contemporane.

Capitolul 1. *Considerații generale privind tehnica criminalistică* compus din 4 paragrafe (pag.71-84). Aici autorul definește tehnica criminalistică ca „sistem argumentat științific de mijloace și metode privind utilizarea lor de către organele cu funcții de urmărire penală, precum și de către experți, în vederea descoperirii, examinării și administrării probelor necesare pentru stabilirea adevărului în procesul judiciar, în scopul descoperirii și prevenirii infracțiunilor [29, p.71]” care, în opinia noastră, doar parțial dezvăluie esența sintagmei în cauză. Această definiție nu interpretează tehnica criminalistică ca parte a științei care, în această calitate poate prezintă doar un sistem de teze teoretice, principii de elaborare și recomandății de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în procesul de cercetare și prevenire a infracțiunilor.

Prin urmare, actualmente noțiunea *tehnica criminalistică* trebuie privită în dublu sens: ca compartiment al științei criminalistica și ca ansamblu de mijloace tehnice propriu-zise, având menirea să asigure colectarea și cercetarea informației desprinse din urmele materiale ale infracțiunilor săvârșite, prin aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice. Mai mult, compartimentul în cauză deține caracter independent, cu obiectul său de studiu, istoria, sarcinile sale, sistemul, conexiunile etc. – aspecte, la care vom reveni cu detalii în capitolul doi a acestei lucrări. Aici, însă trebuie punctat că tezele generale ale tehnicii criminalistice se impun a fi elucidate la începutul acestui compartiment, inclusiv și cu tratarea succintă a unor teorii particulare ale ei, precum, spre exemplu, mecanismul de formare a urmelor materiale ca rezultat al activităților infracționale, asistența tehnico-criminalistică a investigării infracțiunilor ș.a., expunerea unor metode și mijloace tehnice aplicabile în toate celelalte subramuri (fotografia criminalistică și videoînregistrarea, aplicarea tehnicii de calcul în activitatea criminalistică ș.a.).

Capitolul 2. *Fotografia judiciară* compus din 7 paragrafe (pag.85-123). Ca obiecție generală și foarte sumară asupra capitolului în ansamblu este de menționat faptul expunerii inutile, din punctul nostru de vedere, a elementelor de tehnică fotografică, a substanțelor chimice revelatoare și fixatoare necesare procesului fotografic umez, a altor accesorii fotografice [29, p.87-97] ieșite din uzul curent cu mult înainte de data publicării manualului. Etapa contemporană de dezvoltare a fotografiei în aspect practic este dominată de aplicarea masivă a tehnologiilor informaționale computerizate. Apariția fotoaparaterelor și camerelor de luat vederi digitale a lărgit considerabil

posibilitățile fotografiei criminalistice de înregistrare și de examinare a probelor. A devenit posibil de transformat imaginile obiectelor în formă comodă pentru procesarea lor computerizată, de a obține copii pe un spectru larg de suporturi (CD, DVD, purtători magnetici, USB, file de hârtie etc.). Tot aici trebuie observat și faptul întitului inadecvate a capitolului în cauză. După noi, odată cu implementarea principiului contradictorialității în procesul penal și pierderea de către instanța de judecată a funcției de colectare a probelor, pare a fi mai corectă denumirea de fotografie criminalistică, în loc de fotografie judiciară.

Capitolul 3. *Traseologia criminalistică* compus din 5 paragrafe (pag.124-170). Aici autorul tratează și unele probleme doctrinare la care urmează să facem unele comentarii. Avem în vedere noțiunea de urmă în criminalistică, legat de care autorul susține, pe drept, că „...în categoria de urme ale infracțiunii sunt incluse toate elementele materiale, a căror formare este determinată de săvârșirea infracțiunii” însă, în continuare, autorul restrânge nejustificat noțiunea în cauză doar la cele ce reproduc forma și structura obiectului creator: „urmă a infracțiunii poate fi considerată orice modificare produsă obiectelor din mediul înconjurător prin acțiunile celor implicați în actul infracțional și care, datorită formei și structurii lor, furnizează informații probante apte să contribuie la identificarea făptuitorului și determinarea împrejurărilor în care a fost săvârșită infracțiunea [29, p.126]”. Mai mult, cu referire la literatura de specialitate [46, p.14] autorul scrie: „...noțiunea de urmă nu trebuie imens lărgită. Este categoric inacceptabilă opinia autorilor, precum că în categoria de urme se includ obiectele pierdute sau dispărute (furate), actele scrise, înregistrările fenomenelor sonore... [29, p.126]”. Observăm că afirmațiile contradictorii de mai sus nu aduc claritate noțiunii de urmă în criminalistică.

În această ordine de idei, precizăm că în literatura de specialitate urmele materiale sunt tratate în sensul larg și sensul restrâns al cuvântului. În accepția largă urmele prezintă consecințele materiale ale infracțiunii, modificările obiectelor și a stărilor de fapt, precum: urme apărute în rezultatul contactului unui obiect cu alt obiect; lucruri abandonate sau pierdute de infractor, obiecte dispărute de la fața locului; părți ale obiectelor deteriorate etc. [36, p.25].

Urme în înțelesul îngust sunt considerate doar acelea ce reproduc structura exterioară a obiectului creator de urmă (forma, dimensiunile, microrelieful).

Capitolul 4. *Balistica judiciară* compus din 4 paragrafe (pag.171-194) tratează două probleme legate de cercetarea armelor de foc, a munițiilor și a armelor albe. Pornind chiar de la definiția dată de autor a balisticii judiciare ca o „ramură a criminalisticii destinată investigării armelor de foc, munițiilor și a urmelor împușcături” [29, p.171] este evident că denumirea acestui capitol nu acoperă toată problematica discutată în cuprinsul ei. De aceea, credem justificată ideea unor autori de a întitula acest capitol „Armologia criminalistică” [37, p.179],

care ar oferi posibilitatea de a include și aspectele cercetării criminalistice a dispozitivelor și materiilor explozive, ce nu și-au găsit, cu regret, reflectare în lucrarea analizată. Suscită îndoieli și noțiunea de armă albă adusă la pag.193 a manualului: „obiecte special fabricate, destinate și capabile să cauzeze leziuni corporale grave” – noțiune, care nu face delimitare de obiectele ce prezintă arme de foc, baza energetică a cărora prezintă presiunea gazelor pulberii arse.

În opinia noastră, arme albe pot fi doar acele obiecte care sunt confecționate pentru a cauza prin mijlocirea *forței musculare* a omului leziuni corporale grave și care corespund unor modele-standard sau anumitor tipuri istorice de arme albe [38, p.106]. Se are în vedere că armă albă abstractă nu există, la fel cum nu există „casă” sau „copac” la general, de unde și necesitatea indicării varietății concrete de armă albă, atribuind-o la un tip istoric sau model-standard de armă: pumnal, box, cuțit finlandez etc.

Capitolul 5. *Identificarea persoanelor după semnalmente* compus din 2 paragrafe (pag.195-213) tratează problematica tradițională a gabitoscopiei criminalistice însoțită de o multitudine de imagini și schițe de portret - elemente cu capacități demonstrative și convingătoare solide a tezelor teoretice aduse de autor.

Cu toate acestea, pe parcursul dezvoltării criminalisticii și a teoriei gabitoscopiei, la crearea portretelor – robot, și atunci, în perioada consolidării cunoștințelor respective și acum, în epoca digitală, au fost și sunt folosite numeroase metode și mijloace tehnice, caracteristica cărora pe paginile acestui capitol, fie și sumară, ar fi fost de mare utilitate pentru studenți. Se are în vedere portretul schițat; fotorobotul; foto-fit-ul; IKR-2, identi-kitul; minicompozitorul; sintetizatorul fotografic; portretul robot computerizat; echipamentul MUGSHOT, destinat identificării persoanelor după semnalmentele exterioare, echipamentul LIVA SCAN, destinat creării bazelor de date necesare identificării persoanelor după semnalmentele exterioare și după impresiunile digitale [31, p.346], sistemul automatizat de identificare facială, IMAGETRAK [61, p.187] ș.a.

De notat că, baza de date criminalistice a sistemului de recunoaștere facială IMAGETRAK este utilizată de poliția României cu succes, prin faptul că înlocuiește clasoarele clasice cu fotografii de semnalmente, folosite pentru identificarea persoanelor, prin crearea unei evidențe sub formă de imagini digitale ale feței, a semnalmentelor anatomice, semnelor particulare (cicatrice, tatuaje etc.), a datelor cu caracter personal, preluate de la anumite persoane ca urmare a comiterii de infracțiuni prin diverse moduri de operare [59, p.187].

Capitolul 6. *Evidența criminalistică*, compus din 5 paragrafe (pag. 214-230) abordează problematica tradițională a asistenței informaționale a descoperirii și cercetării infracțiunilor, numite și înregistrarea criminalistică ce cuprinde diverse evidențe, inclusiv criminalistice. Fără a comenta anumite aspecte ale capitolului analizat și fără a intra în detalii, trebuie observat la

general că, calea magistrală de dezvoltare a evidențelor criminalistice contemporane o constituie automatizarea lor – fapt, care și impune a reflecta acest fenomen în lucrările didactice, inclusiv și în capitolul analizat. De fapt, aceste aspecte, cu lux de amănunte, au fost discutate în doctrina criminalistică autohtonă [20], de unde și necesitatea de a fi oglindite și în literatura cu caracter didactic. Se are în vedere, cel puțin sistemele dactiloscopice răspândite pe plan mondial („AFIS”, „Morfo”, „Printrak”). Firește, aici pot fi consemnate și alte sisteme de identificare automată: balistice („IBIS”, „TAIS”, „ARSENAL”, „ПОИСК”); gabitoscopice („IMAGETRAK”) ș.a.).

În fine, capitolul 7. *Cercetarea criminalistică a documentelor*, compus din 4 paragrafe (pag. 230-261) cuprinde chestiuni clasice, legate de noțiunea și clasificarea documentelor în criminalistică, examinarea lor preliminară, expertiza tehnico-criminalistică a actelor suspecte de fals, expertiza textelor dactilografiate, expertiza scrisului. Conf.univ. S.Doraș menționează, pe drept, că documentele au suferit de-a lungul timpului modificări, actualmente lor li se atribuie un sens mai larg decât actelor scrise ce atestă fapte juridice. Cu toate acestea, definind noțiunea de „document” autorul prezintă o părere diametral opusă acestor constatări. El notează: „În acest context, este semnificativă atitudinea unor juriști potrivit căreia sunt considerate documente obiectele de genul fotografiilor, filmul, audio-videogramele și alte tehnici de înregistrare, folosite deosebit de frecvent în justiție...” [29, p.230]. În continuare însă, autorul declară că „în criminalistică categoria de document se aplică asupra diverselor acte ce reprezintă date probante exprimate prin scriere (sublinierea ne aparține – A.B.). Într-un suport material (hârtie, carton, pânză, lemn etc.); fotografiile, filmul, videofonogramele, date fiind deosebirile pe care le reprezintă prin natura lor, nu se referă la noțiunea în cauză. Ele, pe drept, constituie o categorie aparte de obiecte informativ probante, a căror examinare criminalistică impune aplicarea de metode și mijloace de altă natură decât cele privind examinarea actelor scrise” [29, p.231]. În opinia noastră, poziția în cauză, fiind depășită de timp, ceea ce recunoaște și însuși autorul, este greu de acceptat. Actualmente, dezvoltarea progresului tehnico-științific oferă și alte suporturi materiale, decât hârtia pentru a stoca informația – magnetice, optice, fotografice, electronice ș.a. Cu atât mai mult că și argumentele aduse de autor sunt discutabile. Se are în vedere referința la art.157 al CPP a RM din legislația de procedură penală depășită, în vigoare de până la a.2006, după cum urmează: „constituie documente actele scrise ce emană de la întreprinderi, instituții, organizații de stat și obștești, de la persoane oficiale sau particulare, în care se expun ori se atestă fapte sau împrejurări de natură să contribuie la soluționarea justă a unei cauze penale” [29, p.231]. Actualul CPP al Republicii Moldova, care era în vigoare și la momentul publicării manualului (a.2011) prevede: „Constituie mijloc material de probă documentele în orice formă

(scrisă, audio, video, electronică etc.), care provin de la persoane oficiale fizice sau juridice dacă în ele sunt expuse ori adevărate circumstanțe care au importanță pentru cauză” [19].

În fine, să ne oprim succint și la cap.2 „Tactica efectuării cercetării la fața locului” a părții a treia a manualului analizat ca să facem unele precizări. În primul rând, la noțiunea de cercetare la fața locului, adusă de autor la pag.295: „...cercetarea la fața locului reprezintă activitatea procedurală, al cărei conținut îl constituie examinarea nemijlocită de către organul de urmărire penală a unui teren deschis ori a unei încăperi, în care a avut loc fapta sau în perimetrul căreia s-au manifestat consecințele ei...” Opinăm cu acest prilej, că loc al faptei poate fi nu numai un teren deschis ori încăpere, dar și fragmente de spațiu, (mediu) acvatic, subacvatic, subteran sau aerian (explozie în mina de piatră, tamponare de vapoare etc.). Dicționarul explicativ al limbii române termenul “teren” îl interpretează destul de restrâns, doar ca “întindere de pământ delimitată” [25, p.1085]. Deci, sintagma “loc al faptei” trebuie interpretată mai larg, înțelegând prin “faptă” nu numai cele de natură penală, dar și incidentele, caracterul căreia la etapa inițială a investigării lor nu poate fi stabilit cu siguranță (spre exemplu, sinucidere, accident, ultimul loc de aflare (ședere) a persoanei dispărute fără urmă ș.a.).

Dincolo de aceasta, trebuie menționat că la fața locului nu totdeauna organul de urmărire penală are posibilitatea de a percepe nemijlocit împrejurările faptei. Spre exemplu, microurmele, microcantitățile de substanțe, microfibrele și alte microobiecte, de unde și necesitatea de a aplica în aceste scopuri unele mijloace tehnico-criminalistice (lupa, microscopul etc.). Acest aspect, credem, trebuie la fel introdus în definiție.

Ca și concluzie la analiza acestor capitole din manualul conf.univ. S.Doraș trebuie spus că acestea, dincolo de mențiunile făcute, cuprind informații pertinente și necesare studenților de la facultățile de drept, parțial și practicienilor criminaliști, sunt expuse într-un limbaj coerent și logic, accesibil și îngrijit. Ca obiecție generală asupra acestor materiale ar fi slaba dezvoltare a tehnicilor și tehnologiilor contemporane folosite la ora actuală în practica cercetării documentelor (comparatorul videospectral VSC-6000 din dotarea CTCEJ, comparatorul spectral FORAM 685-2, aparatul de detecție electrostatică a urmelor de presiune în masa hârtiei documentelor ESDA ș.a.), lipsa desfășurării unor aspecte strict necesare experților-criminaliști (expertiza textelor printate, spre exemplu), oferirea unui spațiu excesiv aspectelor rar solicitate în practică precum expertiza textelor dactilografiate ș.a. Dar, în lipsa unor publicații cu caracter didactic sistematizat pe tema cercetării tehnico-criminalistice a documentelor în țara noastră, trebuie să recunoaștem că materialul analizat, acoperă într-o anumită măsură această insuficiență de literatură și prezintă importanță pentru dezvoltarea teoriei și practicii în acest spațiu a documentologiei criminalistice.

O altă lucrare, consacrată expres domeniului analizat este “*Tratat de tehnică criminalistică*” [15] publicată la editura Little Star (București, România) în a. 2004 de către doi autori – prof. V.Bercheșan (cap.1-4; 8-12) și cercetătorul M.Ruiu (cap.5-7). Manualul poartă caracter didactic vădit, volumul în ansamblu, fiind adresat, în primul rând, studenților de la facultățile de drept, în care se întrevăd și aspecte doctrinare la care ne vom referi în continuare cu unele precizări.

Bunăoară, în secțiunea I *Noțiunea și obiectul de studiu a criminalisticii* a primului capitol autorul scrie: „Ca știință de sine stătătoare și – cu un obiect propriu de studiu - criminalistica are următoarele direcții principale de acțiune:” și, în continuare, stipulează 8 direcții, dintre care doar două, în opinia noastră, țin de obiectul de studiu al științei criminalistica: - „Studierea practicii judiciare în scopul valorificării și fundamentării științifice a experienței tuturor organelor abilitate în investigarea infracțiunilor; - Cunoașterea fenomenului infracțional și a evoluției acestuia, precum și a modurilor de operare folosite la comiterea faptelor de natură penală, în vederea identificării celor mai eficiente metode de prevenire și combatere” [15, p.20]. Celelalte aspecte formulate de prof. V.Bercheșan stipulează mai curând sarcinile științei în cauză decât obiectul ei de studiu (elaborarea de mijloace pentru descoperirea, ridicarea și examinarea urmelor infracțiunii; perfecționarea metodologiei de cercetare a diverselor infracțiuni...etc.).

Totuși, aceste două elemente ale obiectului de studiu aduse de autor sunt importante însă, credem, nu și suficiente, întrucât ca să „elaborăm metode și mijloace tehnice pentru căutarea, descoperirea, fixarea și ridicarea urmelor” este necesar a studia și legitățile reflectării activităților infracționale în ambianța înconjurătoare (urmele infracționale).

În opinia noastră, criminalistica este un domeniu specific de cunoaștere ce vizează, pe de o parte, activitatea infracțională, iar pe de altă parte, antipodul ei – activitatea de descoperire și cercetare a infracțiunilor. Numai stăpânind legitățile acestor genuri de activitate, realizările de ultimă oră în diversele domenii, dar și experiența pozitivă a criminaliștilor pe plan mondial este posibil a elabora recomandății și tehnici adecvate în lupta contra criminalității contemporane.

În secțiunea a II-a *Structura criminalisticii* prof. V.Bercheșan vorbește de trei părți ale sistemului științei criminalistica, respectiv “tehnica criminalistică, tactica criminalistică și metodologia - metodică criminalistică [15, p.21]”. În opinia noastră, aspectele introductive ale criminalisticii (obiectul, sistemul, sarcinile etc.), dar și unele teorii ce dețin însemnătate metodologică pentru toate cele trei părți indicate mai sus – tehnica, tactica și metodică criminalistică, se cer a fi plasate într-un compartiment în fața acestora – teoria generală a criminalisticii sau, așa cum este numit de unii savanți români (Alec Gh., Cârjan L.) – fundamentele criminalisticii [1; 18]. Aici este vorba de criteriile de sistematizare a cunoștințelor

și de principiile didactice de prezentare a materialului pentru buna lor însușire: de la general la particular, de la simplu la complex, de la cunoștințe fundamentale spre cunoștințe practice, ceea ce și justifică necesitatea compartimentului teoriei generale în fața celorlalte trei părți.

În secțiunea a IV-a *Constatările tehnico-științifice și expertizele criminalistice, mijloace de probă în procesul penal* prof. V.Bercheșan determină expertiza ca “activitate de cercetare științifică a urmelor și mijloacelor materiale de probă în scopul identificării persoanelor, animalelor, obiectelor, substanțelor sau fenomenelor, al determinării anumitor însușiri sau schimbări intervenite în conținutul, forma și aspectul lor” [15, p. 69].

În ce ne privește, suntem de părerea îmbrățișată de mai mulți autori [60, p.52; 159, p.40; 80, p.158], care consideră că expertiza judiciară nu prezintă activitate științifică și nici științifico-practică. Examinarea materialelor de probă în cadrul expertizei, cu toate că se aseamănă cu cercetarea științifică, ea deține un rând de particularități ce sunt caracteristice activității practice aplicate și nu celei științifice. În cadrul efectuării expertizei se utilizează metode, procedee și mijloace fundamentate științific pentru a soluționa sarcini practice în diverse cauze judiciare de aflare a adevărului, pe când scopul cercetărilor științifice constă în dezvăluirea și analiza unor legități ale realității obiective, stabilirea unor fapte, verificarea unor ipoteze științifice. Experții aici nu efectuează cercetări de acest nivel, dar mai curând aplică în sferele lor de activitate metode și soluții sprijinite pe legitățile deja descoperite de către cercetătorii domeniilor respective, care de-a lungul anilor au fost de multe ori verificate în practica judiciară și nu numai.

Cât privește recunoașterea expertizei ca „activitate științifico-practică”, o credem la fel discutabilă. Cercetătorul rus T. Averianova în acest sens este mai tranșantă, socotind-o „lipsită de corectitudine”, întrucât o astfel de soluție permite a considera „științifico-practică” aproape oricare „activitate practică înalt tehnologizată, spre exemplu, construirea mașinilor, lucrările din gospodăria satească realizate conform cerințelor științei agrotehnice, operațiile chirurgicale până la incizia unui furuncul sau extirparea unui dinte bolnav” [81, p.158].

Deci, expertiza judiciară s-ar putea defini ca o varietate de activitate practică, efectuată în scopul cercetării unor situații de fapt, efectuată în baza ordonanței organului de urmărire penală sau încheierii instanței de judecată în cazurile prevăzute de lege, de către persoane competente în știință, tehnică, artă, alte domenii în scopul stabilirii adevărului în cauzele judiciare.

Capitolele VIII și IX ale Tratatului analizat prezintă un studiu cuprinzător în domeniul cercetării criminalistice a documentelor, conțin un mare volum de informații utile pentru înțelegerea profundă a posibilităților actuale ale documentologiei criminalistice. Observăm, că structura acestei subramuri a tehnicii criminalistice este abordată tradițional sub două aspecte, din punct de vedere grafoscopic și a cercetării tehnice a documentelor. Dar, este larg cunoscut și

faptul că, în ultima vreme publicațiile doctrinare și manualele de criminalistică, mai cu seamă editate în Rusia, includ aici, pe bună dreptate, și problematica legată de stabilirea autorului spiritual al textului. Privită mai larg, structura acestei subramuri este determinată și de faptul cum este înțeleasă noțiunea de document în criminalistica modernă.

După cum am menționat mai devreme, abordarea noțiunii de document doar ca act scris – așa cum este tratată aici, nu corespunde tendințelor contemporane de dezvoltare a acestei noțiuni, întrucât chiar un rând de acte legislative din ultima perioadă, inclusiv din domeniul dreptului procesual-penal, admit utilizarea documentelor și în altă formă. Dincolo de aceasta, în calitate de documente ca surse importante de probă pot evolua și acelea ce nu dețin nici o legătură cu fapta investigată, însă prin prezența lor într-un anumit loc pot mărturisi despre împrejurări importante pentru soluționarea cauzei sau, chiar fiind nule din punct de vedere juridic, ele pot conține informație utilă pentru elaborarea unor versiuni întemeiate în scopul descoperirii și cercetării infracțiunilor [77, p.47]. Legat de aceasta, este important a sublinia că document cu relevanță penală poate fi și un purtător de informație criptată, latentă, acoperită, camuflată etc.

Aici însă, trebuie precizat încă un aspect. În capitolele analizate autorul folosește pe larg sintagme de genul „falsul prin adăugire de text”, „cercetarea criminalistică a falsului” etc. care, trebuie acceptate cu anumite rezerve - din punctul de vedere tehnic al falsului, întrucât expertiza tehnico-criminalistică a documentelor nu rezolvă probleme de stabilire a autenticității sau falsului (contrafacerii) documentelor. Cercetătorul român I. Văcaru menționează, pe drept, că expertul nu este în drept să formuleze astfel de concluzii. Noțiunea de fals cuprinde atât ansamblul de măsuri inițiate de subiect pentru a fabrica analogul asemănător a unui sau altui document (ștampilă, sigiliu, formular) sau modificarea lui, precum și vinovăția acestuia față de aceste acțiuni. Laturii subiective a acestor acțiuni îi este caracteristic nu numai intenție directă dar și prezența scopului special, dorința de a folosi documentul fals. Deci, pentru stabilirea falsului documentului se iau în calcul două criterii strâns legate între ele: juridic și tehnic.

Criteriul tehnic se manifestă prin faptul modificării conținutului inițial al documentului autentic, stabilindu-se, de regulă, prin intermediul expertizei tehnico-criminalistice a documentelor și, în cumul cu criteriul juridic, asigură aplicarea corectă a legii penale.

Expertul-criminalist soluționează numai probleme tehnice, privind falsul în acte. În competența expertului nu intră soluționarea problemei autenticității sau falsului în documente, de aceea termenii „fals”, „contrafacere” folosiți în vorbirea curentă și în lucrarea analizată pot fi, pe drept, acceptați doar în plan tehnic [77, p.48].

În concluzie menționăm că, lucrarea analizată, deși conține aspecte discutabile în plan doctrinar, tratează destul de vast și deplin majoritatea problemelor tehnicii criminalistice, și în

acest sens, valoarea materialului este de netăgăduit pentru practicienii dreptului, dar și pentru experții criminaliști ai unităților de expertiză judiciară.

Monografia la care ne vom referi în continuare intitulată *Tactica cercetării la fața locului* (material științifico-didactic) [33] semnată de către prof. M. Gheorghiță care poartă, la fel, caracter didactic vădit fiind adresată, în primul rând, studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la facultățile de drept din țară. Materialul didactic cuprinde 9 chestiuni ce dezvăluie o gamă de subiecte ce țin de cercetarea la fața locului, inclusiv și cele ce privesc mijloacele tehnico-criminalistice aplicate în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală, după cum urmează: Cuvânt înainte. 1. Noțiunea, scopurile, sarcinile și genurile cercetării la fața locului. 2. Principiile generale și clasificarea cercetării la fața locului. 3. Etapele cercetării la fața locului. 4. Particularitățile tactice ale cercetării la fața locului. 5. Particularitățile psihologice ale cercetării locului faptei. 6. Examinarea exterioară a cadavrului și exhumarea. 7. Examinarea obiectelor, documentelor, animalelor. 8. Rolul versiunilor și al mijloacelor tehnico-criminalistice la cercetarea la fața locului. 9. Documentarea cercetării la fața locului. Bibliografie selectivă.

Din cele de mai sus, observăm că acest volum, cu toate că cuprinde doar 70 de pagini, tratează principalele aspecte ale problemei. Scrisă cu mai mult de un deceniu în urmă, lucrarea nu și-a pierdut actualitatea și utilitatea ei pentru teoreticienii și practicienii dreptului autohton, având în vedere puținele publicații de acest gen în spațiul vorbitorilor de limbă română. Oricum, apreciind valoarea didactică incontestabilă a lucrării analizate, ținem să remarcăm și unele aspecte doctrinare ce urmează a fi precizate. Bunăoară, definiția de „loc al faptei” dată de autor: „Fața locului (art. 118 CPP RM) mai numit și locul faptei sau scena infracțiunii reprezintă o suprafață determinată a terenului sau încăperii în care s-a desfășurat activitatea infracțională concretă, locul unde au parvenit consecințele faptei săvârșite” [33, p.6].

Cercetătorul A.Gugu observă, pe drept, cu acest prilej că, “loc faptei poate fi nu numai un teren, o suprafață de teren, localitate ori încăpere, dar și fragmente de spațiu, (mediu) acvatic, subacvatic, subteran sau aerian (explozie în mina de cărbune, tamponare de vapoare etc.) [43, p.67]. Dicționarul explicativ al limbii române termenul “teren” îl interpretează destul de restrâns, doar ca “întindere de pământ delimitată” [25, p.1085].

Luând în calcul aceste teze, sintagma “fragment de spațiu”, folosit în acest context, o apreciem mai cuprinzătoare și mai exactă pentru determinarea noțiunii de loc al faptei.

Pornind de cele menționate, locul faptei poate fi definit ca fragment de spațiu, în limitele căruia a avut loc un eveniment cu relevanță criminalistică sau au fost lăsate urme legate de acesta, iar locul infracțiunii este mediul în care a fost comisă nemijlocit fapta în cauză.

În altă ordine de idei și, legat de albia temei cercetărilor noastre - a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice aplicate în cadrul cercetării la fața locului, urmează să precizăm și alte aspecte ce țin de fixarea mersului și rezultatelor cercetării la fața locului prin folosirea unor mijloace tehnico-criminalistice, care și-au găsit reflectare în lucrarea analizată. Privită sub această optică autorul lucrării menționează: „Procedeele de fixare a urmelor și a altor corpuri sunt: fotografierea, măsurarea dimensiunilor urmelor și ale altor obiecte, schițarea sau reprezentarea lor schematică, prelucrarea obiectului pe care a fost descoperită urma în scopul fixării acestei urme și păstrării stării și indicilor ei (conservarea), ridicarea de copii ale urmelor, ridicarea de urme de la locul faptei împreună cu obiectul sau partea obiectului pe care se află urma sau prin deplasarea urmei pe o altă suprafață ori prin separarea substanțelor de urmă [33, p.61]”. În cazul dat, observăm o anumită confuzie și amestec de operațiuni ce urmăresc scopul colectării mijloacelor materiale de probă, mereu înfăptuite într-un lanț consecutiv și logic: descoperirea, fixarea, examinarea preliminară, ridicarea și ambalarea urmelor și altor materiale de probă.

Dacă este vorba de fixarea acestora, în opinia noastră ea poate fi realizată, pe de o parte – procesual, prin consemnarea împrejurărilor de fapt în procesul-verbal al cercetării la fața locului, iar pe de altă parte – tehnic, prin aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice: fotografiere, audio-videoînregistrare, prin executarea desenelor și planurilor-schiță, dar și prin sistemul de poziționare globală (GPS).

Tot în acest context, trebuie făcute unele precizări și cu privire la anumite mijloace tehnico-criminalistice utilizate în cadrul cercetării locului faptei invocate de autor. El scrie: „în raport cu natura obiectelor de la fața locului, ofițerul de urmărire penală va utiliza pentru cercetarea lor, de asemenea, utilaj special, de exemplu, aparatul portativ roentgen, lampa de cuarț, dispozitivul pentru investigarea cadavrelor etc.” [33, p.61] (sublinierea ne aparține – A.B.). În cazul dat nu este clar despre care dispozitiv este vorba. Putem doar presupune că autorul a avut în vedere detectorul de cadavre „Поиск-1” ce funcționează pe baza analizei gazelor emanate de cadavru în procesul de descompunere care, de fapt, este ieșit din uzul criminalistic. La problematica căutării cadavrelor umane ascunse vom reveni cu detalii în capitolul trei, aici însă menționăm că, actualmente în aceste scopuri se aplică un complex întreg de măsuri și mijloace tehnice pentru a localiza și a examina cadavrele, în funcție de topografia terenului unde acesta prezumtiv este îngropat, gradul de descompunere și alte circumstanțe. Cât privește „lampa de cuarț” amintită tot în același rând de autor, probabil s-a avut în vedere aparatele cu radiații UV, sticla lămpilor cărora actualmente sunt fabricate și din alte materiale decât cuarțul.

În fine, cu toate că lucrarea conține și alte laturi discutabile sub aspect doctrinar, dar ieșite din cadrul tematicii noastre de cercetare, unele scăpări în prezentarea aspectelor privind echipamentul de securitate al membrilor echipei de cercetare, față de care, în literatura de specialitate contemporană se atrage o atenție substanțială, datorită pericolului de contaminare cu HIV/SIDA, tuberculoză, hepatită, meningită ș.a., ea prezintă una din primele lucrări în limba română din țara noastră consacrate expres cercetării la fața locului și, în acest sens, valoarea ei este incontestabilă.

De ramura tehnicii criminalistice, a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice ține și monografia dr. în drept C. Pisarenco intitulată *Microobiectele în activitatea de cercetare a infracțiunilor* [65] apărută recent la editura „Valinex”, Chișinău, 228 p. Ea cuprinde 3 capitole, după cum urmează: 1. „Analiza situației în domeniul cercetării criminalistice a microobiectelor” în care se acordă o atenție deosebită publicațiilor din ultimii ani. Aici autorul menționează, pe drept că, în criminalistica contemporană au loc discuții pe marginea conceptului de microobiect și rolul acestuia în cadrul probatoriului procesului penal, se afirmă argumentat că problema privind locul și rolul microobiectului deocamdată nu este îndeajuns cercetată și valorificată, iar gradul de elaborare a concepției privind microobiectele nu poate fi recunoscut pe deplin definitivat. Capitolul 2. „Aspecte generale privind microobiectele și rolul lor în activitatea de cercetare a infracțiunilor” este consacrat aspectelor istorice privind apariția și evoluția noțiunii de microobiect. Autorul abordează problema clasificării microobiectelor și caracteristica criminalistică a acestora. Se propun reguli procesuale de reglementare a procesării lor, în special, punându-se la bază specificul detectării, fixării și ridicării lor. Capitolul 3. “Particularități de lucru cu microobiectele la locul faptei, metodele și mijloacele folosite în aceste scopuri” este consfințit metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice de depistare, fixare și ridicare a microobiectelor la locul faptei, fixarea, ridicarea și ambalarea a lor. Autorul conchide corect, în viziunea noastră că, microobiectele necesită respectarea unor măsuri de precauție, începând chiar cu momentul depistării lor, necesitatea perfecționării muncii cu microobiectele la fața locului a tuturor participanților la urmărirea penală și ridicarea nivelului cunoștințelor acestora în lucrul cu ele.

Cu toate acestea, trebuie făcute și unele observații legate, poate mai mult, de insuficiența tratării unor aspecte ale procesării și valorificării microobiectelor din perspectiva diversității lor. Se are în vedere, mai cu seamă microurmele de natură biologică umană.

În acest context, dr. C.Pisarenco definește microobiectele ca „formațiuni materiale legate cauzal cu evenimentul infracțional, importante pentru soluționarea cauzei și aflarea adevărului, având caracteristici dimensionale mici, limitele superioare ale cărora sunt stabilite de pragul sensibil al organelor de simț ale omului, în primul rând, de capacitatea de rezoluție a ochiului

uman, dețin parametri relativ stabili, depistarea, fixarea, ridicarea și expertizarea cărora necesită utilizarea unor mijloace tehnico-criminalistice, cunoștințe speciale și metode instrumentale de laborator. O imagine integrală despre microobiecte poate fi obținută numai dacă ele sunt examinate ca obiecte ale cercetării de expertiză” [65, p.88].

În opinia noastră, această definiție este oarecum greoaie, deoarece cuprinde aspecte explicative care, credem trebuie excluse, referindu-ne doar la calitățile substanțiale ale microobiectelor, precum: materialitatea lor; parametri cantitativi mici; necesitatea aplicării unor metode tehnico-criminalistice pentru colectarea lor; legătura cauzală cu infracțiunea; semnificația condiționată de rezultatele expertizei judiciare.

În altă ordine de idei, autorul, descriind mijloacele tehnico-criminalistice de depistare, fixare și ridicare a microobiectelor, nu face referire la cele de natură biologică umană, în special la urmele de miros (microobiecte de natură gazoasă, în opinia autorului). Acestea din urmă necesită atât abordări teoretice cât și referințe asupra unor tehnici legate de procesarea practică a lor.

La această problemă vom reveni cu detalii în capitolul 3 a prezentei lucrări, aici însă, profitând de ocazie, vom face o introducere preliminară în această problemă, spunând că, urmele de miros (odorologice) prezintă o însușire a substanțelor mirositoare ale sângelui, transpirației determinată genetic și recepționată de câinele-biodetector specializat ca particularitate irepetabilă a unui individ concret [197, p.4].

Mai mult, trebuie deosebit *mirosul ca simț*, cu care sunt înzestrați oamenii și unele animale, capacitatea lor biologică de a percepe și deosebi emanații mirositoare [25, p.639], care nu există în afara organismului în viață și *urmele de miros* ca substanțe mirositoare în cantități moleculare. Acestea din urmă pot fi colectate prin metode de contact, păstrate iar mai apoi, examinate în cadrul unor măsuri speciale de investigații sau pe calea expertizei (constatării tehnico-științifice de laborator) și folosite în procesul de investigare al infracțiunilor. La fel, urmează a preciza că substanțele mirositoare de transpirație permanent însoțesc sursa lor de emanație sub acțiunea evaporării, absorbției, condensării și a altor procese fizico – chimice, trecând spre obiectele din preajmă sub formă de semne, ce caracterizează individul, menținându-se un timp pe obiectele care au fost în contact, răspândindu-se prin aer în mediul înconjurător. Astfel de concentrare a substanțelor mirositoare ale individului sunt numite mirosuri individuale.

În literatura criminalistică noțiunea de „miros individual” deseori se interpretează ca amestec de gaz și aburi, evaporate de pe corpul uman și care îl însoțesc sub formă de „trenă”. Substanțele acestor mirosuri au capacitatea de a se volatiliza, evapora în anumite medii, diviza, îmbiba în materia purtătoare de miros, amesteca și de a se împrăștia.

Volatilizarea și proprietatea de a se amesteca și împrăștia determină perioada nesemnificativă „a vieții” mirosului individual și explică necesitatea colectării imediate de pe ele a probelor de miros. Posibilitatea de deplasare a substanțelor mirositoare (volatilizarea, difuzia) îi permit să ajungă la receptorii olfactivi ai biodetectorului cu ajutorul curentului de aer. Proprietatea principală a mirosului individual al omului o reprezintă rezistența care individualizează individul, astfel determinând folosirea informației despre mirosuri în rezolvarea problemelor criminalistice. Obiectele purtătoare de miros (sau probele obținute de pe suprafața lor) sunt luate în calcul în procesul investigației, deoarece posedă particularitățile unei probe materiale.

Mirosul individual lăsat de către infractor sau de alte persoane implicate în infracțiune, au o legătură indiscutabilă cu cazul cercetat. Probele de pe obiectele purtătoare de miros sunt materiale și pot fi colectate, prelucrate, divizate, păstrate, supuse cercetărilor. Mirosul individual al unei persoane concrete se deosebește calitativ de același miros al unei altei persoane și poate fi folosit atât pentru identificare, cât și la determinarea locului, timpului și altor împrejurări ale infracțiunii, stabilirea sau excluderea complicității subiectului în infracțiune.

Dar, întrucât urmele de miros sunt un gen de urme specifice ce nu pot fi percepute vizual, nu pot fi examinate cu anumite tehnici, manifestându-se ca o „semnătură chimică” a omului și a substanțelor, de cele mai multe ori ele sunt tratate ca varietate de microobiecte [15, p.289-290].

Pe bună dreptate, dacă pornim de la mecanismul de formare, depistare și utilizare a urmelor odorologice, ele trebuie catalogate la categoria microobiectelor, aflate în stare gazoasă. Acestea sunt invizibile, la procesarea lor ne conducem de regulile de lucru cu microurmele, pot fi depistate doar cu concursul câinilor dresați, adică este vorba de un gen deosebit de substanțe gazoase, care în aspect procesual uneori sunt numite și „probe ultramateriale” [122, p.15], de altfel, similar cu molecula ADN care, la fel, nu este vizibilă în microscop.

Urmele de miros, după perioada de conservare în timp pot fi reunite în trei subgrupe: - urme proaspete („fierbinți”), de o vechime ce nu depășește 1 oră de la apariția lor; - urme normale cu vechimea de mai mult de 1 oră, însă mai puțin de 3 ore și urme vechi care s-au format de mai mult de 3 ore. Desigur, această clasificare este destul de convențională, întrucât uneori în locuri deschise, fără vânt urmele se pot păstra și peste 15 ore. De aceea, ea este valabilă pentru urmele create pe obiecte în cadrul unor contacte temporare cu diverse părți ale corpului uman (chibrituri, pixuri etc.) [186, p.246].

După mecanismul de formare urmele de miros pot fi convențional divizate în urme-surse de miros (urme de om, animale, obiecte solide și lichide etc., de pe suprafața cărora moleculele substanței se emană continuu, acționând asupra receptorilor olfactivi) și urme-mirosuri – amestec de aer și molecule mirositoare în lipsa sursei de miros (obiectul-corp mirositor lipsește, iar

mirosul lui a rămas), ce se caracterizează ca un fenomen unic, de o singură dată legat de evaporarea moleculelor mirositoare și dispersarea rapidă a lor în spațiu [36, p.54].

O altă publicație științifico-didactică relevantă în aspectul tezei noastre de cercetare prezintă lucrarea intitulată „*Tratat de tehnici criminalistice*” [31], semnată de doi autori români - C. Drăghici și A. Iacob. Ea cuprinde 11 capitole, după cum urmează: 1. Noțiunea, obiectul, principiile, metodele și sistemul criminalisticii; 2. Considerații generale privind identificarea criminalistică; 3. Metode fotografice moderne de fixare și examinare a urmelor și mijloacelor materiale de probă; 4. Metoda dactiloscopiei judiciare pentru identificarea persoanelor și cadavrelor pe baza desenelor papilare existente pe suprafața palmelor și a plantei picioarelor; 5. Traseologia judiciară; 6. Balistica judiciară. Identificarea generală și individuală a armelor după urmele lăsate de acestea; 7. Metoda portretului vorbit de identificare a persoanelor după trăsăturile exterioare; 8. Identificarea cadavrelor necunoscute; 9. Grafoscopia judiciară; 10. Capcanele criminalistice și rolul lor în prevenirea și descoperirea infracțiunilor; 11. Sisteme informatice moderne de investigare și identificare criminalistică.

Din structura lucrării prezentată mai sus observăm că autorii au încercat să analizeze tot cuprinsul compartimentului de tehnică criminalistică. Ea conține un volum important de informații actualizate la zi, cu elemente novatorii și prezentări de tehnici contemporane folosite în laboratoarele din România și de peste hotarele ei, utile pentru practicienii criminaliști în activitățile lor profesionale de combatere a criminalității dar și tineretului studios de la facultățile de drept în cadrul însușirii cursului universitar de criminalistică.

Apreciem ca element util și novatoriu conținutul secțiunii a IV-a “Fotografia digitală” în care, pe drept, se schițează un rând de avantaje ale fotografiei digitale: calitatea foarte bună și un realism inegalabil al imaginilor; durata nelimitată a vieții fotografiilor datorită suportului electronic de stocare; multiplicarea lor rapidă și ușor de realizat cu costuri mici; vizualizarea instantaneei a imaginilor; posibilitatea de a alege mărimea și calitatea solicitată a imaginii în timpul fotografierii; posibilitatea catalogării imaginilor pe computer și expedierea lor prin e-mail, includerea în publicații, în pagini Web sau pe CD-uri [31, p.82] etc. Desigur, fotografia digitală nu este scutită și de unele dezavantaje: lipsa lentilelor reutilizabile la majoritatea camerelor digitale, pentru a putea fi schimbate; automatizarea camerelor ceea ce oferă utilizatorului un control limitat.

Cu toate acestea, urmează să facem și anumite precizări cu privire la unele aspecte doctrinare. Bunăoară, metodele științei criminalistice, declarate de autori însă rămase nedezvăluite, consemnându-se doar sarcinile ce pot fi soluționate cu ajutorul lor: căutarea, descoperirea, fixarea, ridicarea și interpretarea urmelor și mijloacelor materiale de probă; obținerea modelelor

de comparație; stabilirea apartenenței de gen și identificării individuale; realizării experimentelor criminalistice; organizării cartotecilor, colecțiilor tehnico-criminalistice etc. [31, p.15].

În opinia noastră, metoda, în accepția largă a cuvântului, este modul de percepere, însușire și transformare a realității lumii înconjurătoare, o modalitate de cunoaștere a realității, de soluționare a unor sarcini. Orice activitate de cunoaștere se supune legii universale a dialecticii materialiste, care este determinantă și în investigațiile criminalistice. Un rol hotărâtor aici îl joacă teza privind capacitatea materiei de a reflecta și de a fi reflectată. Dialectica presupune studierea oricărui fenomen în dinamică, în dezvoltare, ea preîntâmpină cercetarea unilaterală a cauzelor penale, deschide posibilități de a cunoaște obiectiv esența lucrurilor în profunzime.

Din metoda dialectico-materialistă derivă alte metode utilizate în cercetările criminalistice: general-științifice, comune mai multor științe, având ca suport logică: - analiza și sinteza. - inducția și deducția; - ipoteza; - analogia; - generalizarea.

O altă grupă de metode au ca suport folosirea organelor de simț și de rațiune ale omului: observația; descrierea; măsurarea; comparația; experimentul; modelarea; metode matematice și cibernetice etc.

A treia grupă o constituie metodele speciale ale criminalisticii, structurate în două subgrupe.

1. Metode criminalistice propriu-zise, adică elaborate de însăși știința în cauză și aplicabile în cercetările criminalistice de ansamblu. 2. Metode preluate din alte științe sau adaptate creativ la propriile necesități.

Urmează, la fel, să precizăm că metodele sus-menționate se folosesc într-o legătură reciprocă, în sistem, însă acele metode care se aplică în practică sunt strict subordonate cerințelor legii procesual penale: aplicarea doar după o verificare științifică severă a eficacității și inofensivității lor pentru om și mediul înconjurător în deplină consonanță cu normele etice.

Tot în acest context, trebuie făcute unele comentarii și la capitolul IX a acestei lucrări „Grafoscopia judiciară”. Capitolul în cauză este divizat în 2 secțiuni: - Importanța cercetării criminalistice a actelor scrise și a falsului în înscrisuri; - Manipularea înscrisului.

În prima secțiune autorii definesc înscrisurile ca acelea care „servesc la fixarea apariției, modificării sau stingerii raporturilor juridice de tot felul. Aceste documente scrise atestă fapte și evenimente de mare însemnătate pentru activitatea unei societăți de stat sau private, precum și pentru apărarea drepturilor legale ale cetățenilor” [31, p.365]. Cercetătorii C. Drăghici și A.Iacob consideră, pe bună dreptate că „noțiunea de document este mai largă decât cea de act sau înscris, acoperind toată gama materialelor ce pot face obiectul investigării criminalistice, acte care atestă identitatea, calitatea sau profesia, proprietatea asupra unor bunuri, proveniența unor valori etc. [31, p.381].

Totuși, după cum observă și cercetătorul român I.Văcaru, autorii în cauză nu extind conținutul acestei noțiuni mai larg decât a documentului scris, întrucât obiectul investigațiilor criminalistice nu se rezumă numai la obiectele enumerate mai sus, dar țin și de foto-audio-videoînregistrări, documente electronice etc. [77, p.28].

Desigur, o astfel de abordare a documentului, doar ca act scris, îngustează gama obiectelor utilizate actualmente pentru fixarea informației, întrucât evenimentele se înregistrează frecvent și prin alte mijloace (electronice, înregistrări magnetice, foto-videoînregistrări etc.). Ca și alte documente acestea pot fi obiectul examinărilor de constatare tehnico-științifică, a expertizelor tehnico-criminalistice a documentelor ș.a. Se are în vedere atât documentele oficiale, cât și cele private, inclusiv și fără rechizite (scrisoare fără dată, adresă, sursă, note cu privire la operațiunile financiare, corespondența condamnaților, scrisori anonime, convorbirile telefonice interceptate ș.a.). Document cu semnificație criminalistică poate fi și un purtător de informație criptată, invizibilă (manuscris printre rândurile unui ziar executat cu cerneluri simpatice, text printat acoperit cu o pată de cerneală etc.).

Din cele expuse observăm că în criminalistică document este orice purtător material de informație fixată special ce prezintă importanță pentru justa soluționare a cauzei penale, precum diverse notițe, videoînregistrări cu telefonul mobil, bilet avia în buzunarul hainei cadavrului etc.

Pornind de la cele menționate, document în sfera criminalisticii prezintă orice purtător material pe care în mod special este fixată informație semnificativă pentru investigarea infracțiunilor și care deține rechizite ce permit al identifica.

Secțiunea a II-a a lucrării analizate, *Manipularea înscrisului* cuprinde mai multe paragrafe:

1. Reconstituirea documentelor rupte, arse, distruse, deteriorate;
2. Stabilirea autenticității documentelor;
3. Examinarea materialelor din care sunt constituite actele scrise (hârtie, cerneală, creion);
4. Stabilirea vechimii documentelor;
5. Cercetarea criminalistică a falsurilor în înscrisuri;
6. Examinarea impresiunilor de ștampilă;
7. Identificarea criminalistică a persoanei după scrisul de mână;
8. Elemente generale și individuale ale scrisului de mână;
9. Expertiza tehnică a documentelor;
10. Mijloace tehnice folosite la expertiza tehnică a documentelor.

Din cele expuse mai sus se observă că sub acest titlu este expusă problematica de ansamblu a cercetării criminalistice a documentelor, ceea ce, în opinia noastră, este inadecvat conținutului. Dar, făcând abstracție de la aceste observații, trebuie confirmat că lucrarea analizată reprezintă un bun suport de studii pentru cursurile universitare de criminalistică, dar și un ghid util pentru noile generații de ofițeri-criminaliști în activitatea lor de zi cu zi.

În continuare vom analiza succint o altă lucrare, publicată de editura “Luceafărul” (România) de către doi autori: V. Lăpăduși și Gh. Popa: „Investigarea criminalistică a locului faptei. Note de curs” [48]. Lucrarea este structurată pe două părți. Prima, alcătuită din trei capitole, după cum urmează: 1. Considerații generale; 2. Mijloace tehnico-științifice ce se folosesc în investigarea criminalistică a locului faptei; 3. Organizarea și efectuarea investigării locului faptei. În partea a II-a se descriu 26 de spețe penale soluționate, în care se evidențiază aportul hotărâtor a mijloacelor tehnico-criminalistice aplicate la descoperirea acestora.

Lucrarea poartă caracter didactic evident, tezele teoretice fiind argumentate cu imagini, demonstrații și generalizări din experiența criminalisticii occidentale, care o face să se citească cu mult interes.

Din start autorii justifică utilizarea de către ei a termenului “investigarea” în loc de “cercetarea” din titlul lucrării. Ei scriu: ”În practica judiciară și în literatura de specialitate, inclusiv cea străină, se folosește un termen, care are un conținut mai larg, respectiv - investigarea criminalistică a locului faptei” [48, p.14]. Cu regret, în cele ce urmează autorii nu dezvăluie conținutul acestui termen, de aceea noi, în ce ne privește, având în vedere că Dicționarul de limbă română tratează acești doi termeni ca sinonimi [25, p.505], în prezenta teză de doctorat î-i vom folosi tocmai în această calitate.

De menționat că, în prima parte a lucrării analizate se conțin definiții și principii fundamentale pe care se sprijină știința și practica criminalistică, o parte din care, avându-se în vedere albia cercetării noastre, necesită precizări. Spre exemplu, noțiunea de cercetare a locului faptei, formulată de autori ca “activitate de investigare desfășurată de organele de urmărire penală sau instanțele de judecată, care creează acestora posibilitatea să perceapă nemijlocit situația locului unde s-a săvârșit o infracțiune și să stabilească împrejurările în care a fost comisă” [48, p.14]. La acest subiect am făcut unele observații deja, de aceea notăm, în acest context doar că, cercetarea la fața locului este, întâi de toate, o acțiune de urmărire penală reglementată de legea procesual penală. Pe de altă parte, începând cercetarea, organul de urmărire, de regulă, încă nu cunoaște dacă evenimentul investigat, ale cărui urme au fost depistate în acest loc, constituie sau nu infracțiune și unde anume a fost comisă. Trecând peste aceasta, trebuie notat și faptul că la fața locului nu totdeauna este posibil a percepe nemijlocit urmele și alte împrejurări ale faptei, de unde și necesitatea de a aplica în aceste scopuri mijloace tehnico-criminalistice.

În concluzie, menționăm că cartea prof. univ. V. Lăpăduși și conf. univ. Gh. Popa, fiind adresată unui cerc larg de practicieni, studenți și profesori ai instituțiilor de învățământ specializat, operează cu un limbaj accesibil, îngrijit și credem, nu-și va pierde interesul mult timp.

Atenție aparte, în aspectul tematicii noastre de cercetare, prezintă lucrarea “Cercetarea la fața locului. Ghid practic” [62] semnată de cercetătorii autohtoni dr. Iu.Odagiu, L.Luchin și C.Rusnac. Ea cuprinde 4 capitole: 1.Principalele prevederi ale tacticii de cercetare la fața locului; 2. Etapele cercetării la fața locului; 3.Depistarea, relevarea, cercetarea, fixarea, ridicarea,interpretarea și ambalarea diferitor categorii de urme; 4.Aspecte tactico-criminalistice de cercetare la fața locului pe diferite tipuri de infracțiuni. Scrisă cu o deosebită minuțiozitate și detalieri pe mai mult de 200 de pagini, cu multiple anexe explicative și imagini pertinente, lucrarea se impune ca una din cele mai actualizate și valoroase din spațiul nostru autohton pe această temă. Cu toate că este adresată poate mai mult practicienilor criminaliști, ghidul în cauză conține un rând de aspecte doctrinare cu caracter novator. Se are în vedere tratarea unor noi categorii criminalistice, precum urmele electronice, particularitățile de cercetare la fața locului în cauzele privind infracțiunile informatice ș.a. Pe bună dreptate, în condițiile actuale de dezvoltare, situația și ritmul cotidian impune criminalistica să-și focalizeze atenția și asupra altor urme decât cele clasice (materiale și psihofiziologice tradiționale) și anume – celor electronice (virtuale), acustice, videocomputerizate etc., metodica de lucru cu care (recoltarea, fixarea, ridicarea și examinarea) diferă semnificativ de cele încetățenite.

În concluzie, apreciem lucrarea analizată ca una actuală și utilă specialiștilor criminaliști și nu numai, exprimăm convingerea că raționamentele practice și doctrinare novatoare cuprinse în ea, fiind aplicate în practica criminalistică de zi cu zi, vor contribui la optimizarea acestui act de urmărire penală și la combaterea faptelor penale, în ansamblu.

1.2. Publicațiile apărute în alte țări pe problema aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în investigarea infracțiunilor

La publicațiile științifice în domeniul aplicării mijloacelor tehnicii criminalistice în activitatea de cercetare a infracțiunilor apărute relativ recent în Rusia se referă nemijlocit monografia cercetătorului V.Karlov, intitulată: *«Использование криминалистической техники в расследовании преступлений»* [121] [Aplicarea tehnicii criminalistice în investigarea infracțiunilor]. Materialul științifico-practic este consacrat cercetării problemelor organizatorice, juridice cu privire la utilizarea tehnicii criminalistice în descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

În lucrare se analizează factorii ce au determinat apariția și dezvoltarea tehnicii criminalistice prin prisma progresului social. Autorul formulează recomandări ce țin de aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de colectare a urmelor infracțiunii și altor materiale de probă – a surselor și purtătorilor de informație cu semnificație criminalistică atât materiali cât și verbali. Publicația cuprinde 3 capitole: 1. Factorii ce au determinat apariția și dezvoltarea tehnicii

criminalistice, importanța tot mai sporită a ei în procesul descoperirii și cercetării infracțiunilor. 2. Asigurarea organizatorică și juridică a aplicării tehnicii criminalistice în descoperirea și cercetarea infracțiunilor; 3. Direcțiile principale de utilizare a tehnicii criminalistice în descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Autorul menționează, pe drept, în primul capitol că, apariția și dezvoltarea tehnicii criminalistice a fost obiectiv determinată de progresul social, de conștientizarea de către societate a necesității asigurării securității sale de impactul negativ al fenomenului infracțional. Progresul tehnico-științific ca element al progresului social s-a impus ca sursă de formare a sistemului de metode și mijloace tehnico-criminalistice, a sistemului de cunoștințe tehnico-criminalistice. Este adevărat, la fel că, tehnica criminalistică, ca și criminalistica în ansamblu, fiind o ramură de cunoaștere sintetică, integrală acumulează în sine realizările științelor naturale, tehnice, umanistice, inclusiv a domeniilor juridice. După natura sa ea este în aceeași măsură tehnică cât și juridică. De aceea, realizarea practică a posibilităților ei este de neconceput decât în condițiile soluționării în sistem a problemelor juridice, organizatorice, tehnico-științifice și metodice – în conceptul autorului - sistem de asistență tehnico-criminalistică a descoperirii și cercetării infracțiunilor [121, p.63]. De altfel, această problemă, și în aceeași concepție a fost abordată și de cercetătorul din Republica Moldova V.Colodrovschi [20].

În opinia noastră, problemele juridice, organizatorice, tehnico-științifice și metodice soluționate în complexitatea și legătura lor reciprocă țin nu doar de compartimentul tehnicii criminalistice, dar pot fi rezolvate numai cu aportul tuturor elementelor ei structurale, adică în cadrul științei criminalistice, în ansamblu. De aici și sistemul asistenței criminalistice a descoperirii și cercetării infracțiunilor: 1.Asistența tehnico-criminalistică; 2.Asistența tactico-criminalistică; 3.Asistența metodico-criminalistică.

Privită prin această optică, asistența criminalistică a descoperirii și cercetării infracțiunilor trebuie înțeleasă ca o activitate complexă orientată spre crearea și menținerea unor condiții de pregătire permanentă a organelor de drept, privind aplicarea metodelor, mijloacelor și recomandărilor criminalistice, precum și realizarea practică a acestei pregătiri în activitatea profesională de zi cu zi a investigării infracțiunilor.

Celelalte două capitole sunt consacrate analizei eficacității funcționării sistemului de asistență tehnico-criminalistică, în baza căroră autorul formulează o serie de propuneri benefice, orientate spre perfecționarea componentelor organizatorice, de reglementare procesuală a aplicării mijloacelor tehnice în practică, de asigurare sub aspect tehnico-științific, metodico-didactic și informațional a utilizării echipamentelor tehnice în urmărirea penală. Susținem

demersul autorului de a acorda atenție sporită chestiunilor legate de pregătirea inițială și formarea continuă a cadrelor de specialiști criminaliști în activitatea de cercetare la fața locului.

Cele menționate permit a conchide că cartea cercetătorului V.Karlova, fiind adresată unui cerc larg de cititori (juriști teoreticieni și practicieni) va rămâne actuală timp îndelungat, manifestându-se ca instrument de lucru și sursă de cunoștințe pentru toți slujitorii Femidei.

O altă publicație, de o importanță semnificativă pentru înțelegerea problematicei noastre de cercetare privind aplicarea mijloacelor criminalistice în activitatea de cercetare a locului faptei, la care ne vom opri în continuare este cartea semnată de cercetătorul rus F.K.Didenko, cu aproape aceeași denumire ca și tema noastră de cercetare: *Aplicarea mijloacelor și metodelor tehnico-științifice la cercetarea locului faptei* [Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия. Ярославль: Верхнее-Волжское книжное изд-во, 1989. 176 с.]. Tocmai faptul coincidenței titlului cărții ne-a atras atenția, determinându-ne să facem abstracție și de data publicării ei.

Lucrarea este consacrată expunerii rezultatelor generalizării surselor criminalistice de specialitate, a practicii de urmărire penală și de expertiză judiciară, autorul oferind recomandări concrete privind efectuarea cercetării la fața locului, aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice elaborate de știința criminalistică pentru această activitate. De notat că, cu toate că de la publicarea ei a trecut ceva timp și că, actualmente arsenalul criminalisticii de teren s-a reînnoit cardinal cu tehnici bazate pe tehnologii computerizate, lucrarea, grație originalității sale, volumului mare și foarte detaliat de informații utile procesării urmelor materiale, nu și-a pierdut actualitatea. Fiind sprijinită pe o bibliografie bogată (106 surse) ea cuprinde 8 capitole, după cum urmează: 1. Noțiunea de mijloace tehnico-științifice în criminalistică; 2. Fotografiera locului faptei; 3. Aplicarea mijloacelor tehnico-științifice la cercetarea locului faptei; 4. Urmele folosirii armelor de foc; 5. Microurmele și microobiectele la fața locului; 6. Lucrul cu urmele la fața locului; 7. Urmele de sânge; 8. Aplicarea audio-video-înregistrării în procedura penală [112].

Din cuprinsul acestei lucrări observăm amploarea aspectelor abordate de autor. Susținem pe deplin poziția lui fermă privind exploatarea urmelor de miros, a microurmelor și microobiectelor în activitatea de cercetare a locului faptei, folosirea cu maximum de randament a mijloacelor tehnice la căutarea, fixarea și examinarea altor urme netradiționale (microfibre, microcantități de diverse substanțe, fluide provenite de la corpul uman etc.). La fața locului, pe bună dreptate, nu pot să nu existe urme lăsate de făptuitori, de aceea organele de urmărire penală, specialiștii criminaliști trebuie să se conducă de această regulă fundamentală în fiecare caz de cercetare a locului faptei [112, p.4].

Printre lucrările de vază consacrate temei noastre de cercetare se înscrie și manualul elaborat sub redacția lui Balașov N.M. de un colectiv de 22 de savanți-criminaliști notorii din cadrul Universității Militare, Procuraturii Federației Ruse, altor instituții superioare de învățământ juridic specializat a MAI FR intitulat: *Tehnica criminalistică. Manual* [Криминалистическая техника. Учебник] [132]. Manualul analizat este structurat pe 22 de capitole în care, de rând cu temele tradiționale, sunt incluse compartimente ce dezvăluie conținutul teoriei exploziologiei, a armelor albe, a urmelor privind infracțiunile din sfera informaticii, pe larg sunt expuse problemele asistenței criminalistice a activității procuraturilor, cu lux de amănunt sunt prezentate și posibilitățile potențiale ale metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în căutarea, descoperirea, fixarea, ridicarea și examinarea mijloacelor materiale de probă în activitatea de urmărire penală. Trebuie menționat că la elaborarea manualului, autorii au luat în considerare noile accente și tendințe în abordarea unor sau altor noțiuni, categorii, raționamente, novele sprijinite pe rezultatele cercetărilor științifice promovate pe acest segment al disciplinei criminalistice. Astfel, în comparație cu viziunile tradiționale, au fost făcute schimbări de conținut la compartimentele de fotografie judiciară, balistică, înregistrarea criminalistică, în alte capitole ale manualului, în special, în partea ce ține de noile posibilități ale expertizei judiciare, de aceea, manualul în cauză îl considerăm actual și util pentru tineretul studios, inclusiv și din țara noastră.

În aspectul tematicii noastre de doctorat, trezește interes și materialul didactic intitulat: „*Bazele tehnicii criminalistice*” [Основы криминалистической техники], semnat de cercetătorul rus A.C. Jelezneak [114]. Lucrarea conține informații despre subramurile tehnicii criminalistice și sursele de informație cu relevanță criminalistică, despre mijloacele de descoperire, fixare, copiere și cercetare a probelor materiale în etapa de urmărire penală, precum și despre organizarea expertizei judiciare în Federația Rusă. Cartea este structurată pe 3 capitole, având în față și o Introducere: 1. Ramurile tehnicii criminalistice; 2. Aplicarea tehnicii criminalistice în procedura prejudiciară; 3. Organizarea expertizei judiciare.

De la bun început trebuie spus că autorul a ales o metodă netradițională de a expune materialul pozitiv, stipulând în primul capitol informații generale despre ramurile tehnicii criminalistice ca mai apoi, în capitolul doi, să revină la acestea cu detalii privind metodele și mijloacele tehnico-criminalistice practice de lucru cu urmele studiate în cadrul acestor ramuri: de mâini, de picioare, spargere, urme lăsate de armele de foc, urme cu caracter documentologic etc.

În opinia noastră, această abordare, cel puțin din punctul de vedere didactic, o considerăm discutabilă. Este evident că, ruptura logică a expunerii materialului, conduce la confuzii și puțin probabil să contribuie la însușirea deplină a acestuia. Spre exemplu, la pag.11 (p.1.2.1. *Urmele de mâini*) se aduc date doar despre desenele papilare și nu despre problematica examinării

urmelor de mâini, anunțată în titlu, ca mai apoi, la pag.137 să se vorbească despre mijloacele dactiloscopice de relevare a astfel de urme.

Suscită îndoieli și expunerea aspectelor tactico-organizatorice ale expertizei judiciare în cadrul tehnici criminalistice (a se vedea cap.3 *Organizarea expertizei judiciare*). În opinia noastră, confirmată de viziunile altor cercetători [60, p.17] actualmente, expertiza judiciară prezintă o ramură științifică de sine stătătoare și nu o parte a criminalisticii așa cum a existat în perioada anterioară. Ea are menirea de a generaliza și argumenta teoretic acele procese ce se produc în activitatea practică de expertiză judiciară și servește ca temelie în crearea fundamentelor științifice ale diverselor genuri de expertize. Având un obiect distinct de studiu și aparat metodologic de sine stătător, expertiza este inclusă în nomenclatorul disciplinelor obligatorii pentru studiu de către studenții ce se specializează în Dreptul penal la facultățile de drept a universităților din țara noastră, dar și în clasificatorul disciplinelor de susținere a tezelor de doctorat din ciclul penal a Consiliului Național de Acreditare și Atestare a cadrelor de înaltă calificare. La ora actuală specialitatea în cauză este intitulată: 554.04. Criminalistică, Expertiză judiciară, Activitate operativă de investigații.

Denumită uneori „teoria generală a expertizei judiciare” [81], alteori - „expertologie” [103], această disciplină oferă posibilități de a tipiza situațiile de expertiză, sarcinile și echipamentul expertului judiciar, denotă tipicul ce este caracteristic pentru orice gen și situație de expertiză sau caz de aplicare a cunoștințelor de specialitate în combaterea criminalității. Argumentând necesitatea acestui domeniu, cercetătorul român O.Neicuțescu scrie, pe drept că, „cunoașterea proceselor și a legităților fenomenelor din sfera expertizei judiciare poate fi posibil doar pe baze științifice, întrucât numai știința în diversele sale teorii le reflectă, le analizează și prognozează tendințele evoluției în diferite intervale spațiale și temporale. Tocmai de aceea teoria științifică, manifestându-se ca călăuză pentru practică, inclusiv și cea de expertiză, poate generaliza și reflecta, argumenta și proiecta direcțiile de dezvoltare ale practicii” [60, p.18].

În concluzie, trecând peste aceste remarci, trebuie notat că îndreptarul examinat prezintă suficientă utilitate în aspect teoretic și practic, mai cu seamă pentru serviciile criminalistice naționale ca suport în perfecționarea cadrelor de specialiști criminaliști care, actualmente, depun eforturi însemnate de pregătire către acreditarea externă din partea ENFSI.

În fine, să examinăm succint încă o publicație apărută la editura PUF, Paris (Franța) ce se încadrează, la fel, în tema noastră de cercetare, intitulată „*Manual de criminalistică modernă. Știința și cercetarea probelor.*” [Manuel de criminalistique moderne. La science et la recherche de la preuve], semnată de cunoscutul criminalist francez Alain Buquet [205]. Din denumire reiese că publicația prezintă un manual pentru instruire, cu conținut reunit în 9 capitole: 1.

Câteva cazuri de ecou, soluționate cu contribuția mijloacelor criminalisticii; 2. Prezentarea generală a diferitor intitulări de criminalistică pe plan mondial; 3. Metode tradiționale; 4. Metode fotografice; 5. Metode de examinare; 6. Metode de analiză; 7. Identitatea și autenticitatea umană; 8. Metode biologice de analiză toxicologică; 9. Metode netradiționale de aflare a adevărului.

Din aceste titluri, putem deduce că manualul în cauză tratează doar problematica tehnicii criminalistice, fiind lipsă expunerea problemelor ce țin de tactica și metodică criminalistică. Acest lucru nu este întâmplător, deoarece este cunoscută concepția de criminalistică a țărilor romanice occidentale (Franța, Italia, Spania ș.a.), în care știința în cauză este redusă la partea sa tehnică. La fel, și aspectele doctrinare ale manualului care, de asemenea, se întrevăd cu greu. Cercetătorul Gh.Golubenco menționează cu acest prilej că, în majoritatea țărilor vest-europene, în SUA, Canada, în statele economic avansate ale Asiei, criminalistica s-a format și se dezvoltă ca o disciplină polițienească cu caracter aplicativ, pragmatic, menită să elaboreze metode și mijloace de colectare și expertizare a probelor materiale, să pună la punct sisteme automate de stocare și prelucrare a informației cu semnificație criminalistică. De aici și specificul ei: pe de o parte, înzestrarea laboratoarelor cu tehnologii de vârf, aplicarea pe larg a mijloacelor electronice de calcul, a celor mai noi realizări ale științei în investigațiile de expertiză, iar pe de altă parte – o atenție redusă analizei problemelor teoretice și metodologice [37, p.99].

Prin urmare, doctrina țărilor romanice din Vestul Europei, formulată mai clar de către savantul francez M. Leclère, conceptul de criminalistică cuprinde două elemente distincte: poliția tehnică și poliția științifică [„la police technique” și „la police scientifique”]. Prima vizează „un ansamblu de metode și tehnologii menite constatării faptei și autorului ei, administrării probelor de culpabilitate a acestuia”, al doilea – „un ansamblu de cunoștințe și metode destinate stabilirii dovezilor externe ce privesc vinovăția făptuitorului prin expertizarea și exploatarea indicilor materiali” [206, p.10]. Aceste două componente sunt etape logice și succesive, pe de o parte – de descoperire, colectare și conservare a urmelor și altor probe materiale ridicate din scena infracțiunii, iar pe de altă parte – convertirea acestor indici materiali din „probe în devenire” în probe expertale, obținute ca rezultat al cercetărilor de laborator. (De altfel, o astfel de abordare a organizării activităților criminalistice este adoptată și în țara noastră, începând cu a.2013 [70], așa cum reiese din noul Regulament al funcționării Serviciului Național de Criminalistică).

Lucrările clasice ale acestei ramificații a criminalisticii mondiale sunt cele semnate de cunoscuții pionieri ai criminalisticii occidentale A.Lacassagne, Ed. Locard, A. Bertillon, R. Reiss, H.Gross, S. Ottolenghi ș.a.

Din cele expuse mai sus, pornind de la analiza publicațiilor teoretice și a lucrărilor didactico-metodice privind tehnica criminalistică ca compartiment al științei și ansamblu de

metode și mijloace tehnice propriu-zise aplicate în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală, inclusiv la cercetarea locului faptei, se observă că, compartimentul în cauză, în aspect teoretic dar și practic, nu totdeauna este interpretat univoc. Se are în vedere chiar conceptul și conținutul de tehnică criminalistică în structura științei respective care, desigur, nu este doar o problemă academică ci și practică utilitară.

La fel de modest sunt tratate și alte subiecte: clasificarea mijloacelor tehnico-criminalistice, reglementarea juridică a aplicării lor în activitatea de urmărire penală, problematica metodicii folosirii în condiții de teren, la locul faptei a anumitor mijloace tehnice în scopul căutării-depistării, fixării, examinării preliminare și ridicării materialelor de probă, de aceea, albia problematicii spre cercetare și direcțiile de soluționare a ei va cuprinde mai cu seamă aspectele teoretico-doctrinare, procesual-legislative și practice de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice contemporane în scopul investigării calitative a locului faptei, ca obiectiv distinct al cercetării noastre de doctorat, direcțiile cărora fiind determinate de scopul și obiectivele tezei, după cum urmează:

Scopul lucrării de față constă ca, în baza analizei doctrinei tehnicii criminalistice, a practicii utilizării în țara noastră a mijloacelor tehnico-criminalistice la cercetarea locului faptei, să se elaboreze recomandări privind perfecționarea legislației ce reglementează aplicarea lor în procesul penal, propuneri de algoritmizare și optimizare a folosirii mijloacelor respective în cercetările de teren, de incorporare a noi metode și mijloace tehnico-criminalistice în arsenalul tehnico-criminalistic de cercetare la fața locului.

În concordanță cu acest scop au fost formulate și obiectivele studiului nostru:

- a analiza materialele științifice editate în Republica Moldova, precum și a publicațiilor apărute peste hotarele țării noastre în ultimii ani pe problema aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în investigarea infracțiunilor;
- a determina conceptul de tehnică criminalistică și a expune evoluția obiectului ei de studiu, sarcinile, structura și conexiunile cu alte domenii;
- a clasifica mijloacele tehnico-criminalistice aplicate în practica de urmărire penală;
- a expune și a argumenta regulile conceptuale de utilizare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor;
- a demonstra necesitatea reglementării în legea procesual-penală doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnice fără indicarea concretă a echipamentelor în normele respective;
- a formula noțiunea de loc al faptei și de cercetare la fața locului, a sarcinilor, conținutului și principiilor ce guvernează această activitate;

- a sistematiza metodele și mijloacele tehnico-criminalistice contemporane de căutare, depistare și relevare a urmelor la fața locului;
- a scoate în evidență și a caracteriza mijloacele tehnice și procedeele de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă din scena infracțiunii;
- a enunța particularitățile metodice și tehnicile aplicate la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor și altor obiecte în condițiile de teren de la fața locului.

1.3. Concluzii la capitolul 1

Analiza situației în domeniul tehnicii criminalistice, a publicațiilor științifice și a lucrărilor didactico-metodice privind tehnica criminalistică și utilizarea ei în activitatea de investigare a infracțiunilor permit a formula următoarele concluzii:

1. Procesul de constituire și dezvoltare a domeniului criminalistica a fost favorizat de aplicarea în urmărirea penală a realizărilor chimiei, fizicii antropologiei și altor discipline, care au format temelia unei ramuri a criminalisticii, denumită astăzi – tehnica criminalistică.

Această parte a științei și practicii criminalistice, în spațiul vorbitorilor de limbă română, nu totdeauna este interpretată univoc. În abordările teoretice și lucrările didactice slab se observă actualizarea noțiunilor de bază și a conceptelor fundamentale ale acestui domeniu la ritmul cotidian al societății noastre informatizate, la realizările progresului tehnico-științific.

2. La fel de modest aici sunt tratate și alte aspecte ale tehnicii criminalistice: natura și clasificarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, obiectul de studiu și sarcinile acestui domeniu distinct al științei, precum și alte probleme ce țin de insuficiența prezentării metodelor și mijloacelor tehnice contemporane de descoperire, fixare, ridicare și examinare preliminară a mijloacelor materiale de probă în activitatea de cercetare a locului faptei.

3. Suportul teoretico-metodologic al domeniului în cauză în publicațiile din Federația Rusă este, cu unele excepții, puțin mai adecvat schimbărilor vieții curente. Majoritatea acestora tratează tehnica criminalistică atât în cuprinsul manualelor universitare cât și în publicațiile monografice, ca compartiment al științei, compus din mai multe elemente clasice, formate de-a lungul anilor, odată cu procesele evolutive ale științei criminalistica, dar și din noi subramuri, netradiționale, create în ultimele decenii ale sec. al XX-lea: odorologia, audio-video-fonoscoopia, poligrafologia, exploziologia ș.a.

4. În statele occidentale, grație unei dezvoltări economice și tehnico-științifice superioare, polițiile acestora și serviciile criminalisticii de teren se înzestreză cu noi metode, mijloace și tehnologii informaționale și analitice industriale de ultimă oră, care asigură o reacție rapidă la atentatele criminale. Totuși, menționând eficacitatea practică sporită a acestor servicii, subliniem

atenția redusă a instituțiilor respective asupra aspectelor teoretice doctrinare cu privire la domeniul tehnicii criminalistice și mijloacele ei folosite în condiții de teren.

2. GENERALITĂȚI PRIVIND TEHNICA CRIMINALISTICĂ CA PARTE A ȘTIINȚEI ȘI ANSAMBLU DE METODE ȘI MIJLOACE PROPRIU-ZISE APLICATE ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE A INFRAȚIUNILOR

2.1. Tehnica criminalistică: concept, structură, sarcini, legături

Procesul de constituire și dezvoltare al criminalisticii a fost determinat de aplicarea în activitatea de urmărire penală a realizărilor chimiei, fizicii, biologiei, antropologiei și altor științe tehnice și naturale, creând temelia celui mai vechi compartiment, ce cuprindea cunoștințele incipiente ale acestui domeniu – tehnica criminalistică.

Astfel, știința criminalistica, ce tratează tehnica, tactica și metodică investigării infracțiunilor, apărută la finele sec. al XIX-lea, grație eforturilor unor cercetători în frunte cu Hans Gross, în etapa de început prezenta doar un ansamblu de cunoștințe despre „tehnica penală” (S.Tregubov, 1915) [35, p.11], sau „tehnica științifică de descoperire a infracțiunilor” (S.Tregubov, 1912) [90, p.477], alături fiind intitulată și „arta descoperirii infracțiunilor” (V.Lebedev, 1909) [90, p.477], oferind în așa mod spațiu pentru integrarea în conținutul ei nu numai a realizărilor științelor tehnice dar și celor cu caracter umanistic.

Deci, tehnica criminalistică sau „tehnica penală” cum se numea pe atunci, a apărut din necesitățile stringente ale practicii de luptă cu criminalitatea de a folosi realizările și datele științelor tehnice și ale naturii în scopul investigării infracțiunilor. De aceea, a fost firesc ca noțiunea în cauză să fie strâns legată de conceptul fundamental al însăși științei criminalistica, prin simpla relație „particular – general”.

La concret, prin tehnica criminalistică se înțelegea modul de aplicare a datelor științelor tehnice și ale naturii la cercetarea infracțiunilor (anii '20 și prima jumătate a anilor '30 ai sec.al XX-lea), procedee și mijloace de descoperire, recoltare, fixare și expertizare a mijloacelor materiale de probă (a doua jumătate a anilor '30 și prima jumătate a anilor '60 ai sec.al XX-lea). Spre exemplu, criminalistul rus S. Tregubov menționa în a.1915 că tehnica penală „are ca obiect studierea celor mai adecvate modalități și procedee de aplicare a metodelor științelor naturii și a cunoștințelor tehnice în cercetarea infracțiunilor și identificarea făptuitorilor” [Apud 86, p.14].

Însă, odată cu publicarea de către cunoscutul savant rus B.Șaver a unei lucrări fundamentale [196, p.77], în care criminalistica a fost structurată la fel ca și alte științe juridice ramurale, în partea generală și partea specială, noțiunea de „tehnică criminalistică” dispărea din vocabularul

științific al spațiului fostei URSS pentru o perioadă de aproape 20 ani. Doar la sfârșitul anilor '50 ai sec. trecut, când alți cercetători (S. Mitricev, A.Vasiliev, A.Vinberg) au argumentat ideea de a reveni la sistemul trinomic al criminalisticii, conceptul de „tehnică criminalistică” a început să se folosească pe larg drept categorie științifică.

Una din primele definiții ale tehnicii criminalistice a fost formulată în a.1959 de către A.Vinberg, ca „o totalitate de procedee și mijloace tehnico-științifice aplicate la cercetarea infracțiunilor în scopul descoperirii, conservării, fixării, ridicării și examinării diferitelor probe judiciare” [101, p.4]. Această definiție, după cum menționează V.Volânski [107, p.26], nu a fost lipsită de neclarități, întrucât ea nu dădea răspuns la principala întrebare – dacă toate mijloacele tehnice folosite în aceste scopuri pot fi raportate la compartimentul de tehnică criminalistică?

Prof. N. Selivanov, în definiția sa ulterioară la tehnica criminalistică a catalogat, practic, toate metodele și mijloacele folosite în scopul descoperirii și prevenirii infracțiunilor. El scria: „tehnică criminalistică poate fi definită ca un sistem științific de mijloace și metode, creat în baza concepțiilor teoretice respective, sintetizării practicii judiciare, de urmărire penală și de expertiză precum și, aplicând realizările științelor naturii pentru a elabora măsuri de protecție împotriva infracțiunilor, efectuării activităților de urmărire, operative și judiciare (în special, la colectarea probelor materiale, examinarea lor procesuală și cercetării prealabile, dar și în procesul de expertizare criminalistică a acestora) în scopul prevenirii infracțiunilor, investigării lor preliminare și soluționării corecte a dosarelor penale în instanța de judecată” [165, p.119-120].

Această determinare a obiectului tehnicii criminalistice cuprinde informații despre sursele cunoștințelor tehnico-criminalistice, sferele și scopurile aplicării lor. Observăm însă că, întrebarea formulată mai sus, a rămas fără răspuns, deoarece în serviciul justiției pot fi puse oricare metode și mijloace tehnice, apartenența cărora la tehnica criminalistică nefiind determinată în definiție.

Dincolo de aceasta, definiția este prea voluminoasă, greoaie pentru percepție, fiind însoțită de precizări care mărturisesc sensul neunivoc al conținutului ei, de aceea nu poate fi acceptată.

Pe de altă parte, în această determinare corect, din punctul nostru de vedere, se evidențiază baza științifică a sistemului de metode și mijloace tehnice, întrucât este absolut evident că tehnica nu poate și nici nu trebuie să se dezvolte fără sprijinul științei, care justifică și direcționează însuși aplicativitatea practică a tehnicii.

Lucrurile s-au limpezit, odată cu propunerile făcute de A.Vinberg și V.Kolmakov de a sistematiza toate metodele și mijloacele tehnice folosite în criminalistică. Clasificările făcute de acești savanți după natura lor este reprodusă într-o serie de manuale de criminalistică, inclusiv recente [Apud 127, p.146], pe care le împărtășim și noi, după cum urmează: **1)** elaborate special

în scopul rezolvării sarcinilor criminalistice (spre exemplu, pensula magnetică, captatorul de gloanțe, fotorobotul ș.a.); **2)** preluate și adaptate necesităților justiției din alte ramuri ale științei și tehnicii (procedee și instalații fotografice speciale, microscop de teren ș.a.); **3)** preluate din tehnica generală și aplicate fără a le modifica (aparate foto, camere de luat vederi, aparatură audio, cromatografe, detectoare de metale, microscop de comparație, calculatoare etc.).

Profesorul R.S.Belkin în definiția sa a introdus un nou element – indicația la sistemul de teze științifice ca bază de elaborare a metodelor și mijloacelor criminalistice. În opinia lui, tehnica criminalistică prezintă „un sistem de teze științifice și mijloace tehnice (în accepția largă a cuvântului), procedee și metode, destinate colectării și cercetării probelor în cadrul proceselor judiciare privind cauzele penale (și civile), precum și altor măsuri de descoperire și prevenire a infracțiunilor” [80, p.131].

Practic, în aceeași concepție tehnica criminalistică este definită și de alți savanți criminaliști: prof. M. Gheorghiuță – ca „sistem de teze teoretice despre legitățile formării și utilizării urmelor materiale ale infracțiunilor și despre mijloacele, metodele și procedeele tehnico-științifice de depistare, fixare și cercetare a obiectelor materiale, bazate pe aceste legități, în scopul combaterii criminalității” [32, p.11]; prof. V.Koldin – drept compartiment al criminalisticii ce prezintă un sistem de teze teoretice, principii de elaborare și de aplicare a mijloacelor și metodelor de depistare, fixare, ridicare, acumulare și prelucrare a informației materializate privind cauza cercetată, precum și a mijloacelor tehnice, a căilor de prevenire a infracțiunilor [123, p.145].

Este interesant să constatăm că și literatura de specialitate din România din perioada a. '80 ai sec.al XX-lea determină similar acest concept. Spre exemplu, dicționarul de criminalistică, editat sub redacția coordonatorilor N.Dan și I.Aghelescu apreciază tehnica criminalistică drept „ansamblu de teze științifice, metode, mijloace și procedee tehnice, elaborate pe baza tezelor teoretice generale ale criminalisticii și datelor științelor naturii și tehnice, în scopul folosirii lor în concordanță cu legea procesuală, pentru descoperirea, păstrarea, fixarea și examinarea probelor și obiectelor care pot deveni probe, precum și pentru prevenirea infracțiunilor” [23, p.197-198]. Nu ne rămâne decât să regretăm că noul dicționar român de criminalistică [24, p.320] editat sub auspiciul Asociației Criminaliștilor din România, nu interpretează nici cum această categorie fundamentală a științei criminalistice.

Din cele menționate mai sus se poate conchide că tehnica criminalistică: - prezintă o parte integrantă a științei criminalistice; - conținutul ei cuprinde cunoștințe din criminalistică și din alte științe tehnice și naturale, realizările cărora constituie bază de perfecționare a metodelor și mijloacelor criminalistice propriu-zise și de implementare a acestora în activitatea de urmărire penală; - toate metodele, mijloacele și procedeele criminalistice, diverse după natura lor, prezintă

un tot întreg prin unitatea obiectivelor creării și aplicării lor; - scopul elaborării și aplicării metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice este stabilirea adevărului în procesele judiciare.

Prin urmare, clasificările mijloacelor tehnico-criminalistice propuse în literatura de specialitate au un caracter mai curând metodico-științific decât practic utilitar. Doar o mică parte din tehnicile aplicate în urmărirea penală sunt elaborate în sânul științei criminalistice. Și acest lucru nu este de mirare întrucât, odată în plus, demonstrează că criminalistica nu este o știință tehnică. Ea nu-și pune în sarcină prioritar efectuarea unor elaborări în domeniul creării tehnicii, orientându-și interesele în sfera cunoașterii realizărilor științifice și a activităților practice a subiecților urmăririi penale în scopul optimizării acestor activități.

Oricum, în legătură cu aceasta, apare întrebarea – în ce măsură și în ce cazuri putem considera, spre exemplu, fotoaparatul, microscopul, lupa sau calculatorul – mijloc tehnico-criminalistic? În acest context, are dreptate prof. V.Volânski care susține că toate aceste fotoaparate, calculatoare, diverse instalații analitice și reactivi chimici, etc. „devin criminalistice doar atunci, când ele sunt adaptate metodic (cele electronice – dotate cu softuri), acomodate anume pentru a soluționa sarcinile tehnico-criminalistice” [107, p.32]. În continuare, autorul menționează, pe drept, că o astfel de interpretare este justificată nu numai din punctul de vedere al unității surselor de proveniență a tehnicii criminalistice, dar și de caracterul comun al obiectivelor, cadrului juridic de aplicare a acestora. Scopul principal în acest sens, este descoperirea și cercetarea infracțiunilor, iar baza legislativă o reprezintă legislația procesual penală. Atât pentru lege, cât și pentru practică, este indiferent ce fel de tehnică folosește ofițerul de urmărire penală, specialistul – criminalist, expertul, dacă acestea sunt sau nu elaborate în cadrul tehnicii criminalistice ori sunt modificate sau preluate din alte domenii. Contează doar faptul că ele corespund criteriilor admisibilității în procedura penală, adică legalității și exigențelor etice, ce exclud ofensa, tratarea inumană sau degradantă a persoanelor. Pentru a asigura aceste condiții, aplicarea tehnicii criminalistice se va sprijini pe reguli tactice și metodici, elaborate în mod special de către criminalistică în aceste scopuri [107, p.33].

Rezumând cele spuse se poate concluziona că conținutul tehnicii criminalistice cuprinde: **a)** un sistem de cunoștințe teoretice; **b)** un sistem de metode și mijloace tehnico-criminalistice; **c)** reguli și recomandări metodice de utilizare a acestora în procesul de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor [5, p.290].

Aceste mijloace și metode, pe de o parte sunt elaborate și folosite de însăși criminalistică, iar pe de altă parte, sunt împrumutate din alte ramuri ale științei și tehnicii, cu unele modificări sau fără astfel de modificări. Importantă este asigurarea metodică a aplicării acestor mijloace și mai

puțin contează sursa de proveniență a lor. În plan științific, toate ramurile tehnicii criminalistice sunt strâns legate între ele, precum și cu celelalte compartimente de criminalistică – teoria generală a criminalisticii, tactica și metodică criminalistică. Este unică și natura tuturor celor patru compartimente ale domeniului criminalistica – o știință sintetică, integrală, ce contopește cunoștințe pluridisciplinare.

În fine, tehnica criminalistică reprezintă un sistem de cunoștințe sintetice, principii de elaborare și recomandări de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor.

Din definiție se observă că sistemul de teze științifice, ce reprezintă conținutul și elementul necesar al tehnicii criminalistice, permite a crea nu pur și simplu o listă de metode, procedee și mijloace tehnice necesare soluționării sarcinilor criminalistice, dar sistemul științific al acestora, însoțit de legitățile lui inerente. Acest sistem de cunoștințe prezintă, de fapt, elementul respectiv al teoriei criminalistice particulare și, de aceea, devine parte componentă a teoriei generale a criminalisticii.

Mijloacele și procedeele tehnicii criminalistice, elaborate în baza acestor teze cu caracter sintetic, prin conținutul lor prezintă în sine realizări ale științelor tehnice și ale naturii, aplicate de criminalistică în combaterea criminalității. Dincolo de aceasta, metodele și mijloacele tehnice se creează și se perfecționează și în baza generalizării practicii judiciare și de urmărire penală, activității speciale de investigații, dar și de expertiză judiciară. Scopurile nemijlocite ale aplicării lor sunt: reproducerea exactă a stărilor de fapt de la locul faptei, fixarea mersului și rezultatelor efectuării altor acțiuni de urmărire penală; colectarea și cercetarea probelor materiale; înregistrarea semnalmentelor infractorilor și a unui rând de obiecte speciale în scopul identificării criminalistice; căutarea, reținerea și prezentarea spre recunoaștere a persoanelor implicate în comiterea infracțiunilor; paza diverselor obiecte de atacurile criminale etc.

Legat de cele menționate, trebuie observat că, conceptul „tehnica criminalistică” actualmente este privit în dublu sens, adică nu numai ca compartiment al științei criminalistica și element al teoriei particulare. Unanim acceptată este și părerea despre al doilea înțeles al acestei sintagme care, la fel, poartă caracter substanțial marcând tot ansamblul de mijloace tehnico-criminalistice, real existente și folosite în lupta cu criminalitatea.

Deci, noțiunea „mijloace tehnico-criminalistice” prezintă unul din conceptele fundamentale ale tehnicii criminalistice, ce cuprinde utilaje, aparate, instrumente, alte diverse dispozitive, mecanisme și materiale aplicate în scopuri criminalistice. Aici însă, trebuie notat că până în prezent problema determinării terminologice a acestei noțiuni rămâne discutabilă. În doctrină se

poartă discuții dacă mijloacele tehnicii criminalistice trebuie numite „tehnico-criminalistice” sau „tehnico-științifice?”

Un rând de cercetători (M.Vander [98], E.Ișcenko ș.a.), inclusiv savanții criminaliști din spațiul vorbitorilor de limbă română (M.Gheorghică [32, p.11], Em Stancu [74, p.55], S.Doraș [29, p.71], Gh.Alecu [1, p.35]” ș.a.), dar și în unele legi [49], acte normative bazate pe lege [70] operează cu locuțiunea „mijloace tehnico-științifice”, altele folosindu-se „mijloace tehnico-științifice criminalistice [29, p.71]”. Însă această expresie, utilizată pe larg în literatura criminalistică și procesual-penală nu se regăsește printre interpretările Dicționarului explicativ al limbii române [25], nici în dicționarul român de criminalistică [24] și nici în alte dicționare și enciclopedii juridice [185]. Rezultă că mijloacele tehnice, în cadrul întrebuințării lor în activitățile judiciare penale, obțin însemnătate științifică sporită sau „mai științifice” devin procedura și metodica aplicării lor? Unii autori, (spre exemplu, A.M.Makarov) fac diferențiere dintre aceste noțiuni, luând în considerare sfera lor de aplicare – mijloacele tehnico-științifice – în toate stadiile procesului penal, iar cele tehnico-criminalistice – în principal, la etapa de până la cercetările judecătorești [143, p.49].

Dacă pornim de la semantica termenului „științific”, adică „sprijinit pe principiile științei” [140, p.279] în sintagma „mijloace tehnico-științifice”, atunci reiese că în procesul penal se aplică mijloace tehnice bazate pe principii științifice, ceea ce este un factor pozitiv. Pe de altă parte, apare întrebarea, există oare mijloace tehnice elaborate fără a lua în calcul principiile științifice? Evident, că nu. Toate mijloacele tehnice, utilajele, aparatele și dispozitivele existente sunt construite și funcționează pe principii bazate pe anumite legități științifice, elaborări ingineresti. De aceea, în opinia noastră, calificativul „științific” în acest context față de aparatura folosită în sfera procedurii judiciare penale, este excedent. Cunoscutul savant rus R.S.Belkin, intervenind cu critica folosirii acestei expresii, menționează, pe drept, lipsa indicației în ea la specificitatea mijloacelor tehnicii criminalistice determinate de scopul aplicării lor, precum și pretențiozitatea excesivă, întrucât un rând de mijloace tehnice, utilizate de subiecții procesuali nu sunt științifice [87, p.308].

Aceste observații critice par a fi juste și noi, la rândul nostru, la fel vom folosi locuțiunea „mijloc tehnico-criminalistic”, înțelegând prin ea *mijlocul tehnic, utilizat la soluționarea unor sarcini concrete privind descoperirea, fixarea, ridicarea și examinarea obiectelor ce conțin informație semnificativ criminalistică, crearea a astfel de obiecte în cadrul realizării practice a activităților de combatere a criminalității*. Cu atât mai mult, că și legea procesual penală a Republicii Moldova în vigoare într-un rând de articole folosește sintagma „mijloace tehnice” (art.114 (5); 123 (2); 128 (8); 132⁸ (1); 156 (3) ș.a.) și nu „tehnico-științifice”. Aici însă, se

întrevede o mică problemă de comprehensiune. Expresia în cauză este foarte generală și nu este explicată înțelesul ei, fiind folosită în lege, de rând cu unele mijloace tehnice concrete (fotoaparatură, videocamera, etc. – alin (3) art.118, alin (1) art.122 ș.a.).

În legătură cu aceasta, considerăm absolut necesar a completa art.6 al CPP în vigoare cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice” în sensul de aparate, instrumente și dispozitive, materiale și metode, procedee și programe-soft, alte asemenea utilaje și echipamente folosite de către subiecții procedurii penale în scopul asigurării instrumentale a activităților procesuale realizate atât în laboratoare, cât și în condiții de teren pentru investigarea infracțiunilor [6, p.46].

Tot în această ordine de idei trebuie punctat că, împreună cu sintagma „mijloace tehnico-criminalistice”, frecvent sunt folosiți și alți termeni, precum: metodă, procedeu, modalitate, metodici tehnico-criminalistice. „În sens larg metoda tehnico-criminalistică, procedeul, metodica este o activitate de cunoaștere a împrejurărilor infracțiunii investigate, exprimată în efectuarea anumitor acțiuni tehnice” [166, p.57].

Termenii enumerați, în literatura de specialitate sunt folosiți și în sens îngust. În astfel de cazuri, modului i se imprimă sensul de parte componentă a oricărei metode. Spre exemplu, în fotografia de înregistrare se aplică pe larg metoda fotografiei panoramice care, după cum se cunoaște, poate fi realizată prin două modalități: 1) panorama liniară; 2) panorama circulară.

Dacă e să abordăm procedeul tehnic în sens îngust, acesta prezintă o acțiune aparte ce se manifestă ca element component, parte a modului. Spre exemplu, crearea unei iluminări adecvate în cadrul microfotografierii unor obiecte de mici dimensiuni: lumină reflectată, lumină penetrantă, oblică, verticală etc.

În fine, termenul metodica în știința criminalistică are câteva înțelesuri. Prin acest termen se întitulează ultimul compartiment al științei criminalistice – metodica cercetării anumitor genuri și grupuri de infracțiuni (metodica criminalistică). Aici termenul în cauză semnifică un sistem de teze științifice și „metodici particulare”, elaborate în baza acestor teze, adică metodici de cercetare și prevenire a diverselor genuri de infracțiuni. Sintagma „metodica particulară”, în acest context, marchează un sistem de recomandări practice privind organizarea și realizarea investigării infracțiunilor de un anumit gen.

De notat însă că, în criminalistică există și alt sens al acestei noțiuni, cu toate că termenul în cauză, mai des se înlocuiește cu cuvântul tactica. Este vorba de tactica efectuării unei oarecare acțiuni, când se expune sistemul de procedee, aplicate într-o anumită consecutivitate. Spre exemplu, când în procesul-verbal se descrie tactica examinării cadavrului la fața locului, în fapt, se redă sistemul de acțiuni ale ofițerului de urmărire penală realizat într-o anumită consecutivitate și destul de rigidă. Programe similare care, de cele mai multe ori poartă caracter

de algoritm imperativ, există și la efectuarea altor acțiuni de urmărire penală, precum percheziția în încăperi, cercetarea locului faptei în cauzele de furt din apartamente [44, p.163], examinarea documentelor în condiții de teren [78, p.186] etc.

De rând cu domeniul criminalisticii, cuvântul metodica este frecvent utilizat și în ramura expertizei judiciare prin expresia „metodica de expertiză” care, prezintă nu altceva decât un sistem de prescripții și indicații cu sens de recomandare, alteori poartă caracter categoric sau alternativ de alegere și aplicare într-o anumită consecutivitate și anumite condiții a metodelor și mijloacelor de soluționare a sarcinii de expertiză [81, p.290].

Deci, metodica este orientată spre soluționarea unei anumite sarcini și nu spre cercetarea unor obiecte concrete. De exemplu, metodica cercetării tehnice a documentelor la diagnosticarea indicilor de fals poate prevedea o anumită consecutivitate în aplicarea unui complex de metode: microscopia, metoda separatoare de culori, analiza luminiscentei în radiații UV [77, p.115] ș.a.

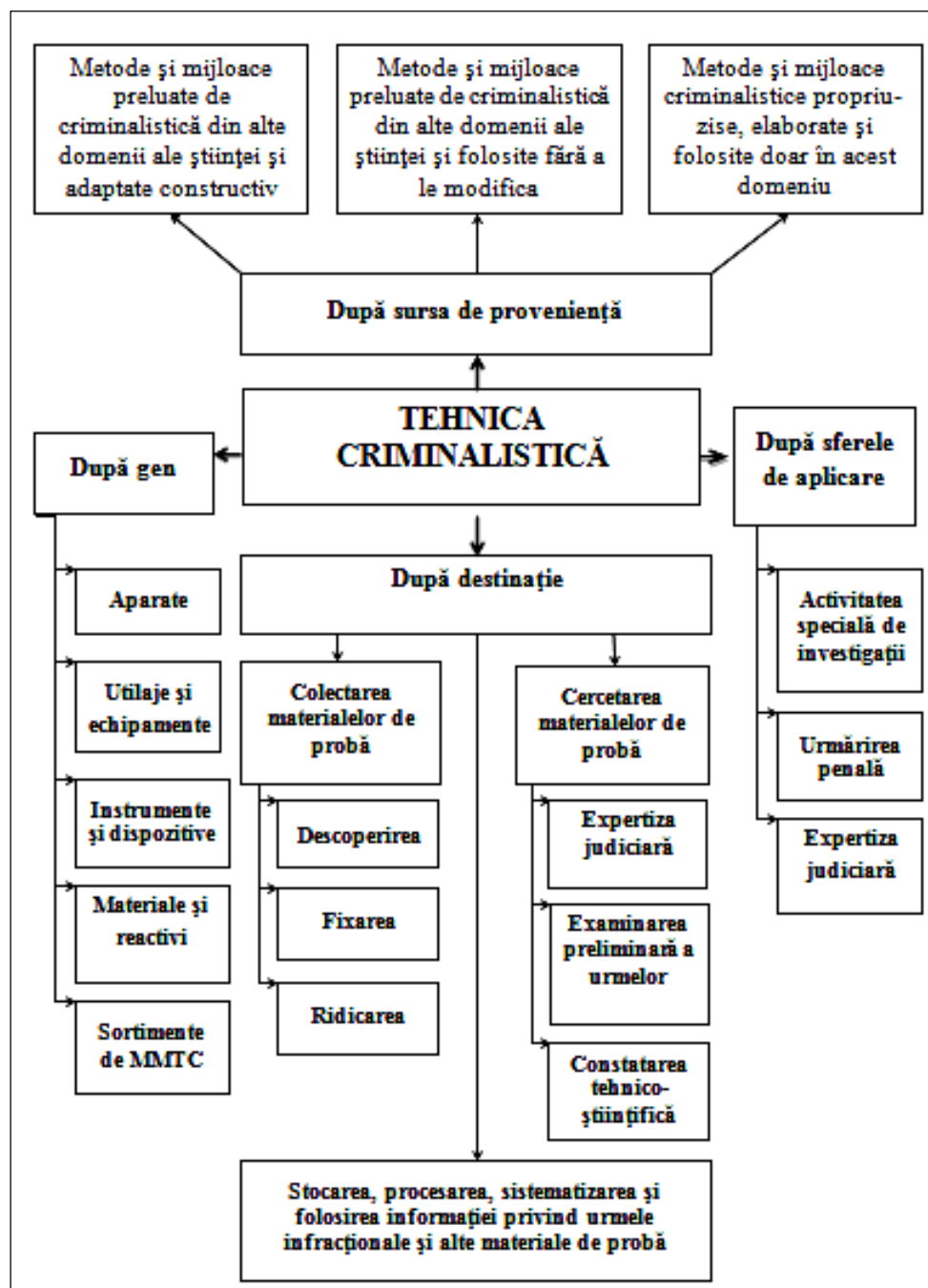
În realitatea studiată de criminalistică, mijloacele tehnice, metodele și metodicele sus indicate pătrund prin două căi. Prima cale î-și ia începutul din practică, mijloacele tehnice ajungând în știință, iar de acolo, întorcându-se înapoi în practică. Astfel, mijloacele în cauză, inițial descoperite de practicieni (ofițeri de urmărire penală, experți, specialiști-criminaliști etc.) capătă o interpretare și validare științifică. Un alt traseu este legat de pătrunderea în practică a astfel de mijloace tehnice ca produs al activității științifice care, ulterior este supus verificării eficienței și aprobării ulterioare de către sfera practică.

Vorbind ceva mai sus de clasificarea mijloacelor tehnice după criteriul destinației lor (a scopului aplicării), s-a avut în vedere nu numai mijloacele de descoperire, fixare, ridicare și examinare a obiectelor ce conțin informație cu semnificație criminalistică, dar și mijloacele de creare și sistematizare a astfel de informație, adică mijloacele tehnice de creare a urmelor artificiale, numite altfel „markeri” [173, p.82].

În calitate de mijloace speciale, care marchează prin colorare obiectele urmărite (sustrase de infractor) sau locurile obligatorii de trecere („capcanele chimice”) și care vor fi detectate pe corpul sau vestimentația autorilor, după ce s-a comis infracțiunea [18, p.177], se folosesc rodamina, cernelurile speciale, creioanele luminiscente, soluțiile de fenoltaleină, tetraciclină ș.a.

Cât privește mijloacele tehnice de sistematizare a informației cu semnificație criminalistică, acestea se utilizează pentru a crea evidențe criminalistice, dar și de alt gen, în cadrul sistemului de înregistrare criminalistică (baze electronice de date, cartoteci, colecții naturale de obiecte etc.) [a se vedea fig. 2.1. de mai jos]. Acumulând informații despre lucrurile aflate la evidență (obiecte, persoane, evenimente), sistemul permite a efectua cu succes căutarea, cercetarea și

identificarea lor, contribuind astfel la descoperirea și cercetarea infracțiunilor, cât și la realizarea măsurilor de profilaxie a acestora [20, p.134].

Fig. 2.1. Clasificarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice

Calea magistrală de dezvoltare a astfel de evidențe în epoca unei societăți informatizate este automatizarea lor, acestea, transformându-se tot mai mult în sisteme automatizate de căutare și informare cu destinație tehnico-criminalistică.

Tot în acest context, subliniem atitudinea noastră tăgăduitoare față de opinia unor autori, care includ în sistemul de mijloace tehnico-criminalistice și mijloacele de legătură preluate din tehnica generală (telefon, teletip, radio ș.a.), a unor mijloace de transport ne adaptate la

necesitățile criminalisticii, a tehnicii de organizare a muncii (centre dotate cu dictafoane etc.) etc. [118, p.32], întrucât toate acestea se folosesc pentru rezolvarea unor sarcini ce nu țin de criminalistică, dar a celor pentru care au fost elaborate. Astfel, tehnica de organizare a muncii este destinată pentru optimizarea oricărei activități prin mecanizarea și automatizarea ei, mijloacele de legătură – pentru transmiterea oricărei informații indiferent de conținutul ei, mijloacele de transport – pentru traficul diferitor încărcături și alte obiecte materiale etc.

De observat însă că, unul și același mijloc tehnic poate fi aplicat la soluționarea diferitor sarcini criminalistice. Este evident că, aparatele optice și echipamentele respective pot fi folosite atât pentru căutarea obiectelor (urmelor și microurmelor pe obiectele purtătoare), cât și pentru examinarea lor atentă. Cu ajutorul fotoaparaturii se realizează nu numai înregistrarea informației vizibile (fotografia de fixare), dar și cercetarea obiectelor cu scop de desprindere a informației din analiza de laborator a urmelor (fotografia de examinare).

Desigur, în linii mari, mijloacele tehnico-criminalistice sunt menite a optimiza și obiectiva activitatea de soluționare a sarcinilor criminalistice, dar și de a lărgi posibilitățile subiecților procesuali în această muncă.

În acest context, urmează a accepta poziția cercetătorului V.Volânski, care consideră că „în condițiile actuale tehnica criminalistică în partea sa cea mai mare și centrală – cea instrumentală, se manifestă tocmai ca prelungire și sporire a capacității organelor senzoriale ale omului în practica de urmărire penală, operativă de investigație și, în special, în ramura expertizei judiciare” [107, p.12].

Unii autori, ca criteriu de clasificare a mijloacelor tehnico-criminalistice, propun a evidenția tehnica pentru organele de urmărire penală și tehnica pentru experți, justificând aceste deosebiri prin specificul aplicării lor [Apud 87, p.278-280]. În opinia noastră, o astfel de divizare a mijloacelor tehnicii criminalistice în două mari grupe trebuie considerată, cel puțin, îndoielnică, din mai multe considerente.

În primul rând, tehnica criminalistică se elaborează pentru a atinge anumite scopuri și nu pentru anumiți subiecți procesuali. Pentru ofițerii de urmărire penală, experți și alți specialiști pot fi elaborate și formate doar seturi de mijloace tehnico-criminalistice (trusa pentru ofițerul de urmărire penală, trusa pentru angajatul poliției rutiere, specialistul-criminalist etc.). Actualmente, o mare parte din diversele mijloace tehnice și assortimentele lor sunt plasate în laboratoarele criminalistice mobile.

În al doilea rând, indicarea doar a doi subiecți ai utilizării mijloacelor tehnico-criminalistice nu corespunde realității. O astfel de clasificare contrapune subiecții nominalizați și poartă caracter evident convențional. Lista subiecților aplicării mijloacelor tehnicii criminalistice este

semnificativ mai largă, ea cuprinde, pe lângă ofițerul de urmărire penală și expert – ofițerul de investigație, procurorul, specialistul, avocatul. Fără îndoială, tehnica criminalistică este în drept să o aplice și judecătorul, însă practica judiciară mărturisește că acest drept este folosit extrem de rar [114, p.7]. Prezența diferitor subiecți ai aplicării mijloacelor tehnicii criminalistice nu poate perturba unitatea lor, dar imprimă anumit specific metodelor folosirii ei.

În al treilea rând, divizarea tehnicii criminalistice în tehnică de urmărire penală și tehnică de expertiză, provoacă pericolul trecerii ultimei în domeniul expertologie, lăsând în sfera cercetărilor științei criminalistice doar tehnica pentru ofițerii de urmărire penală.

În altă ordine de idei, menționăm că, înainte de a discuta chestiunea privind locul tehnicii criminalistice în sistemul teoriei criminalisticii și, nemijlocit, în structura acestui compartiment, este logic a ne opri succint la locul a însăși criminalisticii în sistemul cunoștințelor științifice. După cum s-a menționat mai sus, natura sintetică a conținutului acestui domeniu, sfera aplicării și sarcinile ei determină legătura nemijlocită a criminalisticii cu un rând de științe juridice, dar și cu alte ramuri ale cunoașterii științifice.

O conexiune mai pronunțată se observă între criminalistică și științele dreptului procesual. Într-o opinie unanim acceptată [37, p.161], o astfel de interconexiune se manifestă în felul următor: științele procesuale determină limitele și condițiile aplicării recomandărilor criminalistice în sfera cercetării judiciare, competențele diverșilor participanți ai procesului privind aplicarea metodelor și mijloacelor tehnice prefigurând, într-o anumită măsură, și rolul de serviciu al criminalisticii ca știință juridică aplicată care este chemată să asigure și să promoveze interesele justiției [127, p.22]. Legătura strânsă ce există, mai cu seamă, între criminalistică și dreptul procesual penal este determinată, întâi de toate, prin aceea că, la etapa incipientă de dezvoltare, criminalistica a apărut și a evoluat, contrar unor opinii [18, p.10], anume în cadrul științei procesului penal. Acest fenomen s-a prelungit până atunci, când materialul empiric și generalizările făcute pe baza acestor experiențe, au venit în contradicție cu ideile conceptuale privind obiectul de studiu al științei dreptului procesual penal, conducând astfel la desprinderea criminalisticii într-un domeniu de sine stătător. Anume această legătură strânsă ce există între criminalistică și dreptul procesual penal explică faptul că recomandările criminalistice, mijloacele și metodele ei, î-și găsesc aplicare masivă și eficientă în cercetarea cauzelor penale.

De notat însă că, actualmente cunoștințele criminalistice sunt folosite tot mai mult și în alte discipline juridice, precum dreptul penal, procesual civil, contravențional, în soluționarea litigiilor economice, criminologie, activitatea specială de investigații care, după cum se cunoaște, și-a făcut apariția și s-a dezvoltat în sânul criminalisticii, separându-și obiectul și metodele sale distincte pe la mijlocul anilor '60 ai sec. al XX-lea. Legătura cu aceste științe cuprinse de așa

numitul ciclu „criminal” de discipline, este marcată de obiectul comun de studiu – criminalitatea în ansamblu și faptele infracționale concrete [37, p.161].

Dincolo de aceasta, criminalistica contemporană nu poate fi însușită pe deplin, fără a lua în calcul conexiunile ei cu filozofia, etica, logica, psihologia, teoria adoptării deciziilor, organizarea științifică a muncii ș.a., care stau la baza teoriei generale a criminalisticii, dar și a celor doctrinare.

În fine, legături foarte diversificate există între criminalistică (în special, compartimentul ei tehnic), și științele tehnice și ale naturii. Mai mult, observăm că influența acestora sporește și asupra tacticii și metodicii criminalistice, în particular, pe măsura computerizării activității organelor de urmărire penală și însușirii de către acestea a tehnologiilor informaționale contemporane, a mijloacelor de audio-video înregistrare. Aceste legături se largesc mereu grație progresului tehnico-științific. În linii mari, legătura constă în aplicarea creativă a realizărilor acestor științe în scopul elaborării și perfecționării mijloacelor și metodelor criminalistice. Alteori, metodele și procedeele acestor domenii se folosesc direct, nemijlocit, fără o anumită adaptare sau transformare. De observat însă, că dezvoltarea criminalisticii și procesele de integrare a științelor conduc și la fenomene inverse – metodele și mijloacele criminalisticii tot mai des se folosesc de alte științe și în alte domenii de preocupare umană (arheologie, artă, activitate bancară, antreprenariat, activitatea detectivilor etc.).

Revenind la problema tratării locului tehnicii criminalistice în sistemul științei în cauză, este important a sublinia că criminalistica, ca oricare altă știință, se formează ca tot întreg dintr-un ansamblu de elemente, ce se află în anumite relații și interconexiuni, fiind pătrunse de o unitate internă astfel, încât să creeze sistemul ei. Actualmente, majoritatea manualelor și cursurilor de specialitate din spațiul fostei URSS, dar și din alte țări [96, p.5], tratează structura criminalisticii contemporane drept sistem de cunoștințe alcătuit tradițional din patru compartimente de sine stătătoare – concept la care aderăm și noi: - teoria generală a criminalisticii (în unele manuale – fundamentele criminalisticii [1, p.8], care pare a fi mai corect pentru intitularea doar a primei părți a cursului de criminalistică și nu a compartimentului ei de știință); - tehnica criminalistică; - tactica criminalistică; - metodică cercetării anumitor genuri de infracțiuni (metodică criminalistică), toate în unitatea lor, constituind suportul științific în lupta cu criminalitatea.

Tehnica criminalistică ca parte a științei criminalistice se află în legătură strânsă cu celelalte trei compartimente – teoria generală, tactica și metodică criminalistică. În sistemul activităților speciale de investigații, de urmărire penală și de expertiză judiciară, mijloacele tehnice sunt nemijlocit legate de procedeele tactice, acestea folosindu-se în mod sistemic pentru a reconstitui fapta și a identifica făptașul. Orice mijloc tehnic, privit în afara a astfel de activități, prezintă

abstracție. Practic, mijloacele tehnico-criminalistice totdeauna persistă în structura metodicilor criminalistice de cercetare a infracțiunilor ca element necesar pentru buna funcționare a acestora. Dacă, ipotetic, am privi tehnica criminalistică separată de știința-mată, am observa, după cum s-a menționat mai sus, legătura ei strânsă cu domeniile tehnice și ale naturii, spre exemplu, cu ramura medicinei legale. Aceasta din urmă s-a format cu mult înainte de știința criminalistică și, desigur, a exercitat influență la consolidarea cunoștințelor tehnicii criminalistice. Mai mult, prof. L.Cârjan consideră (în opinia noastră-impropriu), că însuși știința criminalistică s-a „desprins din Medicina Legală [18, p.10]”. Ultima folosește activ elaborările tehnici criminalistice și mijloacele, procedeele ei tehnice în activitatea de examinare a urmelor-leziuni corporale. Totodată trebuie notat și faptul că, în literatura de specialitate, legătura tehnicii criminalistice cu științele naturii nu totdeauna se determină clar și univoc. Credem inexactă poziția autorilor, preponderent occidentali, care includ în sistemul criminalisticii fizica judiciară, biologia judiciară [205], chimia judiciară, toxicologia [206], psihiatria etc. În opinia noastră, aceste domenii științifice rămân în componența științelor-mată. În cazul nostru, legătura cu aceste științe tehnice și naturale, o putem urmări analizând direcția „cercetării criminalistice a substanțelor, materialelor și articolelor din ele”. Însă, prezența acestei subramuri a tehnicii criminalistice nu trebuie interpretată ca încercare de a integra plenipotențiar fizica sau chimia judiciară ori biologia etc. în sistemul criminalisticii. Susținem părerea prof. N.Mailis, care consideră că „metodele – chimice, fizice sau preluate din alte domenii tehnice – nu pur și simplu sunt transferate în acest domeniu al cunoașterii de expertiză, dar ele sunt adaptate și acomodate pentru examinarea probelor materiale” [142, p.5] .

Pe de altă parte, această interacțiune a tehnicii criminalistice cu științele tehnice și ale naturii, se manifestă mai semnificativ în expertiza criminalistică. Acest fapt, adică utilizarea metodelor speciale ale acestor științe, a metodicilor și mijloacelor tehnico-criminalistice complexe, au permis unor savanți (A.R.Șleahov, M.G.Liubarski ș.a.) să înainteze propunerea de a desprinde din tehnica criminalistică – expertiza criminalistică, în calitate de domeniu de sine stătător al cunoașterii științifice [86, p.446]. Această preconizare se întemeia pe ideea că expertiza criminalistică a atins acel nivel de cunoștințe științifice care permite a o privi ca un domeniu aparte. În opinia noastră, fiecare gen de expertiză criminalistică se sprijină pe tezele subramurii respective ale tehnicii criminalistice și se dezvoltă în limitele ei. În acest sens, ne solidarizăm cu poziția prof. R.Belkin care declară că „în știința criminalistică nu există și nici nu poate exista un compartiment de sine stătător, consacrat examinărilor de expertiză, întrucât criminalistica nu se ocupă de problemele procesuale (aceasta este o prerogativă a științei procesuale), iar metodicile de expertiză se tratează în subramurile respective ale tehnicii criminalistice [91, p.43]”.

Totodată, trebuie menționat că tehnica criminalistică conține un subsistem generalizator ce se referă la toate subramurile sale, inclusiv deci, și la toate genurile de expertize criminalistice: date științifice despre mijloacele tehnice și metodicele aplicate în cercetările practice de expertiză criminalistică. De aceea, expertiză criminalistică, trebuie tratată doar ca teorie criminalistică particulară, intitulată: „principii generale a cercetărilor de expertiză criminalistică” [88, p.308].

Însă evoluția expertizei criminalistice ca gen de expertiză judiciară depinde și de elaborarea teoriei generale a expertizei judiciare. Ideea creării unei astfel de teorii generale privind expertiza judiciară a apărut încă la începutul anilor '60 ai sec. al XX-lea (A.Viberg, A.Șleahov) [102, p.74-82] ca rezultat al tendinței ce se contura spre a generaliza cunoștințele teoretice cu privire la diferitele genuri de expertize judiciare. Mai târziu A.Vinberg și N.Malahovskaia au propus a crea un nou domeniu al științei – expertologia judiciară [103].

Cercetătorul O.Neicuțescu are dreptate când, în legătură cu aceasta, declară, „această disciplină (expertologia judiciară – A.B.) oferă posibilități de a tipiza situațiile de expertiză, sarcinile și instrumentarul expertului judiciar, denotă tipicul ce este caracteristic pentru orice gen și situație de expertiză sau caz de aplicare a cunoștințelor de specialitate în combaterea criminalității [60, p.17]”. Deci, știința expertizei judiciare nu atentează la independența tezelor teoretice ale unor genuri de expertize aparte, elaborate în sânul științelor respective și, prin urmare, teoria expertizei criminalistice a fost și rămâne în cadrul obiectului de studiu al criminalisticii ca teorie criminalistică particulară.

Legat de aceasta și, revenind la obiectul de studiu al tehnicii criminalistice subliniem că, în linii mari, obiectul ei de studiu sunt legitățile ce însoțesc interconexiunile materiale în cadrul activităților infracționale, precum și modalitățile de studiere a acestora pe baza informației desprinse din urmele materiale ale infracțiunii.

Prin urmare, generalizând cele spuse, conchidem că obiectul de studiu al tehnicii criminalistice prezintă, de fapt, un segment al realității obiective, cuprins de obiectul științei criminalistice în ansamblu și anume, legitățile ce privesc mai cu seamă mecanismul de formare a urmelor materiale ca rezultat al activităților infracționale, precum și sistemul de mijloace tehnico-criminalistice aplicate în activitatea de investigare a faptelor penale [37, p.140].

Sarcina generală a tehnicii criminalistice, în opinia noastră, prezintă, în principal, dezvăluirea legităților ce se manifestă în cadrul interacțiunii activităților infracționale cu cele ce însoțesc activitatea organelor competente de investigație, elaborarea și perfecționarea în baza cunoașterii acestor legități a mijloacelor tehnice, metodelor și metodicilor de soluționare a sarcinilor practice ce stau în fața tehnicii criminalistice. La astfel de obiective practice noi catalogăm sarcina

descoperirii, fixării, ridicării și examinării obiectelor ce conțin informație semnificativ criminalistică, precum și crearea a astfel de informații cu sprijinul MMTC.

În fine, sarcinile indicate mai sus constituie și elementele orânduite ale sistemului ce prefigurează scopul suprem al aplicării mijloacelor tehnice – reconstituirea incidentului infracțional consumat.

Este cunoscut că obiectul de studiu și sarcinile științei determină structura ei. Tehnica criminalistică deține sistemul său care îi conferă caracter ordonat și logic, compus din unități structurale aparte: tezele generale și așa numitele subramuri.

Tezele generale ale tehnicii criminalistice servesc în calitate de bază științifică a ei și cuprind problematica introductivă a acestui compartiment (obiectul de studiu, sistemul, sursele, sarcinile, legătura cu alte compartimente și alte domenii științifice), noțiunea, sistemul și caracteristica mijloacelor tehnico-criminalistice.

În tezele generale se studiază profund și unele mijloace tehnice mai răspândite și valabile pentru toate celelalte subramuri, metodicile aplicării lor (spre exemplu, fotografia criminalistică, audio-videoînregistrarea, tehnica de calcul în criminalistică). Deci, „tezele generale” ale tehnicii criminalistice pot fi privite ca compuse din două părți, fiecare din ele cuprinzând o totalitate de elemente:

I. Aspectele introductive ale tehnicii criminalistice ce cuprind cunoștințe despre istoria apariției și dezvoltării ei, starea actuală a acestui compartiment al criminalisticii, și anume:

■ istoria apariției și dezvoltării tehnicii criminalistice; ■ obiectul de studiu al tehnicii criminalistice; ■ sarcinile tehnicii criminalistice; ■ sursele tehnicii criminalistice; ■ sistemul tehnicii criminalistice; ■ locul tehnicii criminalistice în structura științei criminalistice și sistemul cunoștințelor științifice.

II. Tezele științifice privind mijloacele tehnice, metodele și metodicile ce asigură activitatea de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor, după cum urmează: ■ noțiunea și sistemul de mijloace tehnico-criminalistice; ■ bazele științifice ale depistării și fixării informației desprinse din urme cu ajutorul mijloacelor tehnice; ■ asistența metodică-organizatorică și juridică a folosirii mijloacelor tehnice; ■ fotografia criminalistică, audio-videoînregistrarea și holografia. ■ *tehnologiile informaționale în structura tehnicii criminalistice.*

Acest ultim compartiment îl prezentăm, de fapt, în calitate de recomandare de a suplimenta sistemul clasic actual al tehnicii criminalistice, impus, în opinia noastră, de mai multe considerente:

1) Schimbările globale ce se amplifică vertiginos în toate sferele de viață ale societății moderne legate, mai cu seamă, de progresul tehnico-științific în domeniul tehnologiilor electronice computerizate și intrării societății în epoca informatizării; **2)** Urmare acestor schimbări, luând în

considerare caracterul criminalității contemporane, care capătă trăsături tot mai periculoase în Republica Moldova, îndeosebi în cadrul comiterii escrocheriilor bugetare și financiar-bancare, obținerii de credite neperformante, a infracțiunilor informatice, economice, de corupție etc., direcțiile actuale de dezvoltare a criminalisticii autohtone vor ține de perfecționarea mijloacelor tehnice, a recomandațiilor tactice și metodologice de investigare a noilor componente de infracțiuni din aceste domenii. Se cer accente deosebite în elaborarea problematicii cercetării documentelor și urmelor virtuale, obținerea informației cu semnificație criminalistică din rețeaua globală INTERNET, sistemele de tele-video-înregistrare, alte surse electronice de informație; **3)** În condițiile actuale de dezvoltare, situația și ritmul cotidian impune tehnica criminalistică să treacă de la cercetarea urmelor tradiționale la examinarea și procesarea și altor urme (electronice, acustice, videocomputerizate etc.), metodica de lucru cu care (recoltarea, fixarea, ridicarea și examinarea lor) diferă semnificativ de cele tradiționale; **4)** În epoca contemporană, novelele tehnico-științifice conduc la faptul că metodicile criminalistice încetățenite nu satisfac pe deplin cerințele practicii de urmărire penală. De aceea, ar fi firesc ca manualele de criminalistică să se completeze cu noi ramuri și direcții tehnice, inclusiv și cele ce țin de „informatica criminalistică”. Și aceasta pentru că crima organizată contemporană î-și consolidează tacticile și structurile sale, realizând de multe ori activități ilicite din numele persoanelor juridice, a firmelor create pentru o singură zi cu scop de rulare și transfer în străinătăți a unor sume enorme de bani proveniți din aceste activități și nu numai, afectând serios economia țării și amplificând riscurile investiționale, scurgerea capitalului din țară.

Cât privește subramurile tehnicii criminalistice, acestea pot fi ordonate în funcție de obiectul purtător de urmă. Tradițional, după acest obiect de clasificare, literatura de specialitate evidențiază următoarele subramuri:

- cercetarea criminalistică a urmelor materiale;
- cercetarea criminalistică a armelor, muniției, dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor;
- cercetarea criminalistică a documentelor;
- cercetarea criminalistică a semnelor omului (gabitoscopia criminalistică);
- asistența informațională a cercetării infracțiunilor (înregistrarea criminalistică).

Ultima subramură cercetătorul rus A.G.Filippov propune a o raporta nu la tehnica criminalistică, cu care, în opinia lui, este slab legată, dar la o despărțitură suplimentară prefigurată de el a științei criminalistice ce ține de organizarea descoperirii, cercetării și prevenirii infracțiunilor [128, p.187]. Această subramură a înregistrării criminalistice nu-și găsește loc în cadrul tehnicii criminalistice și în opinia altor savanți, inclusiv și celor din spațiul

vorbitorilor de limbă română [34, p.11], care o plasează în compartimentul teoriei generale a științei criminalistice.

În ce ne privește, noi aderăm la poziția acelor autori care se expun critic față de tentativa formării unei noi părți a sistemului științei în cauză (Belkin R.S. [91, p.72], Exarhopulo A.A. [203], Golubenco Gh. [37, p.138]), menționând caracterul ei artificial. De aceea, credem că înregistrarea criminalistică, cu toate că doar parțial este cuprinsă de noțiunea „tehnica criminalistică”, a fost și trebuie să rămână o parte inseparabilă a tehnicii criminalistice.

Denumirile subramurilor tehnicii criminalistice enunțate mai sus le considerăm adecvate conținutului care cuprinde cunoștințe despre particularitățile obiectelor creatoare și primitoare de urme, mecanismul formării lor, adică particularităților de creare a diverselor surse de informație, a metodelor și mijloacelor de depistare, fixare, ridicare și cercetare a acestora. Însă, trebuie menționat și faptul că unii savanți criminaliști propun alte variante de intitulare a subramurilor tehnicii criminalistice, precum, spre exemplu: scriberologie în loc de grafoscopie, documentologie în loc de cercetarea criminalistică a documentelor [129, p.750], armologie în loc de cercetarea armelor și urmelor folosirii lor [152, p.83]. În opinia noastră, motive obiective pentru revizuirea terminologiei existente a subramurilor tehnicii criminalistice, deocamdată nu sunt. Introducerea termenilor menționați mai sus nu adaugă nimic nou la conținutul noțiunilor existente. Are dreptate reputatul criminalist rus R.Belkin care, în legătură cu aceasta, scrie: “introducerea în criminalistică a unui nou termen poate fi justificat doar în două cazuri: la apariția în știință a unei noi noțiuni, care nu poate fi exprimată prin vechii termeni și în cazul unei noi abordări a noțiunii existente pentru a marca calitatea recent dezvăluită a obiectului [91, p.81]”.

De observat în acest context că, la ora actuală se manifestă și tendința de a lărgi cercul tradițional al cunoștințelor incluse în tehnica criminalistică. În rândul noilor subramuri unii autori menționează odorologia criminalistică (cercetarea urmelor de miros); fonoscopia criminalistică (cercetarea sunetelor, a vocii și vorbirii omului [127, p.145]); substanțiologya criminalistică (cercetarea criminalistică a substanțelor, materialelor și articolelor) [36, p.107]; poligrafologia criminalistică [82, p.2-4] ș.a.

Existența acestor purtători de urme cu semnificație criminalistică și a volumului semnificativ de publicații științifice pe tema obiectelor în cauză, impun a fi observate și luate în calcul. În teoria și practica criminalistică cunoștințele respective sunt, de regulă, catalogate la grupa celor netradiționale, întrucât multe din tezele lor încă nu s-au așezat și limpezit, purtându-se discuții și polemici științifice pe marginea acestor probleme. Pe de altă parte, odată cu sporirea posibilităților mijloacelor tehnico-criminalistice în cadrul perfecționării lor, se deschid

posibilități de a obține noi cunoștințe desprinse din așa obiecte-purtătoare, care anterior nu erau privite ca surse de informație cu semnificație criminalistică. Ca urmare, în fața savanților criminaliști apare sarcina de a reconsidera sistemul subramurilor tehnicii criminalistice astfel, încât acesta să reflecte adecvat nivelul actual de dezvoltare al arsenalului de metode și mijloace tehnico-criminalistice.

În fine, pornind de la cele menționate, propunem următorul sistem al subramurilor tradiționale și netradiționale ale tehnicii criminalistice:

A) Direcțiile clasice de cercetare ale tehnicii criminalistice:

1. Cercetarea criminalistică a urmelor materiale infracționale: considerații generale.
  - 1.1. Urmele de reproducere a structurii exterioare a obiectelor (traseologia).
    - 1.1.1. Urmele formate de corpul uman (de mâini, picioare; create de alte părți ale corpului).
    - 1.1.2. Urmele create de unelte, instrumente și mecanisme.
    - 1.1.3. Urmele lăsate de animale și de vegetale.
  - 1.2. Urmele ce oglindesc mecanismul apariției lor (noduri, legături, stropi de sânge ș.a.)
2. Cercetarea criminalistică a armelor, dispozitivelor explozive și urmelor acestora.
  - 2.1. Cercetarea armelor de foc, a muniției și urmelor acestora (balistica criminalistică).
  - 2.2. Cercetarea criminalistică a armelor albe.
  - 2.3. Cercetarea dispozitivelor explozive și a urmelor acestora.
3. Cercetarea criminalistică a documentelor.
  - 3.1. Cercetarea scrisului de mână și a semnăturii (grafoscopia criminalistică).
  - 3.2. Identificarea autorului spiritual al textului.
  - 3.3. Cercetarea tehnico-criminalistică a documentelor.
4. Cercetarea criminalistică a semnalmentelor exterioare ale omului (gabitoscopia).
5. Asistența informațională a cercetării infracțiunilor (înregistrarea criminalistică).

B) Direcțiile netradiționale de cercetare ale tehnicii criminalistice:

6. Cercetarea substanțelor, materialelor și articolelor din ele (substanțiology criminalistică).
  - 6.1. Cercetarea urmelor formate din resturi de obiecte sau diverse materii și substanțe.
  - 6.2. Cercetarea urmelor de miros (odorologia criminalistică).
7. Cercetarea urmelor sonore, a vocii și vorbirii (fonoscopia criminalistică).
8. Diagnosticarea criminalistică a comportamentului simulat cu aplicarea poligrafului [8, p.100].

Fiecare dintre subramurile indicate și direcțiile de cercetare ale tehnicii criminalistice cuprind informații, privind însușirile fizice și chimice ale obiectelor respective, particularitățile procesului de formare a urmelor, mijloacele tehnice de descoperire, fixare, ridicare și examinare

a acestora. La fel, se examinează genurile respective de expertize ce urmează a fi dispuse, obiectele ce se trimit spre cercetare, sarcinile, metodele și etapele realizării acestor investigații.

Din cele menționate mai sus observăm că tehnica criminalistică, acumulând în sine realizări ale științelor tehnice și ale naturii este, după proveniența sa, în aceeași măsură atât tehnică cât și juridică. De aceea, realizarea practică a posibilităților ei este de neconceput în alt mod, decât într-o strânsă legătură sistemică a aspectelor de reglementare juridică și metodico-organizatorică – probleme, la care ne vom referi în cele ce urmează.

2.2. Reglementarea juridică și principiile aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în acțiunile procesuale

Activitatea de descoperire a infracțiunilor, de identificare și reținere a infractorilor, de stabilire prin probe a vinovăției acestora, ca activitate prealabilă judecătii, este necesară pentru combaterea promptă și fermă a infracțiunilor – scopul imediat și de perspectivă a procesului penal [72, p.3]. Aceste activități, dar și altele legate de investigarea infracțiunilor (în sensul larg al cuvântului), la fel ca și oricare altă preocupare umană ce ține de sfera dreptului, trebuie să se realizeze într-un cadru legal. În această ordine de idei, este logic ca și activitatea de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice de către subiecții procesului penal să fie determinată nu numai de necesitatea cunoașterii evenimentului infracțional, dar și de legitimitatea acestui act. Mai mult, stabilirea condițiilor și limitelor reglementării procesuale a asistenței tehnico-criminalistice a descoperirii, cercetării și prevenirii infracțiunilor se corelează perfect cu prevederile constituționale privind drepturile și libertățile omului și cetățeanului. De aceea, bazelor juridice de utilizare a metodelor și mijloacelor tehnice de către subiecții respectivi trebuie să i se acorde atenție prioritară, întrucât starea acestor reglementări în mare parte determină și eficacitatea asistenței tehnico-criminalistice a investigării infracțiunilor. Prezența chiar și a celei mai desăvârșite tehnici criminalistice, a specialiștilor de înaltă calificare vor rămâne doar posibilități potențiale dacă realizarea acestora nu va avea suport legislativ. Mai mult ca atât, imperfecțiunea reglementării juridice a aplicării mijloacelor tehnice în cercetarea faptelor penale se manifestă ca piedică în activitatea de combatere a criminalității. În opinia prof. R.Belkin, prin baze juridice de utilizare a mijloacelor tehnico-criminalistice în procedura judiciară penală trebuie înțeles „sistemul de principii și reguli prevăzute de lege și actele bazate pe lege ce determină cadrul admisibil, conținutul, scopurile și ordinea aplicării acestor mijloace și procedee de către ofițerul de urmărire, ofițerul operativ și judecător” [92, p.218].

Normele procesuale ce reglementează ordinea aplicării mijloacelor tehnice în procedura penală judiciară, pot fi structurate în câteva grupe: 1) norme ce stabilesc criteriile admisibilității

folosirii mijloacelor tehnice în procesul penal; 2) norme ce determină scopurile, procesele și rezultatele aplicării mijloacelor tehnice; 3) norme ce cuprind genurile concrete și parametrii constructivi ai mijloacelor tehnice, tehnologia utilizării lor, indicații cu privire la alegerea mijloacelor tehnice.

Este evident că, în cadrul alegerii unui mijloc tehnic ce urmează a fi folosit în procesul penal trebuie, în primul rând, a lua în calcul prevederile normelor din prima grupă și numai după soluționarea pozitivă a problemei admisibilității acestuia, se va trece la indicațiile normelor statuate în celelalte două grupe. De observat însă că, normele primelor două grupe ce dețin un grad înalt de generalizare sunt fixate în Codul de procedură penală a R. Moldova, în alte legi ale țării noastre [53], iar cele din ultima grupă – în articolele normelor bazate pe lege (ordine, instrucțiuni, dispoziții etc.) [70], întrucât poartă caracter cazuistic.

Orice mijloc tehnic trebuie apreciat din punctul de vedere al admisibilității aplicării lui în procedura judiciară penală. Regulile cu privire la admisibilitate delimitează informația capabilă să dețină forță probantă de informația, obținută fără a respecta astfel de reguli și, prin urmare, ne având posibilitatea de a se manifesta ca o varietate de probă judiciară.

Noțiunea de admisibilitate a aplicării mijloacelor tehnice derivă din conceptul procesual-penal al admisibilității probelor. Proba în procesul penal prezintă în sine unitatea informației și purtătorului de informație [27, p.185]. Totodată, însușirile admisibilității și veridicității se referă doar la însăși informație, pe când purtătorii de informație și modul de obținere a ei din acești purtători, sunt privite doar prin prisma admisibilității lor. Profesorul I.Dolea menționează: pentru ca o probă să fie admisă ea trebuie să conțină date, autenticitatea cărora pot fi verificate, să fie administrată de un subiect competent prin mijlocul și procedura cuvenită [27, p.188].

Aspectul formal al folosirii mijloacelor tehnice în procesul penal generează un rând de coliziuni provenite din corelarea formei procesuale și a conținutului criminalistic.

Astfel de coliziuni, în opinia savantului rus R.Belkin, prezintă interes sub două aspecte: „când forma stânjenește, ea limitează artificial conținutul, împiedicând dezvoltarea acesteia și când forma, pur și simplu, este lipsită de conținut sau acesta este imaginar, ireal” [91, p.203].

Legislația procesual-penală a Republicii Moldova nu conține norme ce ar reglementa în ansamblu procesul aplicării metodelor și mijloacelor tehnice în scopul descoperirii și cercetării infracțiunilor.

Există doar anumite articole, aliniate, puncte ale articolelor din CPP RM, în care se stipulează unele aspecte ale folosirii realizărilor științei și tehnicii în procedura penală judiciară (a se vedea, exemplificativ, tabelul 2.1.).

Tabelul 2.1. Metode și mijloace tehnico-criminalistice admise de CPP al R. Moldova

Metode și mijloace teh.- criminalistice	Fotografierea	Înregistrări audio	Înregistrări video	Schițe, desene	Filmarea	Măsurarea	Tipare de urme	Mijloace tehnice	Sisteme electronice	Sist. informatice	GPS	Suport tehnic	Purtători materiali de informații	Mijloace tehnice speciale
Activități procesuale	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Modalități de audiere a martorului (art.110 (7))		•												
Verificarea declarațiilor (art.114 (5))				•				•						
Audierea persoanelor (art.115 (1))		•	•											
Prezentarea spre recunoaștere (art.116 (3))	•													
Cercetarea la fața locului (art.118 (3))	•			•		•	•							
Reconstituirea faptei (art.122 (1))	•			•	•	•								
Experimentul în urmărirea penală (art.123 (2))								•						
Percheziția (art.127 (6)) (art.128 (8))		•	•					•						
Măsurile speciale de investigații (art.132 ²)									•	•	•			
Cercetarea domiciliului (art.132 ⁶)	•	•	•		•			•						
Supravegherea domiciliului (art.132 ⁷)		•	•											
Interceptare comunicări (art.132 ⁸ ; art.132 ⁹)								•				•	•	•
Documentarea cu mijloace tehnice (art.134 ³)								•			•			
Colectarea mostrelor de comparație (art.156 (4))								•						
Procesul-verbal privind acțiunea de urmărire penală (art.260 (2); (6))	•	•		•	•		•							

Din tabelul de sus se observă că în unele articole (114, 115, 116, 118, 122 ș.a.) se fac referiri concrete la mijloacele tehnice admisibile la efectuarea acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații, însă nu sunt amintite multe alte dispozitive și echipamente, reactivii chimici etc., iar alte articole (123, 128, 156 ș.a.) cuprind doar prevederi generale, precum că pot fi folosite “mijloace tehnice”. De fapt, în normele respective se amintesc nu mijloacele tehnice

ca atare dar procesele prin care acestea se aplică ca, spre exemplu, fotografierea, audio-video-înregistrarea, executarea mulării urmelor, documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS), ori prin alte mijloace tehnice, colectarea informației de la furnizori de servicii și comunicări electronice etc. Deci, în aspect procesual nu contează ce fel de fotoaparat, cameră de luat vederi, suport electronic ș.a. (modelul, parametrii tehnici etc.) a fost aplicat pentru realizarea acțiunii de urmărire penală ori măsurii speciale de investigații.

Cercetătorul V.Colodrovski are dreptate când scrie cu această ocazie că, legea procesual-penală, cu excepția a două cazuri (art.110, 116), nu prescrie în mod obligatoriu folosirea metodelor și mijloacelor tehnice în urmărirea penală, însă practica cere imperios respectarea unor cerințe mai severe, îndeosebi când este vorba de fixarea tehnică a urmelor infracțiunii și a stărilor de fapt, efectuarea măsurărilor, a fotografierii, înregistrărilor video a actelor de urmărire [20, p.77]. De fapt, CPP al RM, după modificările serioase aduse prin legea nr.66 din 05.04.2012 [54] cuprinde și alte articole în care obligatoriu se reglementează aplicarea mijloacelor tehnice precum, spre exemplu, art.110¹,132⁶-132¹¹,134¹-134⁴.

Mai mult, din analiza prevederilor legislative se observă că unele din norme cuprind înțelesuri ce limitează posibilitatea organului de urmărire penală de a utiliza mijloacele tehnico-criminalistice. Spre exemplu, alin (1) art.122 „Reconstituirea faptei” prevede: „...în cazurile necesare se pot face măsurări, filmări, fotografieri, întocmi desene și schițe”, sau alin (3) al art.116 „Prezentarea persoanei spre recunoaștere” care statuează: „La prezentarea spre recunoaștere se aplică fotografierea” ș.a. Luând în calcul, că normele în cauză nu admit o interpretare extensivă, atunci apare o întrebare logică: am putea sau nu folosi în aceste scopuri videoînregistrarea sau alte mijloace tehnice moderne cu capacități superioare celor actuale, apărute după adoptarea CPP? Filmarea, prevăzută în art. 122 este altceva care, actualmente, în practică nici nu se folosește (provine de la cuvântul „film”- bandă flexibilă de celuloid, transparentă și subțire, acoperită cu un strat de material sensibil la acțiunea luminii, pe care se formează o imagine fotografică și care se folosește în fotografie, în radiografie etc. [25, p.379]). În cadrul prezentării spre recunoaștere după semnalmente dinamice (mersul, atitudinea corpului, gesturile, mimica, vocea și vorbirea etc.) videoînregistrarea este de neînlocuit. De aceea, cu toate că norma în cauză nu prevede expres folosirea acestui mijloc tehnic, în practică se recurge la înregistrările de acest gen. Cercetătorul autohton Iu.Bulai menționează cu acest prilej că doar prezentarea spre recunoaștere după voce și vorbire prezintă cca 6% din numărul total de cazuri de prezentare spre recunoaștere [17, p.102].

Aici însă, trebuie avut în vedere și anumite riscuri. În astfel de situații urmează a lua în calcul și practica jurisprudenței CEDO. În cazul *Perry vs Marea Britanie* [45] Curtea de la Strasbourg observă faptul că în speță poliția a utilizat imaginile unei camere de luat vederi situate în loc public pentru a le însera într-un montaj cu scopul de a-l prezenta pe reclamant spre recunoaștere, identificat ulterior de către doi martori ca autor al unor furturi. Întrucât, această măsură, realizată în secret, nu era prevăzută de dreptul intern al Marii Britanii, Curtea a constatat violarea art.8 al CEDO – ingerința în viața privată a reclamantului.

Tot în această ordine de idei trebuie spus că, camera de luat vederi deține, desigur, capacități de fixare ce depășesc de sute și mii de ori posibilitățile fotoaparaturii de a înregistra detalii și informații utile pentru recunoaștere și identificare, lărgind semnificativ diapazonul posibilităților percepției omului. Cu atât mai mult, declarațiile scrise sau verbale făcute de oricare număr de martori care, la fel, nu pot să se compare, după informativitatea vizuală cu videoînregistrarea aceluiași eveniment. Tehnica fixează doar ceea ce se petrece în realitate și este limitată doar de parametrii ei tehnici care, cu toate acestea, depășesc multiplu posibilitățile de percepție și memorare ale omului. Videocamera nu poate minți, nu poate uita sau imagina ceea ce n-a fost în realitate, ea nu are părere personală, nu poate fi intimidată sau mituită.

În fond, prevederile procesuale indicate mai sus, îngrădesc în acest sens posibilitățile organului de urmărire la efectuarea unei sau altei acțiuni procesuale sau măsuri speciale de investigații. Dincolo de aceasta, indicațiile directe ale legiuitorului de a folosi un anumit mijloc sau metodă tehnico-criminalistică poate induce în eroare la interpretarea normelor, în care nimic nu se amintește despre posibilitatea folosirii mijloacelor tehnice. Spre exemplu, în cadrul examinării cadavrului (art. 120) sau al exhumării acestuia (art. 121), la percheziția corporală, ridicarea de obiecte și documente, la examinarea corporală (art. 119), la confruntare (art.113) etc.

Strict vorbind, dacă pornim de la principiul că în sfera penală se admite doar ceea ce este specificat în lege în mod special sau nu vine în contradicție cu normele de drept, în astfel de acțiuni procesuale mijloacele tehnico-criminalistice nu pot fi aplicate din motiv că acestea nu sunt menționate nici într-un fel în articolele respective [7, p.191]. Ca excepție, în acest sens, poate fi invocată doar activitatea de expertiză judiciară – domeniu, în care legiuitorul nu reglementează folosirea de către expert a metodelor, metodicilor și mijloacelor tehnico-criminalistice. Importanță juridică prezintă rezultatele cercetării efectuate și aprecierea rezultatelor obținute de expert. Probă în astfel de cazuri este recunoscut raportul de expertiză, adică expunerea în formă scrisă a conținutului investigațiilor și concluziile pe marginea întrebărilor formulate în fața expertului (p.2), alin (2) al art.93 CPP a RM). Deci, expertul este în

drept să aleagă modul sau metodică expertuală, mijloacele tehnice și informative de soluționare a întrebărilor puse în fața lui.

În această sferă, limite în aplicarea metodelor de investigație există doar la expertizarea persoanelor în viață, ceea ce corelează cu principiul constituțional al respectării drepturilor și libertăților omului și cetățeanului. Conform secțiunii a 3-a *Efectuarea expertizei judiciare asupra persoanelor* a Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr.68 din 14.04.2016 [51], în cadrul efectuării expertizei la examinarea persoanelor supuse expertizei nu este permisă aplicarea unor metode de cercetare însoțite de senzații puternice de durere, ce pot avea efecte negative asupra sănătății, precum și a celor interzise în practica medicală. Examinarea unei persoane în viață se efectuează doar cu liberul ei consimțământ, cu excepția cazurilor în care efectuarea expertizei este obligatorie conform legislației de procedură. Este interzisă și prelevarea forțată a mostrelor de comparație de la persoanele supuse expertizei în mod benevol.

Prin urmare, observăm că la efectuarea expertizei judiciare lipsesc piedici procesuale de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnice, cu excepția celor care pot aduce prejudicii sănătății persoanelor.

Oricum, credem că există și aici posibilități de a perfectă anumite aspecte procesuale legate de expertiza judiciară. Avem în vedere cerința alin.(2) al art.151 CPP RM, care prevede a indica în raportul de expertiză, pe lângă multe altele și „...metodele, programele și echipamentele utilizate”. În opinia noastră, pentru o justă apreciere a veridicității concluziilor expertului de către organul de urmărire penală și instanța de judecată, actualmente este necesar de expus și anumite date despre parametrii tehnici a utilajelor folosite, date despre exactitatea, certificarea și verificarea lor în conformitate cu exigențele standardelor de stat ale Republicii Moldova în domeniul metrologiei [52].

Caracterul inconsecvent și contradictoriu al însuși abordării problemei în legea procesual-penală a țării noastre, privind folosirea mijloacelor tehnice în activitatea practică de urmărire penală, poate fi clar observat din tabela 2.1. prezentată mai sus.

În acest context, merită a fi susținută opinia unor specialiști [121, p.90], care consideră că ar fi mai logic și mai simplu pentru percepere dacă aceste prescripții legislative ce țin de aplicarea mijloacelor tehnice în cadrul urmăririi penale să fie expuse într-o normă aparte.

Referindu-ne la Codul de procedură penală al RM, un astfel de articol (eventual cu nr.20¹) ar putea fi plasat la capitolul II *Principiile generale ale procesului penal* cu titlul: “Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal”, cu următorul conținut orientativ:

(1) În cadrul efectuării acțiunilor procesuale, în scopul relevării, fixării, examinării și evaluării legăturii urmelor și altor mijloace de probă cu evenimentul infracțional, pot fi utilizate

mijloace de fotografiere, înregistrare audio-video, tehnică de calcul, aparate de detecție, utilaje și echipamente, materiale și reactivi, alte mijloace tehnice, se pot întocmi schițe, se pot face mulaje și copii de pe urme.

(2) Înainte de a aplica mijloacele tehnice, participanților la acțiunea procesuală li se aduce la cunoștință acest fapt, iar la finele operațiunilor realizate li se demonstrează rezultatele folosirii a astfel de mijloace.

(3) Faptul utilizării mijloacelor tehnice și rezultatele obținute se consemnează într-un procesul-verbal al acțiunii procesuale efectuate, stipulându-se tipul, parametrii tehnici ai acestora, scopul, locul și condițiile aplicării lor.

Prezența unui astfel de articol în CPP ar înlătura necesitatea de a enumera în repetate rânduri, de multe ori confuz, incomplet și contradictoriu, metodele și mijloacele tehnice în diverse articole ale Codului de procedură penală care ipotetic pot fi folosite. Prin urmare, încercarea de a reglementa într-un mod strict folosirea unor sau altor mijloace tehnice sau fixarea unei liste exhaustive a acestora, generează piedici în calea implementării realizărilor științei și tehnicii în sfera justiției. Fotoaparatură sau camera de luat vederi, întipărint evenimentul actual, totdeauna lasă imaginea trecutului, la fel cum și legea care, fixând starea științei și practicii la momentul adoptării ei, cuprinde reguli departe de a fi contemporane.

Totodată, aplicarea în procedura judiciară penală doar a mijloacelor prevăzute de lege conduce iminent la declararea oricăror altor mijloace ilegale, doar din considerentul că acestea nu sunt indicate în lege. Acest lucru pune la îndoială legalitatea folosirii oricăror altor metode și mijloace apărute recent în procedura judiciară penală, frânând astfel, aplicarea realizărilor progresului tehnico-științific în sfera justiției.

Această problemă se pare că și-a găsit parțial soluția sa în Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații din 29.03.2012 [53]. Astfel, alin (5) al art. 18 vorbește că, „În procesul efectuării măsurilor speciale de investigații se face uz de sisteme informaționale, de aparate de înregistrare video și audio, de aparate de fotografiat și de filmat, de alte mijloace tehnice (sublinierea ne aparține – A.B.), dacă acestea au fost autorizate în modul stabilit de lege”.

Observăm, că legiuitorul, cu toate că a trecut în revistă un rând de mijloace tehnice, însă acesta nu este limitativ, indicându-se posibilitatea de a utiliza și „alte mijloace tehnice”. Aici însă, nu se întrevăd principiile de admisibilitate a acestor mijloace, de unde și necesitatea de a suplimenta prevederea în cauză, întrucât este evident că nu pot fi folosite tehnici care pun în pericol viața și sănătatea omului sau acestea nu sunt întemeiate științific.

De notat că, caracterul vicios al reglementării unei înșirui de metode și mijloace tehnice în legea procesual penală (și nu a principiilor admisibilității lor) a fost polemizat cu rezerve și de

alți criminaliști din țara noastră, dar și din străinătate (Gh. Golubenco, V. Colodrovschi, A.Vinberg, A. Volânski, E.Ișcenko, A.Exarhopulo, Iu.Koruhov, A.A.Levi ș.a.), însă conservatismul legiuitorului rămâne deocamdată neclintit. Spre exemplu, cunoscutul savant criminalist A.A.Levi, vorbind despre astfel de principii, menționează, pe drept că, mijloacele tehnico-științifice „trebuie să se bazeze pe diverse fenomene, profund studiate de ramurile fizicii, chimiei, biologiei etc. Este inadmisibil obținerea cu ajutorul lor a informației incomplete sau denaturării ei în procesul de fixare, păstrare, transmitere, examinare și reproducere. Aplicarea acestor mijloace și metode nici într-un caz nu poate prejudicia onoarea și demnitatea cetățenilor, trebuie să fie inofensivă pentru viața și sănătatea oamenilor și să se manifeste ca garant al respectării drepturilor participanților la proces” [139, p.16-17].

Despre temeinicia științifică, inofensivitatea și caracterul etic ca principii de admisibilitate a mijloacelor sus indicate, de mult timp și insistent vorbesc și alți cercetători criminaliști (R. Belkin, M. Saltevski, N.Selivanov, V.Colodrovschi ș.a. [92, p.223; 163, p.13; 167, p.125; 20, p.78]). Totodată, într-un rând de cazuri în calitate de astfel de principiu se menționează, de rând cu altele și „legalitatea”. Indicarea acestui principiu general și prioritar al procesului penal în așa manieră, adică de rând cu altele este, în opinia noastră, discutabil. Nu încapе îndoială că principiul în cauză trebuie respectat. Orice instrument tehnic sau metodic, cu toată eficacitatea lui, nu poate fi folosit, dacă el contravine normelor de drept. Pe de altă parte, trebuie însă observat că, aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice în procesul penal este orientată tocmai pentru a asigura legalitatea. Deci, principiul în cauză nu poate fi privit alături și într-un rând cu altele, dar în afara și deasupra lor, întrucât doar sistemul celor din urmă asigură această legalitate – scopul suprem al procesului penal, iar tehnica criminalistică se manifestă ca mijloc de atingere a acestui scop.

Legat de principiile admisibilității metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în procesul penal, prezintă interes și experiența Republicii Kazahstan care, în art. 126 al CPP [187] indică că organele de urmărire penală, experții și specialiștii, în cadrul realizării sarcinilor procesuale, sunt în drept să aplice mijloace tehnico-științifice. Aplicarea lor se va considera admisibilă dacă acestea: 1) sunt expres prevăzute de lege sau nu contravin normelor și principiilor ei; 2) sunt fundamentate științific; 3) asigură eficacitatea activităților în cauza instrumentată; 4) sunt inofensive.

Observăm că în legislația procesuală a acestei țări s-a realizat posibilitatea de a fixa în lege condițiile admisibilității folosirii mijloacelor tehnice, asigurând astfel, pe de o parte, elaborarea și adaptarea cu scop bine determinat a mijloacelor criminalistice cu luarea în calcul a cerințelor

procesuale, fixate în lege, iar pe de altă parte – înlăturarea piedicilor în implementarea largă a novelor tehnice și progresive în practica judiciară.

Cu toate acestea, acceptând în fond raționamentele sus indicate, trebuie opinat că aspectele admisibilității aplicării mijloacelor tehnice urmează a fi suplimentate și cu criteriul etic. Utilizarea a astfel de mijloace atât în cadrul procesării probelor la general, cât și în activitatea de preluare a mostrelor de comparație pentru examinările de expertiză, trebuie să corespundă și normelor morale, care nu pot fi cuprinse de criteriul inofensivității aplicării mijloacelor respective. Un rând de metode, procedee și mijloace folosite pot fi inofensive pentru viața și sănătatea omului rămânând însă, totodată, neconforme moralității și normelor etice, aducând astfel, atingere drepturilor și libertăților ocrotite de Constituția Republicii Moldova.

Pornind de la cele menționate, considerăm posibil a suplimenta conținutul articolului CPP a RM, propus de către noi mai sus, intitulat: *Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal* cu încă un aliniat - (4), în următoarea redacție: „Aplicarea metodelor și mijloacelor tehnice se admite dacă acestea nu înjosesc onoarea și demnitatea omului, nu prejudiciază viața și sănătatea lui, sunt inofensive pentru mediu”.

Criteriul temeiniciei științifice în cazul dat se manifestă în exactitatea și autenticitatea rezultatelor aplicării mijlocului tehnic. În opinia savantului N.Selivanov „mijloacele fondate științific trebuie să ofere imagine corectă despre obiectele din realitatea înconjurătoare ce urmează a fi fixate și examinate” [165, p.125]. Este unanim acceptat că, indiciul de bază al validării științifice a mijloacelor tehnice prezintă corespunderea lor stării contemporane a științei și tehnicii, posibilitatea previziunii științifice a rezultatelor aplicării lor [108, p.93-94].

Este, la fel, important a observa că, actualele teze științifice cuprind multiple momente discutabile, ipoteze polemice neverificate, de aceea, aplicarea unor tehnici, sprijinite pe astfel de date științifice litigioase, poate conduce la diverse erori – lucru inadmisibil în sfera justiției. Dincolo de aceasta, utilizarea oricărui mijloc tehnic se realizează în cadrul unor metodici și, în funcție de situația în care se preconizează aplicarea lor, urmează a se elabora și anumiți algoritmi situaționali care, la fel, trebuie să aibă suport științific. În fine, folosirea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice este orientată spre atingerea unui rezultat concret, iar posibilitatea prognozării științifice a acestuia ne va ajuta să organizăm activitatea respectivă.

Prin urmare, în baza celor expuse, putem evidenția următoarele semne ale temeiniciei științifice a metodelor și mijloacelor tehnice: - corespunderea lor nivelului contemporan de cunoștințe unanim acceptate; - posibilitatea creării algoritmului situațional al aplicării mijlocului sau metodei respective; - fezabilitatea prognozării științifice a rezultatelor aplicării metodelor și mijloacelor tehnice.

Cât privește aspectul etic al activității de descoperire și cercetare al infracțiunilor, el a fost și rămâne în permanență actual. Nu încapе îndoială că legiuitorul, reglementând activitatea subiecților investigării infracțiunilor s-a condus, inclusiv, și de principiile morale: respectul față de onoarea, demnitatea și inviolabilitatea persoanei, apărarea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, secretul corespondenței, convorbirilor, comunicațiilor etc. Are dreptate cercetătorul T.N. Moscalikova, care consideră că, „vorbind despre normele procesual penale noi, de regulă, apelăm la noțiuni, precum: drepturi și obligațiuni, legitim – nelegitim, legal – ilegal, pe când normele morale de care ne conducem în cadrul investigațiilor sunt legate, în principal, cu alte categorii de factură etică, precum: bine și rău, just- injust, cinste - onoare, conștiință – datorie [147, p.15]. În fond, respectarea eticii în activitatea de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnice privind descoperirea și cercetarea infracțiunilor se sprijină mai cu seamă pe închipuirile fiecărui subiect al acestor activități despre onoare și demnitate, respect față de persoană, morală, etică.

În opinia noastră, criteriul eticii în acest context, cuprinde corespunderea metodelor și mijloacelor tehnice scopului, procesului și rezultatelor aplicării lor.

Legat de aceasta, apare întrebarea – cine și în ce ordine va stabili corespunderea metodelor și mijloacelor tehnicii criminalistice principiilor admisibilității? Pentru soluționarea unei astfel de sarcini savantul criminalist rus N.Selivanov în a.1979 recomanda de creat o comisie specială interdepartamentală privind elaborarea și implementarea tehnicii criminalistice în practica luptei cu criminalitatea [169, p.22]. Dezvoltând ideia prof. N.Selivanov, cercetătorul moldovean V.Colodrovschi preconiza de format în cadrul Consiliului Științific Consultativ de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, o secție de experți care va avea funcția de a promova politica tehnico-științifică în activitatea de combatere a criminalității, va coordona activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept în acest sens. În obligațiunile acestei secții tehnice de experți se pot include și problemele privind admisibilitatea utilizării unor sau altor mijloace și metode tehnico-criminalistice în procedura penală. Secția în cauză va putea să decidă la modul concret ce mijloace, procedee, tehnologii pot fi admise în procedura penală, în ce scopuri și în ce limite, precum și valoarea juridică a rezultatelor aplicării lor [20, p.79].

Această propunere, o credem valabilă și pentru ziua de astăzi, de aceea urmează a fi susținută, întrucât secția în cauză ar putea operativ să determine care mijloace și metode, la concret, corespund principiilor admisibilității în procesul penal, oferind posibilitatea de a normaliza și procesul implementării celor mai noi mijloace și metode ale tehnicii criminalistice în activitatea practică a organelor de drept. Deciziile acestui Consiliu cu privire la admisibilitatea anumitor metode și mijloace ar putea fi publicate în actele bazate pe lege (recomandări, instrucțiuni) ca unul din cele mai dinamice sisteme de reglementare normativ-juridică. La fel și

cu procedura de alegere și aplicare a tehnicii criminalistice, care poate fi expusă în indicațiile metodice departamentale, ca să nu devină obiect de reglementare legislativă.

La ora actuală, posibilitățile mijloacelor tehnice contemporane dețin așa calități, încât să poată permite a simplifica și a perfecționa însuși ordinea procesuală a aplicării lor. Astfel, mijloacele moderne de audio-videoînregistrare permit a reproduce informația în paralel cu înscrierea ei, procesul videoînregistrării poate fi urmărit pe ecranul televizorului, iar în condiții de teren – pe displayul video-camerei ce funcționează cu cristal lichid. Dincolo de aceasta, video-înregistrările oferă posibilitatea fixării caracteristicilor temporale, durata înregistrării, timpul în regim real, să folosim reproducerea fragmentară sau accelerată, ceea ce poate reduce și din timpul efectuării acțiuni procesuale.

În legătură cu aceasta, în literatura de specialitate se înaintază, pe drept, propuneri întemeiate de a renunța la dublarea deplină a informației fixate cu ajutorul mijloacelor audio-video în procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală, reducând partea descriptivă a acestuia până la expunerea a datelor factice mai importante. Plus la aceasta, reproducerea (parțială sau totală) a materialelor audio-videoînregistrării la finele acțiunii procesuale să se facă doar la cererea cuiva din participanții ei [172, p.15].

Rămâne deocamdată problematică chestiunea ce ține de reglementarea aplicării obligatorii a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice. Această întrebare a fost deja obiect de discuții a savanților criminaliști (G.Gramovici, A.Levi, E.Utkin, A.Exarhopulo ș.a.). Esența opiniilor exprimate de ei se reduce la faptul că decizia utilizării obligatorie a mijloacelor tehnicii criminalistice trebuie să emane din imposibilitatea de a asigura prin altă modalitate înregistrarea datelor factice în materialele dosarului penal, adică din necesitatea practică iminentă de a recurge la o astfel de modalitate. O altă cauză care, în opinia noastră, determină necesitatea reglementării imperative a unor mijloace tehnice constituie sporirea nivelului criminalității și a parametrilor ei negativi, majorarea cazurilor opunerii de rezistență din partea lumii interlope procesului de investigare a infracțiunilor. Relativa diminuare în legislația procesual-penală a posibilităților mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice conduc inevitabil la o atitudine formală față de acestea și din partea subiecților aplicării lor. Rezultatele studiului nostru a 321 de procese-verbale privind cercetarea la fața locului (CFL) din dosarele penale soluționate denotă că, chiar și cele mai răspândite și accesibile ofițerilor de urmărire penală mijloace de fotografiere, (inclusiv telefoanele mobile), nu se folosesc în toate cazurile de cercetare, iar mijloacele de audio-videoînregistrare – extrem de rar (cca 1,6%). La fel de slab în cercetările de teren se ridică urme de încălțăminte sau de picioare (2,5%), urme de efracție (1,8%), urme biologice de natură umană (6%), microuourme. În fond, activitatea CFL în majoritatea cazurilor analizate a fost orientată

spre căutarea urmelor ușor accesibile ce reclamă eforturi și mijloace minime, cuprinse în trusa criminalistică. De aceea, majoritatea mijloacelor materiale de probă ridicate în cadrul CFL sunt urme de natură dactiloscopică (17,2%).

Acești indici, atât de modești ai utilizării mijloacelor tehnice de procesare tehnică a configurației locului faptei se explică, în opinia noastră, nu numai prin insuficiența dotării tehnice a organelor de drept, la care au făcut referire și alți cercetători autohtoni ai acestei probleme [39, p.6], dar și din cauza imperfecțiunii reglementării juridice a practicii respective. Până la urmă, legea nu numai că stabilește ordinea aplicării mijloacelor și metodelor tehnice, dar formează și ideologia, psihologia atitudinii față de acestea și de posibilitățile lor în sistemul general al procedurii judiciare penale atât a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor, judecătorilor, avocaților etc., cât și a societății, în ansamblu. Este dificil, dacă nu și imposibil, să ne așteptăm la succese în soluționarea acestei probleme fără ca societatea, inclusiv legiuitorul, să ofere sprijin, în acest sens, organelor ocrotirii normelor de drept.

Analiza lapidară a normelor CPP a Republicii Moldova demonstrează că articolele ce reglementează aplicarea mijloacelor tehnice (a se vedea tabelul 2.1.) fac referire la metode și procedee cu ajutorul cărora pot fi create mijloace de probă (fotografierea, filmarea, audio-video-înregistrarea etc.) sau la rezultatele aplicării tehnicilor respective (schițele, fotografiile, peliculele, casetele audio și video etc., indicate în art.260 CPP). O astfel de abordare este destul de clară și justificată, care permite a conchide că normele obligatorii urmează a fi formulate doar în privința mijloacelor tehnicii criminalistice, rezultatele utilizării cărora poartă caracter probator. Deci, diversele mijloace de căutare și de examinare preliminară a urmelor la fața locului, alte tehnici speciale de investigații, nu necesită nemijlocit reglementare, întrucât rezultatele folosirii lor nu obțin importanță probantă, cu toate că în anumite situații aplicarea acestora poate fi recunoscută de rigoare.

Pornind de la cele menționate, considerăm necesar a reglementa aplicarea obligatorie a mijloacelor și metodelor tehnice, pe lângă cazurile prevăzute de articolele CPP (art.110,110¹, 116, 132⁶-132¹¹,134¹-134⁴) și în situațiile, în care nu este posibil a utiliza materialele de probă în starea lor inițială. Se are în vedere acele obiecte ale lumii materiale care, din cauza diverselor caracteristici neobișnuite ale acestora (dimensiuni mari, masă excesivă, ușor alterabile etc.) nu pot fi administrate la dosar, sau în cazul în care, ele pot fi percepute de către participanții la procesul penal, doar când se aplică mijloace tehnico-criminalistice (spre exemplu, microurme, microobiecte, microcantități de substanțe).

În această ordine de idei, luând în considerare tematica studiului nostru legată de cercetarea la fața locului și recomandările pertinente ale cercetătorului moldovean C. Pisarenco [65, p.150]

cu privire la valorificarea microobiectelor în cadrul investigării locului infracțiunii, propunem a modifica art. 118, alin. (3) și (4) al CPP a R. Moldova în următoarea redacție:

(3) „Organul de urmărire penală cercetează toate obiectele de la locul faptei, iar în caz de necesitate, atrage specialiști pentru depistarea și ridicarea urmelor și a microobiectelor infracțiunii, permite accesul la ele în măsura în care nu se încalcă drepturile omului. În anumite cazuri, persoana care efectuează urmărirea penală, dacă este necesar, execută diferite măsurări, fotografieri, videoînregistrări, întocmește desene, schițe, face mulaje și tipare de pe urme de sine stătător sau cu ajutorul specialistului în materia respectivă. Locul cercetării poate fi înconjurat de colaboratorii organelor de menținere a ordinii publice”.

(4) “Obiectele descoperite în timpul cercetării la fața locului se examinează la locul efectuării acestei acțiuni și rezultatele examinării se consemnează în procesul-verbal al acțiunii respective. Dacă pentru examinarea obiectelor și documentelor se cere un timp mai îndelungat, precum și în alte cazuri, persoana care efectuează urmărirea penală le poate ridica pentru a le examina la sediul organului de urmărire penală. Dacă obiectele, ce pot constitui corpuri delictive, nu pot fi ridicate, ele vor fi fotografiate sau fixate prin alte mijloace tehnice. Obiectele și documentele ridicate se împachetează, se sigilează, pachetul se semnează. Despre aceste activități se face mențiune în procesul-verbal”.

Aici însă, trebuie notat că, problema aplicării obligatorii a mijloacelor tehnice în cadrul acțiunilor procesuale este mult mai largă. Dincolo de situațiile expuse mai sus și legat de albia studiului nostru, credem necesar a reglementa obligatoriu fotografierea cadavrelor cu identitate necunoscută, efectuată în cadrul cercetării la fața locului (art.120 CPP RM); fotografierea materialelor de probă, în privința cărora s-a adoptat decizia de a le nimici sau a le transmite posesorului.

Literatura de specialitate [201, p.103] semnalează necesitatea videoînregistrării și altor activități privind urmărirea penală: a declarațiilor persoanelor aflate pe moarte și recunoscute victime sau martori unici ai infracțiunii, la efectuarea acțiunilor de urmărire penală cu participarea persoanelor cu defecte ale văzului. În cazul dat este vorba despre asigurarea familiarizării acestui grup de persoane cu conținutul declarațiilor depuse de ei și fixate în procesele-verbale, întrucât audio-înregistrarea pentru slabvăzători ar fi obiectivă și necesară asigurării ascultării fonogramei respective.

Prof. Lavrov V.P. recomandă folosirea videoînregistrării în cazurile, în care este îngreunat însuși procesul obținerii informației în cursul audierii. El face referire, pe drept, la audierea surdomuților, persoanelor analfabete, cu deficiențe psihice, în cazul când videoînregistrarea va servi drept mostră de comparație pentru expertiza fonoscopică, la audieri cu participarea

interpretului care, în opinia lui, va permite a verifica corectitudinea traducerii ș.a [136, p.411-412].

Dincolo de cazurile menționate, aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal contribuie și la asigurarea obiectivității investigațiilor. Se are în vedere nu numai colectarea, fixarea și examinarea materialelor de probă, dar și respectarea strictă a regulilor procesuale de realizare a activităților prevăzute de CPP. Și în acest caz, unica modalitate reală de a asigura legalitatea în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală (mai cu seamă, a acelor ce sunt legate de apărarea drepturilor bănușilor și învinuișilor) este, în opinia noastră, fixarea deplină a procesului respectiv cu mijloace tehnice de videoînregistrare. Aceasta permite, pe de o parte, să sporim obiectivitatea cercetărilor și să excludem eventualele falsificări ale proceselor-verbale și alte încălcări ale legii procesual penale, iar pe de altă parte, să protejăm drepturile învinuișilor și a bănușilor, să reducem posibilitățile de contestare a rezultatelor acțiunilor de urmărire penală din partea apărării. Și aceasta, pentru că efectuarea lor va fi documentată cu camera de luat vederi, înregistrările fiind ușor verificabile din punctul de vedere al procedurii efectuării actului respectiv.

Actualmente este evident că, odată cu modificările introduse în CPP a R. Moldova prin legea nr.66 din 05.04.2012 [54] și dezvoltarea la general a științei procesului penal autohton, se produc reevaluări progresive și în atitudinea legiuitorului față de problema aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice, de rezultatele folosirii lor în cadrul investigațiilor. Unii autori consideră chiar că, „mijloacele tehnice, din instrumente auxiliare de investigație, treptat se transformă în cele de bază, căpătând statut procesual și importanță tot mai decisivă” [190, p.94].

Pe bună dreptate, la ora actuală factorul utilizării mijloacelor tehnice a obținut însemnătate atât de evidentă, încât realizarea urmăririi penale fără ca acestea să fie luate în calcul, devine nu numai că dificilă dar, în anumite cazuri, și imposibilă. Se are în vedere aspectele colectării și fixării mijloacelor materiale de probă, efectuarea cercetărilor de laborator în cadrul expertizelor judiciare, realizarea unor acțiuni procesuale ce necesită documentare audio-vizuală detaliată, relevarea microurmelor, microparticulelor, microcantitășilor de substanțe inaccesibile cu ochiul neînarmat. În astfel de cazuri, aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice joacă un rol hotărător, manifestându-se ca pârghie de bază în investigațiile infracșionilor. Posibilitatea mijloacelor tehnice de a oglindi obiectiv evenimentele cu relevanță criminalistică și întipărire lor cu cele mai mici detalii, precum și capacitatea acestora de a le păstra pentru o lungă durată și de a le reproduce de multiple ori, le fac să devină un instrument de asigurare a investigașii obiective a cauzelor penale, factor ce poate contribui și la respectarea drepturilor și libertășilor cetățenilor, la stabilirea adevărului judiciar în limitele legii procesual penale [9, p.38].

Cele menționate înclină unii autori a declara justificat că, „în perspectiva apropiată legislația procesual-penală, luând în considerare posibilitățile aplicării mijloacelor tehnice și materialele obținute prin utilizarea lor, va necesita reformare semnificativă, încât acestea să devină nu doar instrumente ajutătoare la investigarea infracțiunilor dar și mijloace de bază în activitatea de fixare a acțiunilor de urmărire penală” [190, p.95]. Mai mult, cercetătorul A.Fediunin înaintează propunerea de a modifica norma CPP ce reglementează structura procesului-verbal cu privire la acțiunea de urmărire penală astfel, încât aceasta să admită, pe lângă forma scrisă a procesului-verbal și forma videoînregistrată a acțiunii respective, așa numitul „videoprotocol” [190, p.95-96].

În ce ne privește, suntem mai sceptici că legea va merge în pas cu realizările tehnico-științifice, dar poate că acest lucru nici nu este necesar. Legea trebuie să fie într-o anumită măsură conservativă. Însă tot atât de adevărat este și faptul că reușitele progresului tehnico-științific nu pot fi ignorate de-a lungul zecilor de ani, acestea impunându-se a fi reflectate în legea procesual penală. Recunoașterea audio-videoînregistrărilor efectuate în cursul acțiunilor de urmărire penală ca parte constitutivă a procesului-verbal prezintă actualitate la zi și despre aceasta menționează absoluta majoritate din persoanele intervievate în cadrul studiului nostru. Conform alin.10) al art.68 *Drepturile și obligațiile apărătorului*, din CPP a R. Moldova, acesta are dreptul „să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul terminării urmăririi penale și să noteze orice date din dosar, să facă copii”. De observat însă că, în practica procesual-penală în vigoare, prin materialele cauzei penale se înțeleg doar documentele în forma scrisă ce se află în mapa dosarului penal și care reflectă mersul și rezultatele procedurii penale judiciare. Audio-videoînregistrările nu sunt cuprinse de noțiunea „materialele cauzei”, întrucât art.260 alin (6) al CPP prevede că „la procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile, peliculele, casetele audio și video (!), mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală”, adică aceste înregistrări prezintă doar anexe la dosar. De aceea, asupra rezultatelor aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în forma purtătorilor de audio-videoînregistrări, nu se răspândesc drepturile participanților la proces de a face de pe ei copii. De altfel, anume informația obținută cu utilizarea mijloacelor tehnico-criminalistice cuprinsă în aceste anexe la procesul-verbal, poate fi de însemnătate deosebită în aspectul admisibilității acțiunii de urmărire penală.

În opinia noastră, prin aceasta se limitează dreptul părții de apărare la examinarea tuturor materialelor dosarului penal și relevarea încălcărilor legii privind regulile efectuării acțiunilor de urmărire penală.

În scopul înlăturării acestei lacune procesuale, propunem modificarea alin.(1) p.(10) al art.68 *Drepturile și obligațiile apărătorului*, din CPP a R. Moldova, în următoarea redacție:

Apărătorul ... are dreptul... „să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul terminării urmăririi penale și să noteze orice date din dosar, să facă copii **de pe acestea, inclusiv de pe audio-videoînregistrări și alte anexe**”.

Prezența unei astfel de modificări a art.68 a CPP a R. Moldova va permite accesul părții de apărare la toate materialele dosarului penal și anexele lui.

Această modificare însă, presupune de la sine și actualizarea alin.(6) al art.260 a CPP, care conține purtători de informație dispăruți din circuit („pelicule” „casete audio și video”) în următoarea redacție: „la procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile și **alți purtători de informație în orice formă (audio, video, electronică etc.)**, mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală”.

Aceste modificări ar permite a anexa la procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală și audio-videoînregistrările aflate pe diverși purtători de informație, inclusiv și a celor ce se pot ivi în perspectiva îndepărtată, grație progresului tehnico-științific.

În concluzie la acest paragraf trebuie menționat că, suplimentarea CPP a RM cu cazuri obligatorii de aplicare a mijloacelor tehnicii criminalistice poate fortifica aspectele asigurării drepturilor și garanțiilor participanților la procesul penal, la sporirea autenticității și obiectivității materialelor de probă, precum și la depășirea unor încercări criminale de a opune rezistență procesului investigării infracțiunilor.

2.3. Cadrul noțional, procesual-tactic și tehnico-criminalistic general al cercetării la fața locului

Descoperirea și cercetarea reușită a infracțiunilor în mare măsură depinde de profesionalismul și competența organului de urmărire penală în etapa inițială a investigațiilor, mai cu seamă la realizarea uneia din cele mai importante, complexe și urgente activități – cercetarea la fața locului. Durata scurtă de păstrare a urmelor materiale de la locul faptei în starea lor inițială, anumite dificultăți în depistarea lor, dar și prezența cazurilor tot mai frecvente a dării cu bună-știință de declarații mincinoase, atât din partea bănușilor, cât și din partea martorilor, victimelor în prima etapă de cercetare, dictează exigența vădită de a aplica masiv, în acest context, metodele și mijloacele tehnicii criminalistice. Utilizarea lor permite a “spori calitatea informației probante, ai oferi acesteia un caracter evident și demonstrativ, a o conserva în forme valabile pentru procesare, deplasând purtătorii de informație în timp și spațiu” [149, p.26]. Anume în rezultatul cercetării la fața locului se creează baza materială a

probelor „în devenire” [206, p.12], de unde și necesitatea cunoașterii de către organul de urmărire penală, procuror a esenței și obiectivelor acestei activități. De aceea, înainte de a trece la expunerea aspectelor tehnico-criminalistice generale ale cercetării la fața locului, să analizăm succint problematica conceptului, principalelor sarcini și altor aspecte tactico-procesuale ale acestui act procesual de mare importanță pentru investigarea infracțiunilor.

Cadrul procedural de efectuare a acțiunii în cauză este reglementat de art.118, 124, 260, 261 CPP a Republicii Moldova. Alin (1) al art. 118 prevede “În scopul descoperirii și ridicării urmelor infracțiunii, a mijloacelor materiale de probă pentru a stabili circumstanțele infracțiunii ori alte circumstanțe care au importanță pentru cauză, organul de urmărire penală efectuează cercetarea la fața locului a terenurilor, încăperilor, obiectelor, documentelor, animalelor, cadavrelor umane sau de animale” [20, p.134]. Observăm că, legiuitorul, în determinarea sa, indică scopurile acestei activități, și anume: 1) descoperirea și ridicarea urmelor infracțiunii; 2) descoperirea mijloacelor materiale de probă; 3) stabilirea circumstanțelor infracțiunii; 3) stabilirea altor circumstanțe care au importanță pentru cauză. Tot aici se precizează (în opinia noastră, limitativ) și cuprinsul noțiunii de loc al faptei ce urmează a fi cercetat: “teren, încăpere, obiecte, documente, animale, cadavre umane sau de animale”.

Legat de aceasta, trebuie notat că, în doctrina criminalistică autohtonă această noțiune este interpretată mai larg. Spre exemplu, prof. M. Gheorghiu consideră că locul faptei este o “suprafață determinată de teren sau încăpere în care s-a desfășurat activitatea infracțională concretă, locul unde au parvenit consecințele faptei săvârșite” [33, p.6]. Similar determină locul faptei și alți savanți: S. Doraș ca “...teren deschis ori încăpere în care a avut loc fapta sau în perimetrul cărora s-au manifestat consecințele ce alcătuiesc ambianța acestora...”[29, p.295]; A. Ploscă - ca „parte de localitate sau de încăpere în limitele căreia au fost descoperite urmele infracțiunii” [66, p.73]. Savanții susnumiți completează, pe drept, noțiunea în cauză cu precizarea că loc al faptei trebuie considerat și locul unde au parvenit consecințele infracțiunii.

Mai mult, cercetătorii A.Gugu I și Gh. Golubenco extind această noțiune și mai larg. Ei opinează, pe drept, că loc al faptei se impune a fi nu numai un teren, o suprafață de teren, localitate ori încăpere, dar și fragmente de spațiu (de mediu) - acvatic, subacvatic, subteran sau aerian (explozie în mina de cărbune, tamponare de vapoare etc.) [42, p.105]. Se poate de presupus că legiuitorul nostru, dar și autorii M.Gheorghiu, S.Doraș, A.Ploscă au avut în vedere și aceste medii însă, dicționarul explicativ al limbii române, termenul “teren” îl interpretează destul de restrâns, doar ca “întindere de pământ delimitată” [25, p.1085], iar prin “localitate” se înțelege o “așezare omenească formând o unitate administrativă” [25, p.579].

Luând în calcul aceste teze, sintagma “fragment de spațiu”, folosit în acest context, o apreciem mai cuprinzătoare și mai potrivită pentru determinarea noțiunii de loc al faptei.

De aceeași părere este și cercetătorul V. Stepanov, care definește locul faptei ca “fragment de teren (teritoriu, acvatoriu), mediu subacvatic, formațiune naturală subterană sau construcție, încăpere, în limitele căreia a fost comisă o infracțiune sau alt incident, caracterul noncriminal al căruia la momentul cercetării, nefiind cunoscut” [181, p.28].

Însă o definiție mai distinctă o considerăm cea formulată de către cunoscutul criminalist rus V. Obazțov: “Locul faptei este acel fragment de spațiu, în limitele căruia s-a produs un eveniment cu relevanță juridică și criminalistică” [129, p.399]. Dar și aici, trebuie observat că, autorul nu face deosebire clară între „locul faptei” și „locul săvârșirii infracțiunii”. Uneori acestea coincid, însă mai frecvent locul faptei are o întindere mai mare comparativ cu locul infracțiunii.

Deci, locul ce necesită cercetare criminalistică poate fi nu numai locul unde s-a comis infracțiunea dar și spațiul în care au rămas urmele materiale legate de aceasta.

Prin urmare, dacă infracțiunea a fost comisă într-un loc, iar urmele ei au fost descoperite în alt loc, atunci de față sunt locul infracțiunii și locul faptei, în cazul când infracțiunea a fost înfăptuită în același loc unde au fost descoperite și urmele ei, locul faptei și locul infracțiunii se suprapun. Organul de urmărire penală, pornind cercetările, nu poate cunoaște cu exactitate dacă evenimentul cercetat, ale cărui urme au fost descoperite în acest loc, constituie infracțiune și unde anume a fost ea săvârșită: aici ori în alt loc. Și, întrucât, însăși descoperirea urmelor unui incident ce necesită investigare criminalistică constituie dovadă a săvârșirii unei infracțiuni, atunci și zona de localizare a acestor urme trebuie considerată loc al faptei, iar examinarea acestui loc – cercetare la fața locului.

Tot în această ordine de idei, menționăm că prin „faptă”, în sintagma „loc al faptei” trebuie să se înțeleagă nu numai cele de natură penală, dar și incidentele, caracterul cărora în etapa inițială a investigării nu poate fi stabilit cu exactitate (spre exemplu, dacă suntem în fața unei sinucideri sau a unui accident etc.). Mai mult, în această noțiune cercetătorul A.Gugu include, pe drept, și locul ultimei aflări a persoanei dispărute fără urmă, întrucât acesta prezintă la fel un incident cu relevanță criminalistică ce urmează a fi investigat [43, p.68]. Această părere este confirmată și de pozițiile unor criminaliști americani (Ficher B. [204, p.413] ș.a.), ruși (Hijneak D. [192, p.11] ș.a.), care consideră locul sinuciderii ca loc al faptei ce trebuie examinat. Opinia în cauză are dreptul la existență întrucât, în cadrul cercetărilor ofițerul de urmărire penală elaborează versiuni privind sinucidere, aducerea în starea de sinucidere etc. Prin urmare, recomandările criminalisticii cu privire la cercetarea locului suicidului, accidentului țin de știința criminalistică și trebuie luate în calcul.

Pornind de cele menționate, locul faptei poate fi definit ca fragment de spațiu, în limitele căruia a avut loc un eveniment cu relevanță juridico-criminalistică sau au fost lăsate urme materiale legate de acesta, iar locul infracțiunii este mediul în care a fost comisă nemijlocit fapta în cauză.

Respectiv, cercetarea la fața locului prezintă o acțiune de urmărire penală care constă în perceperea și cercetarea nemijlocită sau cu ajutorul unor mijloace tehnico-criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor și altor materiale de probă, localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident cu relevanță juridico-criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele materiale ale acestora.

În structura acestui loc pot fi evidențiate mai multe elemente: a) starea de fapt la general; b) urmele materiale lăsate de participanții evenimentului investigat ca urmare a activităților ilicite; c) circumstanțele negative.

În literatura de specialitate urmele materiale infracționale sunt tratate în sensul larg și sensul restrâns al cuvântului. În accepția largă urmele prezintă consecințele materiale ale infracțiunii, modificările obiectelor și a stărilor de fapt, precum: urme apărute în rezultatul contactului unui obiect cu alt obiect; obiecte abandonate sau pierdute de infractor; obiecte dispărute de la locul faptei; părți ale obiectelor deteriorate; urme de natură biologică umană, urme de miros etc.

Urme în înțelesul îngust sunt considerate doar acelea ce reproduc structura exterioară a obiectului creator de urmă (forma, dimensiunile, microrelieful). Acestea sunt extrem de diversificate, întrucât prezintă rezultatul a celor mai variate activități și fenomene: - influențe mecanice a unor obiecte asupra altor obiecte (urme de mâini, de efracție, transport, animale etc.); - sfărâmarea sau fragmentarea unor obiecte în cursul săvârșirii faptelor ilicite (distrugerea unui obstacol, desprinderea unor părți de la mijlocul de transport ca urmare a accidentului de circulație etc.); - dispariția unor obiecte sau substanțe din locul lor obișnuit, apariția unor noi obiecte la fața locului (tub de cartuș, proiectile, instrument, alte obiecte pierdute sau lăsate de făptuitor la fața locului, inclusiv microobiecte de natură mecanică); - procese fizico-chimice, care au loc în cadrul săvârșirii infracțiunii și care, în cea mai mare parte rămân invizibile (urme termice, electrice, magnetice, radioactive); - procese biologice (pete cadaverice, rigiditate cadaverică, șanțul spânzurării etc.) [36, p.25].

Sarcinile concrete ale cercetării la fața locului se reduc la următoarele aspecte: - examinarea și fixarea procesuală, precum și tehnico-criminalistică a stărilor de fapt de la locul incidentului; - depistarea, fixarea, examinarea preliminară și ridicarea urmelor infracțiunii și a făptuitorului; - relevarea și fixarea circumstanțelor negative.

Desigur, în cadrul cercetării la fața locului, organul de urmărire penală are în vizor și soluționarea sarcinilor strategice ce țin de cazul investigat, în ansamblu: stabilirea legăturii urmelor și altor obiecte de la fața locului cu persoana suspectată, victimă, precum și cu alte obiecte și participanți implicați în infracțiune; determinarea martorilor oculari prezumtivi, a împrejurărilor care au înlesnit sau favorizat săvârșirea infracțiunii, a motivelor comiterii infracțiunii etc.

La modul practic însă, este imposibil de conturat o listă exhaustivă a sarcinilor cercetării la fața locului, dar trebuie notat că, în aspect juridico-penal, acestea totdeauna sunt orientate în a stabili subiectul și obiectul infracțiunii, latura obiectivă și subiectivă a acesteia.

Dar, pentru rezolvarea fiecărei sarcini ce stă în fața organului de urmărire penală, el trebuie să dea răspuns la un rând de întrebări clasice, cercul cărora poate fi destul de larg, mai tipice fiind următoarele: - Ce reprezintă locul faptei și care sunt particularitățile acestuia? – Ce s-a întâmplat și când în acest loc? – Care este modul de operare al făptuitorului? – Ce modificări și urme au apărut în ambianța înconjurătoare ca urmare a comiterii infracțiunii? – Ce măsuri au fost adoptate de infractori pentru a acoperi fapta? – Dacă există indici de înscenare a incidentului sau urme false, obiecte lăsate intenționat? – Cine este partea vătămată și unde, la moment, aceasta se află? – Dacă infracțiunea este comisă aici sau în alt loc? – De unde au venit făptuitorii, cât timp s-au aflat la fața locului și în care direcție ei au plecat? – Dacă infractorii au folosit mijloace de transport și care este felul, semnele și alți parametri tehnici ai acestora? – Câți infractori au participat la comiterea infracțiunii, vârsta lor aproximativă, semnalmentele exterioare, particularități de comportament? – Dacă există date privind motivele săvârșirii infracțiunii? – Ce urme posibil au rămas pe corpul și vestimentația făptuitorilor ca urmare a operării lor la locul concret al faptei? ș.a.

Este de la sine înțeles că, situația de urmărire penală ce se creează la momentul cercetării locului faptei poate dicta anumite corective în consecutivitatea și volumul problemelor ce urmează a fi lămurite. Oricum, în cadrul clarificării oricăror întrebări legate de această activitate, nu se admit acțiuni ce lezează demnitatea omului sau sunt periculoase pentru sănătatea persoanelor participante sau prezente în acest loc. Alin (2) al art.118 interzice, la fel, cercetarea la fața locului a încăperii sau a domiciliului fără acordul scris al proprietarului sau al posesorului.

În procesul-verbal al cercetării la fața locului toate acțiunile organului de urmărire penală, precum și toate cele descoperite se consemnează în consecutivitatea în care s-au desfășurat cercetările și în acea stare, în care cele descoperite au fost percepute de către membrii echipei de cercetare. Legat de aceasta, trebuie observate încă câteva momente esențiale.

În primul rând, dacă ofițerul de urmărire penală depistează în cadrul cercetărilor obiecte, destinația funcțională a cărora nu îi este cunoscută, nu credem necesar a adopta măsuri urgente pentru a stabili menirea lor. Ar fi suficient să ne limităm la descrierea deplină în procesul-verbal, ambalarea și expedierea lor la expertiza respectivă sau, dacă ridicarea acestor obiecte este imposibilă, să efectuăm cercetarea repetată cu cooptarea unui specialist în materia respectivă.

În al doilea rând, nici o versiune, presupunere sau raționament apreciativ al ofițerului de urmărire penală despre esența incidentului petrecut, împrejurările săvârșirii lui etc. în procesul-verbal nu pot fi incluse. Prof. M.Gheorghiu scrie cu această ocazie că, “procesul-verbal de cercetare la fața locului nu va include explicațiile, interpretările asupra faptelor, fenomenelor descoperite; presupunerile ofițerului de urmărire penală, ale altor participanți cu privire la mecanismul de formare a urmelor descoperite, la originea și apartenența uneltelor găsite etc. Procesul-verbal conține descrierea celor descoperite și nicidecum explicarea lor” [33, p.65].

Aici însă trebuie precizat că, Legea procesual penală a Republicii Moldova face, în acest sens, excepție în situația participării specialistului în cadrul cercetării la fața locului. Alin (3) al art.141 CPP statuează că, “în cazul participării specialistului la efectuarea procedeele probatorii de către organul de urmărire penală, rezultatele constatărilor tehnico-științifice și medico-legale se includ în procesul-verbal al acțiunii respective”. Deci, ofițerul de urmărire penală fixează în procesul-verbal doar fapte [84, p.38-39], pe când specialistul – rezultatele constatărilor sale în formă de explicații ale acestor fapte și circumstanțe ale cauzei (art.139 CPP RM).

Cercetarea la fața locului, datorită factorilor obiectivi și subiectivi poartă caracter de neamânat. Se are în vedere, în primul rând, că sub influența condițiilor meteorologice urmele și alte materiale de probă pot fi alterate sau distruse complet. Spre exemplu, urmele de mâini, lăsate pe un ciob de sticlă pot fi distruse sub influența radiațiilor solare sau a umezelii. Alteori, victima după ce a sesizat poliția despre furtul din apartament, face ordine în toate odăile, ștergând astfel urmele infracționale posibile. Nu sunt rare și cazuri de influență directă asupra mersului investigațiilor, când complicii făptuitorului sau el, de unul singur, modifică starea de fapt și nimicește materialele de probă de la locul faptei.

Și în aspect psihologic, dar și organizatoric, activitatea de cercetare la fața locului pentru ofițerul de urmărire penală prezintă complexitate sporită, întrucât în componența echipei de cercetare intră mai multe persoane: specialistul-criminalist, medicul-legist, chinologul, ofițerul de investigație, ofițerul de sector ș.a.

Organul de urmărire penală este conducătorul echipei. El organizează munca de teren și este responsabil de calitatea ei, de respectarea cerințelor procesuale, indicațiile lui sunt imperative pentru toți participanții la cercetare. În obligațiile funcționale ale acestuia intră și sarcina suplimentară de a controla nu numai mersul și rezultatele cercetării la fața locului în ansamblu, dar și acțiunile concrete ale acestor participanți. Ca conducător al echipei de cercetare acesta, sosind la fața locului, acționează public și efectuează în prezența mai multor persoane un rând de măsuri: 1) ordonă ofițerului de investigație urmărirea și reținerea potențialului făptuitor, căutarea martorilor oculari ai faptei, iar ofițerului de sector – paza locului faptei, înlăturarea “valului de curioși” din scena infracțiunii; 2) specialistului-criminalist, medicului-legist și altor ajutori tehnici dispune executarea unor acțiuni tehnice legate de specialitatea lor; 3) specialistului-chinolog dă indicație de a aplica câinele de serviciu pentru a urmări făptuitorul după urmele de miros care, împreună cu un angajat al poliției și în prezența echipamentelor speciale, a-l reține pe urme proaspete.

Cât privește aspectele psihologice ale acestei acțiuni de urmărire penală, trebuie spus că reușita ei depinde, indiscutabil, de calitățile personale ale conducătorului echipei: capacitățile lui profesionale, spirituale, de observație, de gândire și volitiv-emoționale, atenție, etc. [106, p.5-6]. De notat însă că, compatibilitatea participanților echipei, după cum reiese din anchetele respondenților intervievați în cadrul studiului (50 de ofițeri de urmărire penală și de investigație), nu totdeauna este perfectă, dat fiind diferenței în gradul de pregătire profesională și deosebirilor în nivelul de experiență practică a membrilor echipei. Însăși formarea acesteia în majoritatea cazurilor poartă caracter întâmplător, determinat de graficul de serviciu al membrilor. Ei nu dispun de timp pentru a studia calitățile personale reciproce, de aceea o însemnătate primordială capătă capacitățile lor de a relaționa și a conlucra în echipă. O variantă favorabilă în acest sens ar fi situația când conducătorul grupului, fiind liderul real, deține un nivel mai înalt de pregătire specială și o experiență de viață mai bogată. Acest lucru însă, nu totdeauna poate fi atestat în practică. Dincolo de aceasta, activitatea echipei se desfășoară în condiții neobișnuite și nefavorabile: deplasări neașteptate, timp nefavorabil, insuficiență de lumină, manipularea unor obiecte ce trezesc repulsie și dezgust – toate acestea, creează tensiuni psihice, impedimente serioase în activitatea colectivă a echipei.

Alteori, cercetarea locului se desfășoară pe fundalul lacrimilor victimei, atenției destabilizatoare a publicului curios, nu rareori și pe fundalul încercărilor din partea unor indivizi interesați în cauză, de a opune rezistență organului de urmărire penală. De aceea, fiecare participant al echipei, fiind conștient de unitatea sarcinilor și scopurilor trasate, trebuie să contribuie la instalarea unei atmosfere de cordialitate, asistență reciprocă, dorință de a

asculta opiniile colegilor și a-și armoniza activitatea sa cu acțiunile altor membri ai echipei [43, p.73].

În acest context, merită atenție și susținere recomandarea unor cercetători (A.Gugu, V. Statkus ș.a.) de a reglementa în legea procesual-penală, principalele elemente de organizare și funcționare a echipei de cercetare [43, p.73]. Pornind de la aceste idei, propunem a suplimenta art.279 CPP RM cu un nou alineat, plasându-l la nr. (4), iar următoarele 2 aliniate, modificându-le numerotarea lor, respectiv cu (5) și (6), și anume, alin (4): *„În scopul efectuării la timp a acțiunilor de urmărire penală, descoperirea completă și obiectivă a infracțiunilor, procurorul, prin ordonanță motivată poate dispune formarea echipei de cercetare. Ea va include un ofițer sau un grup de ofițeri de urmărire penală, angajați ai serviciilor speciale de investigații, specialiști. Dispozițiile ofițerului de urmărire penală făcute oral sau în scris sunt obligatorii pentru toți membrii echipei de cercetare”*.

În opinia noastră, includerea unui astfel de alineat în art.279 *Efectuarea acțiunilor de urmărire penală* a Legii procesuale penale a Republicii Moldova, ar reglementa formele de interacțiune dintre membrii acestui grup, efortul conjugat al măsurilor de căutare, procesuale, speciale de investigații și criminalistice, inclusiv și la efectuarea cercetării la fața locului [10, p.64].

Problema interacțiunii între organul de urmărire penală, serviciile speciale de investigații, unitățile criminalistice și structurile polițienești rămân actuale și astăzi, la fel cum și o sută de ani în urmă când, fondatorul criminalisticii Hanns Gross a propus o soluție simplă în acest sens.

El scria la acea vreme: „Locul distinct al poliției va fi înțeles atunci, când judecătorul de instrucție nu se va înălța și nici nu se va înjosi în fața poliției, dar, în interesul cauzei va munci umăr la umăr alături de ea, o va informa despre noile împrejurări descoperite de dânsul, și-și va pune în merit doar acea cauză pe care a dus-o la bun sfârșit. Dar, odată ce judecătorul de instrucție, fără nici o notă de aroganță va munci alături de poliție, va trebui la modul cel mai insistent să ceară și să aranjeze lucrurile astfel, încât conducerea și direcționarea activităților poliției să treacă în mâinile lui, pentru ca nimic să nu se petreacă fără a fi administrat de dânsul, și toate însărcinările date de el să se îndeplinească doar la indicația lui” [110, p.32].

Fără îndoială, soluționarea acestor probleme procesual-organizatorice va optimiza activitatea în comun a membrilor echipei la cercetarea locului faptei. De altfel, doctrina tactico-criminalistică, cu scop de a spori eficacitatea muncii de teren în acest sens, divizează toate operațiunile organului de urmărire în trei etape: de pregătire, etapa de lucru și de încheiere a cercetărilor. Alteori, literatura de specialitate evidențiază o altă ordine – în statică și dinamică, ceea ce corespunde, de fapt, cercetării generale și detaliate a locului faptei. Diferența principală

fiind neinclusiunea (în opinia noastră, nejustificat) în conținutul cercetărilor a etapei de pregătire, aceasta fiind plasată, ca și cum, în afara acțiunii de urmărire penală [135, p.10].

Operațiunile ofițerului de urmărire penală în cadrul pregătirii către cercetarea la fața locului presupun activități realizate până la descinderea la locul faptei și după sosirea echipei în acest loc.

Măsurile pregătitoare adoptate la sediul organului de urmărire penală țin de:

- Obținerea informațiilor despre incident de la persoana care a sesizat poliția și luarea de măsuri pentru a curma infracțiunea sau a preveni urmările ei grave;

- Asigurarea pazei locului faptei în scopul ocrotirii și conservării urmelor și altor materiale de probă de factorii atmosferici nefavorabili și pentru a împiedica pătrunderea în scena infracțiunii a “valului” de curioși sau a persoanelor interesate;

- Formarea echipei de cercetare în care, pe lângă ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigație, ofițerul de sector, este oportun a include, în funcție de natura faptei și diverși specialiști (specialistul-criminalist, chinologul cu câinele de urmărire, medicul-legist, specialiști din poliția de patrulare etc.). Alteori, apare necesitatea participării în același timp a mai multor persoane competente, întrucât unul și același obiect poate fi examinat cu aplicarea cunoștințelor de specialitate din mai multe domenii (unealta infracțiunii poate fi examinată de specialistul-balistician, de specialistul medic-legist, de chimist, biolog, chinolog etc.), de unde și necesitatea respectării cu scrupulozitate a anumitei consecutivități în cercetarea a astfel de obiecte. Spre exemplu, de la fața locului a fost ridicat un cuțit cu urme papilare vizibile, create de substanța sângelui și localizate pe lama acestuia. Apare necesitatea dispunerii unui complex de expertize [46, p.69], în care vor fi antrenați specialiști din cel puțin trei domenii – a dactiloscopiei, medicinei legale, a armelor albe. Ofițerul de urmărire penală stabilește ordinea în care se vor desfășura cercetările pornind de la metodele ce urmează a fi utilizate: la început se va efectua examinarea dactiloscopică, apoi cea medico-legală și în etapa finală – expertiza armei albe.

- Selectarea mijloacelor tehnico-criminalistice, a echipamentelor necesare și diverselor mijloace auxiliare – activitate, care constă în verificarea funcționalității utilajelor cuprinse în trusa criminalistică universală, prezența în ea a materialelor de consum și de ambalare a urmelor și microurmelor, a mijloacelor pentru efectuarea fotografiei criminalistice operative (aparate de fotografiat și de iluminare suplimentară, adecvate împrejurărilor, alte accesorii); verificarea truselor criminalistice specializate destinate cercetării diverselor urme latente, a urmelor de natură biologică, a accidentelor de circulație, a incendiilor, exploziilor; aparatură de înregistrare video, inclusiv digitală pentru obținerea de imagini a configurației locului faptei; verificarea

stării detectoarelor de metale și altor detectoare; prezența unor materiale de consum, de pachetare, saci speciali de hârtie pentru păstrarea vestimentației victimelor, pentru ambalarea și conservarea materialelor de probă ridicate de la fața locului etc.

La sosirea echipei de cercetare la fața locului se adoptă următoarele măsuri:

Acordarea, în caz de necesitate, a asistenței medicale victimei, care reprezintă o activitate prioritară. În cazul în care victima este expediată spre o instituție medicală este necesar a fixa nr. de înregistrare a transportului, numele, prenumele medicului însoțitor, de indicat spitalul în care se va transporta victima. Se fixează pozele persoanelor traumatizate, poziția membrilor, se consemnează cu cretă sau cărbune locul persoanelor vătămate și expediate la spitalul de urgență, se efectuează fotografia de orientare și de schiță.

În cazul furturilor din proprietatea privată, la cercetare se invită și proprietarul care î-și va da acordul scris în acest sens și va oferi ajutor la stabilirea hotarelor cercetării, conducătorul echipei îi va lămuri necesitatea ridicării anumitor obiecte pentru expertizarea lor ulterioară. În cazul cercetării unor încăperi de serviciu, unități comerciale se va asigura prezența persoanei material-responsabile, care va informa cu privire la locul aflării valorilor sustrate, a documentelor ce individualizează lucrurile furate (pașapoarte tehnice, instrucțiuni de utilizare).

În cazul incendiilor, catastrofelor rutiere, navale sau aeriene, a accidentelor de muncă, explozii tehnogene sau criminale, precum și în alte situații asemănătoare, organele de urmărire penală vor sprijini la început grupele de intervenție constituite pentru salvarea unor vieți și înlăturarea altor pericole iminente. La fel se procedează și în cazul în care cercetarea la fața locului se face în locuri cu toxicitate sporită, care ar prezenta pericol de intoxicare [43, p.101]. În astfel de situații, de la persoanele prezente urmează să ne informăm despre schimbările care au avut loc la fața locului din momentul producerii evenimentului până la sosirea echipei de cercetare. Pe parcursul cercetării este indicat să ne abținem de la comentarii cu privire la împrejurările descoperite, întrucât nu este exclus ca ulterior să apară versiunea despre o înscenare a celor întâmplate.

- Selecționarea și chestionarea martorilor oculari, a persoanelor care au descoperit consecințele evenimentului, precum și a persoanelor care au fost de față sau care locuiesc în apropierea locului faptei, cu privire la semnalmente, faptele, direcția în care acestea s-au deplasat după săvârșirea infracțiunii, atitudinea victimei, ce transformări au intervenit în configurația locului faptei, distanța ce separa martorul de locul unde s-a comis fapta, condițiile de vizibilitate existente etc. [63, p.523].

- Luarea de măsuri pentru urmărirea și reținerea făptuitorului pe urme proaspete. Teritoriul, în limitele căruia a fost capturat infractorul urmează, la fel a fi cercetat de către organul de urmărire penală;

- Distribuirea sarcinilor reprezintă ultima măsură prealabilă luată la locul faptei în vederea cercetării, așa numitul instructaj al membrilor echipei, prin care se specifică ce anume are de făcut fiecare participant, se anunță drepturile și obligațiile specialiștilor, avertizarea acestora de răspunderea penală în caz de dare de concluzii false cu bună-știință, informarea tuturor participanților despre aplicarea fotografiei, tehnicii video, a altor mijloace tehnico-criminalistice, precum și modul de comportament în perimetrul locului faptei.

Etapa de lucru, numită și etapa cercetării propriu-zise a locului faptei, convențional se subdivizează în două faze: - faza de observare generală; - faza de examinare în detaliu, ambele constituind un proces unic de cercetare.

Faza de observare generală se începe, de regulă, cu observarea locului faptei prin parcurgerea acestuia, ceea ce permite a obține o imagine despre configurația acestui loc, despre ceea ce s-a întâmplat aici și despre hotarele teritoriului, în limitele cărora urmează a efectua cercetările. Dacă se examinează o porțiune de teren deschis atunci este oportun ca aceste hotare să fie lărgite, deoarece nu de puține ori în zonele limitrofe se descoperă urme lăsate de făptuitori, mai frecvent, la intrarea și părăsirea locului faptei.

Dacă fața locului prezintă o clădire, la fel, este necesar a determina care odăi, încăperi auxiliare, zone limitrofe trebuie cercetate. Demarcarea suprafețelor și granițelor examinării locului în cauză permite a soluționa și chestiunea privind consecutivitatea cercetării, punctele din care vom executa fotografia de orientare și de schiță (videoînregistrarea) locului faptei, adică permite a aplica unul din cele patru procedee clasice de cercetare în detaliu a locului faptei: concentric, excentric, pe sectoare sau frontal. În cazul primei modalități cercetarea se va realiza de la periferie spre centrul locului faptei. Ofițerul de urmărire penală are posibilitatea în acest caz să verifice presupunerile lui privind esența faptei, apărute cu ocazia examinării generale a locului faptei, folosind din plin metoda reconstrucției mentale bazate pe închipuirile sale despre acțiunile făptuitorului. Dacă aceste închipuiri sunt adevărate, atunci ele vor fi confirmate și de prezența urmelor infracționale respective.

Chiar dacă urme materiale evidente la fața locului nu există, sarcina principală a echipei de cercetare, mai cu seamă a specialistului-criminalist este căutarea de mai departe a urmelor slabvizibile și invizibile, a diverselor microobiecte (particule mici de sol, de plante, vopsea, secreții ale organismului uman, fibre etc.). Acestea se ridică aparte sau împreună cu obiectele purtătoare de microobiecte (o variantă mai preferabilă).

La aplicarea procedeului excentric (denumit și spirală desfășurată) cercetarea se efectuează din centru spre periferie. Prin “centru” se are în vedere acea porțiune de suprafață, în care sunt localizate urme sau obiecte de cea mai mare importanță (spre exemplu, cadavrul, obstacol deteriorat ș.a.)

Al treilea procedeu de cercetare – frontal, numit și liniar, presupune realizarea cercetării pe o linie dreaptă, începând de la o margine a locului cercetat spre alta, situată în direcția diametral opusă. Alegerea procedeului concret de cercetare depinde de genul și circumstanțele infracțiunii comise. Spre exemplu, examinarea frontală mai frecvent se aplică în cazul accidentelor de circulație, sau în alte cazuri când este clar itinerarul mișcării infractorului, întrucât tocmai acest procedeu permite a depista detaliile desprinse de la transport, obiectele pierdute, aruncate sau ascunse de autor. Indiferent de metoda aleasă pentru desfășurarea cercetărilor, ea trebuie să conducă la examinarea sistemică, multilaterală și obiectivă a locului infracțiunii [48, p.17].

În cursul cercetării generale stările de fapt și configurația locului faptei se cercetează fără a le schimba poziția. Totodată se realizează fotografia de nod, se fixează spațierea urmelor și obiectelor vizibile față de anumite orientări (obiecte solide, nemișcate).

În cadrul cercetării detaliate a locului faptei urmele și obiectele din scena infracțiunii se examinează mai minuțios (acestea pot fi deplasate, ridicate etc.) [14, p.63], se scot în evidență urmele latente prin folosirea diverselor mijloace tehnico-criminalistice, se caută alte varietăți de urme materiale, se realizează fotografia de detaliu. La finalul lucrărilor, se ridică obiectele prezumtiv purtătoare de microure în scopul de a le studia în condiții de laborator.

Tot în acest cadru trebuie notat că, una din sarcinile cercetării la fața locului, este relevarea și fixarea circumstanțelor negative, stabilirea și înregistrarea indicilor ce mărturisesc despre distrugerea, ascunderea, mascarea urmelor infracțiunii, înscenarea unui eveniment cu caracter noncriminal sau altei infracțiuni. Acest aspect al examinării locului infracțiunii necesită o pregătire profesională înaltă, atenție deosebită de la membri echipei de cercetare. Să ne oprim cu mai multe detalii la această situație.

În accepția generală prin sintagma “circumstanțe negative” trebuie să se înțeleagă împrejurările ce contravin închipuirilor unanim acceptate despre mersul obișnuit al lucrurilor în astfel de situații [89, p.135]. Se are în vedere prezența unor neconcordanțe între modificările ambianței locului faptei și factorii care trebuiau să le provoace. De exemplu, la fața locului a fost descoperit un cadavru cu plăgi tăiate profund, fără ca în jur să fie urme de sânge, în timp ce ușa încăperii era încuiată cu cheia pe dinăuntru, iar ferestrele închise și fără urme de forțare.

Existența unor raporturi firești ce pot fi constatate între felul de acțiune al făptuitorului și

modificările produse la fața locului, prezența unor nepotriviri privind modul de formare și de localizare a urmelor, constituie împrejurări ce permit ofițerului de urmărire penală să facă distincție între infracțiunea real săvârșită și fapta simulată. În cazul disimulării, cel ce încearcă a orienta pe o pistă falsă investigațiile, caută să dea locului faptei o configurație cât mai apropiată de realitate, însă starea psihică distinctă a acestuia provoacă apariția la fața locului a unor neconcordanțe și indici ale disimulării (uneori caracter regizat al scenei infracțiunii, alteori locul faptei este excesiv de complicat, cu un mare număr de urme și dezordine nejustificată) – toate în unitatea lor, venind în opoziție cu tendința firească a făptuitorului de a produce cât mai puține modificări în locul unde operează și de a părăsi cât mai grabnic locul faptei. Un alt indiciu al disimulărilor îl constituie prezența sau absența la fața locului a unor urme sau obiecte, cu nimic justificată de modul de săvârșire al infracțiunii, constatarea unor neconcordanțe, a unor nepotriviri în spațierea urmelor și obiectelor – împrejurări negative [75, p.513-514].

Un anumit mod de acțiune al făptuitorului se află într-un raport de cauzalitate cu anumite consecințe produse la fața locului. Astfel, utilizarea unor anumite mijloace și procedee produc, în mod constant aceleași consecințe, aceleași modificări în mediul exterior. Nu numai absența unor urme, obiecte etc. poate constitui un indiciu al disimulării, ci și prezența nejustificată de modul de săvârșire a faptei, a unor urme sau obiecte. Fără a constitui în toate cazurile indiciile unei disimulări, constatarea cu ocazia cercetării la fața locului a așa-numitelor împrejurări negative, trebuie să-și găsească reflectare în procesul-verbal ce se încheie cu această ocazie [43, p.109].

De observat însă că, toate modalitățile de disimulare a infracțiunii necesită eforturi și consum de timp pentru înfăptuirea lor. Dar, în multe cazuri infractorul realizează astfel de acțiuni deja după comiterea faptei și de aceea suferă deficit vădit de timp, de unde și apariția unor imperfecțiuni, neglijențe în încercările de camuflare a acestor fapte care, la rândul lor, contribuie la depistarea de către organul de urmărire penală a indicilor acestora. Mai mult, trebuie luat în calcul și starea de spirit generală a făptuitorului orientată spre atingerea scopului criminal. Toate celelalte pentru dânsul la momentul sau după săvârșirea infracțiunii nu prezintă prea multă importanță, inclusiv și nimicirea sau disimularea urmelor infracțiunii. Pe lângă aceasta, multe din aceste urme, microurele etc. pur și simplu nu pot fi sesizate de către dânsul datorită masei și dimensiunilor mici ale unora dintre ele, însă pot fi descoperite ușor de către membrii echipei de cercetare prin aplicarea unor mijloace tehnico-criminalistice.

Spre exemplu, lămpile cu radiații ultraviolete, laserele portabile, transformatoarele optico-electronice permit a depista urmele sudorale slabvizibile și invizibile lăsate de mâini, de picioarele descălțate, pete de sânge, pete de spermă, urme secundare ale împușcăturii (inelul de ștergere, inelul de unsoare, inelul de metalizare, “tatuajul” etc. în jurul orificiului de intrare al

glontelui) [117, p.41] ș.a. În lumină incidentă este posibil a descoperi consecințele evenimentului infracțional. Totodată, trebuie avut în vedere și faptul că, orice manipulații cu urmele infracționale (distrugerea, falsificarea etc.) totdeauna sunt însoțite de anumite activități soldate și ele cu repercusiuni, adică cu crearea de noi urme infracționale, uneori încă și mai “trădătoare” a faptului disimulării.

La investigarea sustragerilor de bunuri materiale din depozite și alte obiecte puse sub pază, făptuitorii nu rareori recurg la așa mod de acoperire a infracțiunii precum este înscenarea de atac asupra obiectului. În astfel de situație, efectuarea cercetării minuțioase a locului infracțiunii, deschide posibilități de a releva fapte, în baza cărora este cu putință a stabili caracterul și mecanismul evenimentului real ce s-a produs în acest loc, reconstituirea tabloului general a celor întâmplate.

În acest context, din raționamente tactice, considerăm potrivit ca lămuririle victimei să fie preluate înainte de a purcede la efectuarea acestei acțiuni de urmărire în scopul de a le verifica în cursul cercetărilor de teren. În cazul în care, partea vătămată declară că rana i-a fost pricinuită de făptuitor în timpul atacului, este indicat ca organul de urmărire să-și focalizeze atenția asupra faptelor ce mărturisesc acest lucru.

Cu ajutorul tehnicii criminalistice se va realiza căutarea tuburilor de cartuș, a proiectilelor, a altor obiecte și unelte infracționale abandonate de atacatori, diverse urme tradiționale (de mâini, de încălțăminte, a uneltelor de spargere, resturilor de sânge și de spălare a acestora). Se are în vedere detectoare de metale magnetice, electronice, surse de lumină speciale, soluții de luminol, reactivi de genul “Fosfotest”, “Ghemofan” ș.a. [212]. Despre înscenarea atacului armat asupra unui obiect păzit, va mărturisi lipsa urmelor specifice ce rămân în urma a astfel de agresiuni la locul faptei.

Tot în această ordine de idei trebuie notat că, presupunerea despre înscenarea infracțiunii poate fi făcută și în rezultatul stabilirii neconcordanței dintre locul aflării agresorului (care, după spusele victimei, a efectuat tragerea) și traiectoria de zbor a glontelui care, chipurile, a cauzat rana pe corpul victimei. Pentru a stabili acest fapt se impune a folosi diverse metode criminalistice de vizare a traiectoriei de zbor a glontelui după deteriorările descoperite pe obstacol. Modalitatea cea mai perfectă în așa situație ar fi vizarea cu ajutorul laserelor contemporane (spre exemplu –“Лазекс” [160, p.115]) – aparate special elaborate în aceste scopuri. Fasciculul laser, este direcționat din locul prezumtiv al aflării agresorului și, trecând prin orificiul obstacolului, luminează punctul lovit de glonte. Dacă există deteriorări în două obstacole (spre exemplu, ramă de fereastră cu foi duble), atunci prin intermediul laserului este posibil a stabili locul exact din care s-a efectuat împușcătura, precum și zona afectată. Ca

rezultat, în final, aceasta ne va permite să concluzionăm dacă rana de pe corpul victimei a fost sau nu creată de arma de foc în condițiile relatate de partea vătămată.

În încheiere la acest subiect, trebuie spus că verificarea împrejurărilor negative și implicit a disimulărilor se poate realiza și prin efectuarea la locul faptei a unor experimente cum ar fi, spre exemplu: dacă față de dimensiunile unor obiecte, acestea puteau fi sustrate sau nu prin orificiul practicat în peretele casei, al dulapului etc., dacă anumite obiecte puteau fi sau nu transportate fără un mijloc de transport etc.

Așadar, dată fiind posibilitatea creării artificiale a unor urme în scopul disimulării faptei, cu ocazia cercetării la fața locului, organul de urmărire penală trebuie să se convingă despre caracterului real sau ireal al modificărilor pe care le-a suferit locul respectiv ca urmare a activităților infracționale. Mijloacele tehnico-criminalistice concrete aplicate la cercetarea locului faptei în ansamblu, dar și în soluționarea a astfel de situații sunt, după cum se observă și din cele menționate, extrem de multiple și diverse. Caracteristica și posibilitățile lor sunt pe larg expuse în literatura de specialitate științifică și didactică [112; 98], la care vom reveni cu detalii în capitoul ce urmează.

Aici însă, întorcându-ne la etapele cercetării la fața locului, menționăm că, când cercetarea locului a luat sfârșit, de regulă, mai urmează a fi soluționate un șir de probleme cu caracter procesual și organizatoric, care asigură utilizarea rezultatelor acestei acțiuni în activitatea ulterioară de investigare a infracțiunii, ceea ce reprezintă, de fapt, conținutul etapei *de încheiere* a cercetărilor la fața locului.

În această etapă, de „fixare și documentare a cercetărilor” [33, p.62], ofițerul de urmărire penală analizează rezultatele muncii efectuate, verifică dacă toate urmele și materialele de probă, depistate la locul faptei au fost cercetate, fotografiate și reflectate în schița (plan-schița) locului faptei, după care acestea se ridică și se ambalează conform regulilor criminalistice.

În baza notițelor făcute în cursul cercetărilor se alcătuiește procesul-verbal. Acesta trebuie să oglindească obiectiv, deplin și exact condițiile, mersul și rezultatele acțiunii de urmărire penală în consecutivitatea, în care aceasta s-a desfășurat. Din această perspectivă, sunt interesante observațiile fondatorului criminalisticii Hans Gross făcute încă la finele secolului al XIX-lea, privind modul de redactare a procesul-verbal care, în opinia lui „... este piatra de încercare pentru judecătorul de instrucție. În nici o altă împrejurare el nu-și manifestă mai bine îndemânarea, limpezimea vederii, logica raționamentului, energia metodică și conștientă a scopului pe care îl urmărește; și iarăși, ...în nici o altă împrejurare nu-și manifestă mai slab ne îndemânarea, lipsa de previziune, dezordinea, nesiguranța și ezitarea [110, p.468]”. Fără îndoială, aceste observații sunt de mare actualitate și astăzi. Potrivit dispozițiilor art. 124, 260

CPP, procesul-verbal de cercetare la fața locului are o structură tripartită: - partea introductivă; - partea descriptivă și partea de încheiere.

În introducere se consemnează temeiurile efectuării cercetării (baza legală), date referitoare la participanții la efectuarea cercetării la fața locului, date privitoare la locul și timpul efectuării acestei activități precum și alte mențiuni cu privire la lămurirea drepturilor și obligațiilor participanților, se expun condițiile în care s-au desfășurat cercetările.

În partea descriptivă se indică, în primul rând, ce reprezintă în sine locul faptei. Dacă acesta este o încăpere, atunci se consemnează unde se află intrarea, pe care căi a pătruns și a plecat făptuitorul din acest local, ce mijloace tehnico-criminalistice au fost folosite în cadrul cercetării la fața locului. În ordine succesivă se descriu toate cele descoperite, se indică localizarea anumitor obiecte și urme, se fixează caracteristicile generale și particulare ale acestora, se marchează circumstanțele negative.

În partea finală a procesului-verbal se enumeră toate urmele și obiectele care au fost ridicate cu indicația cum au fost pachetate și sigilate și unde sunt expediate, se trec în revistă toate anexele la procesul-verbal.

Procesului-verbal i se dă citire tuturor participanților, apoi acesta se semnează de toate persoanele indicate în partea introductivă a acestuia. Dacă careva din participanți are obiecții la cele expuse în procesul-verbal, acestea sunt fixate la finele părții de încheiere, în caz contrar, aici se notează că obiecții nu au parvenit.

Pentru a obține o imagine mai clară și convingătoare despre configurația locului faptei, hotarele lui, în limitele căruia s-au desfășurat cercetările și s-au descoperit urmele, precum și pentru o mai bună percepere a conținutului procesului-verbal, la acesta se anexează schițe, fotografii, audio-videoînregistrări [21, p.76] ș.a.

Schița locului faptei este un mijloc de fixare, prin desenare, a locului faptei în ansamblul său, prin scoaterea în evidență a obiectelor și a urmelor descoperite, cu zonele în care acestea se află, precum și a distanțelor și a raporturilor dintre ele [57, p.249]. În funcție de împrejurarea dacă transpunerea în plan a locului faptei respectă sau nu proporțiile reale ale suprafețelor sau obiectelor reprezentate grafic, se disting două modalități de realizare a schiței: planul schiță și desenul schiță [21, p.81].

Planul-schiță este executat la scară, în care sunt respectate riguros proporțiile dintre dimensiunile reale ale suprafețelor, distanțelor etc. și reprezentările acestora în plan [73, p.324]. Pe plan se indică clar punctele cardinale, granițele locului cercetat, urmele și alte materiale de probă descoperite prin folosirea unor semne convenționale elaborate de criminalistică.

Desenul-schiță se realizează, de regulă, printr-o simplă desenare a locului faptei, fără să se

respecte cu rigurozitate proporțiile dintre dimensiunile reale și reprezentările grafice, însă tot pe baza măsurătorilor executate la fața locului și reprezentate în schiță. Cu ajutorul cifrelor sunt notate raporturile de distanță la care se află obiectele și dimensiunile acestora.

Planurile și desenele-schiță, la fel ca și fotografiile pot fi de orientare, de schiță, de nod și de detaliu. Atunci când pe desenul-schiță este necesar a fixa urme, depistate pe pereții, tavanul încăperii (pete de sânge, urme de spargere etc.) se realizează schița desfășurată. Deci, schița realizată prin rabaterea planurilor de proiecție permite obținerea într-un singur plan a imaginii unor corpuri tridimensionale (camere, dulapuri etc.) și constă în reprezentarea în plan orizontal a suprafețelor verticale și a tavanului unei încăperi [37, p.34]. Alcătuirea a astfel de schițe se face, de regulă, pe hârtie milimetrică, iar dacă urmele infracțiunii sunt împrăștiate pe o suprafață foarte mare, este oportun a folosi ca suport pentru desenul-schiță o hartă topografică [130, p.279].

Analiza practicii de alcătuire a proceselor-verbale denotă că absoluta lor majoritate sunt scrise cu instrumente scripturale de mână, cu texte greu de descifrat, unele chiar necitabile de aceea, credem că a sosit timpul și nu există impedimente tehnice de a trece obligatoriu la redactarea acestora cu ajutorul calculatoarelor. Mai mult, în opinia noastră, procesul de fixare tehnică suplimentară a locului faptei poate fi raționalizat prin îmbinarea de fotografii cu însuși procesul-verbal de cercetare a locului faptei, adică imprimarea în masa textului a procesului-verbal a imaginilor fotografice de la fața locului, care în aspect tehnic nu prezintă, la fel, dificultăți, însă face actul în cauză mult mai clar, mai informativ și mai convingător.

În concluzie la acest paragraf conchidem că, cercetarea la fața locului prezintă o acțiune de urmărire penală colectivă ce necesită o bună organizare, pregătire minuțioasă și folosire pe larg a cunoștințelor de specialitate din diverse domenii. Calitatea acțiunii în cauză, în mare măsură depinde și de faptul, dacă în aceste scopuri se aplică masiv metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane – aspecte la care ne vom opri în capitolul ce urmează.

2.4. Concluzii la capitolul 2

În încheierea acestui capitol formulăm următoarele concluzii:

1. Actualmente conceptul „tehnica criminalistică” are două înțelesuri: primul – ca sistem de mijloace tehnico-criminalistice (utilaje, aparate, instrumente, diverse dispozitive, mecanisme și materiale), real existente și folosite în lupta cu criminalitatea, al doilea – ca ramură, compartiment al științei criminalistica (sistem de cunoștințe sintetice, principii de elaborare și recomandării de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor).

2. Se afirmă că, la determinarea noțiunii de mijloc al tehnicii criminalistice, urmează a se folosi termenul „mijloc tehnico-criminalistic”, care adecvat semnifică mijloacele tehnice ce se

aplică în scopul descoperirii, fixării, ridicării și examinării materialelor de probă ce conțin informație cu relevanță criminalistică, dar și cele necesare creării a astfel de obiecte în lupta cu criminalitatea. Legat de aceasta, se propune a completa art.6 al CPP în vigoare cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice” în sensul de aparate, instrumente și dispozitive, materiale și metode, procedee și programe-soft, alte asemenea utilaje și echipamente, folosite de către subiecții procedurii penale în scopul asigurării instrumentale a activităților procesuale realizate atât în laboratoare, cât și în condiții de teren pentru investigarea infracțiunilor. În ce privește metoda tehnico-criminalistică, ea este privită ca o modalitate de studiere, cercetare utilizată în criminalistică pentru a cunoaște procesele și obiectele ce cad în orbita infracțiunii.

3. Tehnica criminalistică, ca parte a științei și curs universitar, deține sistemul său compus din unități structurale tradiționale: tezele generale (problematică introductivă) și subramurile ei (cercetarea criminalistică a urmelor materiale; cercetarea criminalistică a armelor, muniției dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor; cercetarea criminalistică a documentelor; cercetarea criminalistică a semnalmentelor omului; asistența informațională a cercetării infracțiunilor ș.a.). Se argumentează necesitatea completării acestui sistem cu un nou element - tehnologiile informaționale în structura tehnicii criminalistice.

4. În scopul examinării ample a categoriilor tehnicii criminalistice au fost analizate bazele juridico-procesuale privind utilizarea metodelor și mijloacelor tehnice în activitatea de urmărire penală. Se constată că realizările științei și tehnicii foarte lent se implementează în procesul de investigare al infracțiunilor. Reglementarea procesuală a aplicării lor prezintă confuzii și inconsecvențe. Se propune ca în normele CPP RM să se fixeze doar criteriile generale de folosire a lor, ceea ce va permite a crea un anumit cadru în conformitate cu principiile procedurii judiciare penale. Tot în acest sens, se argumentează necesitatea lărgirii cazurilor de aplicare obligatorie a mijloacelor tehnico-criminalistice în procesul penal, dar și extinderea drepturilor părții de apărare la examinarea materialelor dosarului penal din momentul terminării urmăririi penale cu posibilitatea să facă copii de pe acestea, inclusiv și de pe audio-videoînregistrări și alte anexe.

5. Prin loc al faptei trebuie să se înțeleagă fragmentul de spațiu, în limitele căruia a avut loc un eveniment cu relevanță juridico-criminalistică sau au fost lăsate urme materiale legate de acesta, iar locul infracțiunii - mediul în care a fost comisă nemijlocit fapta în cauză. Respectiv, cercetarea la fața locului se conturează ca o acțiune de urmărire penală care constă în perceperea și cercetarea nemijlocită sau cu ajutorul unor mijloace tehnico-criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor și altor materiale de probă, localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident

cu relevanță juridico-criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele materiale ale acestora.

6. Întrucât cercetarea locului faptei prezintă o activitate colectivă realizată cu respectarea conducerii unice a cercetărilor și cu aplicarea resurselor tehnico-criminalistice, se propune a reglementa în legea procesual-penală principalele elemente de organizare și funcționare a echipei de cercetare în cadrul efectuării ei, valabile și pentru alte acțiuni de urmărire penală.

Doctrina criminalistică scoate în evidență trei etape de cercetare: - pregătitoare; - de cercetare propriu-zisă a locului faptei; - de fixare a rezultatelor. Examinarea propriu-zisă a locului faptei constă în analiza amănunțită a configurației locului faptei, a urmelor și altor materiale de probă, realizată prin observarea generală și cercetarea lor detaliată. În etapa de fixare a rezultatelor cercetării locului faptei se face un bilanț al activităților investigative, se înlătură lacunele depistate și se documentează rezultatele obținute.

3. ARSENALUL TEHNICO-CRIMINALISTIC CONTEMPORAN APLICAT ÎN CADRUL CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ȘI PERSPECTIVELE DE IMPLEMENTARE A NOILOR MMTC ÎN ACEASTĂ ACTIVITATE

3.1. Metode, procedee și mijloace tehnice de căutare, descoperire și relevare a urmelor materiale ale infracțiunii

În ultima perioadă structurile infracționale organizate folosesc pe larg cele mai noi mijloace tehnice în scopul comiterii și tănuirii infracțiunilor. Răspunsul adecvat și ferm din partea organelor de drept ale statului ar fi o aplicare și mai masivă în activitatea lor profesională de combatere a criminalității a realizărilor progresului tehnico-științific, a mijloacelor criminalistice ce permit a descoperi, fixa și examina urmele acestor activități criminale în scopul descoperirii infracțiunilor și identificării făptuitorilor.

În aceste condiții, sarcina vitală a științei criminalistice devine elaborarea și antrenarea în practica organelor de drept, în primul rând, în cadrul cercetării la fața locului, a unor noi tehnici și metode, sprijinite pe tehnologiile informaționale contemporane, diversificarea nomenclatorului mijloacelor ce ar permite obținerea, fixarea și procesarea automatizată a informației cu semnificație criminalistică în condiții de teren în scopul investigării și prevenirii faptelor penale.

La modul general, efectele antrenării realizărilor progresului tehnico-științific în activitatea de menținere a ordinii de drept poate influența pozitiv calitatea mijloacelor tehnice și a procedeelelor de aplicare a acestora. Se are în vedere posibilitatea de procesare a unor volume mari de informații, cu răspunsuri în timpi foarte scurți și reduceri de personal pentru deservirea acestor mijloace.

În legătură cu aceasta, dar și grație sporirii nivelului general de dezvoltare tehnico-științifică a societății, logic ar fi să sporească și capacitățile potențiale ale angajaților organelor de drept privind utilizarea tehnicii criminalistice în activitatea lor profesională, inclusiv frecvența și diversitatea de mijloace tehnice folosite în cursul cercetării la fața locului. Acest fapt, însă nu totdeauna se atestă în practica muncii de teren, de unde și necesitatea analizei situației de ansamblu, dar și pe compartimente, începându-se chiar de la metodele și mijloacele de căutare și descoperire a urmelor și terminând cu cele ce se folosesc la examinarea preliminară a acestora în condiții de teren.

De la bun început însă, trebuie menționat că colectarea urmelor și altor materiale de probă prezintă o activitate destul de complexă ce cuprinde un rând de acțiuni privind căutarea și descoperirea (detectarea, relevarea) probelor, consolidarea și conservarea lor, fixarea, ridicarea, examinarea preliminară și ulterioară a acestora. Totodată, trebuie luat în calcul că diversitatea

mare de urme materiale, existente în câmpul infracțiunii condiționează și multitudinea de mijloace tehnice utilizate în scopul recoltării lor. Se are în vedere mijloacele de căutare și relevare a urmelor materiale, metodele și procedeele de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă, tehnicile folosite la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor în condiții de teren la locul faptei.

De aceea, căutarea și depistarea obiectelor în cauză prezintă un complex de măsuri (pregătitoare, organizatorice, procesuale și speciale de investigații), determinate de situația de urmărire penală. Mai mult, în aspect criminalistic, căutarea surselor de informație relevantă este considerată, pe drept, începutul strângerii probelor. Savantul rus R.Belkin observă cu acest prilej: “Doar după ce obiectele purtătoare de informație sunt stabilite, apare posibilitatea fixării, ridicării, examinării lor în scopul obținerii, prelucrării, verificării și utilizării datelor ce se conțin în ele” [93, p.117]. Aceeași idee este promovată și de prof. moldovean I. Dolea: “Strângerea probelor - activitate a organului de urmărire penală, a procurorului și a instanței privind descoperirea unui mijloc (date de fapt), constatarea unei informații necesare și fixarea acesteia...”[26, p.198]. Deci, probatoriul ca atare pornește de la strângerea mijloacelor materiale de probă, căutarea și fixarea lor.

Legat de aceasta, unii autori, fac referire la activitatea de căutare a probelor prin prisma aplicării cunoștințelor specializate [171, p.22]. Această legătură o considerăm întemeiată întrucât, utilizarea în scopul căutării probelor a mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice, în marea majoritate a cazurilor se efectuează de către specialiștii (ofițerii criminaliști) ai subdiviziunilor criminalistice ale organelor Ministerului de Interne și serviciilor respective ale altor organe de drept (procuratură, SIS, CNA ș.a.). Alin (2) al p.12 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare al Inspectoratului General al Poliției RM, în calitate de atribuție a Centrului, prevede expres: „...aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de urmărire penală, în special la realizarea cercetărilor la fața locului și altor acțiuni de urmărire penală...” [70].

Nu întâmplător, în literatura criminalistică de specialitate, problemei interacțiunii specialistului cu ofițerul de urmărire penală în cadrul efectuării acțiunilor procesuale, inclusiv în cursul căutării și descoperirii purtătorilor de informație probantă, i s-a acordat dintotdeauna atenție sporită. Cercetătorul V.F.Statkus scrie cu această ocazie: ”În condițiile actuale organul de urmărire penală nu poate să activeze de unul singur, descoperind infracțiunea în ”spiritul lui Șerlock Holms, sprijinindu-se doar pe metoda deductivă...”, „...dincolo de responsabilitatea deplină a acestuia pentru soarta dosarului administrat, descoperirea infracțiunii tot mai mult

încalină spre o activitate colectivă, succesul căreia este strâns legat de organizarea interacțiunii între oamenii ce realizează această muncă importantă” [179, p.5].

De notat că, activitatea de căutare și descoperire a purtătorilor de informație poate fi realizată atât în cadrul acțiunilor de urmărire penală, cât și în cursul efectuării măsurilor speciale de investigații [53]. La categoria acțiunilor de urmărire, în care mai frecvent se aplică metodele și mijloacele tehnico-criminalistice (MMTC) se referă, în primul rând, cercetarea la fața locului, prezentarea spre recunoaștere, examinarea cadavrului, reconstituirea faptei, experimentul în urmărirea penală ș.a.

În plan tactic, căutarea și relevarea purtătorilor de informație cu semnificație criminalistică la cercetarea locului faptei este determinată de caracterul infracțiunii și indicii ei specifici, precum și de genul acțiunii de urmărire penală realizată în etapa respectivă de investigație. Asume analiza genului de infracțiune și a mecanismului faptei penale permite a înainta presupuneri întemeiate privind felul de urme și obiecte, alți purtători de informație ce ar putea să rămână în scena infracțiunii și să devină obiectul căutării. Totodată, aceasta permite să pregătim și mijloacele tehnice necesare în activitatea de căutare, lista cărora poate varia de la simpla trusă universală până la laboratorul criminalistic mobil, dotat cu multiple complete specializate în căutarea și relevarea diverselor mijloace materiale de probă (urme de mâini, de spargere, microure etc.).

Deci, mijloacele tehnico-criminalistice de detecție prezintă acele utilaje (instrumente, aparate, dispozitive, instalații), substanțe și materiale (reactivi chimici, compoziții speciale) aplicate în scopul depistării diverselor obiecte materiale, microure, substanțe, radiații, cadavre (părți ale acestora), precum și a persoanelor în viață.

Tuturor acestor mijloace le este comun faptul că sunt destinate căutării de obiecte purtătoare de informație probantă, descoperirea cărora fiind uneori însoțită de mari dificultăți, fie din motiv că infractorii au întreprins măsuri de a le ascunde (sunt îngropate în pământ sau aruncate într-un bazin cu apă, în stufiguri, iarbă deasă ori tănuite în ascunzișuri etc.), fie că acestea, dat fiind dimensiunile lor mici, nu pot fi observate cu ochiul ne înarmat. Alteori, organele de urmărire penală nu cunosc cu exactitate parametrii acestor obiecte, locul unde urmează a fi descoperite.

De aceea, căutarea și depistarea obiectelor în cauză ar fi, cu siguranță, înlesnită de realizarea prealabilă a unui complex de măsuri (pregătitoare, organizatorice, procesuale și speciale de investigații), determinate de situația de urmărire penală, și anume: - colectarea de informații despre locul și obiectele ce urmează a fi căutate, caracteristicile și parametrii dimensionali ai acestora în cadrul activităților organului de urmărire penală privind pregătirea în vederea cercetării la fața locului; - obținerea datelor despre locul unde se vor desfășura căutările; - alcătuirea listei de mijloace tehnico-criminalistice necesare detectării materialelor de probă,

precum și a mijloacelor de fixare a mersului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală respective;

- selectarea și recrutarea specialiștilor care vor aplica mijloacele tehnice de detecție;
- stabilirea ordinii de lucru în perimetrul teritoriului cercetat în funcție de prezența anumitor edificii, construcții, vegetație, obiecte străine, teren plan sau accidentat etc.;
- instructajul participanților la cercetare și căutare, luarea de măsuri ce exclud accesul curioșilor în locul inspectat.

În practică, aplicarea mijloacelor tehnice de detecție se dovedește a fi mai eficientă la soluționarea următoarelor sarcini criminalistice:

- depistarea în cadrul cercetării la fața locului a urmelor cu relevanță criminalistică;
- examinarea lucrurilor și a obiectelor ce aparțin persoanelor reținute sau arestate;
- cercetarea încăperilor, clădirilor, construcțiilor în scopul căutării ascunzișurilor și adăposturilor;
- detectarea infractorilor ce se ascund în spații închise, vagoane, elemente constructive ale vehiculelor etc.;
- detectarea armelor albe și a armelor de foc, a muniției ascunse sub haina persoanei reținute;
- căutarea cadavrelor umane;
- descoperirea în încăperi a dispozitivelor radioelectronice amplasate clandestin;
- căutarea materiilor explozive, a substanțelor narcotice etc.

În procesul utilizării acestor mijloace și echipamente tehnice este necesar a respecta anumite reguli tehnologice, cele mai însemnate fiind următoarele:

- a) aplicarea doar a acelor metode și mijloace, funcționalitatea cărora este bazată pe principii fizice (optice), care pot garanta integritatea și inalterabilitatea purtătorilor de informație căutați;
- b) la utilizarea MMTC ce pot provoca modificări, fie și parțiale, a aspectului exterior sau a structurii purtătorului de informație, se va purcede doar în cazul, în care există suficient de multe urme omogene, majoritatea din care vor rămâne intacte (spre exemplu, aplicarea soluției de apă oxigenată (luminofor etc.) pe o pată presupusă a fi creată de substanța sângelui, în prezența unui număr impunător de astfel de urme);
- c) rezultatele pozitive ale procesului de detecție a urmelor vor fi însoțite, în măsura posibilităților, cu fixarea în orice formă sau combinație a surselor de informație depistate precum, spre exemplu, consemnarea în procesul-verbal al acțiunii respective, fotografierea, video-înregistrarea sau schița.

La concret și suficient de cuprinzător, mijloacele tehnice de detecție și relevare a informației probante și-au găsit reflectare în lucrările mai multor criminaliști, inclusiv publicate în perioada sovietică, precum N.A.Selivanov [170], G.I.Gramovici [109] ș.a. Însă, informații sistematice și detaliate despre metodele și mijloacele tehnice de căutare și descoperire a materialelor de probă sunt, în opinia noastră, expuse în publicațiile științifice ale cercetătorilor Lăpăduși V., Popa Gh. [48], M.B.Vander [98], L.E.Cistova [194], V.F.Statkus [151] ș.a. la care vom face referire în cele

ce urmează, precum și la materialul didactic semnat de către prof. P.T. Scorcenko [173]. Acesta din urmă a divizat toate MMTC de căutare, aflate în dotarea organelor de drept în patru categorii: 1) pentru evidențierea urmelor slabvizibile și latente; 2) pentru căutarea microobiectelor; 3) pentru detectarea obiectelor metalice; 4) pentru descoperirea obiectelor ne metalice [173, p.52]. Cu toate că clasificarea în cauză este reprodusă și în alte suporturi didactice [193, p.21], o considerăm incertă întrucât, microobiectele prezintă în sine particule slabvizibile de natură atât metalică cât și ne metalică, folosindu-se de multe ori, aceleași mijloace tehnice pentru detectarea și vizualizarea lor.

În opinia noastră, toate mijloacele și echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor materiale de probă în cadrul cercetării la fața locului pot fi, convențional, sistematizate în patru grupe: 1) mijloace tehnice de iluminare; 2) mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; 3) aparate și instrumente optice; 4) utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă.

Să le analizăm succint.

1) *Mijloace tehnice de iluminare.* Efectuarea acțiunilor de urmărire penală, mai cu seamă a cercetării la fața locului, presupun a fi realizate în condiții de iluminare satisfăcătoare. De aceea, situația din câmpul infracțional, poate dicta necesitatea folosirii chiar pe timp de zi a mijloacelor emițătoare de raze vizibile pentru a examina locurile greu accesibile (canale de ventilație, diverse crăpături, horn, hodgeag, spații de sub podea etc.), dar și pentru a asigura fotografierea și videoînregistrarea stărilor de fapt și a obiectelor de la fața locului sau pentru a crea diferite regimuri de iluminare (generală, difuză, concentrată, monocromatică, policromatică ș.a.). Mai frecvent se aplică:

1) Aparate de iluminare generală: blitz fotografic, fibroscop, oglinzi cu iluminare, prinse articulat, lanternă de buzunar, felinare electrice obișnuite, aparate electrice de iluminat (spre exemplu¹, “LED Megastar” „Электрон”, “Energiser”, “Свет-1000” cu capacități de peste 1000 wt.), alte iluminatoare cu lămpi halogen sau led, alimentate de la acumulatori sau generatoare dotate cu diverse anexe (filtre, ecrane, reflectoare etc.). Astfel de lămpi pot lucra în aer liber pe timp de ploaie, zăpadă, sub apă. În calitate de sursă suplimentară de lumină în teren deschis poate fi folosit și farul turnant al laboratorului criminalistic mobil.

În completul acestui laborator există și un prelungitor electric cu lampă de o lungime de peste 50 m. În cazul în care apare sarcina de a examina minuțios o urmă sau un obiect pentru a fixa în

---

¹ Aici și în continuare, stipularea unor modele concrete de MMTC, oferite de diverse firme specializate în criminalistică și care în continuu se modifică și se perfecționează, urmărește doar scopul de a exemplifica anumite teze, obiectivul principal al nostru fiind indicarea destinației acestor mijloace.

procesul-verbal detaliile acestuia, ofițerul de urmărire penală (specialistul-criminalist) poate folosi un felinar cu dispozitiv ce asigură fixarea lui în zona frontală a capului (spre exemplu, „HOROS Electric HL 343L”, „Foryard optoelectronics” tip „5013 UWC”, „Blue Lightning” [213] ș.a.), specialistul având mâinile libere ca să manipuleze obiectele în cauză.

În scopul iluminării locului faptei privind accidentele rutiere, în perioada când se lasă întunericul, autorul L.E.Cistova face referire la instalația autonomă de iluminare „MOK 1” cu capacitatea de 1kVt și suprafața iluminată de până la 70 m². Completul este compus dintr-un agregat benzoelectric ce-i asigură funcționalitatea pe parcursul a 3 ore, cric hidraulic portativ, proiector și mosor cu cablu electric [194, p.33]. Mai nou însă, cu capacități mai performante pentru scopul iluminării unor suprafețe de teren întinse, se arată a fi sistemul „PRISM” (a se vedea anexa 4).

2) Surse de lumină concentrată ce permit o comprimare a fasciculului de lumina pentru căutarea și cercetarea microobiectelor, microparticulelor, microcantităților de substanțe („ОИ-19” [151, p.39], „ОИ-21” ș.a.). De notat, că și în aceste scopuri, unele firme specializate (spre exemplu, Crime-lite® 82L) propun surse de lumină liniară cu unghi redus și capacități net superioare celor actuale pentru depistarea petelor și stropilor de sânge, a vânătăilor și mușcăturilor pe corp, a fibrelor, a urmelor de praf lăsate de încălțăminte, a urmelor de unelte de spargere, a amprentelor digitale în volum etc. [209]. În scopul căutării și examinării vizuale a obiectelor aflate în locuri inaccesibile (cavitățile diverselor corpuri, găuri, bagaje nedespachetate, suprafața dedesubtului mașinii, alte interioare în care vizualizarea directă este imposibilă sunt utilizate și endoscoapele flexibile. Acestea prezintă un sistem optic compus din obiectiv de un diametru mai mic de 10 mm ce formează imaginea, ocularul și un conductor flexibil al imaginii confecționat din fibro-sticlă cu bloc de iluminare.

3) Surse speciale de lumină și anume:

a) Luminătoare cu radiații ultraviolete („Regula” [215], „Pellor”¹, „ОЛД-41”, „Ультра-свет” ș.a.), care produc luminiscentă de diferite culori și intensitate, în funcție de compoziția și starea obiectului luminat. Datorită acestei însușiri este posibil a diferenția vizual materialele ce dețin același aspect exterior la lumina naturală (depistarea urmelor de carburanți, lubrifianți, a produselor împușcături (exploziei), a urmelor de sânge, salivă, spermă, resturi de vopsea, acizi, alcalini, prafuri de spălat și altor substanțe chimice). De notat că, urmele de sânge sub acțiunea razelor ultraviolete nu produc luminiscentă, ele rămân cafeniu-închise și pentru a fi observate, este important ca fundalul obiectului purtător de urmă să fie luminiscent. Urmele de natură biologică umană nu se recomandă a le expune acestor raze mai mult de 5 sec. pentru a nu distruge moleculele ADN.

b) Utilaj de lumină cu radiații infraroșii (transformatoare optico-electronice). Cu ajutorul acestor aparate este posibil a releva urmele secundare ale împușcăturii, adică reziduurile de funingine pe corpul uman, pe suprafețele întunecate ale vestimentației, pe alte obiecte. La fel, în aceste radiații este posibil a scoate în evidență urmele înlăturării tatuajului pe corpul omului, a hemoragiilor invizibile de sub piele, a urmelor de metalizare în jurul orificiului de intrare a glontului, a citi textele acoperite cu cerneluri, confecționate pe bază de coloranți organici sau paste pentru tocurele cu bilă („ОРЕЛ” „Дрозд”, „БОРОН-3” [127, p.151] ș.a.). Aceste aparate, ce funcționează pe baza transformării optico-electronice a imaginii pot fi aplicate și în cadrul cercetării și înregistrării cu aparate video în întuneric diverse subsoluri pline de fum în cazul incendiilor, mine subterane, fântâni pline cu apă etc., în care pătrunderea în ele nu este oportună.

c) Aparare portative Roentgen pentru descoperirea obiectelor ascunse în construcții de lemn, mobilă, alte astfel de medii („УПИУ-90-1”, „РУД-100-20-1”) [194, p.35]. Tot în aceste scopuri, când este necesar a verifica conținutul lăuntric al obiectelor fără a afecta integritatea corpului acestora sau fără a desface ambalajul lor, specialiștii pot aplica utilaje cu radiații penetrante Roentgen, numite și aparate introscopecice. Se are în vedere examinarea obiectelor considerate dispozitive explozive, a coletelor poștale periculoase etc. Tentativa deschiderii acestor pachete, apăsarea pe butonul unui aparat electric (dictafon, lanternă, mașină de bărbierit etc.), deschiderea ușii unei lăzi metalice cu „surpriză” poate provoca consecințe grave. De aceea, organele de drept pot aplica în astfel de cazuri instalații Roentgen portative (spre exemplu, „RX-300”, „Шмель-240TB”) [98, p.32], ghidate de la distanță, imaginea rămânând posibilă a fi procesată la calculator. Toate aceste aparate sunt dotate cu dispozitive ce asigură securitatea biologică a operatorului, ceea ce permite manipularea lor fără a îmbrăca echipament special de lucru cu radiațiile Roentgen. Dacă este necesar să se facă radioscopia unor pereți, safeuri, dulapuri, construcții metalice, a bagajelor în scopul depistării armamentului și munițiilor, a dispozitivelor explozive, a ascunzișurilor, a radioimplanților pot fi folosite instalațiile Roentgen televizate („Заслон” ș.a.). Tot în aceste scopuri, pentru examinarea unor obiecte de densitate și dimensiuni nu prea mari, atât în încăperi cât și în locuri deschise, pot fi folosite și instalații mobile de vizualizare în radiații Roentgen („Гортензия - Т” [98, p.31] ș.a.).

De notat că, în cazul în care trebuie verificată o persoană, în privința căreia se presupune că a înghițit articole giuvaerice sau alte obiecte metalice, aceasta se examinează numai de medicul-radiolog. Uneori apare necesitatea de a examina prin folosirea radiațiilor Roentgen obiecte de dimensiuni mari (cisterne, containere etc.). În astfel de cazuri, se folosesc laboratoare defectoscopice mobile, tomografe cu ultrasunet utilizate în alte domenii ale economiei naționale.

Oricum, în toate aceste cazuri, aplicarea utilajului cu raze nocive pentru organismul omului se efectuează de specialiști, atestați în deservirea a astfel de mijloace tehnice.

2) Mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale

a) Metode și mijloace de descoperire și relevare a urmelor papilare

Metodele de descoperire și relevare a desenelor papilare (de pe palma mâinii și planta piciorului) pot fi clasificate tradițional în vizuale, fizice, chimice, fizico-chimice. Fiecărei din aceste metode îi este caracteristic mijloacele tehnico-criminalistice respective.

Metodele vizuale presupun examinarea urmelor vizibile (de suprafață, de adâncime, create de substanțe colorante) cu ajutorul unor aparate optice, diverse lupe și mijloace de iluminare.

Urmele slabvizibile pot fi descoperite, observând obiectele (cioburi de sticlă) în transparență în lumină laterală, sau sub diferite unghiuri de incidență a luminii (obiecte cu suprafețe lucioasă). Această metodă deține unele avantaje comparativ cu altele, deoarece permite a păstra urmele în starea lor inițială. Astfel, urmele de adâncime se descoperă cu surse de lumină oblică, cele de suprafață – cu lumină difuză, folosind uneori și filtre de lumină, radiații invizibile [36, p.34]. Însă pe suprafețele mate sau porozitate ele se relevă numai cu ajutorul unor coloranți prin diverse procedee și tehnici.

Metodele fizice sunt destinate descoperirii urmelor digitale latente. Ele se bazează pe capacitatea substanțelor de a-și păstra pentru o anumită perioadă calitățile sale de alipire și de excitație a luminescenței (fenomen fizic), ceea ce a determinat și componența mijloacelor de descoperire și relevare a urmelor papilare. Mai frecvent în aceste scopuri se aplică diverse prafuri și amestecuri din ele, vapori de iod, reactivi chimici, pelicule adezive tip „folio“ ș.a. Dintre prafurile dactiloscopice tradiționale pot fi enumerate: nitrat de cupru, nitrat de zinc, nitrat de plumb, pudră de aluminiu (argenterat), grafit, colofoniu, funingină obișnuită ș.a., care presupun utilizarea pensulei simple, confecționate din fire de păr moale (fibre sintetice de carbon sau fire de păr din coadă de veveriță) ori pulverizarea acestora cu sprayuri speciale [74, p.126].

O răspândire largă au obținut și prafurile magnetice pe bază de fier redus cu hidrogen (tip: „Рубин”, „Малахит”, „Топаз”, „Агат”, „ПМЛД-С” ș.a.) [115, p.6], care se aplică cu ajutorul pensulei magnetice (un pivot magnetic introdus într-un corp de plastic). Această pensulă cu praful alipit de capătul magnetizat al ei se „plimbă” pe suprafața obiectului pe care se presupune că există amprente papilare, praful aderând la grăsimile din urmă, fondul rămânând curat.

Tot în aceste scopuri se folosesc și prafurile fluorescente pe bază de rodamină, sulfură de zinc, antracen ș.a. care, fiind excitate de radiațiile UV - luminează oferind, astfel posibilitatea de a releva și fixa urmele papilare localizate pe suprafețe multicolore.

Metodele chimice se bazează pe reacția chimică dintre componentele substanței sudorale și reactivele ce produc colorarea urmelor sau luminiscenta lor. Tratarea cu soluții chimice conduce la relevarea urmelor papilare de o vechime mai mare. În aceste scopuri se aplică: aburirea cu vapori de iod, soluții de ninhidrină în spirt sau acetonă, soluție de azotat de argint, metoda cianocriștilor ș.a.

Vaporizatorul de iod este folosit mai frecvent pentru a scoate în evidență urmele latente pe hârtie, carton, pereți vopsiți cu soluție de var, lemn și alte suporturi cu suprafața poroasă. Acesta acționează asupra obiectului presupus a purta urme papilare prin mijlocirea unui curent de aer injectat cu pară de cauciuc. Firele de iod metalic din balonul de sticlă a vaporizatorului se încălzesc de la temperatura corpului specialistului, acesta ținând în mână aparatul și provocând, astfel, vaporizarea intensivă a iodului. Reacția dintre vaporii de iod și componentele substanței sudorale din urmă determină apariția unei colorații cafenii a acesteia. Procedul este nociv, reclamă echipament de protecție (pentru a evita inhalările de vapori de iod) și rapiditate în fixare, întrucât vizualizarea urmei este de scurtă durată.

Destul de eficientă este și metoda aburirii cu vapori de cianocriștili care, actualmente, grație eficienței sale, este cea mai utilizată în unitățile criminalistice autohtone. Ea se bazează pe însușirea lor de a se polimeriza, intrând în contact cu substanța sudorală. Aburirea cu cianocriștili – componenți ai unor supercleiuri (spre exemplu, ciacrină), colorează albicios urma papilară. Cianocriștilii sunt de asemenea, nocivi, relevarea urmelor se face în vase, dulapuri și chiar încăperi închise, de regulă, la temperatura camerei. Procesul durează 10-12 ore, însă poate fi urgentat prin încălzirea spațiului sau a suportului urmei, timpul reducându-se la 1-3 ore.

Dintre alți reactivi chimici mai solicitați sunt *soluția de ninhidrină*, care intră în reacție cu aminoacizii din substanța sudorală, colorând-o în violet, și *soluția de azotat de argint*, care colorează urma în negru. Aplicarea acestor soluții permit relevarea urmelor papilare vechi. Reactivele se aplică pe suport cu un tifon umezit, urmele colorându-se treptat, în dependență de temperatura soluției și a mediului.

În etapa contemporană, un rând de firme occidentale produc soluții de ninhidrină în flacoane dotate cu pulverizator, sprayuri, comode pentru prelucrarea suprafețelor la fața locului: soluții pregătite pe bază de etanol, xilen – “Nynhydrin Spray 202 C”, “Sirchie”- SUA; pe bază de etanol și acid acetic – “Nin PlusUltra”, “Helling” – Germania; pe bază de acetonă – “Nynhidryn Spray” – SUA; pe bază de dizolvant GFE-7100 – “Nynhidryn Special Formula” – SUA [156, p.90]. Soluția de ninhidrină se pulverizează pe suprafața purtătoare de urme de la o distanță de 10-15 cm, după care obiectul se usucă, urmele colorându-se în violet. Reacția, la temperatura camerei

poate dura de la 10-24 ore, iar în caz de necesitate imperioasă, pentru a urgenta procesul în cauză, se aplică metode-expres asociate cu încălzirea obiectelor.

În cazul imposibilității relevării urmelor prin metodele sus amintite poate fi aplicată metoda laserului de argon (spre exemplu, “Лазерк-1”) [194, p.38]. Observarea luminiscentei urmelor de mâini relevate se face prin ochelari cu filtre speciale. Metodica evidențierii amprentelor digitale cu ajutorul acestui laser se bazează pe fenomenul luminiscentei, chiar și a cantităților foarte limitate de substanțe organice, sub acțiunea radiațiilor optice, monocromatice, de înaltă intensitate. Aplicarea razelor puternice a laserului cu lungimea de undă 532 nm permite a detecta urme latente pe o mare diversitate de materiale, prezintă o metodă inofensivă, nedestructivă, ceea ce permite a examina urma în cadrul diverselor expertize.

Prof. Em.Stancu semnalează încă o metodă modernă de relevare a urmelor papilare denumită *metalizarea într-o cameră cu vid*, aceasta constând în evaporarea unui amestec de aur-cadmium, vaporii aderând selectiv la urma creștelor sau a șanțurilor papilare. Procedul este folosit la relevarea urmelor de pe obiectele cu asperități, inclusiv a cărămizilor [74, p.126].

De menționat în acest context și alte metode, relativ moderne, spre exemplu, *autoradiografia* – metodă de marcarea cu izotopi radioactivi a proteinelor din sudoarea aflată în urma creată pe un suport textil, făcându-se distincte detaliile desenului papilar.

Mijloace tehnice de amprentare a persoanelor. Pentru amprentarea persoanelor se aplică truse specializate. Acestea cuprind: tub cu vopsea tipografică, placă din masă plastică (sticlă) cu suprafața netedă de dimensiunile 15x20 cm, acoperită cu o peliculă de protecție, rulou de cauciuc; dispozitiv pentru amprentarea cadavrelor; fișe-formulare dactiloscopice, mănuși chirurgicale; șervețele igienice etc. [38, p.34].

b) Metode, preparate și mijloace de relevare a urmelor de natură biologică umană (a se vedea anexa 12 în care, exemplificativ sunt prezentate unele dintre aceste mijloace).

În complexul general de sarcini legate de colectarea probelor în scopul descoperirii infracțiunilor, mai cu seamă a celor ce sunt însoțite de violență, problema depistării, fixării și ridicării urmelor de natură biologică ocupă un loc deosebit, lămurit prin actualitatea și importanța lor probantă pentru aflarea adevărului în cauzele penale.

Recoltarea a astfel de urme necesită cunoștințe speciale cu privire la mecanismul și situațiile formării urmelor biologice, dar și calități profesionale ale organului de urmărire penală (spirit de observație, capacitatea de a gândi retrospectiv și a proceda logic în cadrul reconstituirii mentale a faptei etc.). Aici însă trebuie ținut cont și de faptul că depistarea și examinarea urmelor biologice, trebuie realizată cu concursul specialistului medic-legist [3, p.20-22] și cu respectarea unor reguli stricte, cele mai semnificative fiind: - purtarea obligatorie a echipamentului de protecție și

folosirea instrumentarului steril; - urmele provenite de la suspecți și de la victime vor fi în permanență separate; – fiecare urmă descoperită va fi recoltată, ambalată și etichetată separat, nu se vor manipula simultan mai multe urme; - urmele biologice aflate în stare umedă vor fi uscate, se vor feri de lumina solară directă, căldură, umiditate.

Dacă urmele sunt uscate și nu pot fi răzuite ori obiectul nu poate fi ridicat ca atare, se vor utiliza pentru colectare tampoane sterile din bumbac (bețișoare de curățat urechea) umectate cu apă distilată sau alcool etilic 100%.; - pentru urmele în cantitate suficientă și a căror natură permite răzuirea, se va utiliza un bisturiu steril pentru a transfera urmele direct într-un ambalaj din hîrtie curată; - pentru obiectele textile care pot fi tăiate, se decupează urma, după ce aceasta a fost fotografiată iar poziția sa notată în detaliu; - țesuturile biologice moi, osoase, fragmentele de organe, urină lichidă sau alte materiale biologice, trebuie ambalate separat în recipiente etanșe – eprubete, cutii, sticle etc. din material plastic sau sticlă. Recipientul se etichetează și se congelează imediat. Nu se utilizează pentru conservare formol (formaldehidă), deoarece conduce la degradarea ADN-lui; - urmele de sânge recoltate de la persoane diagnosticate cu HIV sau hepatită, urmează a fi depozitate în recipiente speciale și marcate distinct cu inscripția: „CONȚINE SÂNGE INFECTAT CU HIV” sau „CONȚINE SÂNGE INFECTAT CU HEPATITĂ” [79, p.112-113].

Cât privește, echipamentele speciale necesare manipulării urmelor de natură biologică umană, acestea prezintă anumite specificități, după cum se observă și din lista aproximativă: pensete, foarfeci, bisturie, seringi de 5 ml sterile, tampoane recoltare sterile din bumbac, ambalaje sterile cu dimensiuni diferite, etichete, frigider (2-4°C), congelator (-20°C), dar și echipamente de protecție: - vestimentație sterilă (costume de unică folosință sau sterilizabile, inclusiv pentru protecția încălțăminte, mănuși de unică folosință, sterile, fără pudră, mască de protecție pentru gură, bonetă, ochelari de protecție) [79, p.120].

Pe lângă mijloacele tehnico-criminalistice de căutare a obiectelor cu destinație generală, pentru diagnosticarea urmelor de natură biologică se folosesc tehnici și metodici particulare aplicate atât în condiții de teren, cât și în cadrul laboratoarelor. Acestea sunt menite mai cu seamă pentru a realiza testări prealabile (orientative), dar și examinări sigure de laborator a urmelor în scopul determinării a însuși existenței materiilor biologice pe anumite suporturi ori apartenența lor generică. Se are în vedere folosirea, în primul rând, a unor metode fizice - examinarea în radiații UV și aplicarea unor pulberi dactiloscopice în cazul urmelor sudoripare (funigină, grafitul, oxidul de cupru, oxidul de zinc, prafurile feromagnetice ș.a.). Acestea din urmă aderă la grăsimea substanței sudorale, scoțând în evidență desenele papilare pe diferite suprafețe și care nu împiedică efectuarea expertizelor biologice ulterioare, întrucât prafurile sus

amintite nu intră în reacție cu componentele biologice ale substanței sudoripare, oferind posibilitatea de a stabili grupa de sânge după sistemul AB0. Utilizarea vaporizatorului de iod și a altor prafuri este contraindicată întrucât acestea produc modificări în substanța sângelui [198, p.16].

O altă grupă de metode sunt cele chimice – diverse substanțe și reactivi de detecție a materiilor de natură organică. Cele mai uzuale și mai frecvent indicate în manualele de criminalistică și alte asemenea publicații sunt cele ce țin de detectarea sângelui și a spermei:

- Proba cu apa oxigenată, care permite a valorifica însușirile peroxidaze ale sângelui. Depunerea unei picături de soluție ce conține apă oxigenată (3%) pe marginea petei examinate face ca, în cazul pozitiv al reacției, să apară un dâmbușor de spumă, caracteristic eliminării oxigenului din sânge. Aici însă, trebuie avut în vedere că reacția nu este specifică doar sângelui, fiind dată și de peroxidaza existentă în sucuri de fructe, varză, cartof, salivă, vin, lapte ș.a. [198, p.16]. Totodată și urmele de sânge de o vechime sporită sau intensiv spălate, în care catalaza este distrusă, pot da rezultat negativ.

- Reacția cu soluția „Voskoboinikov” conținutul căruia este mai complex: 10 părți de acid citric, 5 părți de peroxid de bariu, 2 părți de benzidină. O porțiune din acest amestec se dizolvă în 10 părți de apă distilată și cu o bucățică de vată înfășurată pe un bețișor sau chibrit se umezește cu solventul obținut marginea petei supuse examinării. Prezența sângelui în pată va da naștere culorii albastre a acestui tampon [38, p.75].

- Reacția cu luminol (triaminofthalhidrazida cu carbonat de natriu în raport de 7:1) este sensibilă și poate fi folosită la suprafețe mari. Soluția de luminol se prepară nemijlocit la fața locului: la 1 litru de soluție se adaugă 100 ml de apă oxigenată cu concentrația de 3 % [198, p.25].

Pentru a efectua examinările preliminare, încăperea se întunecă și cu solventul pregătit se pulverizează obiectele și suporturile susceptibile de a fi purtătoare de urme sanguine.

Luminiscenta albăstruie apărută, care dispare peste un minut, indică prezența sângelui, însă nu trebuie scăpat din vedere că soluția folosită, odată nimerind pe obiecte metalice, poate genera luminiscentă falsă. Trebuie avut în vedere și faptul că luminolul influențează și rezultatele expertizelor ulterioare de laborator ale sângelui, de aceea luminolul se aplică pe porțiuni și suprafețe mici ale suportului. De îndată ce s-a obținut reacție pozitivă (iluminare specifică), aplicarea luminolului trebuie întreruptă. Mai mult, uneori pentru a nu distruge alte tipuri de urme din scena infracțională, este indicat a folosi luminolul după aplicarea altor metode de detectare a sângelui [41, p.319].

■ Aplicarea lamelor indicatoare „HemoPHAN” - preparat foarte sensibil (folosit în laboratoarele clinice ale spitalelor pentru a detecta impuritățile de sânge în urină) produs industrial de firma SUA „Tritech Forensics”ș.a. în formă de plăcuțe polimerice, la unul din capetele cărora se află zona indicatoare (hidroperoxid și O-tolidin).

În cadrul investigațiilor criminalistice, pentru a se face uz de HemoPHAN, pe marginea eventualei pete de sânge se presează pentru 3-5 sec. capătul plăcuței indicatoare ce conține acest reactiv, umezită în prealabil cu apă distilată. Dacă suprafața ei se colorează în albastru, reacția se consideră pozitivă. Intensitatea culorii depinde de concentrația sângelui în pată și de etapa de descompunere a hemoglobinei în ea. Trebuie menționat că preparatul în cauză permite a testa pete și cantități foarte mici de sânge, însă trebuie avut în vedere că microcantitățile de substanță biologică, se ridică de la fața locului, de regulă, cu purtătorul lor pentru analizele de laborator, fără careva testări prelabile în condiții de teren [156, p.193].

Avantajul acestui test este sensibilitatea înaltă, caracterul nedestructiv asupra substanței sângelui, simplitatea și posibilitatea de al folosi în condiții de teren. În acest context, trebuie constatat, cu regret, că proba cu lamela indicatoare HemoPHAN nu este amintită în manualele și tratatele de criminalistică din spațiul vorbitorilor de limbă română. Mai frecvent ea se regăsește în publicațiile apărute în Rusia [126, p.151] ș.a. țări. În confirmarea celor spuse, vine și observația prof. L.Cârjan când, în acest context scrie că, metodele la care, de regulă, se apelează (în România – B.A.) „... prezintă dezavantajul că sunt complicate și se execută în laborator” [18, p.271].

De menționat că, actualmente firma „Seratec diagnostica” (Germania) produce test-lamele asemănătoare celor de HemoPHAN pentru relevarea hemoglobinei în sânge prin metoda imunocromatografică [212].

■ Aplicarea lamelor indicatoare „Фосфотест” în scopul testării prelabile a urmelor de spermă. Proba se bazează pe detectarea fosfatazei în petele suspecte. Stratul indicator îmbibat cu reagentul respectiv se umețează și se presează pe marginea petei. În alternativa existenței spermei, peste 20-30 sec pe suport apare culoarea violet [198, p.26].

Trebuie subliniat, că rezultatele testelor prelabile de detectare a sângelui și a lichidului spermatic indicate mai sus urmează a fi corect interpretate. În acest sens, indiferent de proba selectată pentru lucru la fața locului, organul de urmărire penală și specialistul medic-legist trebuie să se convingă mai întâi de capacitatea de funcționare a reactivului folosit.

c) Mijloace tehnice de creare artificială a urmelor materiale (markerii criminalistici).

Este cunoscut că, eficacitatea examinării locului faptei sporește odată cu descoperirea și ridicarea a unui număr cât mai mare de urme materiale din scena infracțiunii. Făptuitorii, nu de

puține ori însă, adoptă măsuri destul de iscusite ce exclud crearea urmelor de către ei în câmpul infracțional. De aceea, aplicarea procedeeleor și MMTC ce contribuie la formarea urmelor activității infracționale de către autorii faptei are o mare importanță pentru demascarea și curmarea acestor activități, dar și în aspect profilactico-criminalistic. Prof. L.Cârjan, aceste mijloace, de creare artificială a urmelor le definește (în opinia noastră, inadecvat) – ca capcane criminalistice [18, p.177]. Și autorii dicționarului de criminalistică întrebuițează, la fel, sintagma “capcană criminalistică”, definindu-o “procedeu științific care constă în utilizarea unor substanțe sau soluții chimice, după caz, într-un loc precis determinat, pe unele obiecte, pe bani etc., în vederea marcării acestora, în scop de prevenire, cât și pentru identificarea persoanei care a venit în contact cu locul sau obiectul marcat” [23, p.32]. În opinia noastră, folosirea termenului „capcană” provoacă un anumit dezgust, lăsând să se înțeleagă că în activitatea de investigare a infracțiunilor se aplică procedee „veterinare” sau ilegale de aceea, îl considerăm nepotrivit. Cu atât mai mult cu cât DEX-ul, acest cuvânt îl interpretează ca „dispozitiv pentru prinderea unor animale” [25, p.134]. Desigur, legea cere ca oricare infractor care a comis o faptă penală să fie prins și demascat. Ea consfințește, la fel, și mijloacele de stabilire a faptuitorilor: procesual-penale, speciale de investigații, tehnico-criminalistice. În cazul nostru, capcanele criminalistice prezintă mijloace de prevenire și descoperire a infracțiunilor, încadrându-se în categoria celor de factură tehnico-criminalistică, prin urmare sunt legale și aplicarea lor nu trebuie pusă la îndoială. Legea *Cu privire la poliție* nr.320 din 27.12.2012, în p.h, art.20 prevede aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice în cadrul cercetării la fața locului și expertizarea probelor, inclusiv materiale [49].

Deci, este vorba de anumite compoziții chimice, în opinia noastră – markeri criminalistici, care au obținut răspândire, mai cu seamă, în activitatea specială de investigații. Însă trebuie notat că, ofițerii de urmărire penală, în cadrul cercetării locului faptei în multiple cazuri, legate de furturi din depozite, unități comerciale, farmacii etc., precum și la investigarea infracțiunilor de corupție, se confruntă cu efectele folosirii acestor substanțe. Astfel de compoziții, nimerind pe vestimentație, corpul uman, alteori fiind aplicate intenționat pe ambalaje, banii de hârtie, documente etc. – toate, în ansamblul lor ajută la stabilirea pătrunderii ilicite a infractorului în încăperi, contactul lui cu anumite obiecte, sursele materialelor furate și canalele de desfacere, luarea de mită ș.a. Compoziția substanțelor folosite include amestecurile de bază cu anumite suplimente (în funcție de zonele teritoriale). Nimerind pe obiect, marcherii criminalistici provoacă apariția de pete intens colorate și complicat de spălat. Deci, menirea acestor marcheri este crearea pe corpul și vestimentația infractorului a urmelor care pot fi ușor observate și greu de înlăturat, acestea facilitând căutarea și reținerea făptuitorului, demascarea lui ulterioară. Tot în

aceste scopuri se aplică substanțe luminescente în radiații UV, precum și alte compoziții cu însușiri ce fac posibilă descoperirea lor.

Pentru o depunere masivă pe obiecte, aceste compoziții de prafuri se încarcă în dispozitive de împrăștiere, numiți *markeri criminalistici activi*. Mecanismul aruncător al acestora poate fi mecanic (cu arc) sau pus în acțiune de substanța explozivă a pirotehniei. (Spre exemplu, markerul criminalistic “Кошелек” are aspectul unui portmoneu, la deschiderea căruia substanța colorantă se dispersează rapid în mediul înconjurător, acționându-se totodată și o sirenă cu capacitatea de 80 dB [193, p.42]).

Construcția *markerilor criminalistici pasivi* presupune crearea urmelor în momentul interacțiunii făptuitorului cu substanța colorantă. Aceasta, fiind în formă de amestec de prafuri sau de creme, se aplică nemijlocit pe obiectul ce poate atrage atenția făptuitorului sau în alt mod, camuflându-se în genți de încasare a banilor, ambalaje bancare, cutii de suvenir, de substanțe narcotice etc. La deschiderea a astfel de obiecte, praful respectiv se revarsă, căzând pe corpul și hainele răufăcătorului. Alteori, pe bază de vaselină și coloranți se creează unguente cu care se prelucrează covorașe special pregătite. Acestea, la finele zilei de lucru, se amplasează la ușa de intrare și în cazul pătrunderii infractorului prin acest loc (magazin, depozit), talpa încălțăminteii acestuia se colorează intens, putându-se urmări direcția deplasării lui de la fața locului (Spre exemplu, markerul criminalistic “Кобер” prezintă un covoraș în care sunt implantate microcapsule cu substanță mirositoare „СП-80 МС” [193, p.43]. În cazul în care, făptuitorul calcă pe covoraș, capsulele se distrug iar preparatul nimerit pe încălțăminteii lui sporește capacitatea de muncă a câinelui de urmărire). Aici, însă, trebuie precizat că, pe lângă markerii chimici, știința criminalistică a elaborat și alte categorii de markeri precum, radioactivi, optici, fonici, odoranți [56, p.765]. Însă, indiferent de tipul marcării ce urmează a fi utilizată, aplicarea ei trebuie să răspundă unor cerințe generale: oportunitatea, păstrarea secretului marcării, eficiența, inofensivitatea pentru sănătatea și integritatea corporală atât a celor care o utilizează, cât și a infractorului prezumtiv.

În cazul amplasării de către angajatul operativ al poliției a markerului criminalistic la un anumit obiect (magazin, unitate comercială etc.) acesta alcătuiește un act, la care anexează mostra respectivă de compoziție chimică specială folosită în markerul respectiv. Dacă autorul furtului este reținut și este pornită urmărirea penală, se efectuează examinarea corporală a acestuia, se verifică hainele, încălțăminteii și alte obiecte ce-i aparțin, se efectuează percheziția corporală, la domiciliu și la locul lui de muncă. În cazul în care, sunt depistate resturi de compoziție specială pe corpul bănuțului, acestea se ridică cu ajutorul unui tampon de tifon umectat, la fel se ridică și obiectele vestimentare, alte lucruri purtătoare de urme chimice și

împreună cu mostra de compoziție chimică, actul de amplasare a markerului la obiectul respectiv, se expediază la expertiza criminalistică a materialelor, substanțelor și articolelor ce se realizează, de regulă, în instituțiile de expertiză judiciară ale MAI RM [11, p.60]. Experții formulează concluzii cu privire la zona teritorială a republicii în care au fost amplasați marcherii respectivi cu compozițiile de genul celor ridicate de pe corpul și hainele bănuțului, precum și faptul dacă acestea provin sau nu de la masa substanței, mostra căreia este prezentată pentru comparație.

3) Aparat și instrumente optice

Utilajul optic lărgeste posibilitățile ochiului uman în activitatea de depistare a obiectelor, mai cu seamă a celor de dimensiuni mici. În aceste scopuri se folosesc diferite lupe (simple, pliante, cu pedestal, lupe de măsurat, dactiloscopice, lupe cu dispozitiv propriu de iluminare, lupe cu grosiment de până la 10^X , lupe binoculare în formă de binoclu ș.a. (Spre exemplu, lupa binoculară „OptiVISOR”, care se fixează pe cap, eliberând mâinile și asigurând o percepție spațială. Este dotată cu 2 perechi de linse din sticlă: cu o mărire de 2^X la distanța de 25 cm și de $3,5^X$ la distanța de 10 cm) [210].

În examinările obiectelor de proporții mai mici (microume, microfibre, microcantități de substanțe) în condiții de teren se folosesc microscopul cu gabarit redus (spre exemplu, „МИР-2“) [99, p.100] portative monoculare („МБИ-1“, „МБИ-4“, „М-9“), uneori și cele obișnuite și adaptate condițiilor de teren („Биолам-70Д1“, „МБС -2“, „МБС -10“ ș.a.).

4) Utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă. Sunt destinate pentru descoperirea diverselor obiecte materiale în cadrul cercetării la fața locului – probe posibile în dosarele penale. În scopul căutării unor cadavre îngropate, goluri în diverse medii, stabilirii obiectelor ascunse în mobila moale, în zăpadă, sol etc., în alte obiecte materiale pulverulente prof. A.Eisman propune a aplica, în primul rând, mijloace destul de simple, cu acțiune mecanică, precum: sondarea porțiunilor de sol cu scopul de a depista obiecte îngropate în pământ (inclusiv cadavre), folosindu-se diverse *burghiuri manuale de foraj* (spre exemplu, tip „AM -16” [202, p.30]) cu care se extrag probe de sol de la diferite adâncimi pentru analiza minuțioasă a conținutului în scopul detectării mirosului cadaveric, a urmelor de substanțe îmbibate cu resturi de elemente organice, a altor urme ce mărturisesc prezența obiectului căutat.

În cazul în care, obiectele căutate sunt ascunse în mobilă moale, perne, saltele, ghiveci pentru plantarea florilor, în saci cu materiale pulverulente se utilizează *spîțe metalice subțiri*, executându-se înțepături într-un ritm lent ca să sesizăm existența unor neuniformități în materialul examinat și să minimizăm distrugerea obiectului căutat.

La necesitate, pentru depistarea și extragerea cadavrelor, a obiectelor vestimentare, a altor lucruri ambalate în saci sau pachete legate temeinic cu sfoară și aruncate în bazine cu apă pot fi utilizate diverse *năvoade, dragi cu plase și cârlige de pescuit, cange cu capăt de fier încovoiat la vârf* ș.a.

Eficacitatea și operativitatea căutărilor sporește dacă în aceste scopuri, dar și pentru detectarea unor înmormântări criminale de cadavre, îngropări de obiecte provenite din activități de contrabandă etc. se aplică și aparatele ce funcționează pe principiile radiolocației (spre exemplu, aparatul radiotehnic computerizat de sondare „OKO” (Rusia) numit și *georadar* [111, p.155-156]. Spre deosebire de radiolocația clasică, georadarul emite radioimpulsuri nu în aer liber, dar în mediile cu proprietăți de stingere și amortizare semnificativă a radioundelor (sol, apă, mlaștină, beton, grâne etc.). Radiosemnalele se reflectă de la diverse obiecte metalice, ne metalice, de la unele zone ale mediului cercetat ce dețin permeabilitate dielectrică deosebită în comparație cu fundalul general scanat (ne uniformități, adică goluri sau includeri străine în mediul scanat, inclusiv cadavre, probe materiale, ascunzișuri criminale etc.). Rezultatele scanării se fixează în memoria calculatorului ca ulterior să fie analizate de operator. Adâncimea sondării (variază de la 0,3m până la 4,0m), depinde de modelul aparatului folosit, firma producătoare și tipul antenelor ce se aplică pe suprafața examinată a solului.

Folosirea georadarului în cazul mediului înghețat sau extrem de umed este inoportun. Înainte de aplicarea aparatului, pentru a deplasa mai ușor blocul de antene pe suprafața solului, este necesar a curăța teritoriul ce urmează a fi examinat (iarba se cosește, pietrele, zăpada și alte obiecte solide se înlătură).

În grupa utilajelor tehnice de detecție folosite tot în aceste scopuri, însă având la bază alte principii de lucru și anume - proprietățile magnetice sunt însuși *magneții de detecție-ridicare*. Acestea prezintă magneți constanți de diferite forme (potcoavă, dreptunghi ș.a.) cu capacități de ridicare de până la 45 kg., destinați detectării obiectelor ce se atrag de magnet. Cu ajutorul acestor dispozitive se reușește a se găsi articole ascunse ce sunt confecționate din oțel sau aliaje feromagnetice, aruncate sau pierdute în diferite medii. Se are în vedere arme de foc, gloanțe cu miez de oțel, inclusiv cămășuite cu aliaje de oțel, tub de cartușe, cuțite, unelte de spargere, instrumente, pilitură de metal, monede din nichel etc.). La căutarea armelor aruncate în gropi cu gunoi și murdării capul magnetului se plasează în pungi de polietilenă și se leagă astfel, încât după aplicare, aparatele să fie spălate și dezinfectate mai ușor. Detectarea microparticulelor feromagnetice în nisip, praf, crăpături și găuri poate fi realizată cu ajutorul dispozitivului dactiloscopic - *pensula magnetică* sau folosind simple *spîțe magnetizate* subțiri ori, ceva mai nou – greble magnetice.

De rând cu magneții de detecție-ridicare ce acționează pe baza unui singur element, în activitățile practice pot fi utilizate și sisteme magnetice cu multiple elemente, capacitatea de ridicare a cărora crește semnificativ (până la 100 kg.), distanța de detecție de la sol sporind până la 15 cm. Dar, întrucât masa acestora deseori atinge cote înalte, ele sunt deplasate pe suprafața terenului examinat cu cărucioare special [98, p.21].

În practica organelor de drept a multor țări, o largă răspândire au obținut *detectoarele de metale cu inducție*. Aplicarea lor în acțiunile de urmărire penală, inclusiv la cercetarea locului faptei, este dictată nu numai de necesitatea depistării unor obiecte confecționate din metale negre sau colorate, dar și a obiectelor compuse din aliaje metalice. Dincolo de aceasta, în legătură cu sporirea cazurilor de folosire în scopuri criminale a dispozitivelor explozive titulare sau artisanale se cere și adoptarea de măsuri prealabile ce anticipează cercetarea propriu-zisă a locului exploziei, orientate spre căutarea altor instalații explozive sau munițiilor-capcană ce ipotetic pot fi plasate de răufăcători în perimetrul locului faptei.

Elementul principal al acestor detectoare prezintă bobina de inducție, care formează un câmp de inducție, parametrii căruia suferă modificări odată cu apropierea aparatului de obiectul metalic căutat, producând un semnal specific recepționat de operator. Aparatele bazate pe acest principiu de lucru, se evidențiază prin faptul că pot fi folosite pentru a detecta în egală măsură metalele negre, dar și cele colorate (aur, argint, platină). Ca neajuns, cunoscutul criminalist rus, prof. M.B. Vander menționează sensibilitatea lor redusă (distanța minimă până la obiectul de căutat) [97, p.114]. Aici, însă trebuie notat că, sensibilitatea depinde și de dimensiunile, masa obiectului căutat, metalul din care acesta este confecționat, mediul în care se află și alți factori.

În organele de drept de-a lungul anilor, în calitate de mijloc tehnic de căutare a obiectelor metalice de acest gen, mai frecvent se utilizează aparate preluate din unitățile Forțelor Armate. Spre exemplu, *detectorul de mine „ИМП”* (Rusia), elementul de detecție al căruia este plasat într-o carcasă ermetică din masă plastică ceea ce permite a-l folosi și în mediile acvatice [194, p.42]. Despre sensibilitatea lui se poate judeca după rezultatele următoarelor teste: automatul Kalașnikov îngropat în sol poate fi detectat la adâncimea de 1m., pistolul Makarov (PM) – la distanța de până la 50 cm; glonțul acestui pistol (6 gr.) – la depărtarea de 7 cm; un inel de aur (5 gr.) la un interval de 5 cm. [98, p.27].

Capacități mai diversificate deține *detectorul selectiv de inducție „Ирис”* (Rusia), dotat cu doi senzori de căutare: unul de formă ovală, destinat căutării în încăperi și în cadrul perchezițiilor corporale, al doilea de formă rotundă menit pentru căutarea în condiții de teren. Constructiv aparatul este proiectat pentru 3 regimuri de lucru, fiecare dintre ele alegându-se în funcție de masa și dimensiunile obiectului căutat. Aceasta permite a înlătura impedimentele provocate de

obiectele metalice mărunte din zona cercetată (capace metalice, cuie, bucăți de sârmă etc.). În regimul de lucru „Поиск-1”, aparatul cu senzor rotund permite a descoperi pistolul Makarov la distanța de 40 cm, glonțul (6 gr.) -10 cm, inelul de aur (5 gr.) -10 cm. În regimul „Селекция” se deschid posibilități de a stabili parametrii dimensionali ai obiectului căutat și adâncimea la care acesta se află [98, p.27].

De mare utilitate pentru organele de urmărire penală este considerat *detectorul de metale* produs de firma „Garrett” (SUA) [211], aplicarea căruia în scopul căutării obiectelor din metale și aliaje este destul de eficientă. Acest detector este completat cu 4 senzori de detecție (pentru terenuri întinse, ne accidentate; pentru localizarea exactă a obiectului; pentru căutarea în stufiguri și un senzor universal). Aparatul este dotat și cu un dispozitiv auxiliar – sistem de senzori dreptunghiulari încrucișați și alungiți pentru inspectarea suprafețelor orizontale și verticale de dimensiuni mari. Aparatul are 2 tipuri de indicatoare: sonor și prin acul indicatorului. În regimul de lucru „Toate metalele” cu senzorul de diametrul 30 cm acesta are o sensibilitate de 1,5 ori mai mare comparativ cu aparatul „Ирис”. Funcția „Adâncimea” permite a stabili după scala indicatorului distanța până la obiectul afundat în sol. Regimul „Selecția” presupune înlăturarea impedimentelor provocate de prezența obiectelor mărunte (sârme, monede metalice, staniolă etc.). În memoria microprocesorului detectorului de metale, gen „CX III”, produs de aceeași firmă „Garrett”, se pot dispune sarcini de căutare a obiectelor cu parametri concreți (dimensiuni, greutate, tip de metal) [97, p.115].

În organele de drept se folosesc și alte tipuri de detectoare cu inducție („Бера” BM 30H - Rusia, „Ferex” - Germania). Acesta din urmă, aflat în dotarea unităților ingineresti ale Forțelor Armate ale Germaniei (Bundeswehr) este destinat căutării munițiilor ne explodate cu o masă consistentă. Spre exemplu, obuzul de artilerie, calibrul 122 mm este detectat la adâncimea de 3 m; mina antitanc – la 1,5 m, grenada de mână „F-1” – la 50 cm.

Toate aceste detectoare indicate mai sus se folosesc atât în locurile deschise cât și în încăperi, precum și pentru a examina unele obiecte izolate. În etapa inițială de aplicare, în lipsa sistemului de autoreglare, acestea trebuie puse la punct și verificate apropiind senzorul de un obiect metalic-etalon. Locurile deschise se inspectează selectiv sau compact. În varianta din urmă teritoriul se divizează în fâșii, mișcând senzorul de asupra solului la o depărtare nu mai mare de 3 cm. La apariția semnalului sonor obiectul se dezgroapă și dacă se presupune că este exploziv, se solicită ajutorul specialiștilor-tehnicieni pentru explozii.

În alternativa căutării cadavrelor aruncate în bazine cu apă, de care ipotetic sunt legate obiecte metalice solide (obada roții autoturismului, șină de metal) destul de sensibil s-a dovedit a fi aparatul „Ferex”. În astfel de cazuri, acvatoriul se împarte în „coridoare” și se verifică consecutiv

fundul bazinului. În locul unde se atestă semnalul sonor ce mărturisește prezența unor metale se efectuează o scufundare de control a specialistului îmbrăcat în echipament ușor de scafandru.

Pentru căutarea obiectelor metalice în încăperi, dar și în cadrul perchezițiilor corporale, pe lângă aparatele susmenționate se utilizează și detectoare portative mai simple. Spre exemplu, *detectorul de metale „Гамма” BM-20H*’-Rusia. Cu acest aparat pistolul Makarov poate fi descoperit la o distanță de până la 14 cm, glonțul (6 gr.) -7 cm, inelul de aur (5 gr.) -6 cm. [98, p.29].

În încăperi aceste detectoare de inducție se folosesc pentru căutarea armelor, tuburilor de cartuș, gloanțelor, instrumentelor metalice, monedelor și articolelor din aur (de exemplu, “Gold Detector” [148, p.16]), a obiectelor pătrunse sau ascunse în pereți și alte elemente ale clădirii, mobilă, saci, pachete, borcane, cadavre, pe corpul omului în cadrul percheziției corporale etc. La verificarea pereților în încăperi trebuie luat în calcul prezența în ei a elementelor de armare, a țevilor metalice, a cablurilor electrice etc.

În condițiile actuale organele ocrotirii normelor de drept în anumite situații sunt nevoite să adopte măsuri de descoperire în scena infracțiunii a dispozitivelor explozive ghidate de la distanță, a mijloacelor și canalelor criminale de interceptare și captare ilegală a informației confidențiale și secrete. Verificarea încăperilor, oficiilor (inclusiv a organelor de drept) și a terenurilor în scopul descoperirii scurgerilor de informații (prezența unor dispozitive de radioemisie și înregistrare, conectarea criminală la rețelele telefonice și electrice etc.) se realizează cu aplicarea aparatelor electronice de detecție ne liniară (spre exemplu, «Онега», «Обь-3», «Гусар» [111, p.155] ș.a.).

Acestea sunt destinate pentru detectarea microfoanelor ascunse (numite și „жучки”), a instalațiilor explozive-capcană, a altor obiecte cu incorporări de radioelemente sau scheme electronice (telefoane mobile, ceasuri electronice, dictafoane etc.). Funcționarea lor se bazează pe tratarea încăperilor, a porțiunilor de teren, a mijloacelor de transport cu semnale de frecvență foarte înaltă și recepționarea acestor impulsuri reflectate ce conțin informații despre existența în mediul examinat a dispozitivelor de emisie suspecte. Funcționarea aparatelor de detecție neliniară nu este perturbată de obstacole precum, pereți de piatră, cărămidă sau lemn, obiecte de mobilă etc., însă acest fapt poate cauza apariția unor semnale false (provocate, spre exemplu, de aparatele radioelectronice din odăile vecine). De aceea, pentru depășirea acestor impedimente este necesară reglarea suplimentară a sensibilității dispozitivului de recepție a acestor aparate.

În procesul de investigare a infracțiunilor, în special a celor din domeniul ecologiei, la cercetarea locului faptei uneori apare necesitatea în verificarea stării de radiație a anumitor zone sau încăperi, descoperirea locurilor impurificate cu radionuclее. Cele mai simple

dispozitive ce permit a aprecia dozele de radiație ionizantă sunt *dozimetrele portative* (spre exemplu, tip „ЭКО -1”, „ЭКО -7” [98, p.33]). Acestea au anumite regimuri de lucru: Regimul A – determinarea impurității radioactive (impuritatea specifică) a solului, apei, materialelor de construcție, coletelor poștale, produselor alimentare, produselor vegetale, animale, de pescuit și altor obiecte; Regimul B – aprecierea nivelului de impuritate cu radionuclее a suprafeței diverselor obiecte, corpuri, haine și altor probe după densitatea fluxului de beta-particule; Regimul F – detectarea radiației și aprecierea nivelului de securitate radială, în care măsurările se efectuează automat peste fiecare 20 sec cu semnalizare sonoră în cazul detectării dozelor mai mari de 60 mkR/oră.

Întrucât indicațiile dozimetrelor-radiometre se fixează în procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală și pot avea forță probantă, ele urmează anual a fi testate metrologic.

În încheierea acestui paragraf considerăm oportun a reveni cu unele precizări privind aplicarea MMTC la căutarea cadavrelor umane, aceasta fiind o sarcină destul de complexă, soluționată nu de puține ori în cadrul cercetărilor la fața locului.

O astfel de sarcină apare, de regulă, în următoarele situații: - când urmărirea penală se pornește în baza informației privind dispariția fără urmă a persoanei concrete, dacă există temei a presupune că ea a fost victima unei omucideri; - când în cadrul investigării oricărei cauze penale, parvin informații despre comiterea de către învinuit (bănuț) a unui omor cu tăinuirea ulterioară a cadavrului (părților acestuia), sau însăși persoanele nominalizate depun astfel de declarații; - când sunt descoperite unele fragmente de cadavru dezmembrat și apare necesitatea de a căuta părțile care lipsesc.

De regulă, căutarea cadavrelor se efectuează cu utilizarea informației procesuale și operative de investigații privind locul camuflării lor, care de cele mai multe ori dovedindu-se a fi neconcretă și doar cu aproximație permite a localiza porțiunea de teren în care urmează de efectuat cercetările. Din acest motiv uneori organelor de drept le revine sarcina de a realiza un mare volum de lucru pentru inspectarea mai multor spații presupuse a fi locul înmormântării cadavrului. De aceea, având în vedere că rezultate mai sigure pot fi obținute cu aplicarea unor utilaje tehnice de detecție dintre cele analizate în acest paragraf, venim cu propunerea ca activitățile în cauză să se desfășoare după un anumit algoritm tipic, valabil pentru toate situațiile de acest gen (a se vedea anexa 1):

1. Colectarea și aprecierea informației despre locul și împrejurările înmormântării cadavrului (caracterul mediului în care este ascuns, timpul și modul în care a fost omorâtă victima, poziția cadavrului, dacă pe acesta există aparate radio-electronice – ceas electronic, telefon mobil etc., dacă există informații cu caracter climateric despre locul în care urmează a fi căutat cadavru);

2. Alegerea și verificarea funcționalității mijloacelor tehnice necesare căutării cu luarea în calcul a circumstanțelor indicate mai sus;

3. Pregătirea locului unde urmează a realiza căutările (împrejmuirea locului, nivelarea după posibilități a suprafeței solului, înlăturarea unor bolovani de piatră, a ierbii înalte sau a zăpezii, alte piedici etc.);

4. Scanarea vizuală a locului îngropării cadavrului, apreciind-se caracterul vegetației, depresiunile sau proeminențele observabile la suprafața solului;

5. Cercetarea locului „suspect” cu ajutorul aparatului de detecție ne liniară (georadar);

6. În cazul, în care în mediul scanat a fost relevată o anumită zonă cu densitate deosebită de fundalul general ce coincide după dimensiuni cu parametrii cadavrului, se utilizează burghiul de foraj pentru a sfredeli o gaură la adâncimea respectivă și introducerea în ea a senzorului cromatografului portativ de analiză a gazelor cadaverice (spre exemplu, - „ЭХО-М” (Rusia);

7. Efectuarea săpăturilor în locul cercetat dacă rezultatele analizei gazelor mărturisesc prezența obiectelor de natură biologică.

De menționat că adâncimea maximală de detecție a cadavrului îngropat poate fi atinsă dacă solul este uscat iar cadavrul descompus doar parțial, în caz contrar georadarul nu poate evidenția contrastul permeabilității dielectrice dintre sol și cadavru. Cadavrele îngropate în soluri lutoase, pietroase, beton, cu scurgerea timpului în locul lor rămân goluri care sunt, la fel, detectate ușor cu georadarul. La descompunerea cadavrelor îngropate în soluri moi până la starea de schelet, golurile formate de la țesuturile lui sunt umplute cu sol, iar la suprafață se pot observa mici adâncituri – semne ce demască locul înmormântării.

8. Dacă există temeiuri a presupune că împreună cu cadavrul au fost îngropate obiecte metalice (unealta infracțiunii, catarama curelei, sârme cu care au fost legate mâinile victimei etc.), locul îngropării se caută cu *detectoarele de metale cu sensibilitate sporită* (magnetometre, de exemplu, Ferex 4.021L);

9. Dacă pe cadavru există aparate emițătoare de unde – ceas electronic, telefon mobil, alte aparate ce conțin microscheme, diode se aplică aparatele de detecție ne liniară (spre exemplu, «Гыcap» [111, p.155]).

În concluzie, menționăm că aceste mijloace de căutare și detecție a probelor materiale, analizate sumar în acest paragraf, nu epuizează nici pe departe tot arsenalul tehnicii criminalistice de descoperire și relevare a probelor în cadrul cercetării la fața locului. Cu trecerea timpului, grație progresului tehnico-științific, ele se perfecționează, apar noi mijloace, materiale și utilaje tehnice de detecție folosite în activitatea criminalistică de cercetare a locului

infracțiunii, inclusiv destinate conservării, fixării și ridicării materialelor de probă – aspecte pe care le vom discuta în paragraful ce urmează.

3.2. Mijloace tehnice, metode și procedee de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă de la fața locului

În cadrul cercetării la fața locului, de rând cu tehnicile și echipamentele de căutare și detecție, o răspândire largă au obținut și mijloacele de conservare, fixare și ridicare a urmelor și altor obiecte-purtătoare de informație cu semnificație criminalistică. Aici însă, trebuie de la bun început menționat că, în activitatea practică, aspectele consolidării și conservării informației respective ce reprezintă, fără îndoială, un element important în procesul general de colectare a probelor, nu de puține ori sunt tratate destul de simplist în publicațiile criminalistice. Acest lucru poate fi lămurit prin faptul că, în plan procesual, imediat după descoperirea purtătorului de informație, urmează etapa fixării lui, uneori aceasta fiind îmbinată cu cea de căutare (spre exemplu, cazul depistării amprentelor digitale). Or, conservarea este o acțiune deosebită, extrem de necesară pentru păstrarea unuia sau altui purtător de informație și care nu poate fi catalogată nici la etapa de căutare și nici la cea de fixare. Ea trebuie să dețină importanță de sine stătătoare, ca operațiune prețioasă ce contribuie la păstrarea purtătorului de informație și în această calitate, prezentând interes din perspectiva folosirii mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice distincte în procedura judiciară penală.

Problemei conservării materialelor de probă și mijloacelor necesare în aceste scopuri i s-a acordat totuși, o anumită atenție în literatura de specialitate, în egală măsură din partea savanților-criminaliști, procesualiști cât și a medicilor-legiști [109, p.69-70].

În acest sens, prof. G.I.Gramovici justifică, pe drept, evidențierea a trei feluri de conservare:

- a)** orientată spre consolidarea structurii obiectului, care se impune în situația când proba riscă a fi distrusă sub influența unor acțiuni mecanice (în cadrul ridicării materialelor de probă, ambalării lor sau transportării). În calitate de exemplu, poate fi invocată conservarea hârtiei documentelor arse prin metoda pulverizării lor cu soluții speciale pe bază de 15-20% glicerină sau soluțiile de gelatină albă (10 g la 100 ml apă distilată), utilizându-se mai des sprayurile de acest gen [71, p.201-202] ori consolidarea urmelor (spre exemplu, de încălțăminte lăsate pe sol uscat și nisipos cu soluții de 6-8% de smoală de perhlorvinil în acetonă [1, p.92], șerlac în spirt, sprayuri de lac pentru fixarea părului [126, p.58] ș.a.), fără de care nu va fi posibil de obținut un tipar adecvat de pe urma respectivă;

- b) bazată pe crearea unor macro- și micromedii, în care se plasează obiectul incriminat cu scopul de a-l consolida, asigurând astfel conservarea lui. Aici însă, este important a selecta cu minuțiozitate modalitatea de conservare (substanța adecvată, temperatura ș.a.). Astfel, spre exemplu, în majoritatea cazurilor conservării fragmentelor de cadavru sau de organe interne, acestea se plasează, de regulă, în soluții de formalină. Însă, în cazurile în care, există bănuieli că persoana decedată a fost otrăvită, atunci organele interne ale acesteia vor fi introduse doar într-o soluție de spirt rectificat și nicidecum în formalină sau alt fixator [164, p.150]. La depistarea unor astfel de obiecte, importante în plan identificator, precum sunt urmele de dinți se recurge, de asemenea, la conservare. Legumele și fructele cu urme de dinți se înfășoară în pânză sau hârtie subțire și se introduc într-un vas cu soluție de 40% spirt sau soluție de 0,5% formalină. Produsele de alimentație ce poartă urme de dinți (cașcaval, ciocolată ș.a.) se pachetează în foiță de staniolă și se păstrează în frigider sau într-un recipient cu gheață. În lipsa frigiderului și a gheții poate fi aplicat un procedeu mai simplu. Obiectul cu urmele de dinți se introduce într-un vas de sticlă, acesta din urmă fiind plasat, la rândul lui, într-un recipient cu apă rece;
- c) introducerea obiectului litigios într-un dispozitiv special. Exemplu, în acest sens, ne poate servi copierea pe o peliculă dactiloscopică a unei urme papilare evidențiate prin metoda prăfuirii. Conservarea în acest caz constă în aceea că, amprenta de pe peliculă, fiind acoperită cu stratul protector al ei, devine un tot întreg, inseparabil de ea, spre deosebire de mijloacele obișnuite de ambalare.

Exemplu de conservare prin introducerea materialului de probă într-un dispozitiv special prezintă și conservarea urmelor de miros – o categorie de urme care poate oferi date în mod direct pentru identificarea unei persoane (odorologia criminalistică) [47, p.31]. La această problemă ne-am referit cu date introductive în primul capitol, vom reveni în paragraful următor încă cu detalii, inclusiv și privitor la valoarea probantă a identificării chinologice, aici însă ne vom limita a spune că, urmele de miros, pentru a le folosi cu maximum de randament în investigarea infracțiunilor trebuie, în primul rând, conservate în condițiile de teren ale locului faptei, ca să nu le pierdem ca urmare a volatilității, difuziei și împrăștierii lor.

Dacă obiectele purtătoare de miros sunt de dimensiuni relativ mici, acestea se ridică cu penseta și se pachetează ermetic în recipiente curate de sticlă [62, p.59]. În cazul în care, purtătorul de miros este voluminos și nu poate fi ridicat de la fața locului, se procedează la prelevarea mirosului de pe acesta cu o bucată de pânză sterilă din bumbac (flanelă), care se aduce în contact cu acea suprafață a obiectului purtător de urmă, pe care se presupune că există

urme olfactive. Pânza în cauză, numită și „sorbent” se acoperă ulterior cu o foiță de staniolă care se presează ușor și, după cel puțin 30 de minute se ridică cu o pensetă dezodorizată și se introduce într-un vas de sticlă steril care se va închide ermetic (borcan de sticlă 0,5l cu capac metalic). Astfel conservată, urma de miros poate fi păstrată timp de mai mulți ani [36, p.51].

Cele relatate mărturisesc faptul că metodele, procedeele și mijloacele tehnico-criminalistice joacă un rol important în conservarea materialelor de probă – etapă intermediară între descoperirea și fixarea purtătorilor de informație.

În altă ordine de idei trebuie menționat că, fixarea ca metodă și activitate procedurală ocupă un loc predominant în procesul general de strângere a probelor. Această afirmație nu este obligatoriu legată de faptul că uneori căutarea și conservarea pot lipsi în acest proces din motiv că purtătorii de informație sunt evidenți, vizibili, adică „stau la suprafață”. Aici este vorba de altceva – fixarea (reflectarea, înregistrarea) mijloacelor materiale de probă prezintă un atribut neapărat al procesului penal.

Sintagma „fixarea probelor” este folosită în egală măsură și de procesualiști și de criminaliști. Procesualiștii evidențiază mai cu seamă aspectul juridic (procesual), iar criminaliștii – cel tehnologic, inclusiv legat de aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice. Este de la sine înțeles că, aspectul procesual presupune și criteriile-etalon, care trebuie luate în calcul la stabilirea admisibilității unuia sau altui mijloc tehnic în procesul de fixare. Totuși, cu toată claritatea acestor teze, interpretarea noțiunii „fixarea probelor” în literatura de specialitate nu a obținut unitate de păreri. Astfel, A.M.Larin opinează că, fixarea este consfințirea a tot felul de date prin descrierea lor în documentul procesual respectiv [137, p.55].

Recunoscând fără rezerve necesitatea unei astfel de fixări, savanții-criminaliști în noțiunea respectivă totdeauna includeau și elementul întipăririi materiale a purtătorilor de informație cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice. Poziția în cauză și-a găsit o largă reflectare în literatura criminalistică de specialitate publicată în diferite perioade [133, p.100; 83, p.13]. Uneori în această noțiune se introducea un sens mult mai larg, când prin fixare se înțelegea orice acțiune orientată spre conservarea surselor materiale de informație, până la ridicarea lor [144, p.11]. Au existat încercări de a diviza fixarea în procesuală și criminalistică. Astfel, G.I.Gramovici scria că urmează a deosebi „fixarea procesuală”, când este vorba de consemnarea în procesul-verbal a datelor obținute, și „fixarea criminalistică”, când aceasta este folosită pentru a întipări datele obținute cu aplicarea MMTC [109, p.67].

În opinia noastră, autorul contrapune nejustificat aceste două activități, întrucât dacă pentru fixarea datelor se aplică metode și mijloace tehnico-criminalistice, atunci acest fapt î-și găsește neapărat oglindire în documentul procesual respectiv, în care urmează a expune detaliat

parametrii tehnici ai acestor mijloace, condițiile și modul de aplicare a lor, mențiunea că înainte de a fi utilizate, participanții la această acțiune au fost informați despre aceasta etc. (p.6, alin.2, art.260 CPP RM). În plus, trebuie reținut că, ambele acțiuni discutate se realizează într-un proces unic de urmărire penală, sunt reunite pentru a atinge un scop comun orientat spre fixarea probelor adunate la dosar.

O poziție de compromis ocupă cercetătorul A.A.Aubakirova care, recunoscând existența fixării criminalistice, o consideră apropiată de cea procesuală. Ea scrie: ”Cu toate că există o anumită diferență între noțiunea de fixare procesuală și cea criminalistică, urmează a evidenția o anumită legătură reciprocă între ele. Corelarea aspectelor procesuale și criminalistice în noțiunea de fixare a informației probante din punct de vedere gnoseologic reflectă interconexiunea dintre necesar și suficient. Adică, procesul penal înaintează condiții pe planul obligativității, iar criminalistica le completează cu conținut tactic și tehnic ceea ce, în final, asigură probei relevanță, cu alte cuvinte, fixarea procesuală prezintă forma, iar cea criminalistică – conținutul ei”. În cele din urmă, autoarea ajunge la concluzia că, fixarea criminalistică prezintă o activitate consfințită de legea procesual penală și promovată de persoane autorizate, privind consolidarea într-o anumită formă cu mijloace admisibile a informației probante [83, p.12].

Aici se observă o încercare evidentă de a fragmenta procesul unic de fixare. Chiar și intitularea lucrării de doctorat și a autoreferatului cercetătoarei A.A.Aubakirova „Fixarea probelor în criminalistică și procedura judiciară” semnifică elementul opozant a două domenii: criminalistica și procedura judiciară, pe când aceasta prezintă, în fond, un câmp comun de activitate – aplicarea datelor criminalisticii în procesul penal (procedura judiciară).

În opinia noastră, procesul unic de fixare nu poate fi întrerupt, la fel cum nu poate fi desprinsă forma de conținut. Desigur, în plan teoretic se poate de judecat, cum pot fi puse accentele în problema fixării materialelor de probă de către procesualiști și criminaliști. Dar, vorbind de partea practică a fixării probelor ca moment hotărâtor în teoria probatoriului, trebuie subliniat că aspectul procesual al fixării și aplicarea în acest scop a MMTC prezintă componente a aceleiași acțiuni de urmărire penală, realizată în forme reglementate de lege, fie prin consemnare în procesul-verbal, anexarea la dosar a obiectului, fotografiere, videoînregistrare, alcătuirea desenelor sau planurilor-schiță, obținerea de mulaje, tipare de pe urme etc. Toate aceste acțiuni sunt orientate spre a desprinde informație exactă, obiectivă, relevantă și deplină din purtătorii ei.

De aceea, are dreptate prof. Belkin R.S., când solicită a analiza problema fixării probelor în ansamblul aspectelor procesuale, criminalistice, gnoseologice, informaționale [93, p.29].

În aspect gnoseologic fixarea prezintă o caracterizare a însușirilor și stării obiectelor fixate ce oferă o imagine deplină despre acesta. Din punct de vedere informațional, fixarea este o operație

de recodificare a informației, purtătorul ei fiind un obiect material. Această recodificare poate purta caracter verbal, dar poate fi realizată și prin crearea unor imagini intuitiv-demonstrative, a unor modele de obiecte (mulaje, tipare), alcătuirea unor planuri/desene-schiță. Chiar expunerea vorbirii orale prezintă recodificarea informației. Anexarea obiectului în natură este, la fel, legată de recodificare a informației, când acesta se descrie în procesul-verbal. Nu întâmplător, R.S.Belkin evidențiază esența informațională a fixării [93, p.119].

Tot în acest context, subliniind natura gnoseologică a unității tuturor aspectelor fixării probelor, prof. V.A.Obrazțov menționează că, soluționarea sarcinilor legate de fixarea informației prezintă „nu numai o procedură intelectuală de memorare a oricăror împrejurări, evenimente, procese, dar și o activitate fizică [150, p.27]”.

O interpretare apropiată, însă și cu anumite accente particulare propune un alt criminalist - A.V.Dulov: „Toate modalitățile de fixare sunt asigurate prin conservarea a însuși obiectului împreună cu informația de care este interesată justiția ori prin oglindirea cu ajutorul modelelor a unor sau altor calități și însușiri ale obiectului. În felul acesta, în funcție de modul ales, putem evidenția două sarcini de bază: de conservare și de modelare [113, p.94] ”.

Observăm că, în citatele de mai sus, preluate din lucrările savanților criminaliști de prima mărime se promovează ideea despre unitatea acțiunilor intelectuale și fizice de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de fixare a probelor.

Prin urmare, procedura judiciară penală prevede posibilitatea utilizării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice pentru fixarea informației probante în calitate de element al strângerii probelor, de rând cu forma ei scriptică, conexându-le într-un act unic procesual de fixare a probelor. Dovadă acestei concluzii este și art.157 *Documente* al CPP RM care, în alin. (1) specifică: „Constituie mijloc material de probă documentele în orice formă (scrisă, audio, video, electronică etc. - sublinierea ne aparține - A.B.) care provin de la persoane oficiale, fizice sau juridice, dacă în ele sunt expuse ori adevărate circumstanțe care au importanță pentru cauză”.

Pornind de la cele expuse, activitatea de aplicare a MMTC la fixarea probelor, poate fi definită ca parte integrantă a procesului unic de strângere a probelor prin utilizarea diverselor aparate, metode, materiale, modalități etc. de către subiecți autorizați ai procesului penal în scopul reflectării și reproducerii depline, exacte și obiective a proceselor, obiectelor, evenimentelor ce poartă informații în legătură cu comiterea unei infracțiuni.

Tot în aceeași ordine de idei menționăm că, fixarea cu aplicarea mijloacelor tehnice se reduce, în fond, la obținerea imaginilor de tot felul, adică reflectarea material-fixată a purtătorului de informație semnificativ criminalistică, în formă de imagini vizuale în baza percepției directe sau indirecte a subiectului ce aplică mijloacele tehnice cu caracter imagistic. Cu ajutorul acestor

mijloace (convențional, pot fi numite - imagistice) este posibil a capta imagini de factură atât plană cât și spațială, (în volum - 3D) a obiectelor naturii vii sau moarte ce se manifestă ca purtători a diverselor genuri de informații: cu semnificație criminalistică, probantă, orientativă sau tactico-operativă.

Unul din pionerii criminalisticii sovietice S.M.Potapov, vorbind despre importanța fotografiei judiciare, sublinia încă la acea vreme capacitatea ei deosebită de a păstra imaginea obiectului sau evenimentului pentru percepția nemijlocită în procesul investigării cauzelor penale [155, p.4].

Deci, rolul mijloacelor imagistice în procesul penal este extrem de important. Astfel, cele ce reproduc descrierea din procesul-verbal (fotoaparatură, camera de luat vederi, desenele/planurile-schiță) contribuie la înțelegerea corectă și perceperea mai exactă, obiectivă a consemnărilor protocolare, sporind semnificativ posibilitățile de apreciere a informației probante.

Pozele obținute în cadrul fixării cu ajutorul mijloacelor tehnico-imagistice, pot întregi procesul-verbal al cercetării la fața locului. Unele detalii ale acestui document procedural se pot dovedi lipsite de exactitatea necesară, de aceea „fotografia, filmul, videoînregistrarea obținute în cadrul acțiunii de urmărire penală cu respectarea regulilor procesuale, vor ajuta a preciza și completa anumite lacune ale procesului-verbal” [119, p.33]. Tot aici trebuie notat că, procesul-verbal al cercetării locului faptei nu totdeauna cuprinde cele necesare întrucât, în această etapă, organului de urmărire penală multe lucruri îi scapă, altele rămân neclare, însă fotoaparatură, camera de luat vederi, permite a fixa fidel și imparțial tot ce cade în vizorul obiectivului [16, p.11]. Chiar dacă acest proces-verbal este impecabil și în el este reflectată toată gama de date necesare, prezența imaginilor fotografice (din diverse perspective și cu diferit grad de micșorare) și a imaginilor de pe desenul-schiță (planul-schiță) totdeauna vor contribui la o percepție mai deplină a evenimentului ce s-a produs.

Desigur, aici trebuie luat în calcul și principiul oportunității, care înseamnă că pozele se vor executa doar în cazul, în care acestea sunt real necesare. Prof. Levi A.A. într-o lucrare mai veche aduce, în acest sens, un exemplu când acest principiu se neglijează, cules din practica procuraturii or. Tiraspol a RSS Moldovenești, când într-o cauză penală de învinuire a cet. M. de omor, în dosarul respectiv au fost plasate fotografii cu următoarele inscripții: „Vedere generală a procuraturii or.Tiraspol, în care cet. M. a fost interogat pe cauza de omor a soției sale”; „Mijlocul de transport cu care a fost adus la procuratură cet. M. pentru interogare” [Apud 112, p.28]. Astfel de poze, firește, sunt absolut inutile. Analiza proceselor-verbale în cadrul studiului nostru arată că lacune de acest gen se admit și la ora actuală. Într-un caz de furt (dos.nr.1-37/13 – r-l Dubăsari) au fost anexate 108 poze pe 20 de pagini care, în fapt, reprezentau aceleași obiecte fotografiate de multiple ori din diferite poziții, ori alt caz (dos. pen. nr.260222015) – r-l Orhei, în

care fotoanexa la procesul-verbal conține poza mărită a stăpânului casei din care au fost furate diverse bunuri (a se vedea anexa 11).

Fotografiei ca metodă de fixare și acum, în epoca digitală, dar și în perioada anterioară i s-a acordat o atenție sporită grație avantajelor ei: caracterul ilustrativ și demonstrativ, rapiditatea și exactitatea fixării obiectelor și detaliilor acestora. De aceea, fotografia a obținut o răspândire largă în activitatea organelor de drept. Bineînțeles, de-a lungul anilor, tehnicile de realizare a imaginilor fotografice au evoluat simțitor în direcția creșterii calității și operativității obținerii lor. Pe lângă fotografia clasică, în care aparatul fotografic folosește film negativ cu emulsie sensibilă, copiat ulterior pe hârtie fotografică, a apărut fotografia obținută prin tehnica “Polaroid” ce permite obținerea în direct a imaginii pozitive, tehnica „video” în care aparatul, pentru obținerea imaginii folosește bandă magnetică specială și, în fine, fotografia digitală. Această ultimă tehnologie modernă, la care ne vom opri cu mai multe detalii, presupune obținerea imaginilor lumii înconjurătoare în baza folosirii tehnicii computerizate, evidențiindu-se printr-un rând întreg de avantaje [55, p.69-70] comparativ cu fotografia clasică: - minimalizarea timpului obținerii pozelor ce pot fi imediat vizualizate pe monitor, selectându-se cea mai bună imagine pentru a fi copiată pe hârtie; - toate operațiunile pot fi efectuate fără mari eforturi, la lumina zilei, inclusiv și în condiții de teren; - imaginea digitală a infractorului dat în căutare, a uneltelor și altor mijloace de comitere a faptei pot fi momentan expediate cu telefoanele celulare prin rețeaua globală INTERNET la orice distanță.

Procesul fotografiei digitale este imposibil fără dispozitivele de introducere, de descărcare și de stocare a imaginilor. Pentru introducere se folosesc fotoaparatele digitale, în care rolul receptorului de lumină îl îndeplinește o matrice de pixeli. Stocarea imaginilor digitale se realizează în memoria interioară a aparatului sau pe purtătorii ei externi, iar descărcarea pe purtătorul de hârtie se face cu ajutorul printerului. Toate aceste dispozitive se unesc într-un complex cu calculatorul, înzestrat cu program de computer – software.

Deci, prin mijlocirea programelor speciale computerizate pozele pot fi redactate, modificate, înlăturând anumite detalii sau din contra, introducând fragmente din alte cadre. Este posibil a retușa anumite detalii, a amplifica sau diminua claritatea, a crea efectul reliefului etc.

Legat de aceasta, nu putem trece cu vederea că apariția a astfel de posibilități impun în fața criminaliștilor soluționarea a noi sarcini complexe, privind stabilirea autenticității fotografiilor digitale ce servesc în calitate de sursă de informație probantă, îndeosebi dacă aceasta este obținută în afara procesului penal, întrucât aici foto-montajul poate fi realizat la un nivel foarte înalt, electronic. De aceea, în scopuri criminalistice ar fi optimal de folosit acele metode de fixare digitală a informației audio-imagistice care exclud posibilitatea tehnică de modificare a ei.

Actualmente, astfel de posibilități se realizează cu ajutorul metodei de înregistrare laser-digitală pe f-discuri de 8 cm, pentru o singură folosință (CD-R, CD-RW, DVD-R), care se anexează la procesul-verbal ca și „negativ” specific (a se vedea pr.-verbal al CFL în cazul unui omor - Ciocana cu nr.059, în care a fost anexat f-discul DVD-R), metoda fiind recomandată practicii de urmărire penală și de către savanții criminaliști [191, p.66-72; 120, p.90]. În activitatea specialiștilor- criminaliști autohtoni, pornind de la rezultatele analizei a peste 321 de procese-verbale de cercetare la fața locului și a anexelor la ele, conchidem că metoda în cauză nu a căpătat o răspândire semnificativă, inclusiv și din cauza specificului constructiv al aparatelor de fotografiat ce necesită aplicarea acestei metode.

De aceea menționăm, în acest context, că există și alte modalități de asigurare a posibilității de a proteja autenticitatea fotografiilor executate în cadrul acțiunilor de urmărire penală fără o preselectie de aparatură necesară în aceste scopuri. Ce se are în vedere?

În ultima vreme toate aparatele de fotografiat profesionale și majoritatea celor destinate amatorilor, fac posibil a stoca pozele în formatul „brut” al aparatului, denumit RAW. În acest format, ceea ce este specific și important pentru criminaliști, sunt cuprinse metadatele identificatoare ale aparatului, a condițiilor de fotografiere și procesare a imaginilor. Mai mult, cu apariția Android 5 Lollipop acest lucru este accesibil și cu smartphonuri.

Uneori RAW este numit „negativ digital”, prin aceasta subliniindu-se că fișierul RAW nu este destinat vizualizării nemijlocite și că fișierul grafic final prezintă „amprentă” de pe „negativ”, condițiile creării căruia (la fel ca și în fotografia cu peliculă) pot fi modificate, obținând de pe unul și același „negativ” diverse „amprente”. Orice format de fotografie digitală, cu excepția RAW, presupune o anumită procesare a imaginii după ce a fost făcută poza. Aceasta înseamnă că dacă fotografiile sunt stocate în formatul obișnuit JPEG, atunci toate imaginile sunt prelucrate automat și simultan astfel, încât să se micșoreze dimensiunile fișierelor cu o anumită pierdere minimală a calității lor. Formatul RAW, spre deosebire de alte formate, permite a păstra imaginea fără pierderi, manifestându-se ca o „amprentă” de pe matricea aparatului. De aici și dezavantajele lui: - dimensiunile fișierelor RAW, care depășesc cele ale fotografiilor în format JPEG de 8-10 ori! Dar, luând în considerare faptul că volumul memoriei la aparatele contemporane se măsoară în gigabytes, acest neajuns, din punctul nostru de vedere, are puțină semnificație. Mai mult, o gamă întreagă de fotoaparate contemporane permit a include regimul RAW+JPEG [216], în care aparatul stochează poza în memorie simultan în două formate, ceea ce este foarte comod pentru specialiștii criminaliști.

Concluzionând, trebuie spus că formatul RAW prezintă „negativul digital” care permite a obține o poză originală, direct de pe matricea fotoaparatului, împreună cu parametrii

identificatori ai acestuia, de o calitate net superioară comparativ cu imaginile altor formate, de aceea, nu ne rămâne decât să recomandăm implementarea acestei metode în practica criminalistică autohtonă, exprimându-ne convingerea fermă că aceasta și este soluția cea mai simplă a problemei păstrării autenticității imaginilor fotografice în cauzele judiciare.

În altă ordine de idei, menționăm tot în acest context că, arsenalul metodelor și procedeele fotografice particulare cuprinde actualmente fotografia de orientare, de schiță, fotografia obiectelor principale (de nod), fotografia de detaliu, fotografia metrică, fotografia la scară ș.a.

Fotografia de orientare prezintă fixarea locului desfășurării acțiunii de urmărire penală împreună cu împrejurimile acestuia (construcții, drumuri, stâlpi etc.), elemente care se manifestă ca repere pentru a determina ulterior locul exact al evenimentului care a avut loc. O astfel de fotografie se realizează prin panoramă liniară sau circulară, locul faptei plasându-se în partea centrală a panoramei. În cadrul acestor fotografieri uneori se folosesc obiective cu distanțe focale scurte, realizate din puncte îndepărtate de locul fotografiat, sau de la înălțimi (clădiri, coline etc.). Alteori, în caz de catastrofe feroviare, aviacatastrofe, explozii ale conductelor de gaz, alte incidente cu întindere mare a câmpului infracțional, pentru fotofixare se folosesc aparatele de zbor (elicoptere). Mai nou însă, pe plan mondial în aceste scopuri sunt utilizate pe larg „mini-elicopterele”, adică așa numitele aparate de zbor U.A.V. (*Unmanned aerial vehicles*) - denumirea oficială a dronelor [67].

Pentru a realiza fotografii aeriene la locul faptei cu ajutorul dronei este necesar, în primul rând, ca persoana care ghidează dispozitivul de la sol să aibă cunoștințe și deprinderi în acest domeniu, deoarece manevrarea acestuia nu este un lucru tocmai simplu. Există sisteme de vizualizare de la sol, în timp real, a imaginilor surprinse de fotoaparatul sau camerele de luat vederi instalate pe drona. Aceste sisteme numite și FPV (*First-person view*) permite utilizatorului poziționarea camerei de pe dronă astfel încât să fie surprinse cadrele de interes. De asemenea, există și ochelari FPV speciali pentru ca „pilotul” dronei să vadă exact ceea ce surprinde obiectivul camerei foto instalate la bordul UAV-ului. Cu ajutorul programelor Lucia Forensic se pot efectua măsurători direct pe fotografia în cauză, dacă sunt utilizate unități de măsură convenționale și vizibile (banda metrică sau o altă unitate de măsură, mult mai vizibilă de la înălțime și anume un pătrat colorat în galben aprins, cu latura de 1 metru poziționat pe sol). Pătratul-etalon cu laturile rigide urmează a fi așezat orizontal, iar fotografierea locului împreună cu acest element se va realiza perpendicular de la o înălțime de cca 10-15 m.

Avantajele multiple pe care le oferă aceste cadre aeriene, îmbinată cu costul relativ mic de achiziționare a mijloacelor U.A.V. (de la 200 la 3000 euro) fac din aceste “mini-elicoptere” un aliat permanent al echipelor de cercetare a locului faptei în lupta cu infracționalitatea. Plecând de

la simpla analiză de ansamblu a câmpului infracțional, care poate fi făcută printr-o singură fotografie aeriană în loc de fotografia de orientare sau schiță, până la transformarea acesteia în mijloc principal de fotogrammetrie, necesar la întocmirea schiței locului faptei, fotografia aeriană constituie un mijloc inovator de examinare criminalistică. De aceea, având în vedere că arsenalul laboratoarelor criminalistice mobile ale IGP a MAI RM nu cuprind un asemenea echipament (a se vedea anexa 13), înaintăm propunerea de a le completa cu un astfel de aparat și al aplica în cercetările de teren ale locului faptei (a se vedea anexa 14).

Tot în astfel de cazuri, pentru localizarea și fixarea exactă în procesul-verbal a locului faptei (fâșie forestieră de proporții, câmp deschis etc.), a poziției unor obiecte (latitudinea și longitudinea pe suprafața globului pământesc) poate fi folosit și sistemul de poziționare globală GPS, alte tehnici și tehnologii recente. Se are în vedere, în primul rând, așa numita tehnică „Spheron” [76, p.27], care prezintă un sistem digital, destinat fixării scenei infracționale extinse, în cadrul cercetării la fața locului, prin analiza imaginilor sferice ($360^{\circ} \times 180^{\circ}$). Aceasta permite ca o persoană aflată într-un punct de stație să poată face un tur virtual al unei zone de interes, să poată privi în jurul său, să poată apropia cadrul pentru a examina unele detalii ș.a [68] (a se vedea aspectul general al tehnicii „Spheron” la anexa 2). De menționat că, specialiștii criminaliști ai CTCEJ RM dispun din a.2017 de analogul sistemului „Spheron” numit „Lizard Q”, setul căruia include dispozitivul mobil de fixare a locului faptei „SceneCam” cu GPS, rezoluție 50 megapixeli, obiectiv „Fisheye lens” 16mm F / 2.8D, calibrat pentru efectuarea măsurărilor, conexiunea USB, notebook de model „Panasonic Toughbook CF-19” cu soft „SceneCenter Forensics” pentru dirijarea camerei și accesul virtual în câmpul infracțional etc.

Fotografia schiță servește pentru fixarea obiectului (locul de desfășurare a acțiunii de urmărire penală) fără cadrul înconjurător și cuprinde partea cea mai importantă – locul faptei. Acest procedeu se realizează de la o distanță mai mică comparativ cu fotografia de orientare, uneori din puncte diametral opuse, încât pozele să se completeze reciproc pentru a crea o imagine deplină a locului faptei.

Fotografia obiectelor principale (de nod) este destinată fixării celor mai importante sectoare a locului faptei: cadavrul, mijloacele de transport, urmele de mâini, de picioare, etc. Spre exemplu, în cauzele de furt prin efracție se vor fixa spărturile din pereți, uși, zonele cu lucrurile împrăștiate etc.

Fotografia de detaliu se efectuează în scopul fixării unor detalii și obiecte izolate (unealta infracțiunii, glonte, tub-cartuș, urma de încălțăminte etc.) ce necesită o examinare deosebită, realizându-se, după regulile fotografiei la scară.

Procedeele de orientare și de schiță se efectuează la începutul acțiunii de cercetare la fața locului, pe când fotografia de nod și de detaliu - pe parcursul acesteia, când se determină cu aproximație însemnătatea criminalistică a urmelor și obiectelor respective din scena infracțiunii.

Etapa contemporană de dezvoltare a fotografiei în aspect practic este dominată de aplicarea masivă a tehnologiilor informaționale computerizate [95, p.5]. Folosirea fotoaparatelor și camerelor de luat vederi digitale (spre exemplu, “Canon”, “Nikon”, “Minolta”, “Kodak” ș.a. [100, p.27]) lărgeste considerabil posibilitățile fotografiei criminalistice de înregistrare și de examinare a probelor. A devenit posibil de transformat imaginile obiectelor în formă comodă pentru procesarea lor computerizată, de a obține copii pe un spectru larg de suporturi (CD, DVD, purtători magnetici, USB, file de hârtie etc.). Aplicarea acestor mijloace și procedee moderne permite realizarea cerințelor legii procesual-penale, expuse în art.118 CPP RM, în conformitate cu alin. (1) al căreia, organul de urmărire penală cercetează locul faptei pentru a descoperi și ridica urmele infracțiunii, mijloacele materiale de probă, circumstanțele infracțiunii și alte împrejurări care au importanță pentru cauză.

În fotografia criminalistică, folosită ca mijloc de fixare tehnică, sunt elaborate multe alte procedee și metode de imprimare a obiectelor-purtători de informație cu relevanță penală: a urmelor lăsate de om, de unelte infracționale, mijloace de transport etc.; a armelor, munițiilor, dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor; a cadavrelor și fragmentelor de cadavru; a imaginilor persoanelor în viață (fotografia signalitică); a documentelor și indicilor demascatori ai falsului în documente etc. (a se vedea anexa 4 în care, exemplificativ, sunt arătate cele mai tipice procedee de fotografiere la fața locului a urmelor materiale).

Spre exemplu, la fotografierea urmelor – una din principalele reguli de fixare, este respectarea principiului consecutivității „de la general - la particular”, care asigură plenitudinea reflectării împrejurărilor locului infracțiunii. Lucrurile și urmele descoperite în câmpul infracțional sunt, de regulă, obiecte ale fotografiei de nod și de detaliu. Toate urmele, indiferent dacă acestea sunt sau nu operante pentru identificare, se fotografiază la scară, cu rigla gradată. Fotografia de detaliu este indicată mai cu seamă când obiectele-purtătoare de urme nu pot fi ridicate de la fața locului sau urmele se alterează rapid sub influența factorilor externi ori prelevarea lor va conduce iminent la modificare, distrugere sau pierdere. Pe de altă parte, fotografia de detaliu trebuie să reflecte informație maximală despre urmele și obiectele imaginate (formă, dimensiuni, particularități), iar însuși imaginea obiectelor împreună cu rigla gradată trebuie să ocupe toată suprafața pozei.

În fine, alte procedee și metode se aplică la fotografierea persoanelor în viață ori a cadavrelor (fotografia semnalmentelor sau signalitică) cu scop de înregistrare, recunoaștere și identificare.

Fotografia signalitică a cadavrului poate fi realizată atât la fața locului, cât și la morgă, în toate cazurile după o toaletare prealabilă a cadavrului. Dacă identitatea acestuia nu este cunoscută, se realizează fotografia en-face, profilul drept și stâng, pavilionul urechii și semnele particulare de pe tot corpul lui. Trei din fotografiile signalitice ale persoanelor în viață se execută până la brâu la scara 1:7 (profilul drept, semi-stâng și din față). A patra fotografie fixează ținuta întregului corp a persoanei din poziția en-face.

La fel ca și fotografia, o răspândire semnificativă a obținut în ultima vreme și fixarea împrejurărilor locului faptei, a elementelor acestuia, prin aplicarea videoînregistrării, aceasta înlăturând, practic chinofilmul, folosit în practica de urmărire penală autohtonă până la mijlocul anilor '70 ai sec. XX [58, p.13]. Pe lângă toate calitățile fotofixării, videoînregistrarea deține încă un rând de atuuri. Comparativ cu pozele fotografice, înregistrările video prezintă avantajul surprinderii unor procese și activități în dinamică, în evoluția lor firească. Videofonograma facilitează perceperea informației, creează efectul prezenței la evenimentul care a avut loc, permite a analiza și a aprecia calitatea celor fixate în cursul înregistrării, starea emoțională a persoanelor înregistrate, amplifică trăsătura axiomatică a informațiilor fixate, adică caracterul incontestabil, autenticitatea celor percepute de către instanța judecătorească și alți participanți ai urmăririi judiciare penale [195, p.13]. În anumite situații videoînregistrarea, executată chiar de îndată ce echipa a sosit la locul faptei, devine unica dovadă grăitoare a stărilor de fapt, întrucât modificările ulterioare a ambianței locului infracțiunii, operate în cadrul fazei dinamice a cercetării, împrejurările neprevăzute (condițiile climaterice, acțiunile făptuitorilor ș.a.), pot conduce la prefaceri semnificative, făcând imposibilă oglindirea adecvată a tabloului inițial al locului faptei. Necesitatea videoînregistrării la cercetarea locului faptei apare mai des când locul în cauză ocupă o suprafață mare, deține o stare de fapt complexă (cazul incendiilor de proporții, a exploziilor, catastrofelor cu implicarea multor mijloace de transport etc.)

Videofonogramele pot evolua atât în calitate de documente (în contextul art.157 alin.(1) CPP) cât și în calitate de mijloace auxiliare de probă, atunci când „intervin pentru certificarea altor acțiuni procesuale (art.128, alin (8), art.115 CPP ș.a.) sau ca mijloace independente de probă, în conformitate cu art.164 CPP RM [22, p.60] (o imprimare întâmplătoare a comiterii unei crime sau a circumstanțelor acesteia executată de către cineva cu telefonul mobil sau fixată de sistemele electronice de pază).

Aceasta din urmă calitate, înregistrările audio-video obțin atunci când se efectuează până sau după pornirea procesului penal, dar în afara oricărei alte acțiuni procesuale. Și aceasta, după cum menționează, pe drept, în lucrarea sa de doctorat și cercetătoarea E.Croitor pentru că, „atunci când o însoțesc, rolul lor nu este de a releva careva aspecte noi sau chiar cunoscute, dar care intră

în obiectul probatoriului, ci de a fixa elemente de procedură, fiind dependente de valabilitatea procedurii probatoriu realizat” [22, p.60].

Pentru ca aceste materiale să devină probe judiciare în dosarele concrete ele trebuie anexate printr-o ordonanță specială a ofițerului de urmărire penală. Videofonogramele obținute în cadrul desfășurării unor măsuri speciale de investigații pot fi, la fel, utilizate ca probe dacă acestea au fost obținute în ordinea prevăzută de legislație.

Dacă organul de urmărire penală a decis să aplice videoînregistrarea el este obligat să înștiințeze despre aceasta persoanele interesate și alți participanți ai acțiunii de urmărire penală. În acest scop, conform alin (3) al art.118 CPP RM poate fi invitat și un specialist, care este somat despre răspunderea penală pentru refuzul sau sustragerea de la îndeplinirea obligațiilor de specialist (art. 87 CPP a Republicii Moldova). Oricum, înainte de a fi aplicate, mijloacele tehnice video, care actualmente au devenit digitale și deosebit de compacte și ușoare („Panasonic” [214], „Sony” ș.a.) trebuie verificate în aspect tehnic: funcționalitatea bateriei, includerea datei și anului în dispozitivul respectiv, selectarea volumului de memorie și monitorizarea lui pe parcursul înregistrării. Aspectul tactic al utilizării camerei de luat vederi constă în particularitățile deplasării operatorului și manipulării obiectivului camerei pe parcursul înregistrării, specificul comentariilor verbale ce însoțesc videoînregistrarea și a observațiilor sau a explicațiilor participanților la cercetarea locului faptei [157, p.83]. În criminalistică au fost elaborate multiple materiale didactice privind utilizarea videoînregistrării în scopul imaginării purtătorilor de informație probantă [30, p.111-114; 116, p.249-250].

Videofonograma, la fel ca și procesul-verbal al acțiunii de urmărire penală, trebuie să conțină partea introductivă, partea de bază și cea de încheiere.

Indiferent de genul acțiunii de urmărire, partea introductivă este oportun a o începe prin fixarea îndeaproape a persoanei ce conduce acțiunea respectivă, care se prezintă, specificând numele, funcția sa, acțiunea care se desfășoară, dosarul penal (civil) în cadrul căreia se realizează videoînregistrarea, timpul, locul, luminozitatea și persoana ce o execută. În continuare, ofițerul de urmărire penală prezintă consecutiv fiecare dintre membrii participanți la acțiunea în cauză, lămurindu-le drepturile, obligațiunile și responsabilitățile fiecăruia, precum și ordinea în care aceasta se va desfășura.

Cu aceasta se termină partea introductivă a videoînregistrării după care, imediat sau după o pauză se fixează procesul și rezultatele acțiunii de urmărire penală propriu-zise.

Fixarea se realizează conform unui scenariu, în consecutivitatea în care se desfășoară acțiunea de urmărire, procedeele fiind aceleași ca și în cazul fotografierii (de orientare, schiță, de nod, de detaliu), însă cu anumite elemente specifice. Spre exemplu, obiectul central în cadrul

înregistrării de orientare poate fi evidențiat prin trecerea treptată de la planul general spre un plan mediu, apoi la planul apropiat și, la necesitate, spre un plan de detaliu (conținutul unui ascunziș). În cazul panoramărilor camera trebuie ținută liniștit și sigur ca să nu tremure în mâini, se va roti astfel, încât 90° să se parcurgă în 12-15 sec., fără a admite mișcări bruște. Întreruperile în cadrul videoînregistrării actului de urmărire sunt, în principiu, inadmisibile însă, practic, inevitabile, de aceea ele vor fi menționate în mod special pe videofonogramă, dar și în procesul-verbal al acțiunii respective (timpul, cauzele întreruperii ș.a.). Toate activitățile privind depistarea, fixarea și ridicarea urmelor și altor materiale de probă trebuie să fie verbalizate (sonorizate) de către ofițerul de urmărire penală sau specialistul respectiv. Partea de încheiere a videoînregistrării se realizează după vizionarea de către participanți a videofonogramei și constă în certificarea de către ei a corectitudinii celor înregistrate, precum și declarația ofițerului de urmărire penală despre sfârșitul acțiunii respective. Toate astfel de procedee și recomandări privind aplicarea mijloacelor tehnice în cadrul cercetării la fața locului, elaborate de știința criminalistică, corespund întru totul prevederilor legale, indicate în art.118, 124 CPP RM.

De notat că, tot astfel ca videoînregistrarea, în procesul cercetării locului faptei poate fi aplicată aparte și audioînregistrarea, mai cu seamă ca mijloc de înlocuire a notițelor scrise în ciornă, capabile să completeze unele scăpări de memorie și să ajute la o reflectare mai deplină și mai exactă a stărilor de fapt în procesul-verbal al respectivei acțiuni. Astfel, ofițerul de urmărire penală, aplicând diverse tipuri de dictafoane („Pearlcor S-804”, „Olimpus-DS-20”, „Hyundai IRS-2000, „Samsung-SVR-P220” [58, p.9-10] ș.a.), poate fixa explicațiile unor participanți la cercetare ce necesită a fi incluse în procesul-verbal, să înregistreze rezultatele chestionării prealabile a martorilor oculari, precum și numele, prenumele, adresa altor martori și date cu caracter auxiliar.

În fine, de rând cu obținerea imaginilor cu ajutorul MMTC, o aplicare foarte largă o dețin diversele modalități de fixare, asociate cu ridicarea simultană a purtătorilor de informație cu semnificație criminalistică. Se are în vedere mulajele, tiparele de pe urme și nu numai, adică întipărirea și conservarea în formă de obiecte a caracteristicilor acestor purtători de informație. Și aici noi intrăm în fondul unei direcții extrem de importante în știința criminalisticii moderne, precum este metoda modelării.

Prin modelare, în contextul acestei lucrări, noi înțelegem aplicarea MMTC în scopul obținerii în formă grafoanalitică sau de obiecte a modelului purtătorului de informație, adică înlocuirea obiectului original ce trebuie studiat cu un model, analog corespunzător, în care sunt reproduse trăsăturile esențiale ale obiectului autentic [37, p.121-122]. Obiect al modelării pot fi variate urme, lucruri, procese, evenimente. Modelarea urmelor poate fi realizată pe calea obținerii unor

reproduceri în volum – mulaje cu aplicarea unor mase plastice, materiale polimetrice (spre exemplu, „K-18”, „СКТН”, „БГО”, „У-1-18”, „У-4-21” [200, p.70] ș.a., care sunt valabile pentru a obține copii de pe urme de suprafață, dar și de adâncime). De notat că, actualmente pasta „K-18” folosită frecvent anterior pentru ridicarea urmelor de spargere, treptat se înlocuiește cu un compound universal „KOC-1” [193, p.26], cu care se obțin copii rezistente, elastice, lipsite de tasare ce reproduc cu mare exactitate parametrii structurali exteriori și microrelieful urmei. Pentru ridicarea urmelor de adâncime lăsate de încălțăminte, mijloace de transport, copite de animale etc. pe sol moale, nisip, lut, zăpadă se aplică soluția de ipsos. În scopul fixării și ridicării urmelor desenelor papilare se folosesc pe larg peliculele dactiloscopice (transparente sau de culoare întunecată), dar și soluții polimerice în formă de sprayuri (spre exemplu, „Копия”) care, după pulverizarea urmei relevată cu prafuri, se polimerizează, pelicula cu urma scoasă în evidență fiind ușor desprinsă de suport. Peliculele dactiloscopice sunt valabile și pentru ridicarea de microfibre vestimentare, altor microobiecte, inclusiv a urmelor de praf lăsate de încălțăminte, cauciucul mijlocului de transport pe asfalt neted, linoleum, scânduri, dermatină ș.a.

Procesele pot fi modelate pe diferite desene (spre exemplu, evoluția dinamicii accidentului de circulație); desene-schițe (starea de fapt a locului infracțiunii). Pe lângă aceste și alte mijloace fizice, în scopul fixării prin modelare se aplică și grafica computerizată. Calculatoarele și softurile adecvate permit la ora actuală a modela diverse situații privind, spre exemplu, analiza mecanismului accidentului rutier de la fața locului. Oricum, în orice variantă de modelare, rămâne valabilă cerința principală față de model - ca acesta, reflectând sau reproducând obiectul de cercetat să fie capabil al înlocui în așa fel, încât studierea lui să ofere o nouă informație despre obiectul-original.

Luând în considerare aceste teze, trebuie recunoscut că toate cele patru forme de fixare a informației probante prezintă, în fond, varietăți de modelare: verbale, grafoanalitice, demonstrativ-intuitive, de obiecte. Excepție fac doar probele materiale, ridicate în formă naturală.

Totodată, fotografiile, desenele-schiță, plan-schițele, sunt modele plane, pe când stereofotografiile, copiile (mulajele), machetele prezintă în sine modele 3D. Videoînregistrările și chinofilmul creează modele dinamice a proceselor imaginate. Prof. G.I.Gramovici, la categoria modelelor dinamice cataloghează și audioînregistrările dar și cele verbale (consemnarea vorbirii în scris în procesele-verbale) [109, p.73].

În literatura procesuală, unul din primii savanți care a evidențiat această circumstanță, a fost A.R.Ratinov [Apud 184, p.158-165]. Ulterior, criminaliștii, sprijinindu-se pe unele lucrări

fundamentale, au contribuit esențial la consolidarea metodei modelării pentru ca aceasta, în plan doctrinar dar și practic, să ocupe locul cuvenit în criminalistică și în dreptul procesual penal. Pe lângă monografiile amintite mai sus, semnate de I.M.Luzghin, M.N.Hlânțov, G.I.Gramovici, pot fi specificate și volumele prof. R.S.Belkin, prof. A.I.Vinberg [94, p.41] și altor autori.

Abordarea fixării probelor de pe pozițiile modelării, inclusiv cu aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, au permis a scoate în evidență noi aspecte, precum subiectivismul și obiectivizarea în cadrul transmiterii informației în procesul penal. Este evident că, înscrisurile din procesul-verbal, desenele-schiță, planurile-schiță, cu toate că sunt modele materiale, însă prezintă în sine reflectări a acelei imagini ideale, care s-a întipărit în conștiința subiectului ce creează acest model (organul de urmărire penală, specialistul-criminalist etc.). Totodată, procesul modelării parcurge cel puțin trei etape: percepția – formarea imaginii mentale (ideale) a celor percepute – transferul acestei imagini mentale pe un suport material. Este firesc ca, în fiecare din etapele de trecere a informației dintr-o stare în alta (recodificarea) să-și piardă din volum sau să se denatureze, ceea ce este recunoscut și în teoria informației [131, p.134-137].

Spre deosebire de modelele sus amintite, fotografia, videoînregistrarea, chinofilmul, mulajele, tiparele de pe urme prezintă modalități obiective de reflectare cu ajutorul MMTC a modelelor respective. Obținerea în acest cadru a modelelor plane și 3D asigură autenticitatea și obiectivitatea transmiterii informației, bineînțeles, dacă au fost corect selectate și folosite mijloacele tehnice pentru astfel de modelări. Dacă esența oricărui model este corespondența lui originalului (izomorfism) [25, p.512], scopul principal în obținerea informației autentice la studierea modelelor este sporirea veridicității modelării însușirilor și trăsăturilor originalului. Prin urmare, preferință în modelarea purtătorilor de informație probantă trebuie acordată aplicării în aceste scopuri a mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice.

Vorbind de modelare ca chintesența fixării informației probante, trebuie subliniat un rând întreg de avantaje a acestei metode, determinate de rolul ei în procedura judiciară penală. Modelarea permite a fixa (grafoanalitic, demonstrativ-intuitiv) obiectul care fizic nu poate fi desprins din mediul câmpului infracțional (locul faptei, la general și obiectele concrete ale acestuia, în particular). Modelarea face posibil obținerea și ridicarea modelului (mulajului, tiparului), când urma nu poate fi ridicată în natură (urma de încălțăminte lăsată pe sol, urma instrumentului de spargere). Modelarea permite să obținem diferite modele a unui și aceluiași obiect prin utilizarea diferitor modalități de fixare. Spre exemplu, poza (executată la scară) a urmei de adâncime creată de cauciucul transportului și mulajul de ipsos a segmentului respectiv de urmă. Ca rezultat, cumulul de modele obținute sporesc autenticitatea și exactitatea transmiterii informației privind obiectul ce a lăsat urma.

Modelarea întregeste reproducerea selectivă a caracteristicilor originalului, îngăduind în cursul studierii acestor trăsături, abstractizarea de la indicii ne esențiali ce împiedică transmiterea informației. Astfel, la fotografierea în radiații IR a orificiului de intrare a glontelui, amplasat pe fundalul întunecat al vestimentației victimei și acoperit încă pe de asupra cu sânge, obținem o imagine transformată. „Dispare” fundalul întunecat și pata de sânge. Pe fotografie se observă clar (pe un fundal deschis) orificiul de intrare, prezența pe marginea lui a inelului de ștergere, a urmelor de funingine, a firelor de pulbere imprimate („tatuajul”).

O calitate importantă a modelului ca procedeu de fixare a informației probante prezintă și faptul că un astfel de model poate fi studiat în repetate rânduri de diferiți participanți ai procesului penal. Totodată, reducerea modelului pe fotografie la dimensiunile ce permit a cuprinde simultan un spațiu mare (scena infracțiunii), face extrem de comod o astfel de studiere a informației fixate.

Un avantaj semnificativ a metodei de modelare este și faptul că modelul permite a reproduce obiectul deja inexistent. Spre exemplu, în cazul reconstrucției faciale după craniu [189, p.305], aplicându-se metoda reproducerii plastice sau cu utilizarea graficii computerizate.

Cu toate acestea, menționând valoarea modelării, este necesar a lua în considerare că aceste calități se extind doar asupra modelelor ce reprezintă obiectiv, deplin și convingător trăsăturile obiectului – original. Dar pentru ca modelul să transmită adecvat și deplin aceste caracteristici, în fiecare caz urmează a selecta corect mijloacele tehnico-criminalistice necesare, aplicându-le corespunzător situației. Deci, înlocuirea obiectului – original printr-un model este posibil numai garantându-se autenticitatea transmiterii informației probante, astfel fiind posibil utilizarea ei în procesul probator.

Tot în contextul fixării și ridicării urmelor materiale de la locul faptei, să revenim la problema aplicării în aceste scopuri a metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice de procesare a urmelor de miros, despre care s-a făcut referire în primul capitol și la începutul acestui paragraf. Și aceasta pentru că, după rezultatele studiului nostru de analiză a 321 de procese-verbale de cercetare la fața locului, nu a fost fixat nici un caz de ridicare a astfel de urme. Mai mult, este oarecum inexplicabil că această „pârghie” rămâne nevalorificată în condițiile tehnicizării și implementării intensive în ultima vreme în practica de zi cu zi a organelor de drept a unui mare număr de mijloace tehnice, tehnologii informaționale și elaborări științifice de diverse destinații, încât și legislația în vigoare nu totdeauna reușește să se adapteze la noile condiții ale probatoriului. De fapt, această chestiune a mai fost discutată în publicațiile de specialitate autohtone. Bunăoară, cercetătorul V.Colodrovschi încă un deceniu în urmă scria: „Și mai slabă este starea de lucruri cu urmele de miros ale omului, care în genere nu se ridică de

la fața locului din motive de insuficiență a posibilităților tehnice și a abilităților de detectare, fixare și cercetare a lor” [20, p.51].

Nu ne rămâne decât să constatăm și noi, cu regret, că această direcție în criminalistica națională nu este fructificată și la ora actuală, cu toate că există și metodici clare și suficientă experiență acumulată în multe laboratoare din țările CSI, România, dar și într-o serie de țări ale Europei Occidentale [188; 161; 182; 2, p.31-32].

Această situație impune o analiză mai detaliată a problemei în cauză, a tehnologiei, avantajelor și valorii probante a selecției chinologice în activitatea organelor de drept prin prisma temei de cercetare din perspectiva identificării unor posibilități de implementare a acestei metode în practica de urmărire penală a țării noastre. Și aici, din start, trebuie subliniat că odorologia ca subramură a tehnicii criminalistice are o istorie de aproape jumătate de secol. În a.1965 un grup de criminaliști din fosta Uniune Sovietică (A.I.Vinberg, V.V.Bezrukov; M.G.Maiorov, R.M.Todorov) – a înaintat și a argumentat ideea, precum și metoda conservării mirosului uman pentru a fi utilizat în stabilirea faptuitorilor la investigarea infracțiunilor [85, p.74-75]. Noutatea principală a acestei propuneri consta în faptul că, căutarea și identificarea persoanei infractorului nu se limita la perioada existenței urmelor de miros la fața locului și posibilităților folosirii lor doar pe urme „fierbinți”. Mirosul conservat se poate păstra ani la rând, utilizându-se de cum apare necesitatea.

Metoda în cauză a fost preluată de polițiile unui rând de țări și la începuturile ei se aplica cu succes în descoperirea și cercetarea, mai cu seamă a furturilor (Germania, Ungaria, Cehoslovacia ș.a.). Ulterior, într-un rând de republicii ale URSS (Rusia, Ucraina, Belarus, Lituania, Letonia ș.a.), în laboratoare specializate s-au realizat multiple cercetări în această direcție, încununându-se cu elaborarea un rând întreg de publicații [162; 122; 178], care au contribuit simțitor la dezvoltarea odorologiei. Se are în vedere perfecționarea metodelor de ridicare (preluare) a urmelor de miros, obținerea de mostre de comparație, conservarea mirosului, metodicele de identificare a persoanelor verificate (identificarea chinologică).

Totodată, evoluția odorologiei a activizat și reacția opozanților acestei metode (M.S.Strogovici, A.M.Larin [138, p.49-164] ș.a.). Esența obiecțiilor acestora se reducea la faptul că, aplicarea odorologiei în procesul penal poate avea loc doar în cadrul activității speciale de investigații. În procesul penal, odorologia nu poate fi utilizată deoarece, în fiecare caz concret nu poate fi cunoscută tehnologia identificării după miros, cu alte cuvinte, câinele–detector specializat nu poate fi audiat ca să ne destăinuie cum a reușit să identifice persoana respectivă.

Legat de aceasta, prof. Belkin R.S. menționa că, problema odorologiei s-a iscat atunci când A.I.Vinberg a înaintat propunerea de a utiliza rezultatele aplicării metodei odorologice în calitate

de probă pe cauzele penale. În activitatea specială de investigații odorologia se aplica pe larg și nu provoca riposte. Aici însă, vorbind despre admisibilitatea aplicării chinologiei în procesul penal, trebuie mai întâi să subliniem fundamentarea științifică a acestei metode.

Toate elaborările chinologice ale criminaliștilor, metodele și procedeele de aplicare a lor se sprijină pe cercetările fundamentale ale savanților-biologi [158; 174; 175]. După cum se afirmă în literatura de specialitate, la ora actuală nu există dispozitive tehnice sensibile și selective într-atât, ca să diferențieze până la individualizare cu ajutorul lor a ființelor umane. Acest lucru poate fi realizat doar cu ajutorul identificării chinologice, adică cu aplicarea în aceste scopuri a conservării mirosurilor și a câinelui – biodetector specializat.

Metodicile identificării chinologice elaborate de savanții-criminaliști se sprijină pe teoria biologică a mirosurilor care asigura autenticitatea individualizării persoanei. În aceste scopuri, în repetate rânduri se realizează experimente, se modifică condițiile de prezentare a mostrelor de miros, se înlocuiesc câinii-biodetectori specializați cu alți câini-dublori, se exclude cunoașterea de către specialistul chinolog a locului în rândul obiectelor mirositoare de comparație a celui litigios, ceea ce înlătură eventualele erori în cadrul selecției [145, p.204]. Anume aceste aspecte oferă noi posibilități în aplicarea odorologiei în procesul penal autohton ca pârghie suplimentară de recoltare a informației tactice de căutare dar și, de ce nu - probante.

Privită la general și în perspectivă, bază juridică de aplicare a odorologiei, în opinia noastră, o constituie art. 139-141 CPP a RM ce reglementează procesual constatarea tehnico-științifică și medico-legală. Cercetătorul moldovean Iu. Bulai consideră că identificarea după miros trebuie, mai curând, să îmbrace forma unei acțiuni de urmărire penală precum este prezentarea spre recunoaștere după miros [17, p.149]. În literatura de specialitate se atestă și alte variante de a soluționa această sarcină procesuală (spre exemplu, în formă de experiment de urmărire penală [188, p.64], expertiză judiciară [178, p.71] ș.a. (A se vedea, exemplificativ, în anexa nr.4, conținutul unui raport de expertiză odorologică preluat din practica judiciară a specialiștilor din Federația Rusă).

În opinia noastră, prezentarea spre recunoaștere presupune în calitate de subiect al recunoașterii nu animalul dar omul cu un anumit statut procesual (martor, partea vătămată), care trebuie în prealabil audiat cu privire la împrejurările în care acesta a observat obiectul și semnalmentele lui. La fel, este greu de acceptat și forma experimentului care se realizează pentru a stabili sau verifica faptele, fenomenele sau acțiunile despre care s-a făcut referire în depozițiile persoanelor audiate anterior, în condițiile ce au condus la consecințele investigate de organul de urmărire penală.

De aceea, șirul activităților procedurii în cauză îl vedem, efectuate de către specialiști în domeniile chinologiei și veterinariiei în cadrul constatării tehnico-științifice, după cum urmează:

- Organul de urmărire penală, de sine stătător sau cu atragerea în aceste scopuri a specialistului criminalist (art.87 CPP) în cadrul cercetării la fața locului (art.118 CPP RM) ridică și conservează urmele de miros, oformează obținerea și anexarea lor la dosar prin procesul-verbal respectiv.

- În cadrul verificării implicației bănuitului în cauza investigată, organul de urmărire penală din oficiu sau la cererea părților dispune efectuarea unei constatări tehnico-științifice pentru a obține explicațiile de rigoare ale specialistului odorolog și/sau veterinar privind existența urmelor de miros pe obiectele prezentate și apartenența lor persoanelor suspectate.

- În aceste scopuri, de la persoana bănuită, conform art.154; p.9) alin.(2) al art 155 CPP, se obțin mostre de substanță mirositoare comparativă. Procedura în cauză nu pune în pericol viața, nu dăunează sănătății, nu lezează nici cinstea și nici demnitatea persoanei suspecte, manifestându-se analogic cu verificarea șoferului privind prezența în respirația lui a vaporilor de alcool. În aceste cazuri, conform alin. (4) art.154 CPP poate fi invitat și un specialist-odorolog.

Procedura de selecție (identificare) chinologică a obiectului-purtător de miros poate fi realizată după următorul algoritm[12, p.54]:

1. Mirosurile ce urmează a fi verificate (de identificat) și cele indiferente (irelevante) conservate în recipiente numerotate se plasează în ordine spontană de către organul de urmărire penală în prezența participanților la această acțiune, inclusiv a specialistului-chinolog.
2. Acesta din urmă, oferă câinelui-biodetector să miroase mostra comparativă de miros preluată de la persoana verificată, după care câinele-biodetector trece în încăperea în care sunt pregătite și aranjate în cerc (sau în linie dreaptă) pe podea mai multe containere (8-10) cu diverse mirosuri, la o distanță de cca 1m unul de celălalt. Toți cei prezenți urmăresc comportamentul câinelui din altă cameră printr-un perete de sticlă, ceea ce exclude posibilitatea influenței asupra lui, mai cu seamă din partea operatorului-chinolog.
3. Adulmecând toate containerele, câinele identifică acela, în care se păstrează mirosul ridicat de la fața locului (sau obiectul-purtător de miros lăsat sau scăpat de făptuitor la locul infracțiunii). Faptul identificării câinele îl exprimă printr-un semnal hotărât și rapid (lătrat, așezat, culcat) lângă containerul cu mirosul căutat.
4. După aceasta, câinele este temporar scos din încăpere, ofițerul de urmărire penală în prezența participanților, schimbă poziția containerelor și tot același câine, iarăși este

adus în cameră pentru repetarea alegerii. Din nou, câinele-biodetector semnalează prin poziția adoptată despre identificarea mirosului de la fața locului.

5. În continuare, după același algoritm procedural, experimentul se realizează cu alt câine-dublor.
6. Rezultatele tuturor activităților și încercărilor efectuate, ofițerul de urmărire le consemnează într-un proces-verbal cu descrierea acțiunilor efectuate, inclusiv și a comportamentului câinelui, anexându-se videoînregistrarea efectuată.
7. Specialistul-chinolog, în baza informației obținute nemijlocit de dânsul, a analizei videoînregistrării acestui proces, a rezultatelor examinării comportamentului câinilor-biodetectori în cadrul experimentelor efectuate cu participarea nemijlocită a lui, formulează concluzii despre mecanismul identificării urmelor de miros. În raportul său specialistul, luând în calcul datele științifice din domeniul odorologiei, raționamentele corectitudinii realizării experimentelor, stabilității rezultatelor obținute în repetate rânduri cu modificarea condițiilor în care s-au realizat încercările, formulează concluzii, care conform art.93 CPP RM pot evolua ca mijloc de probă în procesul penal.

Prin urmare, având în vedere că în cadrul acțiunii de urmărire penală – cercetarea la fața locului s-au ridicat urme de miros, că specialistul invitat a preluat mostre comparative de miros de la un potențial făptuitor în cadrul altei acțiuni de urmărire penale – colectarea mostrelor pentru cercetare comparativă, că a fost dispusă constatarea tehnico-științifică prin ordonanță și obținută proba - raportul de constatare, specialistul-chinolog în atare situație trebuie recunoscut ca purtător de informație probantă, care recodifică un semnal informațional (comportamentul câinelui-biodetector) în altul – raportul specialistului ca mijloc de probă la dosar.

Aici însă trebuie recunoscut că implementarea metodei odorologice în practica de urmărire penală autohtonă comportă multe dificultăți și, în opinia noastră, poate fi realizată cu efortul comnjugat a cel puțin două structuri ale MAI RM: CTCEJ și Centrul Chinologic (CC) al IGP, în care activează 12 specialiști chinologi. Însă trebuie avut în vedere și faptul că, în cadrul MAI funcționează încă 3 servicii chinologice (la Poliția de Frontieră, la Inspectoratul Național de Patrulare și Serviciul Protecție Civilă și Situații Excepționale). O variantă mai optimă ar fi concentrarea potențialului chinologic a acestor 4 servicii într-o singură unitate la nivel de MAI RM ca să asigure îndeplinirea tuturor atribuțiilor pe acest segment de activitate, inclusiv și a identificărilor chinologice de perspectivă. Mai mult, existența unui Acord de colaborare între CC al IGP cu unul dintre cele mai puternice Centre Chinologice din Europa - „Aurel Greblea” de la Sibiu (România) [13] întărește încrederea în posibilitatea potențială a introducerii acestei

tehnologii în practica judiciară a țării noastre. Se are în vedere, efectuarea nemijlocită a identificării chinologice în cazurile de excepție la Centrul de la Sibiu, în care există bază materială respectivă (câini de laborator dresați în aceste scopuri, specialiști, echipament etc.) și care ar permite a acumula o anumită experiență la început de implementare a acestei metode în țara noastră.

Dar, la această etapă, anticipând anumite îngrijorări din partea savanților procesualiști de a acorda rezultatelor identificării chinologice statut de mijloc de probă (Raportul de constatare tehnico-științifică) trebuie spus că, desigur, spațiul acestei lucrări nu ne permite să aducem mai multe argumente în favoarea propunerii noastre (aceasta poate fi o temă aparte de doctorat), însă poate că în prima fază de implementare, problema statutului procesual al rezultatelor identificării urmează să o plasăm pe planul doi, de perspectivă, păstrând viabilitatea a însăși ideii utilizării urmelor de miros. În acest sens, important la început de cale, probabil este să inițiem recoltarea și să conservarea urmelor de miros, să pregătim echipamentele și cadrele de specialiști naționale pentru astfel de activități, identificările realizându-le după aceeași procedură descrisă mai sus, iar rezultatele redactându-se și cu alt statut decât cel indicat – ca măsură specială de investigații. Mai ales că există și bază juridică - Legea nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, care prevede expres exploatarea urmelor de miros. Art.36 *Identificarea persoanei* stipulează: “Identificarea persoanei constă în stabilirea persoanei după semnalmente statice (amprente digitale, componența sângelui, urme de miros (sublinierea ne aparține – A.B.) și alte urme lăsate la locul infracțiunii) și dinamice (mers, gesticulație, mimică etc.), precum și prin intermediul fotorobotului și a altor metode ce dau posibilitate de a stabili persoana cu o probabilitate sporită”.

Legea prevede la fel (alin (1), p.2), lit. (g) a art.18) preluarea mostrelor de miros pentru cercetarea comparativă în cadrul selecției cu redactarea unui proces-verbal. Această normă statuează și forma de prezentare a rezultatelor – „Raport privind identificarea persoanei”, adresat conducătorului subdiviziunii specializate, care și autorizează măsura în cauză. În această variantă raportul specialistului (specialiștilor) are valoare tactico-operativă și poate fi folosit la elaborarea diverselor versiuni în cauzele investigate. Însă, odată cu punerea la punct a metodei în cauză și acumularea de experiență în acest sens, statutul raportului respectiv poate fi discutat cu argumente practice convingătoare pentru a fi ridicat și la nivelul de constatare tehnico-științifică sau chiar a expertizei odorologice, întrucât, în situațiile în care vor apărea îndoieli în privința concluziilor constatării specialiștilor odorologi/veterinari, va trebui să le verificăm doar prin expertiză. Dar, desigur, până la această etapă evolutivă va trebui de înlăturat și alte impedimente precum, spre exemplu, elaborarea metodicii-tip de expertiză odorologică și aprobarea ei

obligatorie de către Consiliul metodic-științific al Centrului Național de Expertize, includerea a astfel de cercetări în nomenclatorul expertizelor judiciare autohtone, licențierea specialiștilor la acest gen de expertiză și includerea lor în Registrul experților judiciari atestați a Ministerului Justiției, crearea Centrului chinologic unificat ș.a.

Prin urmare, privită printr-o optică de perspectivă, implementarea în procesul penal autohton a unei noi metode criminalistice – identificarea chinologică va asigura, neîndoiește, sporirea volumului de informație atât tactico-operativă cât și probantă în cauzele penale, la fel ca și noile posibilități ce apar în legătură cu aplicarea în condiții de teren a metodelor și tehnologiilor contemporane de examinare preliminară a urmelor – chestiuni pe care le vom analiza în paragraful următor.

3.3. Particularități procesual-metodice și tehnici folosite la efectuarea examinărilor preliminare a urmelor în condiții de teren

În practica criminalistică de multe ori apare necesitatea examinării preliminare și interpretării urmelor infracționale la locul faptei. În fond, acestea prezintă o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice respective în scopul obținerii informației despre persoana făptașului, mecanismul comiterii faptei și alte împrejurări utile procesului de investigare a acesteia. Rolul lor este de a furniza informație tactică orientativă și probantă ce caracterizează făptuitorul și modul de operare al acestuia, indispensabile descoperirii infracțiunii în etapa inițială a cercetărilor. Datele acestor examinări, în mare parte direcționează conținutul acțiunilor procesuale și speciale de investigații ce urmează, determină oportunitatea declanșării urmăririi penale, necesitatea dispunerii expertizelor etc.

Unii autori, deși examinările în cauză sunt cuprinse de cadrul cercetării la fața locului, fac distincții clare între aceste două operațiuni tehnico-criminalistice. Bunăoară savantul rus N.A.Selivanov consideră că cercetarea la fața locului și examinările preliminare pot fi delimitate după câteva criterii și anume: după metodele și mijloacele tehnice folosite, cunoștințele specializate aplicate în cursul examinării preliminare a obiectelor, activității logice ce însoțește cercetarea locului faptei și examinările în cauză, precum și după caracteristicile evidențiate [168, p.77].

Pe bună dreptate, din însăși denumirea acestor examinări putem deduce caracterul lor creativ-investigativ. În baza rezultatelor obținute prin folosirea cunoștințelor de specialitate, metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, se trag unele concluzii, se formulează anumite explicații. Pe de altă parte, și procesului de cercetare a locului faptei îi este caracteristică activitatea logico-analitică în urma căreia se valorifică diferite elemente ale stărilor de fapt din

scena infracțiunii. Uneori este destul de complicat să înregistrezi diferențe între raționamentele analitice vizând tabloul faptei în ansamblu sau elementele lui componente și concluziile examinărilor preliminare referitoare la urmele și obiectele materiale ale câmpului infracțional.

De remarcat însă că, procesul de inspectare specific cercetării locului faptei, presupune stabilirea în fond a unor evidențe, a faptelor și împrejurărilor prin aplicarea metodelor general-științifice (descrierea, compararea, măsurarea, observarea etc.). Activitatea în acest sens decurge în forme logice mai simple decât în cadrul examinărilor preliminare, presupunând raportarea ansamblului de caracteristici evidențiate la anumite noțiuni și concluzii, rezultate din experiența practică și investigațiile științifice anterioare. Pe lângă aceasta, unele deosebiri se conturează și la nivel de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnice în funcție de diferitele sarcini ale activităților desfășurate.

Însă scopul examinărilor preliminare constă nu numai în a fixa cele clare și evidente, dar și în a releva, a valorifica „latentul”, adică ceea ce nu „stă la suprafață”. În consecință, se aplică metode și mijloace tehnico-criminalistice mai complexe comparativ cu cele ce se folosesc în cadrul cercetării locului faptei dar, desigur, aici poate fi vorba doar de cele ale „criminalisticii de teren” din cuprinsul truselor criminalistice specializate și altor complete de tehnici, instalații și aparate ale laboratorului criminalistic mobil.

În perioada anterioară prin sintagma „examinări preliminare” se marcau analizele neprocesuale ale urmelor efectuate în scopuri operative, acestea fiind suficient elaborate și reflectate în literatura de specialitate. La ora actuală, informația privind metodica efectuării lor este cuprinsă în multiple materiale didactice consacrate interacțiunii subdiviziunilor de criminalistică cu cele de urmărire penală ale MAI, precum și în lucrările dedicate expres examinărilor preliminare a urmelor materiale infracționale [64; 38; 176; 177]. În aceste publicații dar și în practica criminalistică ele poartă diferite denumiri: extraexpertizări [141], preexpertizări [124, p.112], examinări de sine stătătoare [199, p.87], interpretări [64], examinări administrative [77], examinări preliminare [153]. Ultimul termen ni se pare mai exact deoarece, folosit în acest context, înseamnă că examinarea în cauză precede expertiza, ceea ce corespunde realității.

Cu regret, această operațiune tehnico-criminalistică, deși poate fi efectuată și nu rareori se execută în practica autohtonă cu prilejul cercetării la fața locului, sub aspect procesual rămâne nereglementată de CPP RM. De aceea, concluziile la care se ajunge în urma acestor examinări rămân, de cele mai multe ori, în stadiul informațiilor orale, cunoscute doar de participanții echipei de cercetare. Aceasta reiese și din analiza a cca 100 de dos. penale efectuată în cadrul studiului nostru. Deci, putem conchide că rezultatele obținute nu se consemnează în nici un document oficial care să rămână în dosarul respectiv și să poată fi studiat de toți ofițerii de

urmărire penală care vor lucra succesiv pe cauza respectivă sau de părțile interesate. Propunerea unor savanți autohtoni [38, p.151] făcută încă la finele sec. trecut de a fixa rezultatele acestor examinări într-o fișă informativă anexată la procesul-verbal de cercetare la fața locului, a rămas neobservată de practicieni. Analiza și a 321 de procese-verbale de cercetare la fața locului și a anexelor acestora, realizată în cadrul studiului arată că astfel de fișe nu se alcătuiesc, cei drept, însăși examinările în cauză, efectuându-se destul de rar. Se pare că această stare de lucruri poate fi explicată atât prin profesionalismul scăzut al specialiștilor-criminaliști, participanți la procedeele probatorii, insuficiența mijloacelor tehnico-criminalistice adecvate, cât și prin lipsa unor prevederi legislative exprese. Neglijența legiuitorului în acest sens poate fi percepută urmărind conținutul p.5, alin. 5, art.87 CPP RM *Obligațiile specialistului* care prevede ca acesta „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea sau excluderea probelor” – (sublinierea ne aparține - A.B.). Observăm că, în suita acțiunilor de colectare a mijloacelor materiale de probă lipsesc elementele *examinării și ridicării* probelor, la care specialistul trebuie să-și aducă aportul său substanțial. Credem că aici, mai curând, este vorba, pur și simplu de o scăpare tehnică legislativă, de unde și necesitatea completării acestui punct al alin.(5) al art. 87 cu componentele sus indicate, după cum urmează: „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea, **examinarea, ridicarea** sau excluderea probelor”.

Tot în această ordine de idei trebuie observat că și Regulamentul Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare al Inspectoratului General al Poliției [70] (CTCEJ) MAI RM nu reglementează expres activitatea de examinare preliminară a urmelor la fața locului. Cei drept, p.3, 5 al §12 al Regulamentului stipulează realizarea cercetărilor la fața locului de către CTCEJ doar pe cazurile de crime grave și deosebit de grave, cu rezonanță social sporită și efectuarea constatărilor tehnico-științifice în urma demersurilor ofițerilor de urmărire penală. Probabil, în situația dată este vorba de lipsa a astfel de demersuri sau ordonanțe de dispunere a examinărilor respective din partea organelor de urmărire penală. Oricum, nu credem că aceasta prezintă o scuză a specialistului ca să nu efectueze astfel de examinări atâta timp cât art.87 CPP RM statuează rolul activ al acestuia în acțiunile de urmărire penală pentru a acorda ajutor organului competent. Mai mult, în opinia noastră, ori de câte ori specialistul va stabili aspecte noi, față de cele pe care urma să le examineze potrivit ordonanței, el trebuie să le scoată în evidență, să le explice și să le integreze în ansamblul celorlalte constatări, mai cu seamă când acestea sunt decisive pentru stabilirea adevărului.

Vorbind de specialist, care în calitatea sa de subiect al procesului ce deține împuterniciri și posibilități solide în aplicarea MMTC, nu putem trece cu vederea experiența internațională în acest sens. Spre exemplu, art.84 CPP a Republicii Kazahstan, care oferă specialistului dreptul de a acorda ajutor în colectarea, examinarea și aprecierea probelor [187] (sublinierea ne aparține – A.B.). Prevederea în cauză este mult mai cuprinzătoare în comparație cu prescripțiile ce reglementează obligațiile specialistului în CPP RM. Mai mult, în același art.84 CPP al Republicii Kazahstan se stipulează aparte aplicarea de către specialist a mijloacelor tehnice, dreptul acestuia de a atrage atenția participanților la acțiunea de urmărire penală „la circumstanțele legate de acțiunile lui cu privire la depistarea, fixarea și ridicarea obiectelor și documentelor, la utilizarea mijloacelor tehnico-științifice, cercetarea materialelor dosarului, pregătirea materialelor pentru dispunerea expertizei, în cadrul acțiunii de urmărire penală sau judiciare să efectueze examinarea materialelor dosarului cu oglindirea rezultatelor în procesul-verbal sau într-un document oficial”, anexat la dosarul penal.

Nu încapе îndoială, că astfel de dispoziții ale art.84 CPP a Republicii Kazahstan sunt capabile să ofere specialistului posibilitatea de a-și realiza în măsură deplină cunoștințele sale specializate și deprinderile practice în stabilirea adevărului în cauzele instrumentate. Merită apreciere deosebită că legiuitorul acestei republici acordă atâta atenție utilizării mijloacelor tehnice de către specialist, precum și faptul că în lege (art.84 CPP R.Kazahstan) se vorbește nu numai despre mijloacele tehnice, dar și de mijloacele tehnico-științifice.

Actualmente, cadrul procesual al Republicii Moldova permite ca rezultatele examinărilor preliminare ale urmelor de la fața locului, să fie redactate de către specialistul – criminalist, fie într-un raport de constatare tehnico-științifică aparte, fie, acestea, dacă respectivul specialist este participant la cercetarea locului faptei, să se includă în procesul-verbal al acțiunii respective, așa cum prevede alin (3) al art.141 CPP RM. În ambele cazuri, efectele acestor examinări, realizate, de regulă, în cadrul procesului respectiv până la pornirea urmăririi penale [69], dețin forță probantă, conform p.4, 7 alin (2) al art.93 CPP RM în vigoare.

Aici însă, trebuie notat că fixarea în procesul-verbal doar a rezultatelor examinării urmelor la fața locului în situațiile soluționării unor probleme cu caracter identificator pare a fi neconvingătoare și lipsită de claritate (spre exemplu, în dactiloscopie, când consemnăm că „pe partea interioară a ușii de la intrare în apartamentul cet. X prin metoda prăfuirii a fost relevată o urmă digitală *lăsată de degetul arătător al mâinii drepte a bănuțului Y*”). În alte situații, identificarea persoanei care a lăsat urma la locul faptei nu înseamnă soluționarea cazului ca atare, întrucât urmele respective pot fi lăuate și de victimă, membrii familiei acestuia, de alte persoane care s-au aflat în acest loc anterior săvârșirii infracțiunii. Dar, și în astfel de situații, identificarea

obiectului creator de urmă prezintă un ajutor semnificativ în clarificarea împrejurărilor în care s-a comis fapta și *excluderea* acestor probe, așa cum prevede art.87 CPP RM.

Fragmentul ipotetic de proces-verbal expus mai sus pare a fi cu multe semne de întrebare dacă nu se aduc anumite demonstrații sau ilustrații foto, înregistrări video, schițe și imagini care explică și argumentează mecanismul mișcărilor care duc la apariția urmelor descoperite la locul faptei, caracteristicile coincidene, explicarea celor divergente etc., adică în fapt, elemente care prezintă și conținutul raportului de constatare tehnico-științifică, care are ca obiect „explicarea unor fapte și circumstanțe” (art.139 CPP RM).

Este de la sine înțeles că astfel de demonstrații și justificări nu pot fi expuse în procesul-verbal care, după cum menționează și prof. M. Gheorghiu acesta „nu va include explicațiile, interpretările asupra faptelor, fenomenelor descoperite, presupunerile ofițerului de urmărire penală, ale altor participanți cu privire la mecanismul de formare a urmelor descoperite, la originea și apartenența uneltelor găsite etc. Procesul-verbal conține descrierea celor descoperite și nicidecum explicarea lor” [33, p.65]. Iată de ce, credem că conținutul alin (3) al art.141 CPP RM trebuie revăzut întrucât, așa cum arată și rezultatele studiului nostru, acesta nu-și regăsește aplicare în practica de urmărire penală, inclusiv și din motivul indicat mai sus. Se are în vedere o mică completare a alin (3) a art.141 CPP în următoarea redacție: *„În cazul participării specialistului la efectuarea procedurilor probatorii de către organul de urmărire penală, rezultatele constatărilor tehnico-științifice și medico-legale se includ în procesul-verbal al acțiunii respective, sau după caz, într-un raport aparte, anexat la procesul-verbal”*. Deci, în astfel de cazuri specialistul alcătuiește raport în scris cu toate argumentările și demonstrațiile necesare a concluziei de identificare după diversele urme lăsate de o persoană, unealtă sau alt obiect descoperit la fața locului, anexat la procesul-verbal al acțiunii respective, de rând cu fototabelul sau schița locului faptei.

Prin urmare, ca formă valabilă de redactare a rezultatelor examinării preliminare a urmelor la fața locului rămâne constatarea tehnico-științifică, aceasta deținând și unele particularități în comparație cu cele clasice, întocmite în mod obișnuit de specialiștii criminaliști. Cercetătorul român Gh. Pășescu menționează pe drept că, una din particularități se referă la faptul că această constatare este dispusă și efectuată în mare parte chiar la locul producerii evenimentului care și determină deplasarea ofițerului de urmărire penală și a specialistului criminalist la fața locului [64, p.447]. Atât organul de urmărire penală, cât și specialistul-criminalist iau contact nemijlocit cu locul în care s-au desfășurat faptele ce au provocat apariția urmelor ce fac obiectul examinării lor preliminare și pot de comun acord hotărî ce întrebări urmează să rezolve specialistul și ce fel de explicații trebuie să conțină raportul său de constatare tehnico-științifică.

Motivul acestei situații de dispunere și efectuare este generat de necesitatea perceperii nemijlocite a locului faptei atât de către organul de urmărire penală care dispune constatarea, cât și de specialist care execută ordonanța ofițerului de urmărire penală. În așa situație, este firesc ca finalizarea examinării și întocmirea raportului de constatare tehnico-științifică se realizeze *în condiții de laborator la biroul specialistului-criminalist*, la fel ca și fotoanexa. Cu atât mai mult, când este vorba de redactarea unui raport de constatare ce are ca sarcină identificarea obiectului creator de urmă. Identificarea în acest context este treapta supremă a procesului de examinare preliminară a urmelor și aici, trebuie precizat că, în mod obișnuit ea nu se realizează la fața locului, dar ulterior, în cadrul examinării de laborator. Însă, este la fel adevărat că, actualmente, tehnologiile informaționale contemporane privind evidențele criminalistice automatizate permit, în unele situații identificarea făptuitorului chiar pe timp de desfășurare a cercetării la fața locului, inclusiv și a examinărilor preliminare a urmelor. Realizarea acestei performanțe depinde de nivelul tehnologic la care au ajuns organele de drept și serviciile criminalistice ale MAI. În țara noastră, dotarea Centrului Tehnico-Criminalistic și Expertize Judiciare al Inspectoratului General al Poliției permite identificarea persoanei în timpi scurți numai după urmele digitale, sectorul respectiv fiind recent înzestrat cu sistemul de căutare și identificare automatizată “AFIS”.

În al doilea rând, astfel de analize sunt premergătoare expertizei, deși ultima poate să lipsească în unele cazuri concrete. Spre exemplu, când se stabilește cu certitudine că urmele digitale descoperite la locul faptei nu sunt operante pentru a identifica o persoană, este zădarnic să confirmăm acest fapt și prin expertiza dactiloscopică (cu excepția cazurilor când urmează a fi expertizată însuși substanța sudorală).

În al treilea rând, examinările preliminare a urmelor înfăptuite la locul comiterii infracțiunii sunt limitate în timp de cadrul acțiunilor respective de urmărire penală. Deci, îmbinarea de cuvinte „examinări de sine stătătoare” în situația cercetării locului faptei, nu reflectă esența fenomenului vizat. La fel și termenul „interpretare”, folosit mai cu seamă de criminaliștii români, ni se pare prea restrâns, reducând activitatea acesteia doar la tâlcuirea, explicarea faptelor evidente, nepresupunând examinarea minuțioasă a urmelor prin aplicarea unor metode și mijloace tehnice ale „criminalisticii de teren”.

Tot în acest context, trebuie spus că buna desfășurare a acestor constatări și soluționarea cu succes a întrebărilor formulate în fața specialistului, în mare parte sunt condiționate de calificarea subiectului care o execută. Volumul cunoștințelor specializate ale acestuia nu pot să se limiteze doar la o categorie izolată de urme, ci la întregul ansamblu de urme depistat în scena infracțiunii. Specificul pregătirii sale trebuie să se axeze pe cunoașterea mecanismului de formare a diferitelor varietăți de urme, pe corelațiile ce se pot stabili între ele și elementele

componente ale locului faptei. Fiind într-o conexiune reciprocă determinată de unitatea de loc, de omogenitatea de acțiuni infractorice, acestea oglindesc un mecanism unic de comportament și de manifestare a faptuitorului în structura evenimentului infracțional. În sistemul acestor urme au însemnătate nu numai caracteristicile fiecărei urme luate izolat, dar și localizarea lor, spațierea reciprocă a uneia față de alta, succesiunea cronologică a apariției acestora etc. Studiarea urmelor și obiectelor în complexitatea lor, analiza legăturilor reciproce, confruntarea informației obținute cu cea existentă și totalizarea rezultatelor într-un tablou de ansamblu permit să fie elaborate versiuni întemeiate cu privire la infractor, la scopul și motivul, timpul și alte circumstanțe de comitere a infracțiunii [38, p.124]. În fond, aceasta este o „matematică superioară” a criminalisticii, care poate fi materializată sau nu în funcție de existența unor capacități și cunoștințe la subiectul concret al procesului (specialistul-criminalist, ofițerul de urmărire penală, procuror etc.). Acesta este nivelul mai aproape de ceea ce noi numim - arta de descoperire a infracțiunii. Deci, în situația dată este vorba de pregătirea cadrelor de criminaliști de înaltă calificare, care ar putea analiza în complex tabloul general al urmelor de la fața locului pentru a soluționa întrebările formulate în fața lui și a acorda ajutor organului de urmărire penală în elaborarea strategiilor de investigare. O astfel de pregătire a specialistului presupune și o suficientă experiență acumulată din cercetarea unui număr semnificativ de locuri în care s-au comis infracțiuni. Toate aceste acumulări trebuie completate cu spirit de observație, capacitate de analiză, sinteză, deducție etc., cu pasiunea de a demonstra convingător cele rezultate din examinarea preliminară a urmelor, toate bazate pe serioase cunoștințe din domeniul științelor exacte, precum matematica, fizica, chimia, biologia etc.

Prin urmare, capacitățile și cunoștințele specialiștilor criminaliști prezintă o verigă importantă în sistemul de asistență tehnico-criminalistică a examinărilor preliminare a urmelor la fața locului. Însă activitatea de investigare a locului faptei în ansamblu și a examinărilor preliminare a urmelor efectuate de specialiștii-criminaliști, în particular, pot avea șanse de reușită doar în prezența altui element important – a mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice contemporane.

Firește, în unele cazuri șanse de reușită a examinărilor ce urmează a fi efectuate pot apărea și în lipsa unor mijloace tehnice specializate. Spre exemplu, un specialist experimentat este, cu siguranță, în stare să efectueze cu o lupă simplă un examen dactiloscopic identificator pe calea comparării nemijlocite a urmelor de mâini, descoperite la fața locului cu impresiunile digitale preluate de la bănuți, victime și alte persoane verificate. Totuși, promovarea acestor confruntări nu este posibilă oricând, ci numai atunci când urmele depistate sunt operante, iar

analiza lor se desfășoară într-un cadru optim, cu iluminare adecvată și condiții de lucru satisfăcătoare, metode și mijloace tehnico-criminalistice adecvate.

În condițiile de teren ale locului faptei, pot fi folosite, mai cu seamă, metode fizice, fizico-chimice și chimice. Din ansamblul metodelor fizice mai frecvent se utilizează: - metode organoleptice (aprecierea culorii obiectului examinat, a aspectului exterior, determinarea porozității suprafeței lui, a durității, elasticității, mirosului specific al acestuia); - examinarea reliefului suprafeței și microstructurii obiectelor cu ajutorul dispozitivelor optice – lupe, microscopie etc.; - metode de măsurare și de stabilire a însușirilor fizice, a dimensiunilor, greutatei specifice, grosimii, unității de suprafață, temperaturii de topire ș.a.; - metode ale fotografiei criminalistice de examinare.

Metodele fizico-chimice mai răspândite sunt următoarele: - analiza luminiscentei în radiații ultraviolete; - examinarea obiectelor în raze infraroșii; - determinarea solubilității substanțelor în diferiți dizolvanți. Dintre metodele chimice aplicabile în condiții de teren amintim: - metode legate de apariția precipitațiilor sau a gazelor în urma aplicării diversilor reactivi (de exemplu, degajarea oxigenului și apariția unui dâmbușor de spumă la interacțiunea sângelui cu apa oxigenată); - metode de studiere a capacității unor substanțe de a arde în aer liber, precum și examinările organoleptice a produselor de ardere (aspectul și culoarea flăcării, a resturilor de scrum, caracterul și mirosul produselor de ardere, de exemplu - al resturilor de substanță explozivă etc.

Principalele operațiuni tehnico-criminalistice desfășurate la fața locului în legătură cu examinarea preliminară a urmelor materiale sunt asigurate în mare parte de echipamentul și reactivii aflați în trusa criminalistică și laboratorul criminalistic mobil.

Trusele criminalistice de lucru în condiții de câmp se completează conform principiului de universalism și de specializare. După primul criteriu este alcătuită trusa criminalistică mai răspândită în inspectoratele naționale de poliție - trusa unificată destinată pentru cercetarea locului faptei. Principiul specializării stă la baza formării completelor de mijloace tehnice menite procesării anumitor tipuri de urme și materiale de probă, adică truse cu destinație specială, care conțin un instrumentar redus, destinat unor operațiuni concrete (lucrul cu drogurile, cu microobiectele etc.) sau anumitor subiecți (specialistul-criminalist, ofițerul poliției rutiere etc.). Mai des, însă predomină principiul mixt de completare, care include atât mijloace cu caracter universal, cât și sortimente specializate, utilaj de laborator și dispozitive suplimentare.

Practica criminalistică demonstrează că în cursul cercetărilor preliminare ale urmelor la fața locului se utilizează mai frecvent truse criminalistice compartimentate după primul și al

treilea principiu, iar cel mixt - în cazurile de sortimente destinate laboratoarelor criminalistice mobile. Însă cel mai răspândit complet de mijloace tehnice folosit de organele naționale de urmărire penală este trusa universală pentru cercetarea locului faptei [4, p.246-247].

Conținutul ei cuprinde câteva blocuri funcționale necesare colectării și examinării preliminare a majorității probelor depistate la fața locului, și anume: ■ mijloace pentru depistarea, fixarea și ridicarea urmelor de mâini: pensula magnetică și cea cu păr de veveriță; complete de prafuri; peliculă dactiloscopică de culoare albă și neagră; mănuși de bumbac și de latex; lanternă; lupă cu iluminare; sticlograf; cariocă; ■ rechizite pentru efectuarea mulajelor: lingură pentru amestecul masei de mulare; pastă de silicon "Dentaflex"; solidificator "Vulcanit"; lac pentru păr; pensetă destinată înlăturării corpurilor străine de pe suprafața urmei. ■ mijloace pentru amprentare: o placă din masă plastică de dimensiunile 15x20 cm, acoperită cu o peliculă de protecție, rulou de cauciuc; tub cu vopsea tipografică; dispozitiv pentru amprentarea cadavrelor; mănuși chirurgicale; șervețele igienice; ■ instrumentar pentru ridicarea, pachetarea și conservarea microobiectelor: seringi de masă plastică de 5 ml; pensetă; patru containere de masă plastică introduse unul în altul; două containere de sticlă; pungi de polietilenă; sticle-suport; ■ compartiment cu instrumente: ciocan; diamant; bisturiu; ferăstrău; daltă; foarfece; clește; șurubelnițe; indicator electric; cuțitaș universal de buzunar; ■ compartiment cu rechizite pentru alcătuirea desenelor-schiță: placă netedă cu fixator pentru a prinde hârtia milimetrică; riglă; busolă; transportor; toc; cariocă; creion; cretă de diverse culori; bande metrice de 2, 10 metri; plasture medicinal de 5 m lungime și 12,5 mm lățime ș.a. [38, p.34].

În ultimii ani s-au deschis perspective ca subdiviziunile criminalistice naționale să se doteze treptat și cu alte tipuri de truse contemporane specializate: truse foto; truse cu substanțe chimice pentru marcare; truse pentru examinarea cadavrelor neidentificate; truse pentru testarea drogurilor; trusa krimesite imager; trusa pentru vaporizare cu iod; trusa pentru recoltarea microparticulelor; trusa RUVIS pentru căutarea urmelor papilare latente; trusă pentru ridicarea electrostatică a urmelor de încălțăminte; trusa pentru recoltarea urmelor de tragere; trusa pentru urme biologice; trusa pentru amprentare; trusa pentru recoltarea urmelor de explozii ș.a. [48, p.30].

Însă examinările criminalistice preliminare mai complexe la fața locului pot fi realizate doar cu utilizarea echipamentului laboratoarelor criminalistice mobile. Sarcinile principale ale acestor laboratoare sunt: **a)** transportarea la timp a mijloacelor tehnico-criminalistice și a echipei de cercetare la locul faptei; **b)** folosirea încăperii laboratorului pentru efectuarea unor acțiuni procesuale cu aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice; **c)** promovarea

examinărilor preliminare a urmelor și altor materiale de probă cu aplicarea utilajului necesar și alcătuirea ulterioară a constatărilor tehnico-științifice.

Instrumentarul laboratorului cuprinde mai multe echipamente și mijloace tehnico-criminalistice, inclusiv tehnici în sortimente transportabile: ■ compartimentul detectoarelor; ■ compartimentul de procesare a urmelor materiale; ■ compartimentul de lucru cu microobiectele; ■ compartimentul de examinare a documentelor; ■ compartimentul pentru audio-videoînregistrări (camera de luat vederi, radiomicrofon, videopleier ș.a.); ■ echipament de iluminare (cabluri, proiectoare); ■ trusa de instrumente; ■ sortiment de mijloace pentru pachetarea obiectelor ridicate (lăzi demontabile, cutii pliante, pachete de hârtie și de celofană etc.); ■ mijloace de legătură și semnalizare; ■ set de mijloace pentru asigurarea securității (stingător de foc, mască antigaz, trusă farmaceutică de prim-ajutor, container pentru obiecte și dispozitive explozibile, costum pentru scufundări sub apă și alte echipamente de intervenție și de protecție); ■ mijloace auxiliare (minibibliotecă de specialitate, trepied cu dispozitiv de glisare, lentă pentru împrejmuirea locului faptei, scară pliantă, set de mobilă pliantă, alte accesorii) ș.a. (a se vedea anexa 13, în care se arată detaliat conținutul actual al laboratoarelor criminalistice mobile din dotarea CTCEJ al IGP a MAI RM).

În salonul laboratoarelor respective este utilat un loc de lucru pentru conducătorul echipei de cercetare, care-i permite să efectueze diverse activități procesuale, să alcătuiască procese-verbale, să folosească calculatorul, dictafonul ș.a. Ferestrele salonului sunt înzestrate cu storiuri opace, în interior se află un frigider. Pe acoperișul laboratorului, de regulă este montat un podium destinat pentru observare și foto-videoînregistrări. La fel, sunt prevăzute sisteme duble de alimentare cu electricitate a aparaturii (curent continuu și alternativ).

Doar și din cele enunțate mai sus se poate judeca cât de complexe și cuprinzătoare sunt activitățile promovate în cadrul cercetării la fața locului. Însă, ca să se înțeleagă și mai clar exigențele față de calitățile și cunoștințele ce se cer de la specialiștii participanți la promovarea examinărilor preliminare a urmelor în cadrul investigațiilor de teren ale locului faptei, în cele ce urmează aducem, exemplificativ, unele sarcini ale acestor examinări: ■ separarea urmelor făptuitorului de cele provenite de la victimă, ori de la alte persoane implicate în săvârșirea infracțiunii; ■ stabilirea legăturii dintre urmele descoperite la locul faptei și activitatea infracțională; ■ stabilirea mecanismului de creare a urmei, precizarea faptului că urma în discuție a fost produsă chiar în timpul consumării actului infracțional; ■ obținerea unor date necesare delimitării faptelor infracționale de evenimentele ce nu întrunesc condițiile existenței unei infracțiuni; ■ determinarea pozițiilor succesive ale agresorului și victimei în timpul luptei; ■ stabilirea traseelor parcurse de agresor în locul faptei înainte și imediat după săvârșirea

infracțiunii; ■ stabilirea poziției inițiale a cadavrului sau a unor obiecte principale de la locul faptei; ■ precizarea formei și dimensiunilor obiectelor care au lăsat urmele, eventual a naturii instrumentului folosit; ■ stabilirea direcției de mișcare a vehiculelor sau persoanelor în perimetrul locului faptei; ■ stabilirea momentului când s-a comis fapta (chiar și ora exactă la care s-au executat anumite activități); ■ stabilirea intervalului de timp scurs din momentul încheierii activității infracționale și până la începerea cercetării la fața locului; ■ aprecierea timpului necesar infractorului pentru executarea anumitor operațiuni pe care le impunea comiterea faptei; aprecierea posibilității executării anumitor activități în condițiile meteorologice și atmosferice date (ploaie, ninsoare, frig, căldură mare etc.); ■ obținerea de date rezultate din examinarea urmelor de la locul faptei privind semnalmente faptoare referitoare la: îmbrăcăminte, încălțăminte, caracteristici fizice; ■ obținerea de date necesare formării cercului de suspecți prin metoda sertizării; ■ obținerea de date ce pot duce direct la identificarea persoanelor care au lăsat urmele, sau indirect la identificarea instrumentelor, a armelor sau a obiectelor folosite de infractor la locul faptei [64, p.43-50] ș.a.

Pornind de la aceste sarcini și probleme exemplificative ce se impun a fi rezolvate în cadrul examinărilor preliminare ale urmelor la fața locului, putem deduce și obiectele cuprinse de orbita infracțiunii care, de cele mai multe ori se cer a fi examinate în cadrul lor. În fapt, acest aspect este slab elaborat în literatura de specialitate. Doar foarte puțini autori prezintă o listă desfășurată a obiectelor supuse examinărilor în cauză.

Astfel, N.A.Kornienko la aceste obiecte cataloghează „...documente scrise, urme de mâini, de picioare ale omului, a mijloacelor de transport, unelte și instrumente, arme albe și cele de foc, muniția, părți ale diverselor lucruri, care anterior au constituit un tot întreg ș.a. [125, p.22]. T.F. Șarkova amintește despre armele albe, a întregului după părțile componente, unele genuri de cercetare tehnico-criminalistică a documentelor, varietăți de cercetare a scrisului, examinările traseologice ale mijloacelor de transport [199, p.88]. Alți autori, fie că în lucrările lor abordează anumite tipuri de examinări preliminare și, în legătură cu aceasta, vorbesc doar de obiectele analizate în cadrul lor fie, tratează obiectele examinărilor preliminare la modul cel mai general în calitatea lor de corpuri delictuale [183, p.131-139; 40, p.83-93].

De bună seamă, toate cele enumerate mai sus trebuie incluse în lista obiectelor examinărilor criminalistice preliminare. Totodată, încercarea de a prefigura cercul a astfel de obiecte prin simpla enumerare, o credem nereușită întrucât aceasta, evident, nu va fi deplină. În opinia noastră, clasificarea obiectelor examinărilor criminalistice preliminare trebuie să poarte un caracter mai general de aceea, credem că sunt mai aproape de adevăr autorii care vorbesc de corpurile delictuale și urme ca obiecte ale examinărilor criminalistice preliminare.

Conform alin (1) al art.158 corpuri delictive sunt recunoscute „obiectele în cazul în care există temeiuri de a presupune că ele au servit la săvârșirea infracțiunii, au păstrat asupra lor urmele acțiunilor criminale sau au constituit obiectivul acestor acțiuni, precum și banii sau alte valori ori obiecte și documente care pot servi ca mijloace pentru descoperirea infracțiunii, constatarea circumstanțelor, identificarea persoanelor vinovate sau pentru respingerea învinuirii ori atenuarea răspunderii penale”. Această listă este exhaustivă și nu poate fi tratată extensiv. Mai mult, obiectele în cauză vor fi recunoscute corpuri delictive doar dacă au fost dobândite prin anumite procedee probatorii – cercetarea la fața locului, percheziție, ridicare de obiecte, sau prezentate de către participanții la proces, cu ascultarea lor prealabilă [19, art.158].

Fără îndoială, majoritatea corpurilor delictive amintite de lege pot fi obiecte ale examinărilor criminalistice preliminare, însă această listă nu epuizează toate obiectele a astfel de examinări. Dincolo de aceasta, categoria „corpuri delictive” este mai mult procesuală decât criminalistică. De aceea, obiectele examinate în cadrul acțiunii de cercetare la fața locului, efectuate până la pornirea urmăririi penale, nu vor avea statut de corpuri delictive.

Ca urmare a acestor raționamente, suntem de părerea că obiect al examinărilor criminalistice preliminare sunt doar urmele infracționale, firește, dacă și acestea sunt corect înțelese și interpretate.

În criminalistică există două înțelesuri a acestei noțiuni – îngustă, care determină urma că o reproducere a unui obiect pe suprafața sau în masa altuia, și largă, ce tratează urma ca ansamblu de modificări materiale a stărilor de fapt rezultate din activitățile infracționale reflectate pe obiecte și în conștiința oamenilor. Privite la modul cel mai general, urmele infracționale, după cum am menționat anterior, pot fi categorisite în materiale, electronice și ideale. Acestea din urmă, care prezintă o oglindire a modificărilor apărute ca rezultat al comiterii faptei în memoria persoanelor, nu pot fi obiect al examinărilor preliminare. La fel și cele electronice, care deocamdată le considerăm obiect mai curând al expertizelor judiciare. La categoria urmelor examinărilor preliminare, credem, se referă doar cele materiale ce reflectă modificările stărilor de fapt a tabloului din câmpul infracțional.

În funcție de esența lor materială, acestea pot fi reunite în mai multe ansambluri: - *urme-formă*, care reproduc dimensiunile, forma, reliefurile părții de contact a unui obiect pe suprafața sau în masa altui obiect (de mâini, de picioare, de dinți, de spargere etc.), sau oglindesc mecanismul apariției acestora (stropi de sânge, diferite legături și noduri etc.); - *urme-obiecte* – diverse corpuri materiale cu structură și formă exterioară stabilă aflate într-o legătură cauzală cu fapta (muc de țigară, tub tras, armă, lacăt, ciob de sticlă etc.); *urme – resturi de materii* - diverse lichide, substanțe pulverulente, gazoase în mici cantități descoperite la fața locului, pe

corpul sau pe hainele făptuitorului (pete de sânge, praf, noroi, nisip, fibre etc.); - *urme olfactive* (mirosul specific al persoanelor și obiectelor).

După factorul creator, urmele infracționale pot fi clasificate în: - urme lăsate de om (de mâini, de picioare, de dinți etc.); - de animale; - de unelte, - de instrumente, - de mecanisme de producție; - de mijloace de transport.

După mecanismul de formare, urmele-formă se împart în statice și dinamice, locale și periferice.

Urmele statice, se creează în cazurile în care momentul final al procesului de formare a urmelor se caracterizează printr-o stare de repaos a ambelor obiecte. În aceste urme suprafața de contact a obiectului creator își lasă copia sa inversată după relief (dacă urma este de adâncime) și răsturnată (ca în oglindă) după aspect. Elementul specific al acestei urme este reflectarea în volum, 3D a părții de contact a obiectului creator de urmă (urma de încălțăminte, a uneltei de spargere etc.), în legătură cu care astfel de urme, obțin o valoare sporită sub aspectul examinărilor preliminare.

Urmele dinamice se formează ca rezultat al interacțiunii a două forțe: una acționează ca și în cazul creării urmelor de apăsare, a doua – prin mișcarea pe suprafața corpului primitor. În urmele de lunecare, de tăiere, de frecare, sfredelire punctele reliefului obiectului creator nu se transmit sub formă de puncte ca în urmele statice, ci sub formă de striatii, linii, șanțulețe născute de proeminențele suprafeței obiectului creator. Mecanismul formării acestor urme este mult mai complex, reflectarea formei și dimensiunilor suprafeței creatoare de urmă depinde de unghiul sub care se desfășoară mișcarea de contact și de puterea de presiune. Examinarea preliminară a acestui gen de urme prezintă complexitate sporită, soluționarea unor probleme identificatoare în condiții de teren sunt, de regulă, imposibile.

Urmele de adâncime se formează din cauza deformării în profunzime a obiectului primitor. În locul de contact cu obiectul creator acesta capătă o altă formă ce reflectă construcția exterioară a părții de contact cu primul (urma de spargere rămasă pe suprafața ușii, urma de încălțăminte pe zăpadă, sol, nisip etc.). Cu cât mai plastică și mai fină este structura obiectului primitor, cu atât mai fidel se imprimă microrelieful obiectului creator de urmă, oferind posibilitatea specialistului a judeca despre obiectul generator de urmă.

Urme de suprafață apar ca rezultat al unor modificări de suprafață (depuneri sau ridicări de substanță, influență termică sau chimică) pe corpurile primitoare și care practic nu schimbă forma acestora. Comparativ cu cele de adâncime, acestea reproduc două dimensiuni ale obiectului creator. Acestea sunt urme de stratificare (rămân în cazurile, în care corpul generator de urmă depune pe obiectul primitor un strat fin de o oarecare substanță); de destratificare (se

formează în cazul în care obiectul creator detașează (desprinde) de pe corpul primitor un strat din substanța care se află pe acesta: urmele de mâini pe pervazul unei ferestre acoperit cu un strat de praf sau proaspăt vopsit); termice, chimice (carbonizarea obiectului primitor în cazul unui incendiu sau decolorarea hârtiei sub influența soarelui).

Divizarea urmelor de reproducere în locale și periferice este determinată de locul apariției modificărilor pe obiectul primitor de urmă. Urmele locale reprezintă modificări apărute pe corpul primitor în perimetrul de contact cu obiectul creator, adică acele prefaceri pe suprafața de contact a obiectelor care au contactat reciproc (urmă de efracție pe obstacol, urmă de încălțăminte pe zăpadă, urmă lăsată de cauciucul roții mijlocului de transport etc.). Urmele periferice apar în rezultatul modificărilor pe corpul primitor dincolo de marginile suprafeței de contact a obiectelor sub influența diverselor fenomene termice, chimice, a razelor de lumină, a prafului căzut și a altor factori degradanți (conturul unui covor sau tablou format pe pereții pe care acesta a fost atârnat sau al unui obiect în jurul căruia s-a depus praf, zăpadă, umezeală etc. De aceea posibilitățile utilizării lor pentru obținerea de informații despre obiectul creator sunt limitate.

Clasificarea urmelor de reproducere este posibilă și după alte criterii. Spre exemplu, după gradul de percepere - în urme vizibile, slab vizibile și invizibile (latente). După modul de transmitere a informației - în pozitive și negative ș.a.

Mai rar, comparativ cu urmele de reproducere, sunt supuse examinărilor preliminare urmele-obiecte. După datele noastre, astfel de urme (lăcăți, încuietori, cioburi de sticlă, plumburi, unelte etc.) s-au examinat în cca 21% din totalul de 321 de procese-verbale de cercetare la fața locului analizate în cadrul studiului. Cele mai tipice probleme soluționate cu ocazia examinării lor au fost stabilirea stării și a modului de distrugere; determinarea sursei de proveniență a obiectului; stabilirea apartenenței câtorva obiecte la o anumită grupă după caracteristicile constructive exterioare ale acestora; stabilirea întregului după părțile componente (identificarea obiectului) ș.a.

De foarte puține ori, obiectul examinărilor preliminare sunt și urmele-substanțe (6%). Conform clasificărilor doctrinare tradiționale, acestea pot fi divizate în urme aduse în scena infracțiunii (de făptuitor, victimă etc.); apărute la fața locului ca rezultat al unor activități infracționale (spargerea unui safeu și apariția la locul faptei (vestimentația autorului) a substanței din interiorul pereților acestuia etc.); preluate și duse de la locul faptei (microparticule pe haina, încălțăminte, făptuitorului, mărturisind aflarea lui la locul incidentului); apărute în rezultatul păstrării și transportării obiectelor (microfibre de pe haina autorului depistate pe unealta infracțiunii ș.a.) [131, p.343]. Posibilitățile de examinare

preliminară a astfel de urme sunt, la fel, foarte limitate. În aspect criminalistic preliminar acestea se analizează pentru a stabili localizarea lor, spațierea reciprocă, configurația petelor.

Unii autori, în calitate de obiect aparte ale examinărilor preliminare de la fața locului consideră și microobiectele [134, p.107-115]. Conform conceptului adoptat de majoritatea autorilor, microobiectele sunt formațiuni materiale legate cauzal cu evenimentul infracțional, importante pentru soluționarea cauzei și aflarea adevărului, având caracteristici dimensionale mici, limitele superioare ale cărora sunt stabilite de pragul sensibil al organelor de simț ale omului, în primul rând, de capacitatea de rezoluție a ochiului uman, dețin parametri relativ stabili, detectarea, fixarea, ridicarea și expertizarea cărora necesită utilizarea unor mijloace tehnico-criminalistice, cunoștințe speciale și metode instrumentale de laborator [65, p.147].

Noțiunea colectivă „microobiecte” cuprinde în sine microparticule, microurme și microcantități de substanțe. Microparticulele prezintă corpuri materiale mici, parametrii dimensionali și caracteristicile exterioare ale cărora se percep cu dificultate de către ochiul neînmarmat. Microurmele sunt și acestea mici formațiuni material-fixate ce reflectă forma, reliefurile și dimensiunile obiectului creator, vizualizarea cărora necesită aparate optice. În fine, microcantitățile de substanță sunt mase reduse de substanță, observate cu greu de ochiul liber, determinarea naturii cărora necesitând metode de înaltă sensibilitate.

Prin urmare, microobiectele, strict vorbind, sunt cuprinse de clasificarea generală a urmelor: urme-formă; urme-obiecte, urme-substanțe, deosebindu-se de macrourme doar prin dimensiunile lor. De aceea, separarea acestora într-un grup deosebit de obiecte ale examinărilor preliminare la fața locului poate fi justificată doar, reieșind din unele particularități de lucru cu ele.

Practica criminalistică denotă că soluționarea unui rând de probleme ce apar în cadrul cercetării locului faptei, examinând în prealabil doar anumite urme, luate izolat (urme-formă; urme-obiecte, urme-substanțe) este imposibil. Exemple în acest sens sunt multiple: stabilirea locului din care au fost trase împușcături; direcția în care a fost distrus obstacolul; particularitățile mersului unei persoane etc. Legat de aceasta, apare întrebarea – ce este obiect al examinărilor criminalistice preliminare în astfel de cazuri? În opinia noastră, aici poate fi vorba doar de ansambluri (sisteme) de urme. Un astfel de sistem prezintă nu o simplă totalitate de diverse urme, dar multiple elemente „dependente între ele și formând un întreg organizat, care pune ordine într-un domeniu de gândire teoretică...” [25, p.993]. În sistemul de urme, însemnătate au nu numai caracteristicile fiecărui element luat aparte, dar și localizarea urmelor la locul faptei, poziția lor reciprocă, consecutivitatea temporală a apariției acestora ș.a. Indiferent de varietatea urmelor, sistemul lor deține calități ce nu pot fi găsite la elementele ei componente [154, p.137]. Aceste ansambluri de urme nu există izolat de ambianța în care se

află, ele interacționează cu alte astfel de sisteme. Spre exemplu, urma de încălțăminte poate fi simultan component al sistemului ce caracterizează locul din care s-a tras cu arma, precum și a sistemului ce permite a stabili un semnalment funcțional al omului – mersul, după cărarea de pași a acestuia etc.

Pornind de la calitățile enumerate ale sistemului, acestea se vor studia în baza unei abordări integrale, adică în calitatea lor de obiect unitar al examinărilor criminalistice preliminare la locul faptei. Analiza lor se va realiza examinând aparte elementele lor componente (urmele) , legătura lor reciprocă, coagulând rezultatele obținute într-un tablou unic ca răspuns sau concluzie la întrebarea formulată în fața specialistului.

Prin urmare, obiectele examinărilor preliminare, în opinia noastră, sunt urmele-formă; urmele-obiecte, urmele-substanțe și ansamblurile de urme. Anume un astfel de complet de obiecte permit a soluționa multiplele sarcini ce se înaintează în fața examinărilor criminalistice preliminare efectuate în cadrul cercetării la fața locului.

În fine, trebuie menționată și o altă particularitate a acestei operațiuni tehnico-criminalistice care se referă la conținutul documentului pe care specialistul îl întocmește la sfârșitul activității sale. Acest document, care poate fi numit „Raport de constatare tehnico-științifică a examinării preliminare a urmelor” consemnează, după cum se susține și în literatura de specialitate [64, p.448], două categorii de operațiuni tehnice a specialistului: una de fixare, cât mai exactă a urmelor depistate prin descrierea lor în raportul său, precum și prin fotografiere, videoînregistrare, alcătuirea de schițe etc. și a doua, de descriere și ilustrare a însăși examinărilor, experimentărilor, evaluărilor efectuate asupra urmelor descoperite. Se are în vedere explicațiile specialistului privind reconstituirea cât mai fidelă a împrejurărilor în care a fost comisă infracțiunea și identificarea autorilor sau a uneltelor folosite de acesta, care vor avea ca izvor exclusiv urmele examinate la locul faptei și nu datele obținute din investigații verbale și audieri de persoane.

În concluzie subliniem că, importanța rezultatelor efectuării examinărilor criminalistice preliminare a urmelor la fața locului, este determinată de rolul lor în stabilirea adevărului, mai cu seamă în etapa inițială de cercetare, înlesnind descoperirea infracțiunilor pe urme proaspete.

3.4. Concluzii la capitolul 3

În încheiere la acest capitol, specificăm:

1. Mijloacele tehnico-criminalistice de detecție prezintă acele utilaje (instrumente,

aparate, dispozitive, instalații), substanțe și materiale (reactivi chimici, compoziții speciale) aplicate în scopul depistării diverselor obiecte materiale, microurme, substanțe, radiații, cadavre și părți ale acestora, precum și a persoanelor în viață.

2. Căutarea și depistarea obiectelor în cauză este înlesnită de realizarea prealabilă a unui complex de măsuri pregătitoare: - colectarea de informații despre locul și obiectele ce urmează a fi căutate; - alcătuirea listei de mijloace tehnico-criminalistice necesare detectării materialelor de probă respective, precum și a mijloacelor de fixare a mersului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală respective; - selectarea și recrutarea specialiștilor care vor aplica mijloacele tehnice de detecție; - stabilirea ordinii de lucru în perimetrul teritoriului cercetat etc.; - instructajul participanților la căutare, luarea de măsuri ce exclud accesul curioșilor în locul inspectat.

3. Mijloacele și echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor mijloace materiale de probă în cadrul cercetării la fața locului pot fi, convențional, sistematizate în patru grupe: 1) mijloace tehnice de iluminare; 2) mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; 3) aparate și instrumente optice; 4) utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă.

4. Aplicarea MMTC la căutarea cadavrelor umane, prezintă o sarcină complexă, soluționată nu de puține ori în cadrul cercetărilor la fața locului. Rezultate mai sigure pot fi obținute realizându-se activități tehnico-organizatorice, procesuale, speciale de investigație după un anumit algoritm tipic și uniform (a se vedea anexa 4.).

5. Activitatea de aplicare a MMTC la fixarea probelor prezintă parte integrantă a procesului unic de strângere a probelor prin utilizarea diverselor aparate, metode, materiale, modalități etc. de către subiecți autorizați ai procesului penal în scopul reflectării și reproducerii depline, exacte și obiective a proceselor, obiectelor, evenimentelor ce poartă informații în legătură cu comiterea unei infracțiuni. Rolul mijloacelor tehnico-imagistice (fotoaparatură, camera de luat vederi, desenele/planurile-schiță) în procesul de fixare a probelor constă în reproducerea celor descrise în procesul-verbal, contribuind la înțelegerea corectă, exactă și obiectivă a acestora.

6. Sfera de aplicare a MMTC în procesul penal urmează a fi lărgită cu concursul unor noi metode de fixare a informației semnificativ criminalistice. În special, este vorba de încorporarea în arsenalul tehnico-criminalistic de cercetare a locului faptei a metodei odorologice. Respectiv, se propune un algoritm de identificare chinologică. Tot în acest context, în scopul fixării locului faptei, se propune implementarea fotografiei în formatul „negativului digital”- RAW, dar și utilizarea dronelor în scopul obținerii de imagini aeriene a locului faptei.

7. Examinarea preliminară a urmelor la fața locului prezintă o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice respective în scopul obținerii

informației despre persoana făptașului, mecanismul comiterii faptei și alte împrejurări utile procesului de investigare a acesteia. CPP a RM nu reglementează activitatea specialistului cu privire la efectuarea a astfel de examinări. Se propune modificarea p.5, alin. (5), art.87 CPP RM *Obligațiile specialistului* în următoarea redacție: „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea, examinarea, ridicarea sau excluderea probelor”.

Principalele operațiuni tehnico-criminalistice desfășurate la fața locului în legătură cu examinarea preliminară a urmelor materiale sunt asigurate în mare parte de echipamentul și reactivii aflați în trusa criminalistică și laboratorul criminalistic mobil.

8. Rezultatele examinărilor preliminare ale urmelor la fața locului pot fi redactate de către specialistul-criminalist, fie într-un raport de constatare tehnico-științifică aparte, fie să le includă în procesul-verbal al acțiunii respective. Însă, în situațiile soluționării unor probleme cu caracter identificator, rezultatele constatării în formă de concluzie inclusă în procesul-verbal al cercetării la fața locului, este lipsită de demonstrațiile necesare, de unde și îndoielile iminente ce pot apărea în privința veridicității lor. De aceea, constatările tehnico-științifice cu caracter identificator se impun a fi redactate într-un raport aparte cu argumentările de rigoare, anexat la procesul-verbal al acțiunii respective de urmărire penală.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele investigațiilor efectuate, a analizei legislației în vigoare, a practicii de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală, îndeosebi în cadrul cercetării la fața locului, a literaturii de specialitate, permit a formula următoarele **concluzii**:

1. Apariția și constituirea tehnicii criminalistice este legată organic de evoluția domeniilor criminalisticii și a expertizei judiciare în ansamblu, dezvoltarea căroră, la rândul lor, fiind înlesnită de aplicarea în urmărirea penală a elaborărilor chimiei, fizicii, antropologiei și altor științe tehnice și naturale. Actualmente capacitățile tehnicii criminalistice, sprijinite pe realizările progresului tehnico-științific sunt practic, nelimitate în evoluția lor firească, ceea ce prezintă și marele avantaj în fața altor mijloace de probă în procesul penal. Valorificarea acestor posibilități constituie și calea magistrală de lărgire și sporire a bazei probatorice în cauzele penale, obiectivarea procesului probator, învingerea opunerii de rezistență la investigarea infracțiunilor.

2. Doctrina tehnicii criminalistice în spațiul vorbitorilor de limbă română necesită o anumită actualizare a principalelor categorii științifice. Suportul teoretico-metodologic a domeniului în cauză în publicațiile din Rusia reflectă, cu unele excepții, mai adecvat structura și sarcinile tehnicii criminalistice, ceea ce nu se atestă în publicațiile din țările occidentale. Acestea acordă atenție redusă chestiunilor teoretico-doctrinare cu privire la problematica mijloacelor tehnico-criminalistice, fiind orientate în exclusivitate la aspectele implementării în practica judiciară a tehnologiilor industriale, informaționale și analitice înalte.

3. Conceptul „tehnica criminalistică” are o dublă semnificație: pe de o parte – ca sistem de mijloace tehnico-criminalistice propriu-zise (utilaje, aparate, instrumente, diverse dispozitive, mecanisme și materiale), real existente și folosite în lupta cu criminalitatea, iar pe de altă parte – ca compartiment al științei criminalistice (sistem de cunoștințe sintetice, principii de elaborare și recomandării de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor).

4. La formularea noțiunii de mijloc al tehnicii criminalistice, urmează a se folosi locuțiunea „*mijloc tehnico-criminalistic*”, care adecvat semnifică mijloacele tehnice ce se aplică în scopul descoperirii, fixării, ridicării și examinării mijloacelor materiale de probă în lupta cu criminalitatea. Respectiv, se impune și explicarea în legea procesual-penală a sintagmei „mijloace tehnice”.

5. Sistemul tehnicii criminalistice cuprinde tezele generale (problematică scientologică și cea introductivă) și subramurile ei tradiționale (cercetarea criminalistică a urmelor materiale; cercetarea criminalistică a armelor, dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor; cercetarea criminalistică a documentelor; cercetarea criminalistică a semnalmentelor omului; asistența

informațională a cercetării infracțiunilor) ș.a. Se remarcă necesitatea completării acestui sistem cu un nou element - *tehnologiile informaționale în structura tehnicii criminalistice*.

6. Realizările științei și tehnicii contemporane foarte lent se implementează în procesul de investigare al infracțiunilor. Mai mult, reglementarea aplicării lor prezintă confuzii și inconsecvențe, de unde și necesitatea de a fixa în legea procesual-penală doar criteriile generale de folosire a acestor mijloace în conformitate cu principiile procedurii judiciare penale, fără a le specifica la concret. La fel, se impune a lărgi și cazurile reglementării aplicării obligatorii a mijloacelor tehnice în urmărirea penală, dar și extinderea drepturilor părții de apărare la examinarea materialelor dosarului penal cu posibilitatea de a face copii de pe acestea, inclusiv de pe audio-videoînregistrări și alte anexe.

7. Cercetarea la fața locului este o acțiune de urmărire penală realizată în colectiv, cu respectarea conducerii unice a cercetărilor și cu utilizarea resurselor tehnico-criminalistice. Ea constă, fie în perceperea nemijlocită fie, prin intermediul unor mijloace tehnico-criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident cu relevanță criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele materiale ale acestora.

Dat fiind, compatibilitatea și relaționarea uneori deficitară a membrilor echipei, condiționată de caracterul întâmplător al formării ei, condițiile neobișnuite de activitate, se impune reglementarea în legea procesual-penală a principalelor elemente de organizare și funcționare a acestei echipe în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală, inclusiv cercetarea la fața locului.

8. Colectarea urmelor și altor mijloace materiale de probă presupune o activitate complexă ce cuprinde un rând de acțiuni privind descoperirea, fixarea, ridicarea și examinarea lor. Totodată, diversitatea mare de urme existente în câmpul infracțiunii condiționează și multitudinea de mijloace tehnice utilizate în scopul recoltării lor. Mijloacele tehnico-criminalistice de detecție prezintă acele utilaje (instrumente, aparate, dispozitive, instalații), substanțe și materiale (reactivi chimici, compoziții speciale) aplicate în scopul depistării diverselor obiecte materiale, microurme, substanțe, radiații, cadavre și părți ale acestora, precum și a persoanelor în viață.

9. Mijloacele și echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor surse materiale de probă în cadrul cercetării la fața locului pot fi, convențional, sistematizate în patru grupe: 1) mijloace tehnice de iluminare; 2) mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; 3) aparate și instrumente optice; 4) utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă.

Aplicarea mijloacelor tehnice la căutarea cadavrelor umane, prezintă o sarcină complexă. Rezultate mai sigure pot fi obținute realizându-se activități tehnico-organizatorice, procesuale, speciale de investigații după un anumit algoritm tipic și uniform (a se vedea anexa 1).

10. Fixarea mijloacelor materiale de probă constituie element al strângerii probelor în procesul probator - sistem de acțiuni, privind întipărirea unor date factice și a surselor acestora, a condițiilor și modalităților de descoperire și fixare cu ajutorul diverselor aparate, materiale și tehnologii de către subiecți autorizați ai procesului penal. Scopul utilizării MMTC este reflectarea deplină, exactă și obiectivă a proceselor, obiectelor, evenimentelor ce poartă informații în legătură cu comiterea unei infracțiuni. Rolul mijloacelor tehnico-criminalistice cu caracter imagistic (fotoaparatură, camera de luat vederi, desenele/planurile-schiță) în procesul de fixare a probelor constă în reproducerea celor descrise în procesul-verbal, contribuind la înțelegerea corectă, exactă și obiectivă a acestora.

11. Sporirea nivelului criminalității necesită adoptarea de măsuri adecvate din partea organelor de drept, în rândul cărora se înscrie și aplicarea de MMTC netradiționale, precum este metoda odorologică de valorificare a urmelor de miros. Acestea sunt legate cu mecanismul infracțiunii și poartă informație obiectivă despre persoana făptuitorului, victima infracțiunii, uneltele ei și obiectele atentatului. Sfera de aplicare a mijloacelor tehnico-criminalistice de fixare a informației semnificativ criminalistice urmează a fi lărgită prin incorporarea în arsenalul tehnico-criminalistic autohton a noi metode și mijloace eficiente.

12. Urmele și alte mijloace materiale de probă descoperite la locul faptei prezintă o sursă importantă de informație probantă și de căutare, necesară descoperirii și cercetării infracțiunilor. Examinarea preliminară a acestora la fața locului constituie o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice în scopul stabilirii legăturii urmelor depistate cu evenimentul investigat, obținerea de date cu privire la mecanismul formării lor, a caracteristicilor obiectelor creatoare de urme, a semnalmentelor și altor informații ce caracterizează persoanele implicate în infracțiune. Activitatea în cauză nu este expres prevăzută de legea procesual-penală a RM, de unde și necesitatea reglementării a astfel de examinări.

Rezultatele examinărilor preliminare ale urmelor efectuate de specialist se includ în procesul-verbal al acțiunii respective sau, după caz, într-un raport de constatare tehnico-științifică aparte, anexat la procesul-verbal.

Luând în considerație concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării asistenței tehnico-criminalistice a cercetării la fața locului și a legislației procesual-penale în acest sens, înaintăm următoarele **recomandări**:

1. A completa art. 6 al CPP cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice” în următoarea redacție: **„mijloace tehnice - aparate, instrumente și dispozitive, materiale și metode, procedee și programe-soft, alte asemenea utilaje și echipamente folosite de către subiecții procedurii penale în scopul asigurării instrumentale a activităților procesuale”**.

2. A introduce un nou articol (20¹) în capitolul II *Principii generale ale procesului penal* al CPP RM cu titlul: **„Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal”** cu următorul conținut: **(1)** În cadrul efectuării acțiunilor procesuale, în scopul relevării, fixării, examinării și evaluării legăturii urmelor și altor mijloace de probă cu evenimentul infracțional, pot fi utilizate mijloace de fotografiere, înregistrare audio-video, tehnică de calcul, aparate de detecție, utilaje și echipamente, materiale și reactivi, alte mijloace tehnice, se pot întocmi schițe, se pot face mulaje și copii de pe urme. **(2)** Aplicarea metodelor și mijloacelor tehnice se admite dacă acestea nu înjosesc onoarea și demnitatea omului, nu prejudiciază viața și sănătatea lui, sunt inofensive pentru mediu. **(3)** Înainte de a aplica mijloacele tehnice, participanților la acțiunea procesuală li se aduce la cunoștință acest fapt, iar la finele operațiunilor realizate li se demonstrează rezultatele folosirii a astfel de mijloace. **(4)** Faptul utilizării mijloacelor tehnice și rezultatele obținute se consemnează într-un procesul-verbal al acțiunii procesuale efectuate, stipulându-se tipul, parametrii tehnici ai acestora, scopul, locul și condițiile aplicării lor.

3. A modifica alin (4) al art.118 CPP în următoarea redacție: (4) **“Obiectele descoperite în timpul cercetării la fața locului se examinează la locul efectuării acestei acțiuni și rezultatele examinării se consemnează în procesul-verbal al acțiunii respective. Dacă pentru examinarea obiectelor și documentelor se cere un timp mai îndelungat, precum și în alte cazuri, persoana care efectuează urmărirea penală le poate ridica pentru a le examina la sediul organului de urmărire penală. Dacă obiectele, ce pot constitui corpuri delictive, nu pot fi ridicate, ele vor fi fotografiate sau fixate prin alte mijloace tehnice. Obiectele și documentele ridicate se împachetează, se sigilează, pachetul se semnează. Despre aceste activități se face mențiune în procesul-verbal”**.

4. A modifica alin. (1) p. (10) al art. 68 CPP în următoarea redacție: Apărătorul ... are dreptul... „să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul terminării urmăririi penale și să noteze orice date din dosar, să facă copii **de pe acestea, inclusiv de pe audio-videoînregistrări și alte anexe**”.

5. A modifica alin (6) al art.260 CPP în următoarea redacție: „La procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile și **alți purtători de informație în orice formă (audio, video, electronică etc.)**, mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală”.

6. A suplimenta art.279 CPP cu un nou aliniat, plasându-l la nr. (4), iar următoarele două aliniate, modificându-le numerotarea, respectiv cu (5) și (6), și anume - alin (4): „În scopul efectuării la timp a acțiunilor de urmărire penală, descoperirea completă și obiectivă a infracțiunilor, procurorul, prin ordonanță motivată poate dispune formarea echipei de cercetare. Ea va include un ofițer sau un grup de ofițeri de urmărire penală, angajați ai serviciilor speciale de investigații, specialiști. Dispozițiile ofițerului de urmărire penală făcute oral sau în scris sunt obligatorii pentru toți membrii echipei de cercetare”.

7. La căutarea cadavrelor umane îngropate a implementa în practica judiciară un algoritm tipic și uniform de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice contemporane în această activitate (a se vedea anexa 1).

8. A implementa în practica CTCEJ a IGP a MAI RM „metoda odorologică” de identificare a făptuitorilor după urmele de miros, conform unui algoritm tipic și uniform.

9. A implementa în practica organelor de urmărire penală ale IGP a MAI RM metoda de fixare fotografică a locului faptei în formatul „negativului digital” – RAW.

10. A completa cuprinsul laboratoarelor criminalistice mobile ale IGP a MAI RM cu aparate de zbor fără pilot «UAV» (**Drone**) în scopul obținerii de imagini și videoînregistrări aeriene de la fața locului.

11. A modifica p.5 a alin. (5) a art. 87 în următoarea redacție: „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea, **examinarea, ridicarea** sau excluderea probelor, la aplicarea mijloacelor tehnice și a programelor computerizate, la formularea întrebărilor pentru expert, să dea explicații referitor la problemele ce țin de competența sa profesională”.

12. A completa alin (3) al art.141 CPP în următoarea redacție: „În cazul participării specialistului la efectuarea procedurilor probatorii de către organul de urmărire penală, rezultatele constatărilor tehnico-științifice și medico-legale se includ în procesul-verbal al acțiunii respective **sau, după caz, într-un raport de constatare aparte, anexat la procesul-verbal**”.

Analiza rezultatelor obținute în cadrul acestui studiu permite a marca contribuția substanțială a acestora la dezvoltarea doctrinei tehnicii criminalistice de aplicare în activitatea de urmărire penală la general și de cercetare la fața locului, în special, a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, la înțelegerea corectă a locului distinct a acestei ramuri în sistemul științei criminalistice. În plan practic, soluțiile propuse îngăduie perfecționarea legislației procesual-penale, sporirea calității cercetării la fața locului, optimizează procesul de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în ansamblu.

Avantajele elaborărilor propuse constau în aducerea reglementărilor normative, a cadrului de asistență tehnico-criminalistică a cercetării la fața locului la practica și ritmul cotidian acreditat, la tendințele și exigențele contemporane într-o societate informatizată, izvorâte din experiența pozitivă în domeniul criminalisticii.

Având în vedere aceste aspecte, lucrarea a contribuit la *soluționarea unei probleme științifice importante* în materia tehnicii criminalistice prin actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei aplicării MMTC în cadrul cercetării la fața locului, cu finalități practice pregnante, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica criminalistică a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, a fotografiei digitale în formatul RAW, a dronelor pentru obținerea de imagini aeriene, introducerea unui nou articol în CPP RM și perfecționarea altor multiple norme procesuale, algoritmizarea aplicării procedeeleor și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea cadavrelor umane.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în optimizarea activității organelor de urmărire penală în cadrul efectuării cercetării la fața locului, minimizarea lacunelor și omisiunilor în această activitate practică, sporind în final, realizarea scopului suprem al procesului penal – protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni.

Planul cercetărilor de perspectivă:

1. Tehnica criminalistică și rolul ei în investigarea infracțiunilor;
2. Tendințele dezvoltării tehnicii criminalistice în contextul progresului tehnico-științific;
3. Rolul și sarcinile tehnicii criminalistice în reformarea procedurii judiciare penale.
4. Valorificarea urmelor de miros în activitatea de cercetare a infracțiunilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Alecu Gh. Criminalistică. Constanța: Ex Ponto, 2008. 465 p.
2. Alexandrescu V. Amprenta olfactivă o metodă științifică. În: Criminalistica. Revistă de informare, documentare și opinii. Nr.1.București, 1999, p.31-32.
3. Baciuc Gh. Valoarea informațiilor cu caracter medico-legal în procesul de urmărire penală. În: Avocatul poporului. Chișinău, 2007, nr.12, p.20-22.
4. Badia A. Infracțiunile de corupție și mijloacele tehnice criminalistice contemporane aplicate la investigarea lor. În: Materialele conferinței internaționale „Cultura juridică și prevenirea corupției”. Chișinău:Transparency Intern. Moldova, 2007 („Bons Offices SRL”), p.245-249.
5. Badia A., Golubenco Gh. Considerații privind mijloacele tehnicii criminalistice aplicate în activitatea de descoperire și cercetare a infracțiunilor. În: Materialele a VIII-a conferință științifică anuală cu participare internațională “Tradiție și reformă în dreptul românesc”. Iași: Venus, 2008, p.287-303.
6. Badia A. Tehnica criminalistică: exegeză istorico-evolutivă. În: Legea și viața, nr.11, 2016, p.43-47.
7. Badia A. Reglementarea juridică a aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de urmărire penală. În: Materialele conferinței internaționale științifico-practice „Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de eurointegrare”, 4-5 noiembrie 2016. Chișinău: Iulian, 2016 („Cetatea de sus”), p.188-193.
8. Badia A. Obiectul și sistemul tehnicii criminalistice. În: Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică, nr.6, 2016, p.97-101.
9. Badia A. Principiile aplicării mijloacelor tehnice în activitatea de urmărire penală. În: Legea și viața, nr.12, 2016, p.35-39.
10. Badia A. Considerații noționale, tactice și psihologice ale cercetării locului faptei. În: Revista Națională de Drept, nr.1, 2017, p.61-64.
11. Badia A. Scurtă privire asupra unor mijloace tehnico-criminalistice și reactivi de detecție a urmelor materiale infracționale. În: Revista Națională de Drept, nr.2, 2017, p.57-61.
12. Badia A. Unele observații cu privire la metodele și mijloacele criminalistice de conservare și fixare a urmelor infracționale. În: Revista Națională de Drept, nr.3, 2017, p.50-55.
13. Barbu D., Lamplot P., Kiristis R. și alții. Raport privind analiza funcțională a MAI Republicii Moldova. (Proiect finanțat de Ambasada SUA în Republica Moldova). Chișinău, 2015. 355 p. <http://v2.date.gov.md/ckan/ro/dataset/5058-date-privind-utilizarea-capacităților-tehnico-criminalistice> (vizitat 13.05.2017)

14. Bercheșan V. Cercetarea la fața locului-principal mijloc de probă în procesul penal. București: Little Star, 2006. 319 p.
15. Bercheșan V., Ruiiu M. Tratat de tehnică criminalistică. București: Little Star, 2004. 752 p.
16. Bercheșan V., Cătălin T. Fotografia judiciară clasică, fotografia digitală, identificarea persoanei după semnalmente. Craiova: Sitech, 2008. 143 p.
17. Bulai Iu. Prezentarea spre recunoaștere: teorie, practică, experiențe. Teză de dr.în drept. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2015. 249 p.
18. Cârjan L. Tratat de criminalistică. București: Pinguin Book, 2005. 828 p.
19. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 din 07.06.2003. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326970>
20. Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii și cercetării infracțiunilor: realități și perspective. Teză de doctorat, 2009. 181 p. [//www.cnaa.acad.md](http://www.cnaa.acad.md)
21. Ciopraga A. Criminalistica. Tratat de tactică, Iași: Gama, 1996. 481 p.
22. Croitor E. Purtătorii tehnico-electronici de informație în calitate de înregistrări în probatoriul penal. Probleme de administrare și admisibilitate. Teză de dr.în drept. Ch.:USM, 2012. 168 p.
23. Dicționar de criminalistică. Coordonatori: N.Dan, I.Angheliescu. București:Editura Științifică și Enciclopedică, 1984. 222 p.
24. Dicționar român de criminalistică. Coordonatori științifici: G.Țîru, V.Lăpăduși, P.Nenov. București: Triumph, 2012. 320 p
25. Dicționarul explicativ al limbii române. Ed. a II-a. București: Univers enciclopedic, 1998. 1192 p.
26. Dolea Ig. Administarea probelor. În: Drept procesual penal. Partea generală. Ed. a 2-a, rev. și adăug. Ch.: Cartdidact, 2005, p.197-199.
27. Dolea Ig. Probele și mijloacele de probă. În: Drept procesual penal. Partea generală. Vol. I. Ed. a 2-a, rev.și adăug. Chișinău: Cartdidact, 2005, p.185-190.
28. Dolea Ig. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Chișinău: Cartea Juridică, 2016.1172 p.
29. Doraș S. Criminalistica. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 632 p
30. Doraș S. Înregistrarea video în procedura de urmărire penală. În: Criminalistica. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p.111-114.
31. Drăghici C., Iacob A. Tratat de tehnici criminalistice. Craiova: SITECH. 468 p.
32. Gheorghiuță M. Criminalistica. Chișinău: Muzeum, 1995. 143 p.
33. Gheorghiuță M. Tactica cercetării la fața locului. Chișinău: “Angela Levința”, 2004. 70 p.

34. Gheorghiță M. Tratat de metodică criminalistică. Chișinău: CEP USM, 2015. 532 p.
35. Golubenco Gh. Tehnica criminalistică: concept, tendințe, obiective. În: Revista Criminalistică, nr.2, 2004. București, 2004, p.11-13.
36. Golubenco Gh. Criminalistică. Cercetarea urmelor materiale ale infracțiunii. Chișinău: FEP Tip. Centrală, 2015. 116 p.
37. Golubenco Gh. Criminalistică: obiect, sistem, istorie. Chișinău: FEP Tip. Centrală, 2008. 215 p.
38. Golubenco Gh. Urmele infracțiunii. Chișinău: Garuda-Art, 1999. 160 p.
39. Golubenco Gh., Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii infracțiunilor. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010. 236 p.
40. Golubenco Gh., Văcaru I. Teoria și practica diagnosticării falsului în documente. Constanța: Muntenia, 2014. 190 p.
41. Golubenco Gh., Adam S. Procedee și tehnici de căutare și interpretare criminalistică la locul faptei a urmelor biologice de natură umană. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul: "Rolul științei și educației în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană" desfășurată la Chișinău, 5 februarie, 2015: eveniment dedicat aniversării a 60 de ani ai academicianului Valeriu Canțer, președinte al CNAA. Iași: Vasiliana 98, 2015, p.308-314.
42. Gugu A., Golubenco Gh. Considerații privind noțiunea de loc al faptei. În: Materialele simpozionului internațional de criminalistică cu genericul „Criminalistica în serviciul justiției: constatări, tendințe și realizări” din 19-20 septembrie 2009. Chișinău: ULIM, 2006, p.103-106.
43. Gugu A. Cercetarea locului faptei în cauzele de furt din apartamente. Teză de dr. în drept. Chișinău: ULIM, 2010.181 p.
44. Gugu A. Algoritmul de cercetare a locului furtului din apartamente. În: Cercetarea criminalistică a locului faptei în cauzele privind furturile din apartamente. Teză de doctor în drept, Chișinău: ULIM, 2010. 163 p.
45. Hotărârea Perry vs Marea Britanie 17.07.2003, nr.63737/00.
http://jurisprudentacedo.com/Perry-c.Marea-Britanie-supraveghere-video.-Loc_public.-Viata-privata.html
46. Ionescu L., Sandu D. Identificarea criminalistică. București: Editura Științifică, 1990. 247 p.
47. Isac Gh. Amprenta olfactivă. În: Criminalistica. Revistă de informare documentare și opinii. Nr.1, ianuarie, 2005, p.31-35.

48. Lăpăduși V., Popa Gh. Investigarea criminalistică a locului faptei. Note de curs. București: Luceafărul, 2005. 320 p.
49. Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr.320 din 27.12.2012. În: Monitorul Oficial nr.42-47/145 din 01.03.2013.
50. Legea Republicii Moldova cu privire la înregistrarea dactiloscopică de stat nr. 1549-XV din 19.12.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17 din 07.02.2003// <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=318025>
51. Legea Republicii Moldova “Cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr.68 din 14.04.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 157-162/316 din 10.06.2016. <http://lex.justice.md/index.php?=doc&lang=1&id>
52. Legea metrologiei nr.647-XIII din 17.02.1995. În: MO al RM nr.13, republicată cu modificări și completări aprobate prin Legea nr.222-XIV din 25.10.2007. În: MO al RM, ediție specială din 1504.2008, pag.4. <http://lex.justice.md//>
53. Legea Republicii Moldova nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.113-118 din 08.06.2012 // <http://lex.justice.md/md/343452/>
54. Legea Republicii Moldova nr.66 din 05.04.2012, în vigoare din 27.10.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 157-162/316 din 10.06.2016. <http://lex.justice.md/index.php?=doc&lang=1&id>
55. Luchin L. Fotografia digitală – noi realizări în criminalistică. În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI RM. Chișinău, 2007, p.69-70.
56. Lupu M. Capcanele tehnico-criminalistice. În: Revista Română de Criminalistică, nr.4, august, 2011. București, p.764-766.
57. Mircea I. Criminalistica. București: Lumina Lex, 1998. 441 p.
58. Mîrzac V. Înregistrările audio/video în activitatea de urmărire penală. Note de curs. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare”, 2007. 80 p.
59. Necula I., Drăghici C., Penescu L. Semnalmentele persoanei ...de la portretul vorbit la identificarea criminalistică. București: H.G.Chimics, 2012. 233 p.
60. Neicuțescu O. Obiectivitate și subiectivism în expertiza criminalistică. Teză de doctor în drept. Chișinău: ULIM, 2010. 171p.
61. Niculae Gh., Goșa D., Huga M. Criminalistica, vol.1. București: AGER, 2001. 218 p.
62. Odagiu I., Luchin L., Rusnac C. Cercetarea la fața locului. Ghid practic. Chișinău: Bons Offices, 2013. 202p.

63. Olteanu G. Reguli tactice ce guvernează desfășurarea cercetării la fața locului. În: Investigarea criminalistică a locului faptei. București: Luceafărul, 2004, p.518-523.
64. Pășescu Gh. Interpretarea criminalistică a urmelor la locul faptei. București: Național, 2000. 528 p.
65. Pisarenco C. Microobiectele în activitatea de cercetare a infracțiunilor. Chișinău: Valinex, 2017. 228p.
66. Ploscă A. Particularități ale cercetării locului faptei în cazul investigării infracțiunilor săvârșite prin folosirea armelor de foc și a materiilor explozive. Teză de dr. în drept. 222 p. [//www.cnaa.acad.md](http://www.cnaa.acad.md)
67. Predescu S. Fotografia aeriană efectuată cu ajutorul mijloacelor de zbor U.A.V. // <http://www.criminalistic.ro> July 4th, 2013.
68. Prezentarea tehnicii „SPHERON”//<http://www.apidrag.ro>
69. Recomandarea nr.38 din 23.04.2013 a CSJ RM “Cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului competent la declanșarea urmăririi penale”. www.csj.md
70. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare al Inspectoratului General al Poliției, aprobat prin Ordinul MAI al Republicii Moldova nr.192 din 17.06.2013. http://www.mai.md/dirtehncrim_ro.
71. Sandu D. Falsul în acte. Descoperire și combatere prin mijloace criminalistice. București: Lumina lex, 1994.222 p.
72. Sedlețchi Iu. Necesitatea, obiectul și scopul urmăririi penale. În: Drept procesual penal. Partea specială. Vol. II. Ed. a 2-a, reviz. și compl. Chișinău: Cartdidact, 2006, p.3.
73. Stancu E. Tratat de Criminalistică. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Universul juridic, 2002. 703 p.
74. Stancu E. Tratat de Criminalistică. Ediția a V-a, revăzută și adăugită. București: Universul juridic, 2010. 840 p.
75. Suciuc C. Criminalistică, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972. 624 p.
76. Țîru G., Păcurar I., Cămpăan A. și alții. Utilizarea tehnologiei „Spheron” la investigarea și prevenirea accidentelor de circulație pe tronsonul de drum „Dealul Feleacului” și „Calea Turzii”. În: Criminalistica. Revistă de informare, documentare și opinii. Nr.1, februarie, 2008, p.21-27.
77. Văcaru I. Diagnostica – sarcină a cercetării tehnico-criminalistice a documentelor. Teză de dr. în drept. Chișinău: ULIM, 2014. 210 p.

78. Văcaru I. Algoritmul diagnosticării falsului în documente în cadrul examinării procesuale și administrative. În: Diagnostica - sarcină a cercetării tehnico-criminalistice a documentelor. Teză de doctor în drept, Chișinău: ULIM, 2014. 210 p.
79. Voinea D., Drăghici C., Necula I. Categori de urme care fac obiectul de studiu al tehnicii criminalistice. București: H.G.Chimics S.R.L., 2011. 220 p.

Surse bibliografice în limba rusă

80. Аверьянова Т. В. и др. Криминалистика. Учебник для вузов. Под ред. Р.С. Белкина. М.: НОРМА-ИНФРА, 1999. 971 с.
81. Аверьянова Т.В. Судебная экспертиза. Курс общей теории. М.: Норма, 2007. 477 с.
82. Акентьев П.В., Холодный Ю.И. Применение полиграфа в России: современный уровень и перспективы развития. В: Российский следователь. М., 2003, №10, с.2-4.
83. Аубакирова А.А. Фиксация доказательств в криминалистике и судопроизводстве. Автореф. дис. канд. юрид. наук. Алматы, 1999. 29 с.
84. Баев О.Я. Тактика следственных действий. Воронеж: ВГУ, 1992. 203 с.
85. Безруков В.В., Винберг А.И., Майоров М.Г., Тодоров Р.М. Новое в криминалистике. В: Социалитическая законность, 1965, №10, с.74-75.
86. Белкин Р.С Курс криминалистики: учеб. пособие для вузов. 3-е изд., дополненное. М.: ЮНИТИ – ДАНА, Закон и право, 2001.837 с.
87. Белкин Р.С. Курс криминалистики: В 3 т. Т.1: Общая теория криминалистики. М.: Юристь, 1997. 408 с.
88. Белкин Р.С. Курс криминалистики: В 3 т. Т.2: Частные криминалистические теории. М.: Юристь, 1997. 464 с.
89. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. М.: БЕК, 1997. 339 с.
90. Белкин Р. С. История отечественной криминалистики. М.: Норма, 1999. 486 с.
91. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики. М.: НОРМА, 2001. 240 с.
92. Белкин Р.С. Курс советской криминалистики. Т.1.М.: Академия МВД СССР, 1977. 340 с.
93. Белкин Р.С. Курс криминалистики. Т.2. М.: Академия МВД РФ, 1997. 349 с.
94. Белкин Р.С., Винберг А.И. Криминалистика и доказывание. М.: Юр. лит-ра, 1969.170 с.
95. Бирюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике. Монография. Луганск: РИО ЛИВД, 2000. 138 с.

96. Бобев К. Криминалистика. София: Университетско изд-во «Св.Клемент Охридски», 2001. 251с.
97. Вандер М.Б. Научно-технические средства и их применение в правоприменительной практике. В: Руководство для следователей. Под ред. Н.А.Селиванова, В.А.Снеткова. М.: ИНФРА-М, 1997, с.104-118.
98. Вандер М.Б. Применение научно-технических средств при расследовании преступлений. СПб: Санкт-Петербургский юрид.институт генеральной прокуратуры РФ, 2000. 60 с.
99. Вандер М. Б. Использование микрочастиц при расследовании преступлений. СПб.: Питер, 2001.224 с.
100. Василевский Ю.А. Цифровая фотография. М.: ТОО «Леруша», 1998. 32 с.
101. Винберг А.И. Криминалистика. М.: Гос. издат-во юрид. литературы, 1959. 350 с.
102. Винберг А.И. Насущные вопросы теории и практики судебной экспертизы. В: Сов.государство и право, 1961, №6, с.74-82.
103. Винберг А.И., Малаховская Н.Т. Судебная экспертология – новая отрасль науки. В: Соц. Законность. 1973, №11, с.11-13.
104. Винберг А., Малаховская Н. Судебная экспертология. Волгоград: ВСШ, 1978. 241 с.
105. Винберг А., Корухов Ю. Регламентация применения научно-технических средств. В: Социалистическая законность, 1983, №11, с.21-47.
106. Водолазский Б.Ф. Психология осмотра места происшествия: Учеб. пособие. Омск: Омская ВШ МВД СССР, 1979. 63 с.
107. Волынский В.А. Криминалистическая техника: наука-техника-общество-человек. М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2000. 311 с.
108. Гончаренко В.И. Использование данных естественных технических наук в уголовном судопроизводстве. Киев: Вища школа. Изд-во при Киев. ун-те, 1980. 152 с.
109. Грамович Г.И. Основы криминалистической техники. Минск,1981.160 с.
110. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. новое изд. переп. с изд. 1908 г. М.: ЛексЭст, 2002.1116 с.
111. Дворкин А.И. Технические средства, используемые при осмотре места происшествия. В: Настольная книга следователя. Тактические приемы проведения осмотра места происшествия и допросов при расследовании преступлений различной категории. Научно-методическое пособие. Под ред. А.И. Дворкина. М.: Экзамен, 2006, с.146-157 с.

112. Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия. Ярославль: Верхнее-Волжское книжное изд-во, 1989. 176 с.
113. Дулов А. В. Экспертиза. В: Криминалистика. Учебник. Мн.: Рубикон, 1979. 416 с.
114. Железняк А.С. Основы криминалистической техники. Учебное пособие. М.: МГИУ, 2007. 190 с.
115. Ивашков В.А. Работа со следами рук на месте происшествия. Уч. пособие. М.: ЭКЦ МВД России, 1992. 78 с.
116. Исаева Л.М. Правила применения видеозаписи. В: Практическое руководство по производству судебных экспертиз для экспертов и специалистов. Под ред. Т. В. Аверьяновой и В. Ф. Статкуса. Москва: Юрайт, 2011, с. 249-250.
117. Ищенко П.П. Специалист в следственных действиях (уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты). М.: Юридическая литература, 1990. 157 с.
118. Ищенко Е.П. Классификация научно-технических средств, используемых на предварительном следствии. В: Сб. Теория и практика собирания доказательственной информации техническими средствами на предварительном следствии. Киев: КГУ, 1980, с.30-42.
119. Ищенко Е.П., Ищенко П.П., Зотчев В.А. Криминалистическая фотография и видеозапись. М.: Юристъ, 1999. 336 с.
120. Ищенко Е.П. Криминалистика: Уч. пособие. Стандарт третьего поколения. СПб: Питер, 2013. 448 с.
121. Карлов В.Я. Использование криминалистической техники в расследовании преступлений. М.: Экзамен, 2006. 192 с.
122. Кириченко А.А. Проблемы судебной одорологии. Харьков: Основа, 1997. 278 с.
123. Колдин В.Я. Криминалистика. М.: МГУ, 1995. 445 с.
124. Колмаков В.П. Следственный осмотр. М.: Юрид. лит., 1969. 180 с.
125. Корниенко Н.А. Теория и практика предварительных криминалистических исследований вещественных доказательств. Автореф. дисс. ...канд. юрид. наук. М.: Академия МВД СССР, 1976. 30 с.
126. Коршунов В.М. Следы на месте происшествия. Обнаружение, фиксация, изъятие. Москва: Экзамен, 2001. 265 с.
127. Криминалистика: Учебник для студентов вузов. Под ред. А.Ф.Волынского, В.П.Лаврова. 2-изд., перераб. и доп. М.: ЮНИТИ – ДАНА: Закон и право, 2013. 943 с.
128. Криминалистика: Учебн. для вузов. Под ред. А.Г.Филиппова (отв. редактор) и А.Ф.Волынского. М.: Спарк 1998. 543 с.

129. Криминалистика: Учебн. для вузов. Под ред. проф. В.А.Оразцова. М.: Юристъ, 1997. 760с.
130. Криминалистика: Учебник / под. ред. Корухова Ю.Г., Коломацкого В.Г. М.: Академия МВД СССР, 1984. 488 с.
131. Криминалистика социалистических стран. Под ред. В.Я.Колдина. М.: Юридическая литература, 1986. 512 с.
132. Криминалистическая техника. Учебник. Отв. редактор Балашов Н.М. М.: Юрлитинформ, 2002. 608 с.
133. Крылов И.Ф. Криминалистическое исследование следов. Л.: Издательство Ленинградского Университета, 1976. 198 с.
134. Кузьмин Н.М., Снетков В.А., Худяков В.З. Вопросы предварительного исследования микрообъектов. В: Уголовный процесс и криминалистика. Сб. научных трудов. № 65. М.: ВНИИ МВД СССР. 1983, с.107-115.
135. Кузнецов А.А., Хмелев Б.Н. Особенности осмотра места происшествия в жилых помещениях. Лекция. Омск: ЮИ МВД России, 1999. 36 с.
136. Лавров В.П. Тактика допроса. В: Криминалистика: учебник / Под ред. А.Ф.Волынского и В.П.Лаврова. 2- изд., перераб., доп. М.: Юнити-Дана, 2013, с.393-414.
137. Ларин А.М. Работа следователя с доказательствами. М.: Юридическая литература, 1986. 236 с.
138. Ларин А.М. Поговорим о собаках. В: Криминалистика и паракриминалистика. М.: БЕК, 1996, с.149-164.
139. Леви А.А. Вопросы правовой регламентации применения научно-технических средств в уголовном судопроизводстве. В: Теория и практика собирания доказательственной информации техническими средствами на предварительном следствии. Киев: ВШ МВД СССР, 1980, с.14-20.
140. Лопатин В.В., Лопатина Л.Е. Русский толковый словарь. М: Триумф, 1997. 782с.
141. Лопушной Е.А. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях (по УПК Казахской ССР): Автореф. дисс. ...канд. юрид.наук. Алма-Ата, 1971. 30 с.
142. Майлис Н.П. О соотношении криминалистических и судебных экспертиз. В: Вестник криминалистики. Вып.1 (5).М. 2003, с.5-12.
143. Макаров А.М. Понятие научно-технических средств, применяемых в уголовном судопроизводстве В: Вестник Московского Университета, серия Право, 1979, № 2, с.44-50.

144. Манцветова А.И. Методы фиксации результатов осмотра места происшествия. Автореф. дис. канд. юрид. наук. М., 1949. 30 с.
145. Моисеева Т.Ф. Криминалистическое исследование запаховых (пахучих) следов человека. В: Криминалистическое исследование веществ, материалов и изделий из них. М.: Щит-М, 2005, с.189-205.
146. Моисеева Т.В. Комплексное криминалистическое исследование потожировых следов человека. М.: ООО «Городец-издат», 2000. 224 с.
147. Москалькова Т.Н. Этика уголовно-процессуального доказывания. М.: Спарк, 1996. 124 с.
148. Никонович С.Л., Олифирова П.А. Поисковая техника и средства связи в криминалистике. Липецк: ЛГТУ, 2004. 121 с.
149. Образцов А.В. Применение и использование видеозаписи на предварительном следствии. В: Актуальные проблемы криминалистического обеспечения расследования преступлений: Труды Академии/ Ред. кол.: Т.В.Аверьянова, Р.С.Белкин (отв.ред.) и др. М.: Изд-во Академии МВД СССР, 1996, с.26-30.
150. Образцов В.Я. Выявление и изобличение преступника. М.: Юрист, 1997. 333 с.
151. Осмотр места происшествия: Уч. пособие. Под ред. В.Ф.Статкуса. М.: ЭКЦ МВД России, 1995. 211 с.
152. Плещачевский В.М. Проблемы формирования криминалистического оружиеведения в свете укрепления общественного порядка. В: Сб. научн. трудов. М.: МЮИ, 1990, с.83-89.
153. Плещачевский В.Г. Теоретические основания и практика производства предварительных криминалистических исследований на месте происшествия.: Автореф. дисс. ...канд. юрид. наук. М.: Академия МВД СССР, 1981. 30с.
154. Полевой Н.С. Криминалистическая кибернетика. 2-е изд. М.: МГУ, 1989. 328 с.
155. Потапов С.М. Судебная фотография. М.: Советское законодательство, 1936. 137 с.
156. Практическое руководство по производству судебных экспертиз для экспертов и специалистов: науч.-практич. пособие. Под ред. Т.В.Аверьяновой, В.Ф.Статкуса. М.: Издательство Юрайт, 2011. 720 с.
157. Просвирин Е.В., Степанов В.В. Описание как метод познания и фиксации доказательств при расследовании преступлений. М.: Юрлитинформ, 2011. 168 с.
158. Райт Р.Х. Наука о запахах: Монография. М.: Мир, 1966. 224 с.
159. Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном процессе. М.: Норма, 2006. 655 с.

160. Руководство для следователей. Под ред. Н.А.Селиванова, В.А.Снеткова. М.: ИНФРА-М, 1997. 732 с.
161. Салтевский М.В. Использование запаховых следов для раскрытия и расследования преступлений. Киев: КВШ МВД СССР, 1982. 102 с.
162. Салтевский М.В. Криминалистическая одорология. Киев: КВШ МВД СССР, 1976. 105 с.
163. Салтевский М.В. Современные проблемы собирания доказательственной информации техническими средствами. В: Теория и практика собирания доказательственной информации техническими средствами на предварительном следствии. Киев: ВШ МВД СССР, 1980, с.14-20.
164. Самищенко С.С. Судебная медицина. Учебник. М.: Медицина, 1996. 360 с.
165. Селиванов Н.А. Проблемы криминалистической техники. В: Советская криминалистика: теоретические проблемы. М.: Юрид. Литература, 1978, с.119-125.
166. Селиванов Н.А. Советская криминалистика: система понятий. М.: Юрид. литература, 1982. 175 с.
167. Селиванов Н.А. Современная криминалистика. Теоретические проблемы. М.: Юрид. литература, 1978.192 с.
168. Селиванов Н.А. Вещественные доказательства. М.: Юрид. литература, 1971.183 с.
169. Селиванов Н.А. Новинки криминалистической техники и система информации о них. В: Социалистическая законность, 1979, №7. с.19-22.
170. Селиванов Н.А. Современное состояние криминалистической техники и пути ее развития. В: Вопросы криминалистики. М.,1962, №5, с.108-166.
171. Селина Е.В. Применение специальных познаний в Российском уголовном процессе. Автореф. дисс. ...д-ра юрид. наук. Краснодар, 2003. 45 с.
172. Семенцов В.А. Видео- и звукозапись в доказательственной деятельности следователя. Автореф. дисс. ...канд. юрид. наук. Екатеринбург, 1994. 22 с.
173. Скорченко П.Т. Криминалистика. Техничко-криминалистическое обеспечение раскрытия преступлений. Уч.пособие. М.: Былина, 1999. 270 с.
174. Собко Г.М. Вероятностно-статистическое обоснование достоверности одорологической идентификации. В: Сборник научных трудов ВНИИСЭ. М..1977, №31, с.142-177.
175. Соколов В.Е. и др. Кинологическая идентификация индивидуальных запахов в следах жизнедеятельности четырех видов позвоночных. В: Известия АН СССР. Серия биологическая. 1990. №4, с.56-64;

176. Справочник по предварительному исследованию следов на месте происшествия: Учеб.пособие / А.Г.Жданов, А.М.Зинин, В.А.Ивашков и др. Под ред. В.Ф.Статкуса. М.: ЭКЦ МВД России, 1995.179 с.
177. Справочник по предварительному исследованию следов на месте происшествия (для следователей, оперативных работников и экспертов-криминалистов). Тюмень: УВД Тюменского облисполкома. 1987. 246 с.
178. Старовойтов В.И., Шамонова ТН. Запах и ольфакторные следы человека. М.: ЛексЭст, 2003. 128 с.
179. Статкус В.Ф. Введение. В: Взаимодействие следователя и эксперта-криминалиста при производстве следственных действий. Под ред. И.Н.Кожевникова. М.: ЭКЦ МВД России, 1995, с.3-4.
180. Статкус В. Осмотр места происшествия (правовые, организационные и технико-криминалистические проблемы. В: Вестник криминалистики. Вып.2. М.: СПАРК, 2001, с. 53 - 56.
181. Степанов В.В. Понятие места происшествия. В: Тактика следственных действий. Под ред. В.И.Комисарова. Саратов: СГУ, 2000, с.25-32ю
182. Сулимов К.Т., Сторовойтов В.И. Перспективы и возможности одорологической идентификации. В: Бюллетень ГСУ МВД СССР. М., 1988, №4, с.15-17.
183. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. Теоретические вопросы предварительного исследования орудий взлома и следов их действия на месте кражи. В: Диагностика при производстве криминалистических экспертиз. Сб. науч. трудов. М.:ВНИИ МВД СССР,1984, с.131-139.
184. Теория доказательств в советском уголовном процессе. Часть общая. М.: Юридическая литература, 1967. 635 с.
185. Тихомирова Л.В., Тихомиров М.Ю. Юридическая энциклопедия. М.: Издат-во Тихомирова, 1997. 526 с.
186. Топорков А.А. Одорологические объекты как носители криминалистически значимой информации. В: Криминалистика. М.: Юристъ, 1997, с.246-250.
187. УПК Республики Казахстан от 04.07.2014 № 231-V с изм. и доп. на 26.07.2016// <http://online.zakon.kz/doc>
188. Федоров Г.В. Одорология: Запаховые следы в криминалистике. Мн.: Амалфея, 2000, 144 с.
189. Федосюткин Б.А. Справочник по медицинской криминалистике. Ростов н/Д: Феникс, 2012, 447 с.

190. Федюнин А.Е. Использование современных технических средств в раскрытии и расследовании преступлений (теоретические и прикладные проблемы). Под общей и научной ред. С.П.Щербы. Саратов: Изд-во ГОУ ВПО «Саратовская гос. академия права», 2005. 160 с.
191. Холопов А.В. Использование цифровых технологий фиксации аудиовизуальной информации при производстве следственных действий. В: Криминалист, СПб, №1, 2008, с. 66-72.
192. Хижняк Д. С. Процессуальные и криминалистические проблемы тактики следственных действий. М.: Юрлитинформ, 2004. 96 с.
193. Чернышов В.Н., Сысоев Э.В., Селезнев А.В., Терехов А.В. Техничко-криминалистическое обеспечение следствия. Уч. пособие. Тамбов: ТГТУ, 2005. 80 с.
194. Чистова Л.Е. Техничко-криминалистическое обеспечение осмотра места происшествия. Уч. пособие. М.: МЮИ МВД России, 1998. 90 с.
195. Шабалин В.Е. Документальная фиксация доказательств (криминалистический и процессуальный аспекты). М.: Юридическая литература, 1975. 196 с.
196. Шавер Б.М. Предмет и метод советской криминалистики. В: Социалистическая законность, №6, 1938, с.77-82.
197. Шамонова Т.Н., Старовойтов В.И., Гриценко В.В. Использование запаховой информации при расслеовании убийств и других преступлений против личности. М.: ЭКЦ МВД РФ, 1997. 81с.
198. Шамонова Т.Н., Уалерианова Л.П., Стегнова Т.В. Особенности участия специалиста-криминалиста в расследовании преступлений против личности: Уч. пособие. М.:ЭКЦ МВД России,1996. 56 с.
199. Шаркова Т.Ф. О самостоятельных исследованиях вещественных доказательств проводимых следователем. В: Криминалистика и судебная экспертиза. Вып.6. Киев: РИО МВД УССР, 1969, с.87-91.
200. Шепитько В.Ю. Криминалистика: Курс лекций. Харьков: Одиссей, 2005. 368 с.
201. Щерба С.П., Зайцев О.А., Сарсенбаев Т.Е. Охрана прав беспомощных потерпевших по уголовным делам. Под ред. С.П. Щербы. М.,2001.320 с.
202. Эйсман А.А. Применение поисковых технических средств. В: Справочная книга криминалиста. Под ред. Н.А.Селиванова. М.: НОРМА, 2000, с.29-35.
203. Эксархопуло А. Предмет и система криминалистики. Проблемы развития на рубеже XX-XXI веков. СПб.: Издательский дом СПбГУ, 2004. 134 с.

204. Fisher B. Techniques of crime scene investigation. Sixth ed. Boca Raton-London – N.Y. – Washington D.C., 2000, 720 p.
205. Buquet A. Manuel de criminalistique moderne et de police scientifique. La science et la recherche de la preuve, Paris: Presses Universitaires de France, 2011. 439 p.
206. Fombonne J. La criminalistique. Paris: Presses Universitaires de France, 1996. 127 p.
207. Martin J., Delémont O., Esseiva P., Jacquat A. Investigation de scène de crime. Lausanne: Presses polytechniques et universitaires romandes, 2010. 237 p.

Site INTERNET

208. Armor Forensics // www.armorforensics.com (vizitat 10.09.2015)
209. Crime-lite® 82L // http://www.fosterfreeman.com/download_files/content/Crime-lite82L.pdf
210. Innovations in Crime Scene Gear // <http://www.lynnpeavey.com> (vizitat 03.01.2017)
211. Investigator G-500 Metal Detector. www.armorforensics.com (vizitat 22.03.2016)
212. Forensic biology // <http://www.seratec.com/node/59> (vizitat 10.09.2016)
213. Forensic LED Head Lamp. // [www.http://armorforensics.com](http://armorforensics.com) (vizitat 06.04.2017)
214. Matsushita Electric Industrial Co., Ltd // <http://panasonic.net> (vizitat 17.11.2016)
215. Научно-производственное предприятие «РЕГУЛЯ» // regula@regula.minsk.by (vizitat 10.01.2015)
216. Подробнее о цифровых негативах: <http://www.vascoplanet.ru/notes/rawfiles/> (accesat 05.06.2017)

ALGORITMUL
aplicării procedeeelor și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea
cadavrelor umane în activitatea de cercetare la fața locului

Preliminarii:

Căutarea cadavrelor umane (părților de cadavru) prezintă un obiectiv pe cât de important, pe atât și de complex. O astfel de sarcină apare, de regulă, în următoarele situații:

- când urmărirea penală se pornește în baza informației privind dispariția fără urmă a persoanei concrete, dacă există temei a presupune că ea a fost victima unei omucideri;
- când în cadrul investigării oricărei cauze penale, parvin informații despre comiterea de către învinuit (bănuț) a unui omor cu tăinuția ulterioară a cadavruului (părților acestuia), sau însăși persoanele nominalizate depun astfel de declarații;
- când sunt descoperite unele fragmente de cadavru dezmembrat și apare necesitatea de a căuta părțile care lipsesc.

De regulă, căutarea cadavrelor se efectuează cu utilizarea informației procesuale și operative de investigații privind locul camuflării lor, care de cele mai multe ori dovedindu-se a fi ne concretă și doar cu aproximație permite a localiza porțiunea de teren în care urmează de efectuat cercetările. Din acest motiv uneori organelor de drept le revine sarcina de a realiza un mare volum de lucru pentru inspectarea mai multor fragmente de spațiu presupuse a fi locul înmormântării cadavruului.

Având în vedere că rezultate mai sigure pot fi obținute cu aplicarea unor utilaje tehnico-criminalistice de detecție, activitățile în cauză urmează a fi formalizate după următorul algoritm tipic, valabil pentru toate situațiile de acest gen:

Activitățile etapei de lucru:

1. Colectarea și aprecierea informației despre locul și împrejurările înmormântării cadavruului (caracterul mediului în care este ascuns, timpul și modul în care a fost omorâtă victima, poziția cadavruului, dacă pe acesta există aparate radio-electronice – ceas electronic, telefon mobil etc., dacă există informații cu caracter climateric despre locul în care urmează a fi căutat cadavruul);
2. Alegerea și verificarea funcționalității mijloacelor tehnice necesare căutării cu luarea în calcul a circumstanțelor indicate mai sus;
3. Pregătirea locului unde urmează a realiza căutările (împrejmuirea locului, nivelarea după posibilități a suprafeței solului, înlăturarea unor bolovani de piatră, a ierbii înalte sau a zăpezii, alte piedici și obstacole);
4. “Scanarea” vizuală a locului îngropării prezumtive a cadavruului, apreciind-se caracterul vegetației, depresiunile sau proeminențele observabile la suprafața solului sau alți indici demascatori;
5. Cercetarea locului „suspect” cu ajutorul aparatului de detecție ne liniară (georadar) pentru a stabili neuniformitățile densității solului;
6. În cazul, în care în mediul scanat a fost localizată o anumită zonă cu densitate deosebită de fundalul general ce coincide după dimensiuni cu parametrii cadavruului, se aplică burghiul de foraj pentru a sfredeli o gaură la adâncimea respectivă și introducerea în ea a senzorului cromatografului portativ de analiză a gazelor cadaverice (spre exemplu, - „ЭХО-М” (Rusia);

7. Efectuarea săpăturilor în locul cercetat dacă rezultatele analizei gazelor mărturisesc prezența obiectelor de natură biologică².

8. Dacă există temeiuri a presupune că împreună cu cadavrul au fost îngropate obiecte metalice (unealta infracțiunii, catarama curelei, sârme cu care au fost legate mâinile, picioarele victimei etc.), locul îngropării se caută cu detectoarele de metale cu sensibilitate sporită - magnetometre (de exemplu – “Ferex 4.021L”- (Germania).

9. Dacă pe cadavru există aparate emițătoare de unde – ceas electronic, telefon mobil, alte aparate ce conțin microscheme electronice, diode, se aplică aparatele de detecție ne liniară (spre exemplu, «Гыcap» (Rusia).

Etapă de încheiere:

- Se fixează mersul și rezultatele cercetării locului faptei prin consemnarea în procesul-verbal, prin fotografiere, videoînregistrare, alcătuirea de desene-schițe;
- Participanții echipei de cercetare se familiarizează cu conținutul procesului-verbal și, în lipsa unor obiecții, acestea semnează documentul în cauză.

---

² De menționat că adâncimea maximală de detecție a cadavrului îngropat poate fi atinsă dacă solul este uscat iar cadavrul descompus doar parțial, în caz contrar georadarul nu poate evidenția contrastul permeabilității dielectrice dintre sol și cadavru. Cadavrele îngropate în soluri lutoase, pietroase, beton, cu scurgerea timpului în locul lor rămân goluri care sunt, la fel, detectate ușor cu georadarul. La descompunerea cadavrelor îngropate în soluri moi până la starea de schelet, golurile formate de la țesuturile lui sunt umplute cu sol, iar la suprafață se pot observa mici adâncituri – semne ce demască locul înmormântării.

Fig. A1.1. Camera video sferică "SpheroCam HDR" și imaginea preluată cu această tehnică

**RAPORT DE EXPERTIZĂ ODOROLOGICĂ A SPECIALIȘTILOR MAI A
FEDERAȚIEI RUSE**

**МИНИСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ РОССИИ
ЭКСПЕРТНО - КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИЙ ЦЕНТР**

123060, Москва, ул. Расплетина, 22

тел. 194-44-77

ПОДПИСКА

Мне (нам) сотруднику (ам) 11 отдела Экспертно-криминалистического центра МВД России Старовойтову В.И., Гриценко В.В. разъяснены в соответствии со ст. 187 УПК РФ права и обязанности эксперта предусмотренные ст.82 УПК РФ.

Об ответственности за отказ или уклонение от дачи заключения или за дачу заведомо ложного заключения по ст.181, ст.182 УК РФ предупрежден (ы).

20 июня 1994 г.

(подписи) _____

ЗАКЛЮЧЕНИЕ ЭКСПЕРТА

N 2042

"29" июля 1994 г.

Эксперты Гриценко В.В., Старовойтов В.И.
(ученые степень и звание, фамилия и инициалы)

имеющие высшие: _____ ветеринарное; _____ химическое _____ образование _____ стаж
экспертной работы 3; 16 (лет), на основании постановления (определения суда) о
назначении экспертизы, вынесенного "16 июня 1994 г. следователем прокуратуры
(должность. вынесшего постановление)

Первомайского района г. Владивостока юристом 3 класса XXXX XXXX
наименование подразделения, фамилия, имя, отчество лица.
по уголовному делу, XXXXXX _____ возбужденному по факту убийства
гр-на. XXXXXXXX
(факт преступления, лицо, по обвинению которого возбуждено уг. дело, вид
преступления)

произвели _____ одорологическую _____ экспертизу
(вид экспертизы)

Эксперты:

**В.В. Гриценко,
В.И. Старовойтов**

ОБСТОЯТЕЛЬСТВА ДЕЛА:

21.05.1994 г. в доме 17 по ул. Бурачека г. Владивостока был обнаружен труп В. _____ с признаками удушения.

При осмотре места происшествия была обнаружена и изъята белая веревка, которой, по имеющимся данным, был удушен Воеводин.

НА РАЗРЕШЕНИЕ ЭКСПЕРТИЗЫ ПОСТАВЛЕНЫ ВОПРОСЫ:

1. Имеются ли в одорологической пробе собранной с веревки, изъятой на месте происшествия, запах человека?
2. Если да, то не оставлен ли он обвиняемым Т _____?

В РАСПОРЯЖЕНИЕ ЭКСПЕРТОВ ПРЕДСТАВЛЕНЫ ОБЪЕКТЫ:

1. Сверток из алюминиевой фольги, внутри которого находится упакованные в серую оберточную бумагу два фрагмента белого шнура из натуральных волокон, имеющие по одному узлу и опаленные концы (**объект исследования Н 226-94**). На бумаге, в которую завернут шнур, скотчем приклеена полоска белой писчей бумаги с надписью выполненной от руки: "Прокуратура Первомайского р-на уголовное дело № Б. белый шнурок изъят 21.09.94 в подъезде дома 17 по ул. Бурачека ст. сл. _____ подписью следователя. Упаковка опечатана белой полоской писчей бумаги имеющей машинописный и рукописный текст: "веревка обнаруженная 21.09.94 Прокуратура Первомайского района уголовное дело N 643021 ст. следователь Б _____; понятые 1 (подпись) 2 (подпись) в подъезде дома 17 по ул. Бурачека".

2. Конверт из коричневой оберточной бумаги с надписью, выполненной от руки: "Прокуратура Первомайского р-на уголовное дело N 582021 (этот номер зачеркнут несколькими линиями) 643021 образец крови на марлевом тампоне обвиняемого Т _____ ст. сл. Белобородов 16.06.94". Место склейки конверта опечатано полоской белой писчей бумаги с надписями, выполненными на пишущей машинке и от руки: "Уголовное дело N 643021 Прокуратура Первомайского района ст. следователь Белобородов (подпись) понятые 1 (подпись) 2 (подпись)". В конверте находится марлевый тампон с пятном высохшей крови (**объект исследования – N 227-94**).

3. Конверт из коричневой оберточной бумаги с надписью, выполненной от руки: "Пр-ра Перв – р-н образцы потовыделений из-под правой мышки Т _____ по уголовному делу N 643021 изъяты 16.06.94 ст. сл. Белобородов" и подписью Белоборова М.В. Место склейки конверта опечатано полоской белой писчей бумаги с надписями, выполненными на пишущей машинке и от руки: "Уголовное дело N..... Прокуратура Первомайского района ст. следователь Б _____ (подпись) понятые 1 (подпись) 2 (подпись). В конверте находится завернутая в алюминиевую фольгу марлевая салфетка.

Конверт из коричневой оберточной бумаги с надписью, выполненной от руки: "Прокуратура Пер- р-на образцы потовыделений из-под левой мышки Т _____, по уголовному делу N _____ изъятые 16.06.94 ст. сл – ль Б _____ и подписью. Место склейки конверта опечатано полоской белой писчей бумаги с надписями, выполненными на пишущей машинке и от руки: "Уголовное дело N. _____ Прокуратура Первомайского района ст. следователь В. _____ (подпись) понятые 1 (подпись) 2 (подпись). В конверте находится марлевая салфетка, обернутая алюминиевой фольгой.

В процессе исследования марлевые салфетки из описанных конвертов были объединены - **объект N 228-94**.

4. Конверт из коричневой оберточной бумаги с надписью, выполненной от руки "Прокуратура Первомайск р-на уголовное дело N ._____ образец запаха с ладоней на фланель Т._____ ст. сл. Б._____ 16.06.94" и подписью Б._____. Место склейки конверта опечатано полоской белой писчей, бумаги с надписями, выполненными на пишущей машинке и от руки: "Уголовное дело N _____ Прокуратура Первомайского района ст. следователь В. _____ (подпись) понятые 1 (подпись) 2 (подпись). В конверте находится, завернутый в алюминиевую фольгу, фланелевая ткань (**запах на ткани - объект исследования (Ы 229-94)**).

Теми же номерами, при описании хода исследования, обозначали полученные с названных объектов запаховые пробы.

Представленный образец крови и запаховые пробы с тела Т. _____ использовали в исследовании как источник его индивидуального запаха.

И С С Л Е Д О В А Н И Е

Для предохранения от посторонних запаховых и механических загрязнений, работа с исследуемыми объектами производилась с использованием чистых резиновых перчаток и пинцетов.

ПОЛУЧЕНИЕ ЗАПАХОВЫХ ПРОБ С ПРЕДСТАВЛЕННЫХ ОБЪЕКТОВ

С представленных фрагментов веревки и образцов крови необходимые для исследования запаховые пробы получали с использованием разработанной в ЭКЦ МВД РФ методики в специальном устройстве (авторское свидетельство СССР на изобретение N 268837, зарегистрировано 01.02.89). На дно емкости устройства поочередно помещали представленные предметы предполагаемые источники запаха человека. Принцип сбора заключался в испарении запаховых веществ с объектов в условиях повышенной температуры и отрицательного давления с последующей конденсацией испаренных компонентов на специально охлаждаемой жидким азотом поверхности приемной камеры устройства. Раздельно полученные таким образом конденсаты, содержащие извлеченные пахучие вещества, затем переносили на чистые хлопчатобумажные салфетки и укупоривали подготовленные запаховые пробы вместе с ними в стеклянных банках 0,5 л.

Банки с собранными запаховыми пробами открывали только в процессе исследования запахов.

В РАБОТЕ РУКОВОДСТВОВАЛИСЬ МЕТОДИЧЕСКИМИ РЕКОМЕНДАЦИЯМИ:

1. "Использование запаховой информации с мест происшествий в раскрытии и расследовании преступлений. М.: ВНИИ МВД СССР, 1989".

Одорологическое исследование проводили в специально приспособленном лабораторном помещении при максимальном устранении посторонних раздражителей и оптимальных для собак-детекторов условиях (температура +20 С, влажность воздуха 60-80%). На пронумерованных точках пола помещения, по периметру круга, на расстоянии метра одна от другой, размещали десять стеклянных банок с подготовленными для анализа исследуемыми и вспомогательными запаховыми пробами (сравнительный ряд одорологических объектов). Емкости с объектами располагали в металлических штативах, закрывающих пояснительные надписи на банках (шифрование объектов для исключения неумышленных подсказок биодетекторам со стороны управляющего ими эксперта). Вспомогательными объектами служили нейтральные незатвержденные собаками запаховые пробы, полученные с контактных следов человека, оставленных на модельных предметах лицами, непричастными к происшествию.

В исследовании использовали специально подготовленных собак-детекторов, предварительно проверив их функциональное состояние в поиске вспомогательных запаховых проб по заданному им образцу, фиксируя сигнальное поведение животных. Стереотип рабочего поведения собак-детекторов в период исследования поддерживался применением положительного и отрицательного подкрепления.

Алгоритм применения каждой собаки-детектора состоял из следующих последовательно выполнявшихся приемов. На старте, в течение минуты собаку побуждали нюхать в открытой стеклянной емкости салфетку с исходной для поиска запаховой пробой. После запоминания собакой стартового запаха ее проводили вдоль десяти открытых емкостей (сравнительный ряд) для поочередного обнюхивания помещенных в них запаховых проб. При обнаружении среди них запаховой пробы, имеющей общий источник происхождения с заданной на старте пробой, собака принимала выработанную дрессировкой сигнальную позу - садилась у этого объекта. Перед каждым пуском собаки на поиск заданного запаха один из экспертов заново расставлял объекты сравнительного ряда, обеспечивая случайный порядок мест их нахождения. До проявления сигнальных реакций биодетектора второго эксперта, обеспечивавшего обнюхивание животным расставленных объектов, об этом порядке не информировали (для чистоты экспериментов).

Правильность сигналов, воспринимавшихся в процессе применения собак-детекторов, обеспечивалась тестированием их сигнального поведения с использованием эталонных запаховых проб (прямой контроль). Одновременно контроль осуществлялся приемами, основанными на элементах вариационной статистики, посредством многократного выбора-узнавания искомого запаха при изменении расположения его источника среди сравнительного ряда объектов - в начале с одной собакой-детектором, затем с дублирующей (Гвахария О.Г., 1972; Собко Г.М., 1977).

ИССЛЕДОВАНИЕ ПОЛУЧЕННЫХ ПРОБ НА НАЛИЧИЕ ЗАПАХОВЫХ ПОМЕХ,

способных повлиять на результаты исследования проводили перед основным этапом сравнения проб. С этой целью применявшимся собакам-детекторам (Вуд, Яр, Бия, Шмель) в качестве исходного для запоминания и поиска давали нюхать запаховый образец от нейтрального человека, непричастного к происшествию. При этом в сравнительном ряду среди вспомогательных запаховых объектов размещали исследуемые пробы NN 226-94 - 229-94. В процессе выявления запахового образца непричастного к происшествию лица не наблюдали повышенного интереса или настороженности биодетекторов к исследуемым запаховым пробам, что свидетельствует об отсутствии препятствий в сравнительном исследовании этих запахов с использованием названных собак.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НАЛИЧИЯ ЗАПАХОВЫХ СЛЕДОВ ЧЕЛОВЕКА

на представленных предметах проводили сравнительным исследованием в ряду специально подобранных запаховых объектов. Среди различных, отличающихся друг от друга (по составу и концентрации входящих веществ) запаховых проб, не содержащих запаховых следов человека, в случайном порядке расположения помещали исследуемую пробу, а также (для контроля) эталонный объект с запахом человека, непричастного к происшествию. В качестве биодетекторов применяли собак, специально подготовленных для выявления запаха человека из группы не содержащих его пахнущих объектов.

При последовательном обнюхивании запаховых образцов сравнительного ряда собаки (Шмель, Бия) отметили сигнальным поведением эталонную пробу - свидетельство нормального функционального состояния биодетекторов, а также исследуемую запаховую пробу N 226-94, что служит признаком наличия в ней запаховых веществ, в количестве достаточном для опознавания биодетекторами данной пробы, как пробы характеризующейся видовым запахом человека.

ВЫЯВЛЕНИЕ ЗАПАХОВЫХ СЛЕДОВ ТРУХАНА А.Б. НА ФРАГМЕНТАХ ШНУРА

Вначале трем собакам-детекторам (Вуд, Бия, Шмель) для запоминания на старте задавали пробы N 228-94 и 229-94 (с рук и подмышечных впадин Т. _____), тогда как в сравнительном ряду объектов, среди запаховых проб, полученных от непричастных к происшествию лиц, размещали исследуемые пробы N 226-94 (с фрагментов шнура). Для контроля за сигнальным поведением собак в сравнительном ряду помещали также пробу N 227-94 (из крови Т. _____ эталонная проба). При этом, по задававшимся пробам сигналами узнавания заданного запаха в сравнительном ряду отмечались соответствовавшая им эталонная проба (свидетельство нормального функционального состояния собак), а также исследуемая проба N 226-94 (с фрагментов шнура).

На следующем этапе исследования, для перепроверки полученного результата очередной собаке-детектору (Яр) для запоминания на старте задавали пробу N226-94 (запаховая проба, полученная с фрагментов шнура) тогда как в сравнительном ряду объектов, среди запаховых проб, полученных от непричастных к происшествию лиц, размещали исследуемую пробу N 227-94 (из крови Т. _____). Для контроля за сигнальным поведением собаки в сравнительном ряду помещали также дубликат пробы N 227-94, заданной на старте (эталонная проба). При этом, по задававшейся пробе сигналом узнавания в сравнительном ряду отмечалась соответствующая ей эталонная проба (свидетельство нормального функционального состояния собак) и отмечалась исследуемая проба 226-94, что свидетельствуют о наличии общих запаховых составляющих в стартовой, эталонной и исследуемой пробах (подтверждение ранее полученного результата).

Таким образом, учитывая известные экспертам материалы дела, данные отдельных этапов проведенного исследования, полученные при нормальном функциональном состоянии биодетекторов, настроенность последних на узнавание запаха человека - закономерен вывод о едином источнике происхождения запаховых следов человека с фрагментов шнура (веревки), обнаруженного на месте происшествия, и в запаховых образцах с тела и из крови обвиняемого (наличие запаховых следов Т. _____).

В Ы В О Д Ы :

1. В одорологической пробе, собранной с представленных фрагментов веревки, изъятной с места происшествия, обнаружен запах человека.

2. На двух фрагментах представленной веревки обнаружены запаховые следы обвиняемого Т. _____.

Экспертизу провели:

В.И. Старовойтов
194-44-29
В.В. Гриценко

Fig. A4.1. Sistem de iluminat *PRISM* din dotarea Serviciului criminalistic al IGP a MAI a României

PROGRAM
criminalistic formalizat de analiză a dosarelor penale

- 1. Locul unde a fost cercetat cazul** _____
2. Data pornirii urmăririi penale _____ data studierii _____
3. Nr. dosarului penal _____ Nr. dos. de arhivă _____
- 4. Categoria de infracțiune:**

4.1. Furt, jaf, tâlhărie	4.4. Huliganism	4.7. Altceva _____
4.2. Omor	4.5. Viol	4.8. Altceva _____
4.3. Vătămări corporale	4.6. Accident rutier	
- 5. Dacă s-a efectuat ori nu cercetarea locului faptei:**

5.1. Da	5.2. Nu
- 6. Participanții echipei operative de cercetare a locului faptei (CFL):**

6.1. Organul de urmărire penală	6.5. Procurorul
6.2. Ofițerul de investigație	6.6. Medicul-legist
6.3. Ofițerul-criminalist	6.7. Specialistul-chinolog
6.4. Ofițerul de sector	6.8. Altceineva _____
- 7. Durata cercetării locului faptei:**

7.1. 30-40 mm.	7.4. Peste 2 ore
7.2. Până la 1 oră	7.5. Mai puțin de 30 min
7.3. Până la 2 ore	7.6. Timpul nu este indicat
- 8. Peste cât timp după săvârșirea furtului s-a realizat CFL:**

8.1. În scurt timp după sesizare	8.3. Peste 24 ore
8.2. Până la 24 de ore	8.4. După 72 ore.
- 9. Dacă ofițerul de urmărire penală care a condus activitatea de cercetare la fața locului a efectuat el însuși investigațiile ulterioare pe această cauză:**

9.1. Da	9.2. Nu
- 10. Dacă au fost sau nu utilizate metode și mijloace tehnico-criminalistice (MMTC) la CFL:**

10.1. N-au fost utilizate MMTC
10.2. A fost folosit instrumentarul laboratorului criminalistic mobil
10.3. A fost aplicat doar echipamentul trusei universale a specialistului-criminalist
10.4. A fost folosit doar telefonul mobil pentru fotografiere
10.5. A fost aplicată camera de luat vederi pentru audio-videoînregistrare
10.6. Au fost aplicate mijloace pentru mularea și ridicarea urmelor de picioare (spargere)
10.7. S-au folosit mijloace de detectare și ridicare a microurmelor, microparticulelor
10.8. S-a procedat la ridicarea cu echipament special a urmelor de miros
10.9. Utilizarea altor MMTC (de specificat) _____
- 11. Mijloacele tehnico-criminalistice au fost aplicate de către:**

11.1. Ofițerul de urmărire penală	11.2. Ofițerul de investigație
11.3. Specialistul-criminalist sau un alt specialist	11.4. Altceineva _____
- 12. In cadrul CFL au fost ridicate urme și alte mijloace materiale de probă:**

12.1. Urme de mâini, mănuși	12.5. Urme de miros (obiecte mirositoare)
12.2. Urme de unelte, arme, transport	12.6. Microobiecte, mirourme, microfibre
12.4. Urme de picioare (încălțăminte)	12.7. Nu s-au ridicat urme materiale
- 13. Dacă sunt sau nu anexate la procesul-verbal schițe ale locului faptei:**

13.1. Da	13.2. Nu
- 14. Dacă sunt anexate la procesul-verbal fotografii, fonograme, audio-videoînregistrări ș.a.:**

14. 1. Da, tabelul fotografic
14.2. Da, videoînregistrări

14.3. Da, actul aplicării câinelui de urmărire
14.4. Da, schița locului faptei

15. Caracteristica anexei foto: 15.1. Răspunde cerințelor tehnico-criminalistice. 15.2. Anexa foto este alcătuită cu încălcarea regulilor criminalistice: -15.2.1- lipsesc foto de orientare, schiță; -15.2.2 - nu există legătură logică între fotografii - 15.2.3 - nu s-a utilizat rigla gradată, banda metrică gradată; - 15.2.4 - nu sunt explicații la fotografii; 15.2.5 altceva _____

16. Caracteristica procesului verbal al CFL: 16.1. Corespunde cerințelor criminalistice 16.2. Nu corespunde: -16.2.1 - urmele nu sunt descrise conform regulilor criminalistice, -16.2.2 - nu este indicat locul spațierii lor, -16.2.3 - nu este indicată tehnica folosită și parametrii tehnici ai ei, - 16.2.4 - nu este indicat modul de depistare, ridicare, pachetare a urmelor, 16.2.5 – textul manuscris al pr. verbal este ilizibil, -16.2.6 - în cazul când s-a utilizat aparatul foto n-a fost făcută mențiunea respectivă în procesul-verbal, 16.2.7. - Altceva _____

17. Dacă specialistul a făcut sau nu observații sau alte mențiuni la procesul-verbal:

17.1. Da ' 17.2. Nu

18. Dacă procesul-verbal a fost executat la calculator și scos la imprimantă:

18.1. Da 18.2. Nu

19. Dacă au fost sau nu dispuse expertize și care anume:

19.1. Criminalistice 19.3. Medico-legale
19.2. Substanțologice 19.4. N-au fost dispuse
19.5. Altele _____

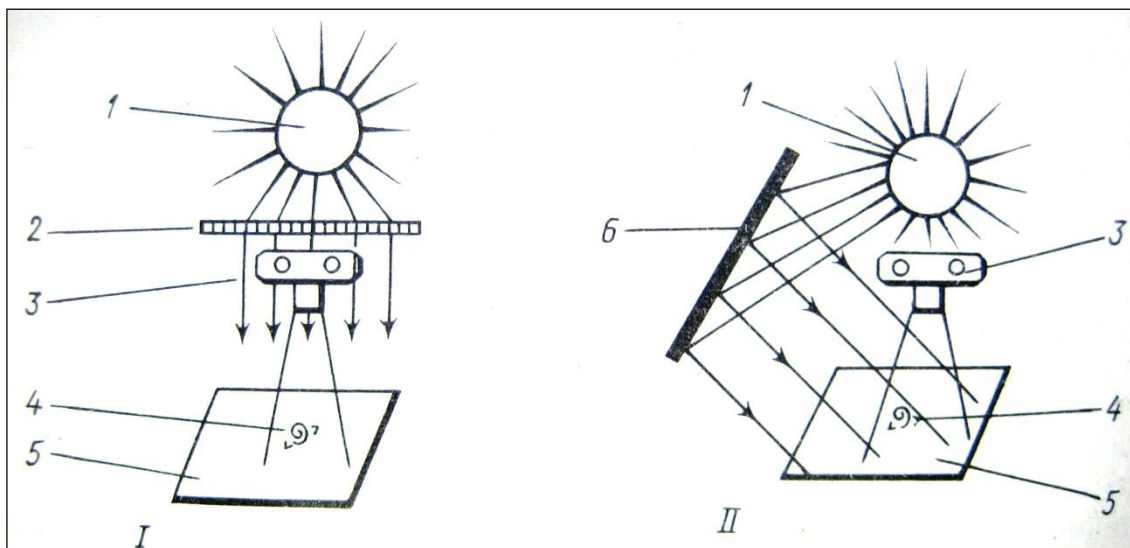
20. Dacă s-a efectuat sau nu examinarea preliminară a urmelor la fața locului:

20.1. Da, cu includerea rezultatelor constatărilor în procesul-verbal al CFL
20.2. Da, cu alcătuirea unui raport de constatare tehnico-științific aparte
20.3. Da, cu aplicarea următoarelor MMTC _____
20.4. Nu s-a efectuat

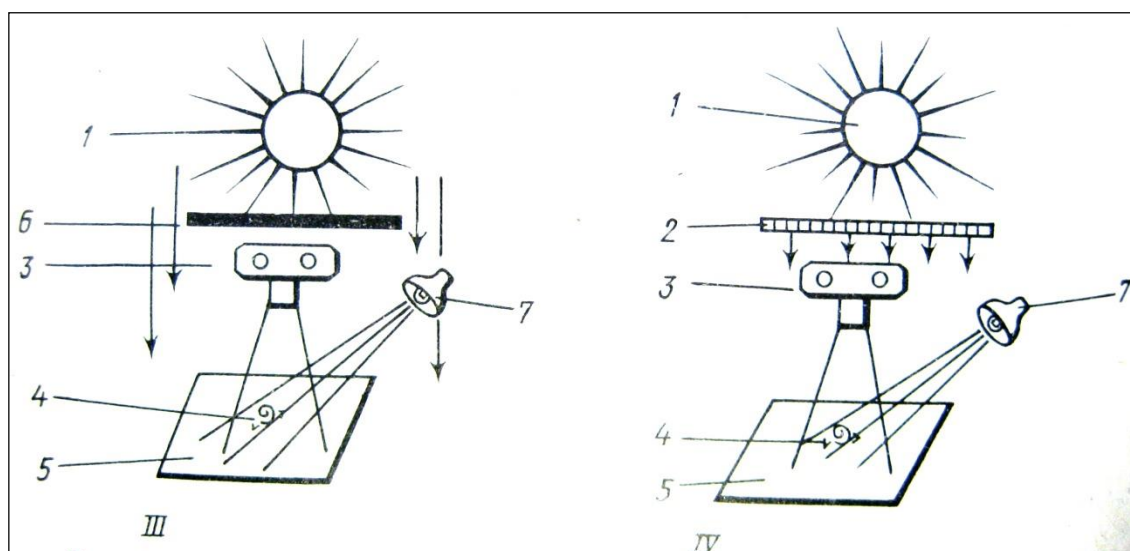
21. Specialistul criminalist a participat la efectuarea altor acțiuni de urmărire pe acest caz:

21. 1. Audiere 21.4. Experimente de urmărire penală
21. 2. Percheziție 21.5. Prezentarea spre recunoaștere
21. 3. Obținerea modelelor de comparație 21.6. N-a participat

PROCEDEE TEHNICO-CRIMINALISTICE DE FOTOGRAFIERE A URMELOR MATERIALE LA LOCUL FAPTEI [Apud 151, p.70-72]

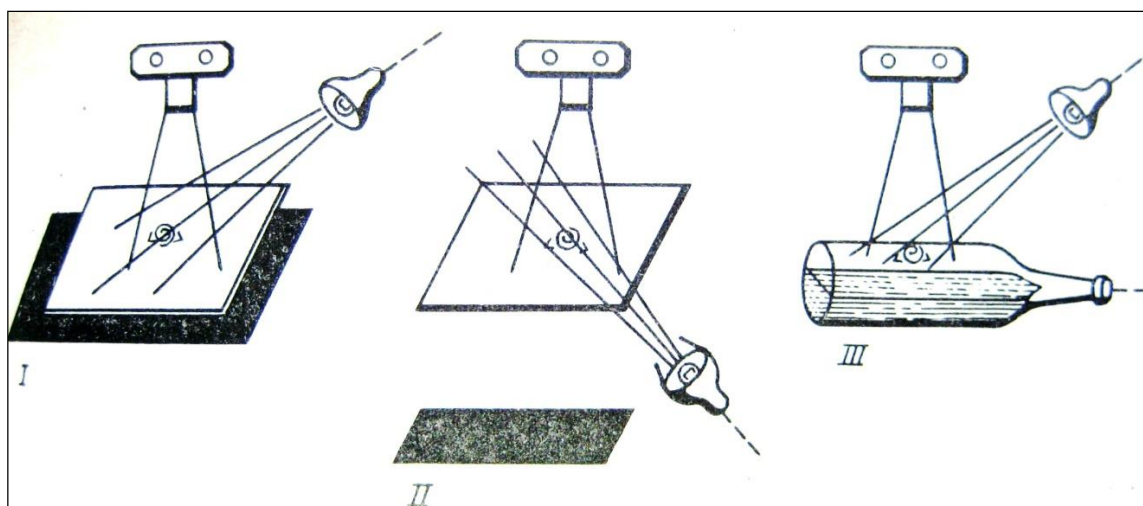

Fig. A6.1. Procedee de fotografiere a urmelor la lumina naturală (I-II): 1- Sursă de lumină naturală; 2- Ecran semitransparent; 3- Fotoapararat; 4- Urma; 5-Suprafața obiectului; 6- Ecran netransparent.

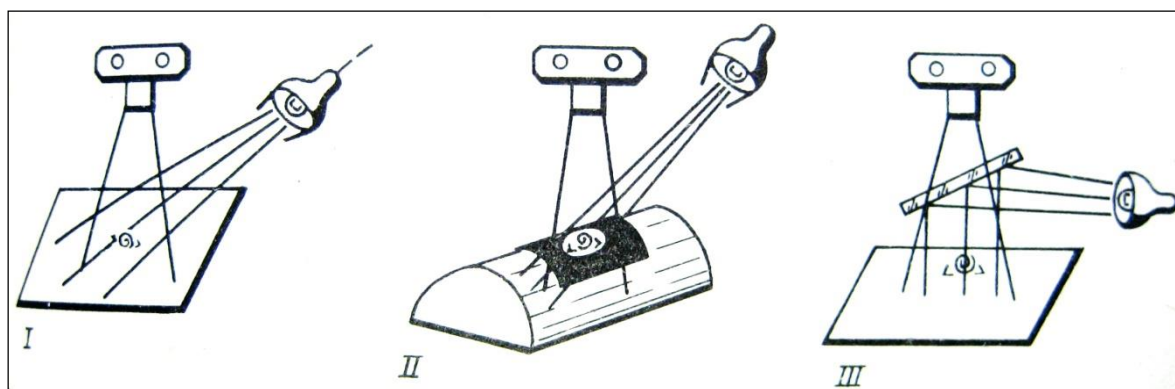

Fig. A6.2. Procedee de fotografiere a urmelor la lumina combinată (III-IV): 1- Sursă de lumină naturală; 2- Ecran semitransparent; 3- Fotoapararat; 4- Urma; 5-Suprafața obiectului; 6- Ecran netransparent; 7- Sursă de lumină artificială.

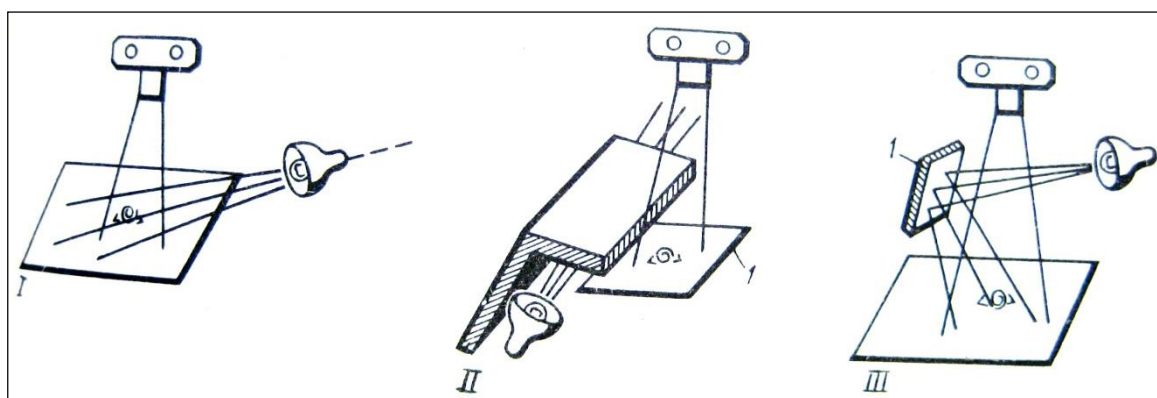

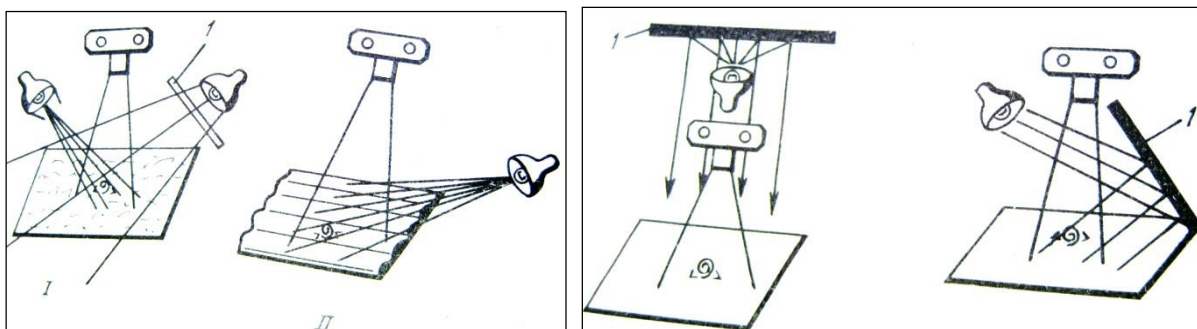
Fig. A6.3. Procedee de fotografiere a urmelor incolore localizate pe obiecte transparente: I- prin aplicarea fundalului întunecat; II- în transparență, prin aplicarea fundalului întunecat, urma luminându-se cu un fascicul îngust de lumină; III- prin umplerea volumului cu lichid întunecat sau prin vopsirea părții opuse a obiectului în culoare neagră.

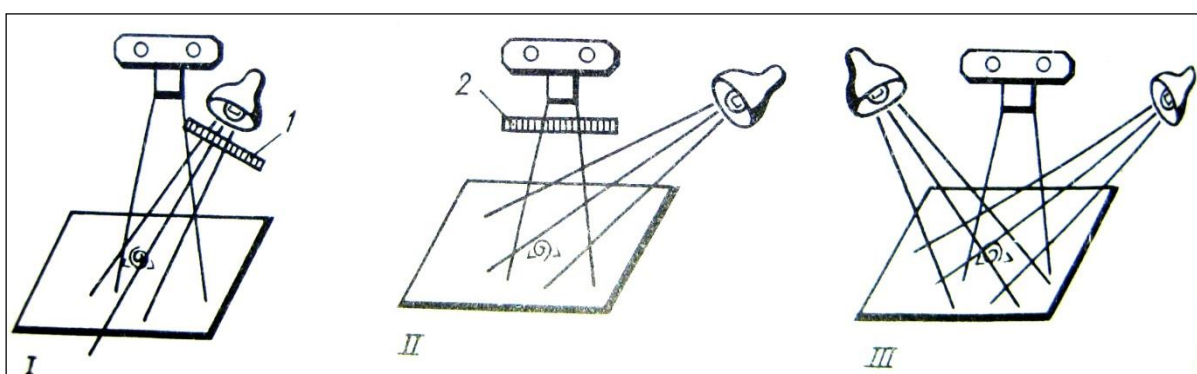
Fig. A6.4. Procedee de fotografiere a urmelor slabvizibile și incolore prin iluminarea lor cu un fascicul îngust de lumină: I- pe suprafețe lustruite; II- pe suprafețe sferice și lucioase cu aplicarea unei măști negre; III- cu folosirea luminii penetrante reflectate.

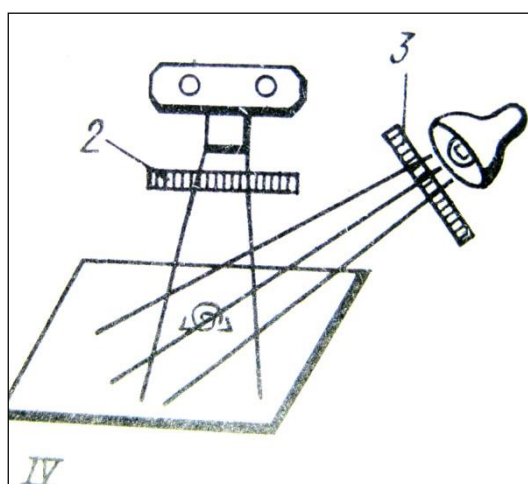
Fig. A6.5. Fotografierea urmelor de adâncime la lumina incidentă: I- Unghiul sub care cad razele de lumină este direct proporțional cu adâncimea urmei; II- Folosirea oglinzii (1) pentru a fotografia urme spațiate în locuri greu accesibile; III – utilizarea oglinzii pentru a fotografia urme pe obiecte ce se topesc de la căldură, inclusiv și de la radiațiile sursei de lumină.

Fig. A6.6-A6.7. Stânga: Fotografierea urmelor pe suprafețe porozitate și în relief: I –Cu aplicarea ecranului în lumină difuză și directă; II - În lumină incidentă de-a lungul reliefului suprafeței. Dreapta: Fotografierea urmelor vizibile în lumina difuză de la ecranul netransparent (1).

Fig. A6.8. Fotografierea urmelor slabvizibile și a celor colorate: I- Cu folosirea unui ecran semitransparent din sticlă mată, hârtie etc. (1); II- Cu utilizarea unor filtre de lumină (2) ce sporesc contrastul imaginii; III- Cu utilizarea luminii incidente din ambele părți laterale

Fig. A6.9. Fotografierea urmelor slabvizibile și a celor colorate cu utilizarea radiațiilor ultraviolete (la procesarea urmelor relevate cu prafuri luminescente și filtre de lumină (galben, orange (2), UV (3)

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STUDII EUROPENE DIN MOLDOVA
EUROPEAN UNIVERSITY OF MOLDOVA
ЕВРОПЕЙСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ МОЛДОВЫ

MD 2069, CHIȘINĂU, STR. GH. IABLOCIKIN 2/1,
TEL: +373 (22) 509 122 / +373 (22) 509 127;
FAX: +373 (22) 509 128 / +373 (22) 509 193;
WWW.USEM.MD

Nr. 106 din „04” iulie 2017

A C T DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării efectuate în cadrul tezei de doctorat elaborată de către drd
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova BADIA Andrian

Prin prezenta se adevărește că rezultatele obținute în cadrul cercetării de doctorat pe tema „*Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate la cercetarea locului faptei*” de către dl BADIA Andrian sunt folosite în procesul de studii a studenților de la facultatea Drept a Universității de Studii Europene din Moldova în calitate de material științifico-practic și didactic de specialitate pentru prelegeri și dezbateri în timpul seminarului.

Adeverința este eliberată pentru a servi la finisarea studiilor de doctorat.

Rector USEM

[Signature]
Iurie SEDLEȚCHI

FREE INTERNATIONAL UNIVERSITY of MOLDOVA
LAW FACULTY

UNIVERSITATEA LIBERĂ INTERNAȚIONALĂ din MOLDOVA
FACULTATEA DREPT

52, Vlaicu Pârcălab Str.
Chișinău, MD-2012, Republic of Moldova
Tel: (+373 22) 22 99 74 – Fax (+373 22) 20 59 76
Email: drept@ulim.md
www.drept.ulim.md

ADEVERINȚĂ

Prin prezenta se adeverește că rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul tezei de doctorat a domnului BADIA Andrian intitulată „Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate la cercetarea la fața locului” sunt folosite în procesul de studii a studenților de la facultatea Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova în calitate de material științific suplimentar pentru prelegeri și dezbateri în timpul seminariilor.

Adeverința este eliberată pentru a servi la finisarea studiilor de doctorat.

Decanul Facultății Drept,
dr. în drept, conf. univ.

Alexandru Cauia

*Centrul Expertize Independente
Republica Moldova
MD 2043, mun. Chișinău
str. Independenței, 10/1 A
tel. 548166, fax 760825
www.ournet.md/~cexin/*

*Центр Независимых Экспертиз
Республика Молдова
MD 2043, мун. Кишинэу,
ул. ИнDEPENDенций, 10/1А
тел. 548166, факс 760825
www.ournet.md/~cexin/*

CERTIFICAT DE IMPLEMENTARE

a rezultatelor cercetării efectuate în cadrul tezei de doctorat elaborată de
către doctorandul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova
BADIA Andrian

Prin prezenta se adeverește că rezultatele obținute în cadrul cercetării de doctorat pe tema „*Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate la cercetarea locului faptei*” de către dl BADIA Andrian sunt implementate în practica criminalistică a Centrului de Expertize Independente a Republicii Moldova în calitate de Material științifico-practic și didactic de specialitate, dar și în scopul perfecționării cadrului metodic-normativ al Centrului în activitatea practică a specialiștilor-criminaliști.

Adeverința este eliberată pentru a servi la finisarea studiilor de doctorat.

Director

Anatol Rotari

**Inspectoratul General al Poliției
Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare**

MD 2059, mun. Chișinău, str.-la Putna (Komarov), 10, tel. 022868-222,
email:criminalist@igp.gov.md, pagina web:www.igp.gov.md.

Nr. 34/12-435 din „20” 04 2017

**A C T
DE IMPLEMENTARE**

a rezultatelor cercetării efectuate în cadrul tezei de doctorat elaborată de către drd
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova BADIA Andrian

Prin prezenta se adeverește că rezultatele obținute în cadrul cercetării de doctorat pe tema „*Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate la cercetarea locului faptei*” de către dl BADIA Andrian pot fi implementate conform competenței în practica criminalistică a Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare în calitate de material științifico-practic și didactic de specialitate, dar și în scopul perfecționării cadrului normativ, organizatoric și metodic al Centrului în activitatea practică a specialiștilor-criminaliști la cercetarea locului faptei.

**Șef al CTCEJ al IGP
comisar- șef**

Nicolae BODRUG

REZULTATELE
ANALIZEI PROCESELOR-VERBALE PRIVIND APLICAREA MMTC LA CFL

Nr./ord.	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schita	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâini	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
1.	ORH 11072013	omor	1				1			
2.	ORH 18122015	Furt	1							
3.	ORH 20112014	Furt	1							
4.	ORH 16092016	Furt	1				1			
5.	ORH 26022015	Furt	1							
6.	ORH 03052016	Furt	1							
7.	ORH 23122014	Furt	1							
8.	ORH 19062015	Furt /a	1							
9.	ORH 08092015	Furt /a	-							
10.	ORH 05072013	Furt	-		1					
11.	ORH 06102014	Furt	1							
12.	ORH 14032016	Furt	1							
13.	ORH 24082011	accident	1							
14.	ORH 29072016	Furt	1							
15.	ORH 19102011	accident	1							
16.	ORH 25082014	omor	1			1				
17.	ORH 04112014	omor	1			1				
18.	ORH 22122012	omor	1			1				
19.	ORH 13112014	Furt	1							
20.	ORH 17072013	Furt	1							
21.	ORH 07042015	Furt	-		1					
22.	ORH 27032015	Furt	1							
23.	ORH 27032015	Furt	-		1					
24.	ORH 23052016	Furt	-		1					
25.	ORH 28052013	Furt	-							
26.	ORH 28052013	Furt	1							
27.	ORH 01042016	Furt	1							
28.	ORH 24042015	Furt	-		1					
29.	ORH 09072015	Furt	1							
30.	ORH 25112015	Furt	1							
31.	ORH 15122015	Furt	-		1					
32.	ORH 11042016	Furt	-		1					
33.	ORH 20122014	accident	1	1						
34.	ORH 03032016	accident	-							
35.	ORH 28032016	accident	1	1						
36.	ORH 05062015	accident	1							
37.	ORH 06032015	acident	1							
38.	ORH 02092013	accident	1							
39.	ORH 15112012	accident	1							
40.	ORH 01042014	accident	1	1						1
41.	ORH 24062015	accident	1							

Nr./ord.	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schia	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâini	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
42.	ORH 14032012	accident	1							1
43.	ORH 05102010	accident	1							
44.	ORH 24062015	Furt	1							
45.	ORH 08062012	Furt	1							
46.	ORH 26022014	Furt	1							
47.	ORH 26092011	Furt	1				1			
48.	ORH 27062014	accident	1	1						
49.	ORH 15122015	Furt	1							
50.	ORH 24062016	Furt	1						1	
51.	ORH 27012015	Furt	-		1					
52.	ORH 03112015	Furt	1							
53.	ORH 20072015	Omor	1			1				
54.	ORH 27012015	Furt	1							
55.	ORH 21112012	accident	1	1						
56.	REZ 17092016	Furt	1			1				
57.	NSPR 00012014	Furt	1				1			
58.	BUI 08052014	omor	1				1			
59.	BUI 06112013	omor	1							
60.	BUI 08942014	Furt/a	1				1			
61.	BUI 02112011	Furt	1							
62.	BUI 10012014	Furt	1							
63.	BUI 14022014	accident	1	1						
64.	BUI 27022015	Furt	1							
65.	BUI 27042012	accident	1	1						
66.	BUI 08052014	accident	1	1						
67.	BUI 14012011	accident	1	1						
68.	BUI 14082013	accident	1	1						
69.	BUI 02022012	Vătămă	1							
70.	BUI 29112013	Furt	1							
71.	BUI 19042012	accident	1	1						
72.	BUI 23122014	Furt	1							
73.	BUI 11092014	incendii	1							
74.	BUI 12052015	Furt /a	1				1			
75.	BUI 03092007	Furt	1							
76.	BUI 29112011	Furt	1							
77.	BUI 09032015	accident	-		1					
78.	BUI 24012013	Furt	1				1			
79.	BUI 17112010	Furt	1							
80.	BUI 14042014	accident	1	1						
81.	BUI 14032014	omor	1				1			
82.	BUI 02102014	Furt	1							
83.	BUI 06122015	Furt a	1							
84.	BUI 04032015	Furt	1				1			
85.	BUI 25062012	Furt	1							
86.	BUI 29012015	accident	1	1						
87.	BUI 03092014	Furt	1				1			

88.	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schita	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâi ni	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
89.	BUI 15012014	accident	1	1						
90.	BUI 03112014	Furt	1							
91.	BUI 16012015	Furt	1							
92.	BUI 07072015	Furt	1							
93.	BUI 30112012	accident	1							
94.	BUI 02102012	accident	1	1						
95.	BUI 24092012	accident	1	1						
96.	BUI 24092012	accident	1	1						
97.	BUI 25102012	Furt	1							
98.	BUI 23102012	accident	1	1						
99.	BUI 08102012	Furt	1							
100	BUI 26102012	Furt	1							
101	BUI 02052012	Furt	1							
102	BUI 09012013	Furt	1							
103	BUI 11012013	omor	1			1				
104	BUI 05062013	Furt	1							
105	BUI 08202013	Furt /a	1							
106	BUI 14012011	cadavru	1							
107	BUI 07052013	accident	1	1						
108	BUI 15012014	accident	1	1						
109	BUI 11042013	Furt	1							
110	BUI 26042013	accident	1	1						
111	BUI 08072013	incendi	1							
112	BUI 05072013	Furt a	1							
113	BUI 02072013	accident	-	1	1					
114	BUI 06022014	Furt	1							
115	BUI 15042014	accident	1	1						
116	BUI 10052012	Furt	1				1		1	
117	BUI 25002012	Furt	1				1			
118	BUI 26032013	Furt	1				1			
119	BUI 03072014	accident	1	1						
120	BUI 07112012	Furt	1							
121	BUI 05032013	accident	1	1						
122	BUI 28922013	Furt	1							
123	BUI 19022013	Furt /a	1							
124	BUI 15022013	accident	1	1						
125	BUI 05022013	Furt /a	1							
126	BUI 05112012	Lez iuni	1							
127	BUI 05022012	Furt	1							
128	BUI 05022013	Furt /a	1							
129	BUI 07022013	accident	1	1						
130	BUI 15022013	accident	1	1						
131	BUI 01022013	accident	1	1						
132	BUI 17072013	accident	1	1						
133	BUI 07062013	Furt/a	1							
134	BUI 03122012	Furt	1				1			

135	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schia	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâi ni	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
136	BUI 25932014	Furt/a	1							
137	BUI 04032015	Furt	1							
138	BUI 20102011	accident	1							
139	BUI 07042014	omor	1							
140	BUI 04122013	furt	1							
141	BUI 03052011	furt	1				1			
142	BUI 01062011	furt	1				1			
143	BUI 08122010	accident	1	1						
144	BUI 03042013	furt	1				1			
145	BUI 05032013	Furt	1							
146	BUI 28022013	furt	1				1			
147	BUI 09072013	furt	1							
148	BUI 25062012	accident	1	1						
149	BUI 26032012	furt	1				1			
150	BUI 15032012	furt	1							
151	BUI 08122012	Furt /a	1							
152	BUI 09122011	furt	1				1			
153	BUI 20042012	furt	1							
154	BUI 05072012	furt	1							
155	CIOCANA 001	FURT	1				1		1	
156	CIOCANA 002	FURT	1							
157	CIOCANA 003	FURT	-							
158	CIOCANA 004	FURT/a	1			1				
159	CIOCANA 005	JAF	1							
160	CIOCANA 006	FURT	1				1	1		
161	CIOCANA 007	FURT	1							
162	CIOCANA 008	FURT	1				1			
163	CIOCANA 009	Acc Rut	1	1						
164	CIOCANA 010	Lez cor	1			1				
165	CIOCANA 011	Furt/d/a	1							
166	CIOCANA 012	Acc Rut	1	1						
167	CIOCANA 013	Acc Rut	1	1						
168	CIOCANA 014	Acc Rut	1	1						
169	CIOCANA 015	Acc Rut	1	1						
170	CIOCANA 016	Acc Rut	1	1						
171	CIOCANA 017	Acc Rut	1	1						
172	CIOCANA 018	Acc Rut	1	1						
173	CIOCANA 019	Acc Rut	1	1						
174	CIOCANA 020	Acc Rut	1	1						
175	CIOCANA 021	Acc Rut	1	1						
176	CIOCANA 022	Acc Rut	1	1						
177	CIOCANA 023	Acc Rut	-	1	1					
178	CIOCANA 024	Acc Rut	1	1						
179	CIOCANA 025	Acc Rut	1	1						
180	CIOCANA 026	Acc Rut	1	1						
181	CIOCANA 027	Acc Rut	1	1						

Nr./ ord.	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	scrișă	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâi ni	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
182	CIOCANA 028	OMOR	1			1			1	
183	CIOCANA 029	FURT	1							
184	CIOCANA 030	FURT	1							
185	CIOCANA 031	FURT	1							
186	CIOCANA 032	FURT	1							
187	CIOCANA 033	FURT	1							
188	CIOCANA 034	FURT	1							
189	CIOCANA 035	FURT	1							
190	CIOCANA 036	FURT	1						1	
191	CIOCANA 037	FURT	1							
192	CIOCANA 038	FURT	1							
193	CIOCANA 039	FURT	1							
194	CIOCANA 040	FURT	1							
195	CIOCANA 041	FURT	1							
196	CIOCANA 042	FURT	1							
197	CIOCANA 043	FURT	1							
198	CIOCANA 044	FURT	1							
199	CIOCANA 045	FURT	1							
200	CIOCANA 046	FURT	1							
201	CIOCANA 047	FURT	1							
202	CIOCANA 048	FURT	1							
203	CIOCANA 049	FURT	1							
204	CIOCANA 050	FURT	1							
205	CIOCANA 051	FURT	1							
206	CIOCANA 052	FURT	1							
207	CIOCANA 053	FURT	1							
208	CIOCANA 054	FURT	1				1			
209	CIOCANA 055	FURT	1							
210	CIOCANA 056	FURT	1			1	1			
211	CIOCANA 057	FURT	1			1	1			1
212	CIOCANA 058	OMOR	1			1				
213	CIOCANA 059	OMOR	1			1	1			1
214	CIOCANA 060	OMOR	1			1				
215	CIOCANA 061	FURT	1							
216	CIOCANA 062	OMOR	1			1				
217	CIOCANA 063	OMOR	1							
218	CIOCANA 064	OMOR	1			1	1			
219	CIOCANA 065	FURT	1			1	1			
220	CIOCANA 066	FURT	-		1					
221	CIOCANA 067	FURT	1							
222	CIOCANA 068	cadavru	1			1				
223	CIOCANA 069	FURT	1							
224	CIOCANA 070	FURT	1							
225	CIOCANA 071	FURT	1				1			
226	CIOCANA 072	FURT	1							
227	CIOCANA 073	FURT	1				1		1	

228	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schita	Tel. mob.	Urm. biol.	Urm. mâini	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
229	CIOCANA 074	FURT	1							
230	CIOCANA 075	FURT	1							
231	CIOCANA 076	FURT	1							
232	CIOCANA 077	FURT	1							
233	CIOCANA 078	FURT	1				1			
234	CIOCANA 079	Furt /au	1							
235	CIOCANA 080	Furt /au	1							
236	CIOCANA 081	Furt /au	1							
237	CIOCANA 082	FURT	1							
238	CIOCANA 083	FURT	1							
239	CIOCANA 084	FURT	-							
240	CIOCANA 085	FURT	1				1			
241	CIOCANA 086	Furt/ au	1							
242	CIOCANA 087	FURT	1							
243	CIOCANA 088	FURT	-							
244	CIOCANA 089	FURT	1							
245	DUBĂS 1-8/10	furt	1			1	1			
246	DUBĂS 1-6/10	Furt	1							
247	DUBĂS 1-61/09	Furt	1							
248	DUBĂS 1-3/10	Furt	1							
249	DUBĂS 1-68/09	Furt	1				1			
250	DUBĂS 1-26/15	omor	1			1	1	1		
251	DUBĂS 1-3/11	Furt	1				1			
252	DUBĂS 1-34/12	omor	1			1				
253	DUBĂS 1-29/10	Furt	1							
254	DUBĂS 1-39/10	Furt	-							
255	DUBĂS 1-13/10	Furt	1							
256	DUBĂS 1-11/10	Furt	1			1	1	1		
257	DUBĂS 1-8/10	accident	1	1						
258	DUBĂS 1-84/11	accident	1	1		1				
259	DUBĂS 1-77/14	acciden	1	1						
260	DUBĂS 1-50/10	acciden	1	1						
261	DUBĂS 1-78/10	acciden	1	1						
262	DUBĂS 1-37/13	Furt	1			1				
263	DUBĂS 1-35/13	Furt	-		1					
264	DUBĂS 1-32/13	Furt	-							1
265	DUBĂS 1-17/13	Furt	1					1		
266	DUBĂS 1-97/12	Furt	1							
267	DUBĂS 1-88/12	Furt	1	1						
268	DUBĂS 1-69/12	Furt	1							
269	DUBĂS 1-68/12	Furt	1				1			
270	DUBĂS 1-33/12	Furt	1							
271	DUBĂS 1-37/13	Furt	1			1	1			
272	DUBĂS 1-51/13	Furt	1				1	1		
273	DUBĂS 1-47/13	Furt	1				1			
274	DUBĂ 1-108/13	Furt	1				1			

275	Locul CFL / nr.dos.penal	Gen. infracț.	foto	schita	Tel. mobil	Urm. biol.	Urm. mâi ni	Urm. de picior	Urm. spar gere	Vi de o
276	DUBĂS 1-84/13	Furt	1							
277	DUBĂS 1-63/13	Furt	1				1			
278	DUBĂS 1-84/13	Furt	1							
279	DUBĂS 1-68/13	Furt	1							
280	DUBĂS 1-73/13	Furt	1							
281	DUBĂS 1-75/13	Furt	1							
282	DUBĂS 1-78/13	Furt	1					1		
283	DUBĂS 1-76/13	Furt	1							
284	DUBĂS 1-61/13	Furt	-		1					
285	DUBĂS 1-61/15	Furt	-		1					
286	DUBĂS 1-51/15	Furt	1							
287	DUBĂS 1-44/15	Furt	1				1			
288	DUBĂS 1-34/15	Furt	1							
289	DUBĂS 1-32/11	Furt	1	1			1			
290	DUBĂS 1-30/14	Furt	1							
291	DUBĂS 1-30/14	Furt	1							
292	DUBĂS 1-25/14	Furt	1							
293	DUBĂS 1-99/14	Furt	1				1	1		
294	DUBĂS 1-79/14	Furt	1							
295	DUBĂS 1-73/14	Furt	1				1		1	
296	DUBĂS 1-49/14	Furt	1							
297	DUBĂS 1-39/14	Furt	1							
298	DUBĂS 1-35/14	Furt	-		1					
299	DUBĂS 1-32/14	Furt	-		1			1		
300	DUBĂS 1-30/11	Furt	-							
301	DUBĂS 1-19/11	Furt	1							
302	DUBĂS 1-18/11	Furt	1	1			1			
303	DUBĂS 1-76/10	Furt	1							
304	DUBĂS 1-71/10	Furt	1							
305	DUBĂS 1-70/10	Furt	1							
306	DUBĂS 1-46/10	Furt	-							
307	DUBĂS 1-25/15	Furt	1				1			
308	DUBĂS 1-8/15	Furt	1							
309	DUBĂS 1-23/12	Furt	1				1			
310	DUBĂS 1-88/11	Furt	1							
311	DUBĂS 1-78/11	Furt	1							
312	DUBĂS 1-68/11	Furt	1							
313	DUBĂS 1-65/11	Furt	1							
314	DUBĂS 1-61/11	Furt	1							
315	DUBĂS 1-50/11	Furt	1				1			
316	DUBĂS 1-34/11	Furt	1							
317	BUICANI 090	FURT	1				1		1	
318	ANENI-NOI 091	FURT	1							
319	ANENI-NOI 092	FURT	1				1			
320	ANENI-NOI 093	FURT	-	1						
321	ANENI-NOI 094	accid ru	1	1						

IMAGINI PRIVIND ECHIPAMENTUL ȘI LABORATOARELE DE GENETICĂ, ÎN CARE SE EXPERTIZEAZĂ URMELE DE NATURĂ BIOLÓGICĂ UMANĂ

Fig. A12.1. Cercetarea la fața locului în vederea colectării urmelor și microurmelor biologice trebuie efectuată în echipament special, încât să nu se contamineze probele colectate cu material biologic al persoanei care face acest lucru.

Fig. A12.2. În imagine sunt prezentate instrumente adiacente pentru recoltarea probelor biologice: foarfeci, pensete, diverse bisturii etc.

Fig. A12.3-A12.4. Containere, tampoane sterile și bețișoare din bumbac (de curățat urechile) pentru recoltarea microurmelor biologice

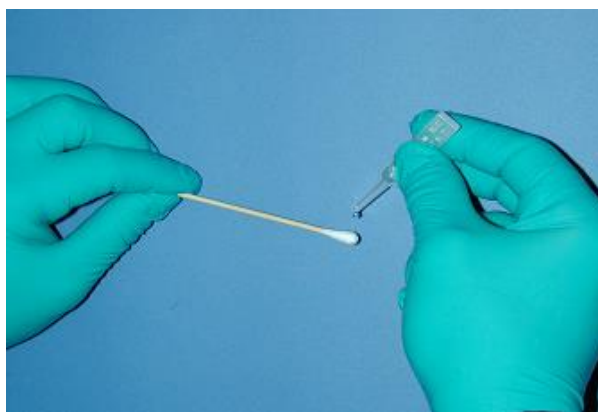

Fig. A12.5-A12.6. Mănuși din latex (foto 5). Pe foto 6 se observă aceeași zonă a camerei fotografiată în raze vizibile și ultraviolete, care scot în evidență resturi de materii biologice, suprafața fiind pulverizată în prealabil cu soluție de “Luminol”.

Fig. A12.7-A.12.8. Dacă victima a fost imobilizată cu ajutorul unor obiecte ca: frânghii, curele, cătușe, bandă adezivă etc., sau a fost strângulată, acestea pot conține suficiente urme sau microurme biologice care provin de la autor în zonele de formare a legăturilor, ca să poată fi identificat prin metode genetice (ADN).

Fig. A12.9-A12.12. Pentru transferul urmelor se pot utiliza bețișoarele sterile de curățat urechile, folosindu-se un singur capăt al acestuia umectat cu o picătură de apă distilată sterilă. Prin frecarea urmei de colectat, aceasta va fi absorbită în structura materialului. Capătul neutilizat va fi ulterior tăiat și înlăturat. Proba astfel colectată va fi supusă uscării în condiții cât mai sterile, evitându-se sursele de căldură și radiațiile solare.

Fig. A12.13. Obținerea profilelor genetice ale AND extras din probele biologice se realizează automat pe aparate moderne de mare productivitate livrate de firma APPLIED BIOSYSTEMS – ABI PRISM 310 ȘI ABI 3100 din dotarea laboratoarelor genetice moderne.

**ECHIPAMENTUL LABORATOARELOR CRIMINALISTICE MOBILE ALE CTCEJ A
MAI REPUBLICII MOLDOVA**

	Reutilizarea automobilelor de model „Ford Tranzit D/CAB” in “Van 2.2 TDCi” 155c.p. Versiunea: Trend 2.2 TDCi 155 c.p. 4WD
1.	Invertor auto 12V-220V putere 2000V
2.	Echipament de depozitare și gestionare (Frigider pentru automobil model „WAECO TropiCool TC-21FL-AC”)
3.	Echipament pneumatic (Trolu de model „WARRIOR S9500”) – «Тєбєџка»
4.	Sistem de semnalizare (Girofar, stroboscoape cu sistem de comandă mod. “CJB-100PD”)
5.	Stația radio - TETRA de model „Motorola MTM 5200” (stații de baza pentru telefonie)
6.	Mobilier (set de rafturi cu compartiment din spate-față cu lavuar, masă rabatabilă și scaun)
7.	Sistem GPS (Navigator)
	Cuprinsul laboratoarelor mobile ale CTCEJ al MAI RM
8.	Trusa pentru marcare
9.	Trusa criminalistică universală
10.	Trusa pentru relevare, ridicare, urmelor papilare
11.	Trusa pentru urme traseologice
12.	Trusa pentru ridicarea micro urmelor cu aspirator de model „Makita DCL 180”
13.	Trusa criminalistică pentru ridicarea urmelor de încălțăminte cu electricitatea statică
14.	Trusa balistică (trusa pentru stabilirea traiectoriei proiectilelor în set un tub cu tije pentru stabilirea traiectoriei proiectilelor, raportor, măsurător de distanțe și unghi prin laser “BOCH GLM Professional 250VF”)
15.	Trusa de recoltare și ambalare a urmelor biologice
16.	Trusa pentru realizarea schițelor
17.	Roata pentru măsurare distanței
18.	Trusa cu surse de iluminare în diferite spectre de lumină de model „Crime – lite 82S ”
19.	Lanternă – LED cu acumulator de model „Edison ELRS001”
20.	Conuri de trafic pliabile cu iluminare
21.	Reflector portabil LED „Megastar 14k/38aH” în set cu trepied
22.	Reflector portabil LED „Megastar 14k/38aH” cu baza magnetică
23.	Generator de model „Villiers V2800ES”
24.	Prelungitor rola - 25m
25.	Un set cu instrumente „FORCE 50235-101”
26.	Scara telescopică din aluminiu „Model TELS 32”
27.	Cort model No. COM303X
28.	Aparat foto digital de model CANON EOS 600D în set cu obiectiv EFS 18-55mm.
29.	Obiectiv macro „Sigma” 17-70 mm.
30.	Blitz - 50964 - SPEEDLITE CANON 430 EX II
31.	Bliț – 79237 - FLASH YONGNUO 14EX
32.	SD card „Transcend” 64GB
33.	Geanta - 77200 ... pentru fotoaparat și accesoriile acestuia
34.	Camera video Sony HDR-PJ620
35.	Bliț „Sony HVL-LEIR1”
36.	Acumulator „ActiForce NP-FV70”
37.	Micro SD card. 64GB - 78237
38.	Instrumente:
39.	Fierăstrău pendular AEG STEP 70 (500W, 1000-3200rpm)
40.	Pânză pentru fereastră pendular 75mm AEG (5 buc. în set)
41.	Trusa cu mașină de înșurubat AEG BSB 12G2

42.	Trusa cu burghiu electric AEG SB 2E 850R
43.	Set de burghie pentru metal „SomaFix” (în set 21 buc; 1-10mm)
44.	Set de burghiu pentru lemn „Top Tools” (în set 8 buc, 3-10mm)
45.	Adaptor pentru capete găurire cu coroana „Graphite” (32-105mm)
46.	Carotiera bimetalică pentru faianță „Graphite” 40mm
47.	Carotiera pentru lemn „Graphite” 40mm
48.	Polizor unghiular AEG WS 12-125 XE
49.	Disc abraziv pentru tăierea (125 x 1.0 x 22 MPN)
50.	Disc abraziv (125 x 6 x 22) pentru șlefuire
51.	Masa rabatabilă cu patru scaune
52.	Set de dornuri si dălți (set- 12 buc) „Neo”
53.	Chei Hex 1,5-10mm „TOPEX” (9 buc în set)
54.	Cheie Torx T10-T50 „TOPEX” (9 buc în set)
55.	Rangă Topex, 1200mm, 18mm
56.	Cazma pentru gradina cu vîrf ascuțit (hîrleț cu coadă din metal și mîner din plastic)
57.	Lopata (cu coadă din metal și mîner din plastic)
58.	Topor de uz casnic cu mîner compozit, 600 gr. „NEO”
59.	Ciocan 1000gr cu miner plastic „Topex”
60.	Ciocan 300gr (TUV/GS) cu miner plastic „Topex”
61.	Cheie reglabila 200mm „TOPEX”
62.	Cheie reglabila 300mm „TOPEX”
63.	Masca semifaciala praf netoxic „3M” cu set de filtre (Hepa Filter code: 111600)
64.	Masca completa (cu filet) pentru cartuș sau linie de aer, cu set de filtre
65.	Bahile mater./lamin. 90/115 g/m.p
66.	Bonete cu elastic
67.	Combinezoane cu protecție mater.netes. 37/45 g/m.p
68.	Mănuși nitrile nesterile p/t examinare
69.	Mănuși sterile Nitra-Tex
70.	Cizme din cauciuc “Ginocchio”
71.	Semi-masca unică folosință “Artmaster FFP2S”
72.	Vesta reflectorizanta de semnalizare Lynx “Cerva” XXL
73.	Pelerina impermeabila (Trenci PONCHO PVC (Irwell)) “Cerva” XXL
74.	Ochelari de protecție “Fridrich” AS-01-002
75.	Căști H515FB-516-SV
76.	Mănuși de protecție „LIMOSA”
77.	Antiseptic Towelettes (cutia 50 buc)
78.	Gel antiseptic pentru mîni (500ml sticla)
79.	Etichete autocolante 10x10cm;
80.	Etichete autocolante 15x25cm
81.	Película de tip „Scotch” cu inscripția „Corp delict”
82.	Banda de protecție a locului faptei „Poliția acces interzis”
83.	Cutia din carton 30x20x15 cm cu inscripții
84.	Cutia din carton 40x60x35 cm cu inscripții
85.	Cutia din carton 40x70x50 cm cu inscripții
86.	Cutia din carton 25x150x15cm cu inscripții
87.	Ambalaj din hîrtie dintre care: 1.Pachet din hîrtie cu dimensi. 255x80x120mm;
88.	Pachet din hîrtie: 345x170x110mm; 455x300x170mm; 229x324mm; 160x115mm;
89.	Plic din hîrtie: 162x229mm; Pachete zip-lok cu dimensi: 10x20cm; 20x30mm; 30x40mm;
90.	Sistemul transportabil pentru prelucrarea cu vapori de Cyanoacrylate cu cort 5x2,5x2,5m.

Fig. A14.1 -A14.3. Imaginea dronei model „Mavic Pro”: 1- în poziție activă „de lucru”; 2- în stare compactată (de păstrare); 3 - dispozitivul de ghidare a dronei de la sol

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Badia Andrian,

25 aprilie 2017

CV-ul AUTORULUI

Nume și prenume: BADIA Andrian